

Meddyliu Neillduol

A R

12.4
95
GREFYDD,

Dosbarthedig mewn

DEUDDEG PWNGC,

A

BWRIADEU GWEITHADWY

Esfurfiedig arnunt.

Gan y Gwir anrhydeddus Dad yn NUW,
GWILIM BEVERIDGE, D. D.
gynt Arglwydd Esgob LLAN ELWT.

*Sgrifennedig ym Mlynnyddoedd eu Jeuenitid i fer-
bau ei Egwyddorion, a byfforddi eu Fuchedd.*

O Gyfieithad JAGO AB DEWI.

Printiedig yn LLUNDAIN, ac a weith-
gan WILLIAM ROBERTS at Lombard-
Hill. MDCCXXVI.

Meddylicy Nollbuol

Isaac Williams

Slown do

Appo 1800

WRIADCT GETHADWT

WILLIAM ROBERTS

Printed by J. J. J. J. J.

Printed by J. J. J. J. J.

Printed by J. J. J. J. J.

I'r Urddasol a'r Anrhydeddus
HARRI LLWYD o Lan
Llawddog yn Sir Gaer Fyrddin
Tsgwier a Serfiant o'r Gyf-
raith, Grâs a Thangnesedd a
liosoger.

Barchedig Syr,

GA N weled fod y rhai sy'n
gosod Llyfrau allan gan
mwyaf yn eu cyflwyno i'r
cyfryw rai a dybygent a
fyddai 'n Goleddwyr hael
ionus iddynt, idd eu cefnogi a'i hyf-
hâu yn eu Gwaith, a'i noddi rhag
Enllibfarn Tafodau drwg cefnigennus
Dynionach anhynaws chofaus; Myfi,
wedi amddiried im' warchod a di-
wallu Argraphiad y Llyfr rhagarol ymma
yn Absen y Cyfjeithydd, a dybiais

T CYFLWYNIAD.

y byddai 'n anweddus jawn ac yn Hynodrwydd mawr hefyd i mi ddieithro oddi wrth Arfer mor fathredig, trwy ei ollwng ef allan mal pettai yn noeth lymmyn i Olgw y Byd, heb Gymmorth neb i'w achub a dywedyd drosto, pe digwyddai i ryw rai drwgnyddus geisio beio arno, naill ai o Genfigen neu o Anwybodaeth, ag yntau o Gyfieithad un ag sy 'n gywrain jawn a chyfarwydd yn y Jaith *Gymraeg*. Ac am y Llyfr o ran ei Ddefnydd a'i Osodiad allan yn ei Dafodjaith wreiddiol, mae'n ddiogel gennyf nad gwiw i un Cecryn geisio dywedyd yn ei erbyn. Wedi meddylied o honof fod pawb eraill agos (fel y crybwyllais i) yn dymuno Nawdd rhyw Achleswr da urddasol neu gilydd i ganllawio eu Gwaith a'i rhagachub rhag Gogan ac Anglod, ni bum i ohir heb ddirnad i bwy y rhyfygwn anrhegu 'r Llyfr hwn yn ei Newyddwisg Gymreigaidd hon ymma; gyd â fy mod yn gwybod hefyd na fynnai 'r Cyfieithydd ei hun i mi ddewis neb arall o 'ch blaen Chwi, Anrhydeddus Syr, i amddiffyn ei Gyfieithad (a Chwithau 'n un ag sy'n hoffi ac yn dyall y Jaith) gan yr haeddech arno i Chwi yn anad

Y CYFLWYNIAD.

anad neb arall, y Mesur mwyaf ag a
allai o Ddiolchgarwch diffuant am
Eich aml Haelioni, eich Cariad, a'ch
Cymmorth amgeleddus iddo yn ei
Henaint a'i Dlodï a'i Radd isel yn y
Byd trafferthus hwn. Fe ddarfu i
Chwi ganfod Godidowgrwydd ei
Synwyr, ei Athrylith, a'i Ddysgeid-
jaeth ef, pan yw'r Bydolddoethion
anystyriol yn canmol y Cyfoethogion,
ac yn *dirmysgu* (fel y dywed *Salomon*)
Ddoethineb y Tlawd, ac heb wrando ar
ei Eiriau ef. O herwydd pa ham, heb
law amryw Achosion eraill, y mae i
mi Achos arbennig i'ch canmol Chwi
yn hyn o beth, ac o blegid eich bod
yn barod bob amser i amddiffyn Achos-
ion y Tlodion, a'i cynnorthwyo yn
erbyn Cam, Gorthrymder, a Hoc-
ced y Cedyrn trawfion camwedus
mywn Llys a Gwlâd; am yr hyn nid
oes Le i ammeu na bydd i Chwi 'ch
cyflawn Wobr yn y Nef. Ac mi ddy-
munwn o wîr ddifrif pe bai bawb
eraill fel yr ydych Chwi yn mawrhâu
Doethineb, a Dysg, a Dawn, pa le
bynnag y bônt, yn y Tlawd yn gystat
ag yn y Cyfoethog, ac nid bod yn *du-*
eddol, fel y mae *S. Jago* 'n achwyn bod
Dynion yn ei Amser ef, yn *edrych ar*

Y CRYFLWYNIAD.

*Wr a ddeuai attynt â Modrwy aur mywn
Dillad gwybion; gan ei berchi a dywe-
dyd wrtho, Eistedd di ymma mywn lle da;
ac yn dystyru 'r Tlawd a ddeuai mywn
Dillad gwael, gan ddywedyd wrtho, Saf
di yna, neu, Eistedd ymma is law fy
Sdoldroed i.*

Diammau pe bai Ddynion yn gwneuthur modd y gwnaeth Awdwr ardderchog y Llyfr odiaethol hwn, sef, gosod o'i blaen Reol a Phortreiad o Fuchedd Sanctaidd (fel y gwelir ymma) cyn gynted ag y delont i Oedran a Synwyr Cydnabyddiaeth ar y Byd, ac addunedu a byw wrthi holl Ddyddiau eu Bywyd rhag llaw, ni byddai cymaint o Ddiffeithder, Dryg-foes, Annuwioledeb, ac Anwiredd ar Droed ag y fy'r Dydd heddy' ymhlith Dynion yr Oes hon. Ac o's bydd i rai wedi darllen y Llyfr hwn, ei gymmeryd ef megis yn Esampl i gyfeirjo eu Buchedd wrtho, a rhoi eu Bryd a'i Meddwl yn egniol ar fyw yn ôl y Bwriadau duwiol sydd ynddo, fe ellir gobeithio cael gweled (trwy Fendith yr **ARGLWYDD** ar y Gwaith) gwell Cynnydd ar Dduwioledeb a Chrefydd yn ein plith o hyn allan nag a fu hyd y Dyddiau hyn.

Bellach

T CFFLWYNIAD.

Bellach rhag eich trablino a'ch syfr-
danu 'n hwy, ni chwanegafi ymma
ddim ond ersyn eich Nawdd am hyn
o Eofndra, a dymuno ar i Hollalluog
DDUW pob Diddanwch eich cyf-
nerthu Chwi i fod yn Borth i'r Gwan,
y Rheidus, a'r Tlawd; yn Ganllaw i'r
Gorthrymmedig, y Weddw, a'r Am-
ddifad; yn Harddwch, Disgleirdeb,
a Gogoniant i'r Gyfraith yr ydych yn
drin: A bod eich Gwaith bob amser
yn llwyddiannus, eich Bywyd yn hîr,
eich Marwolaeth yn gyffurus, a'ch
Jechydwriaeth yn sicr *trwyddo* *Ef*, yr
brwn a'n carodd ni, ac a 'i rhoddde ei hun
drofom, sef JESU GRIST *ein Harg-*
lwydd, a fydd rhan o Weddiau dibaid,

Anrhydeddus Syr,

Eich Gwâs gostyngeiddiaf

ac ufuddaf,

MOSES WILLIAMS.

Llundain, y Seithfed
• Idiau Rhagfyr,
1716.

1820
1716
1716

*Mawl i'r LLYFR, yr Awdur,
a'r Cyfieithydd.*

Dymma Lyfr purdda, pair Addysg ddoniol
i Ddynion yn hyddysg;
Dewiolwaith dwys maith i'n mysg,
Didarf ydyw diderfysg.

Gwaith trefnus, hoenus, hynaws, diefrau,
da Arfer diddrygnaws:
Nid Gwe'r Gelyn tremmyn traws,
Cynhwynawl ac anhynaws.

Gwaith Esgob eurglob Arglwydd Llan-Elwy,
llon Olew Sancteiddrwydd;
Fago a'i troes, rhoes yn rhwydd
Brass Athraw i Berffeithrwydd.

Meddyliau Deddfau Diddanwch drylwyn,
i dreulio 'n ddiferthwch,
Dyddiau 'n Buchedd trwy Heddwch,
Yn llon cyn ein myn'd yn Llŵch;

Dysgeidiaeth odiaeth, odidawg, berffaith
y Burffydd ardderchawg;
Bwriadau rhwyddreidiau 'rhawg
I foli DUW yn folawg.

Daellenwn triniwn trwy Hoffder y Llyfr
Llafuriaeth Duwiolder,
Gan roi 'n Bryd bawb a'n Hyder
I gara 'n Naf gorau Nêr.

Coleddwr Noddwr a Nawdd ein Henjaith
yn hynod a'i trosawdd,
I'n dwyn yn fraeth o gaeth Gawdd,
I nosio tu a'r Nefawdd.

Trig Mawl trag wyddawl trwy Gynnydd Cariad
i'r cywrain Gyfieithydd,
A Chlod iddo 'n Gafodydd,
Can mil o'n Hjaith faith a fydd.

*Samuel Williams, Person Llan Gynllo
yng 'Winionydd, a'i cant.*

Englynion o Folarwd i'r Llyfr.

CYwreinrwydd Arwydd curwiw fy'n dadgan
Lais Anian dda lwyfwiw
Ynteu can nid Gwaith anwiw
Ydyw hyn ond gwyn a gwiw.
Gwaith pêr jawn Pôr dawn pur doniol ddwyfwiw
addafwyd rhagorol;
Gwaith cu glandeg Ddysg ethol,
Ie Gwaith Ffaw nid Gwyth ffôl.
Wrth wir Reol lefiol lwydd
A gwîr Anreg Gywreinrwydd
Pe'i trefnid, hwyliid yn bylwydd Gamrau
gwâr Eiriau gwîr Arwydd.
Byth ni ddaw Cwrlaw 'r Gorlan ry hyntiog
roi Haint yn ein Perllan
Gwyn llawnddig nac i'n Gwinllan
I droi Blys ein Lllys a'n Llan.

Theophilus Evans a'i cant.

Clod haeddedigol i'r Llyfr hwn.

CYmmer Ddyn Destyn distaw
Cu enwawg llenawg mywn Llawn,
Darllen ef drostaw hefyd
Am Grefydd hirwlydd o hyd.
Hylaw yw ef a helaeth,
Dysgedig jawn, firwythlawn, fraeth;
Perl enwog eirog Araith,
Pilor disglaer dwair Daith:
Llwyn addas yn llawn Addysg,
Llwyn a ddaeth yn llawn o Ddysg;

TLH

Tlws peraidd llwybraidd a llen;
 Trwyadl, dwys, cymmwys, cymmen,
 Distaw odidawg Destyn
 O ddwys Athrawiaeth i Ddyn;
 Disgyblaeth helaeth, hwylus,
 A theg fel Arogl y Thus.
 Fe haeddai fyth hoyw dda Farn
 Y Dysgedig dwys, cadarn,
 Gwaith Esgob ac Jaith esgud
 Gwaith Athraw mawr, clodfawr, clud;
 Gwaith Bugail arail Eiriau,
 Yw'r Llyfryn clws Destyn clau.
 Cu jaw'n ei fod canaf Fawl
 Y Cysfeithydd cof ethawl,
 Ei Enw yn firaeth Anian ffrî,
 Diwael *Fago ab Dewi*,
 Henwir ei Glod Henwr glân,
 Da'i Agwedd a diogan:
 Cysfeithodd nododd i ni
 Esgud Wybodaeth wisgi,
 Athrawiaeth o'i baeth ni bu,
 Addwyn Ddysg-idd ein dysgu;
 Haeddai y Llyfr yn hydda
 Ddysgedig Farn ddiddig dda
 Deued Gwyr llen yn dawl,
 A'i dysyr Gyngyr heb gél,
 A rhoddent, llunient yn llawn
 Fru yn enwog Farn uniawn;
 A'r Angall na ddyallo,
 Disdawed na feied fo.

Jenkins Thomas a'i cant!

Margaret

Y CYN-

Y CYNHWYSIAD.

MEDDYLIEU ar Grefydd.

Tu Dalen 1

PWNGC I. Tr wyf yn credn fod Un DUW,
Hansod pob Hansod. t. d. 7

PWNGC II. Tr wyf yn credn fod pa beth byn-
nag a'r a fynnei DUW Goruchaf i mi ei
gredn, na'i wneuthur, er Gogoniant iddo
ef, a Gwynfyd i minnen, wedi iddo ei
ddadguddio i mi, yn ei 'Sgrysburen Cyssegr-
lân. t. d. 13

PWNGC III. Tr wyf yn credn megis ag mai
Un DUW y sydd, felly fod yr Un DUW
ymma yn Dri Pherfôn, Tâd, Mâb, ac
Tsbryd Glân. t. d. 48

PWNGC IV. Tr wyf yn credn feichiogi arnaf
mywn Bechod, ac esgor arnaf mywn An-
wiredd; a'm bod i er bynny yn wastadol yn
beichiogi ar Flinder, ac yn esgor ar Wagedd. t. d. 51

PWNGC V. Tr wyf yn credn i Fâb DUW
fyned yn Fâb Dŷn, fel yr awn i, Mâb Dŷn,
yn Fâb DUW t. d. 54

PWNGC VI. Tr wyf yn credn i GRIST fyw
i DDUW, a marw i Bechod, fel y byddwn
i marw i Bechod, a byw i DDUW. t. d. 63

PWNGC VII. Tr wyf yn credn i GRIST
fodi o'r Bedd, fel y byddai i mi gysodi o
Bechod, ac iddo efe esgyn i'r Nef, fel y
byddai i mi ddyfod atto ef. t. d. 67

PWNGC VIII. Tr wyf yn credn fod fy Mherfôn

Y CYNHWYSIAD.

i yn gyfiawn yn unig trwy Gyfiawnder
CRIST cyfrifedig i mi; a'm Natur wedi
ei sancteiddio yn unig trwy Tsbryd CRIST
plannedig ynnosf. t. d. 71

PWNGC IX. Yr wyf yn credu, i DDUW
fyned mywn Cyfammod deublyg â Dŷn, y
Cyfammod Gweithredoedd â'r cyniaf a'r
Cyfammod Grâs â'r ail Addaf. t. d. 90

PWNGC X. Yr wyf yn credu, mai megis ag
yr aeth DUW mywn Cyfammod Grâs â ni,
felly y seliada efo y Cyfammod ymma i ni â
Sêl ddwy-blyg, Bedydd, a Swpper yr Ar-
glwydd. t. d. 103

PWNGC XI. Yr wyf credu wedi Neillduad
byn, y cyssylltir fy Enaid a'm Corph ynghyd
drachefn, i ymddangos ger bron Brawdle
CRIST, ac i dderbyn fy Marn olaf yn ôl fy
Hoeddedigacthen. t. d. 116

PWNGC XII. Yr wyf yn credu, fod dau Fyd
arall, heb law bwn yr wyf yn byw ynddo;
un o Drueni i Bechaduried anedifarus, a'r
llall o Ogoniant i'r Seinctieu sydd yn credu.
t. d. 128

Bwriadeu Ffurfiedig ar y Pyngcieu
o'r Blaen.

BWRIAD I. Yr wyf yn bwriadu, gan Râd
DUW, rodio wrth Reol, ac am hynny,
yn meddwl fod yn rhaid neillduo Rheolen i
rodio wrthynt. t. d. 138

BWRIAD II. Yr wyf yn bwriadu, trwy Râd
DUW, wneuthur Gair DUW yn Rheol yr
boll Reolen wyf yn osodi mi fy hun. t. d. 140

BWRIAD

Y CYNHWYSIAD.

BWRIAD III. Yr wyf yn bwriadu, mai megis nad wyf yn gallu meddwl na dywedyd dim ag y fydda, heb Weithrediad Grâs DUW; felly ni chymmeraf arnaf baeddu neb rhyw Hawddgarwch gan DDUW ar Gyfrif dim a'r a wnelwyf er Gogoniant a Gwasanaeth iddo ef. t. d. 142

Am fy Ymarweddiad yn gyffredinol.

BWRIAD I. Yr wyf yn bwriadu, trwy Râs DUW, wneuthur CRIST yn Ensampl i'm Buchedd ymma, fel y byddo CRIST yn Rhan i'm Heneid yn ôl hyn. t. d. 147

BWRIAD II. Yr wyf yn bwriadu, trwy Râs DUW, rodio wrth Ffydd, ac nid wrth yr Olog, ar y Ddaear, fel y byddwyf byw wrth yr Olog, ac nid wrth Ffydd yn y Nef. t. d. 149

BWRIAD III. Yr wyf yn bwriadu, gan Râs DUW, fod bob Amser yn edrych ar DDUW, megis bob Amser yn edrych arnaf. t. d. 152

Am fy Meddylieu.

BWRIAD I. Yr wyf yn bwriadu trwy Râs DUW, wilio cymmaint ar Symmudiadu fy Nghalon oddi mywn, ag ar Weithredoedd fy Muchedd oddi allan. t. d. 157

BWRIAD II. Yr wyf yn bwriadu, trwy Râs DUW, attal pob Meddwl ar ei Ddysfodiad cyntaf i'm Calon, a'i holi ef, o ba le y mae yn dyfod, ac i ba le y mae yn myned. t. d. 159

BWRIAD III. Yr wyf yn bwriadu, gan Râs DUW, fod mor ofnus ag ofalus na ollyngwyf Feddylieu ofer i mywn, ag y byddwyf i gadw rhai pechadurus allan. t. d. 162

BWRIAD

Y CYNHWYSIAD.

BWRIAD IV. Yr wyf yn bwriadu, trwy Râd DUW, fod bob Amser yn arfer fy Meddylieu ar Bethanda, fel na arfero Diafol hwynt ar Ddrwg. t. d. 164

BWRIAD V. Yr wyf yn bwriadu, trwy Râd DUW, drefnu fy Meddylieu, fel na wtbio un y llall allan, ac na bo un o honynt yn angbyfaddas i'r Gorchwyl y byddwyf yn ei gylch t. d. 167

Am fy Serchiaden.

BWRIAD I. Yr wyf yn bwriadu, gan Râd DUW, beri i'm Serchiaden fod bob Amser yn ddarostyngbedig i Farn fy Nyall, fel na byddo i'm Rheswm ganlyn, ond blaenori fy Serchiaden. t. d. 172

BWRIAD II. Yr wyf yn bwriadu, gan Râd DUW, garu DUW fel y Daioni goren, a chasáu Pechod fel y Drwg gwaethaf. t. d. 175

BWRIAD III. Yr wyf yn bwriadu, gan Borth Rhâd DUW, wneuthur DUW yn Wrthddrych pennaf fy Llawenydd, a Pechod yn Wrthddrych pennaf fy Nbristwcha'm Gofid: trwy dristâu am Bechod yn fwy nag am Ddioddeseint; ac am Ddioddeseint yn unig er mwyn Pechod. t. d. 180

BWRIAD IV. Yr wyf yn bwriadu, trwy Râs DUW, chwennych Trugareddeu Tsbrydol yn fwy nâ rhai amserol, a Thrugareddeu amserol yn unig yn berthynol i rai Tsbrydol. t. d. 184

BWRIAD V. Yr wyf yn bwriadu, trwy Râs DUW, na obeithiwyf am ddim yn fwy nag am Addewidion ac nad ofnwyf ddim yn fwy nâ Bygythion DUW t. d. 186

BWRIAD

Y CYNHWYSIAD.

BWRIAD VI. Tr wyf yn bwriadu trwy Râs DUW, ymarfogi â'r Glewder a'r Mawr-frydigrwydd Tsbrydol hwnnw, ag y cyrchwyf trwy bôb Dyledswydd ac Anharwsder fel eu gilidd, i chwanegu Gogoniant i DDUW a Gwynfyd i minnen. t. d. 191

BWRIAD VII. Tr wyf yn bwriadu, trwy Râs DUW, ddigiofel na phechwyf, ac am bynny, na ddigiwyf wrth adim ond Pechod. t. d. 194

Am fy Ngeirieu.

BWRIAD I. Tr wyf yn bwriadu, trwy Râd DUW, na lefarwyf lawer un Amser rhag i mi yn fynych lefaru gormodd, ac na lefarwyf adim oll yn hyttrach na lefaru'n aflefiol. t. d. 200

BWRIAD II. Tr wyf yn bwriadu, gan Râd DUW, ymgadu nid yn unig rhag Annwieldeb Tyngu yn getwyddog, ond hefyd rhag pôb Rhib Dyngu dim. t. d. 203

BWRIAD III. Tr wyf yn bwriadu, trwy Râs DUW, beri bob Amser i'm Tasod a'm Calon fyned ynghyd, fel na lefarwyf byth â'r un, yr hyn ni byddwyf yn ei feddwl â'r llall. t. d. 206

BWRIAD IV. Tr wyf yn bwriadu, trwy Râs DUW, lefaru am Bechodau Dynion ereill yn unig ger bron eu Hwneben, ac am eu Rbinwedden yn unig o'r tu Cefn iddynt. t. d. 209

BWRIAD V. Tr wyf yn bwriadu, trwy Râs DUW, yn wastadol lefaru yn barhaus wrth y rhai sydd uwch na mi, yn oftyngbedig wrth y rhai sydd is na mi, ac yn foefol wrth hawb. t. d. 212

Am.

Y CYNHWYSIAD.

Am fy Ngweithredoedd.

BWRIAD I. Tr wyf yn bwriadu, trwy Râd DUW, wneuthur pob peth mywn Ufydd-dod i Ewyllys DUW. t. d. 217

BWRIAD II. Tr wyf yn bwriadu, trwy Râd DUW, wneuthur pob peth yn bwylllog ac yn gall, yn gystal ag mywn Zêl a Chariad. t. d. 221

BWRIAD III. Tr wyf yn bwriadu, trwy Râd DUW, na osodwyf un Amser fy Llaw, fy Mhen, na'm Calon ynghŷlch dim, ond yr byn wyf yn gredu yn ddiu fy dda ynddo ei hun, ac agyfrifir felly gan DDUW. t. d. 223

BWRIAD IV. Tr wyf yn bwriadu, trwy Râd DUW, wneuthur pob peth er Gogoniant i DDUW. t. d. 226

BWRIAD V. Tr wyf yn bwriadu, trwy Râd DUW, gymmysgu'r cyfryw Adferiaden â'm Gorchwylion, fel yr elo fy Ngwaith rhagddo, trwy fy Adferiaden. t. d. 228

Am fy Nghyfnesaieid.

BWRIAD I. Tr wyf yn bwriadu, gan Râd DUW, anrhydeddu'r Bremin, neu'r Tywysog, a fu wiw gan DDUW ei osod arnaf, yn gystal a disgwyl am iddo ese fy ngoarchadw a'm hamddiffyn i, a fu wiw gan DDUW ei osod dano ef. t. d. 234

BWRIAD II. Tr wyf yn bwriadu, gan Râd DUW, fod mor ddi anwadal yn caru fy Ngwraig, ag y byddwyf yn ymogelgar wrth ei dewis hi. t. d. 138

BWRIAD III. Tr wyf yn bwriadu, trwy Râd DUW, wneuthur fy ngoren ar roddi i DDUW, pa Blant bynnag a welo ese yn dda eu rhoddi i mi; fel megis y maent yn Blant i mi.

Y CYNHWYSIAD.

i mi wrth Natur, y byddont i yn blant iddo
ef trwy Râs. t. d. 243

BWRIAD IV. Yr wyf yn bwriadu, gan Râd
DUW, wneuthur fy Nyled tu ag at fy
Ngweision, yn gystal a disgwil am iddyni bwy
gwplâu eu Dyled tu ag ataf. t. d. 247

BWRIAD V. Yr wyf yn bwriadu, gan Râd
DUW, borthi'r Praid, y gosodo DUW fy
armynt, ag Ymborth jachus, heb eu newynu
trwy Seguryd, na' igwennwyno ag Amrysufedd,
na' i chwyddo a Phethnu amheribynol.
t. d. 250.

BWRIAD VI. Yr wyf yn bwriadu, gan Râd
DUW, feda mor ffyddlaw a dianwadal i'm
Cyfaill, ag yr ewyllyswn i'm Cyfeill fod yn
ffyddlaw a dianwadal i mi. t. d. 255

Am fy Nhalentey.

BWRIAD I. Yr wyf yn bwriadu, o's yw'n bos-
sibl, brynsfy Amser gynt, trwy arfer Diwyd-
rwydd den-ddyblyg yn yr Amser a ddaw,
i arfer a gwneuthur y goreu o bob Dawn a
Chynbysgaeth Corph a Meddwl kefyd, i
ogoneddu a gwasanaethu fy Ngbreawdwr
mawr. t. d. 261

BWRIAD II. Yr wyf yn bwriadu, gan y Rhâd
Dwywol, wario fy Nghyfoeth, Bendithion
Rhagluniaeth oddi allan, i'r un Diben; a
chadw'r cyfryw Gyfrwng dyledus wrth eu
trin bwynt, ag yr ymgadwyf rhag Afradlondeb
ar y naill law, a Ghybydd-dod ar y llall
t. d. 264.

BWRIAD III. Yr wyf yn bwriadu, gan Râd
DUW, wneuthur y goreu o'r Awdurdod
y mae DUW yn ei roddi i mi ar ereill, i
ddarostwng Bai a dyrchafu Rhinwedd; ac
felly

Y CYNHWYSIAD.

felly dyrchafu Enw DUW ar y Ddaear,
a'i Heneidieu hwynteu yn y Nef. t. d. 268
BWRIAD IV. Yr wyf yn bwriadu, gan Râd
DUW, wneuthur y goreu o'r Cariad y mae
DUW yn ei gyffrôï mywn ereill tu ag attafi,
i gyffrôï eu Cariad hwynteu tu ag at DDUW.

t. d. 271

BWRIAD V. Yr wyf yn bwriadu, gan Râd
DUW, wneuthur y goreu o bob Meddwl
da, i gynyddu Serchiadeu da ynnof fy hun,
a Gweithredoedd mor dda tu ag at DDUW.

t. d. 275

BWRIAD VI. Yr wyf yn bwriadu, gan Râd
DUW, wneuthur y goreu o bob Trallod ag
a osodo DUW arnaf, fel Ernes neu Argoel
a'i Gariad tu ag attaf.

t. d. 277

MEDDYLIEU

MEDDYLIU

AR

GREFYDD.

AN yr elwyf yn fy Meddylieu
 difrif a'm Myfyrdodeu dirgelach
 i' stafell fy Nghàlon, ac yno de-
 chreu edrych ynnof fy hun, ac
 ystyried pa beth ydwyf, yr wyf
 yn fuan yn cael fy mod yn Gre-
 adur Rhesymmol; Canys, onid oeddwn
 felly, fe fyddai'n amhosibl i mi ymresymmu
 a meddwl fel hyn. Eithr ai Creadur Rhe-
 symmol ydwyf? Yna y mae'n ddiogel gen-
 nyf fod o'r tu fywn i'r Llen ymma o Gnawd
 Eneid yn preswyllo, a hwn o Naturiaeth
 uwch na Naturiaeth Planhigion; nag Anifeit-
 ieid chwaith; Canys yn wir y mae ganddynt
 hwy Eneidieu, ac etto nid ydynt yn gwybod
 eu bod ganddynt; a hynny o blegid nad yw
 eu Heneidieu neu eu Ffurieu defnyddiol (fel
 y geillw'r Philosophyddion hwynt,) yn neb
 rhyw wirbeth ac yn sylweddol wahanedig
 B oddi

2. *Meddylien ar Grefydd.*

oddi wrth wîr Ddefnydd eu Cyrph; y rhai gan na wêdd yuddynt Weithred fysyriol, er eu bod, nid ŷnt yn gwybod eu bod, ac er eu bod yn gweithredu, ni wyddant hynny; gan nad yw bosibl iddynt edrych ynddynt eu hunein, neu adfyfyrio ar eu Hanfodeu a'i Gweithredoedd eu hunein. Ond nid felly'r ydwyf fi; Nagê: yr wyfi nid yn unig yn gwybod fod Eneid gennyf, eithr fod gennyf y fath Eneid, ac a ddichon ei ystyried ei hun, a myfyrio ar bob Gweithred neillduol ac a ddêl oddi wrtho; iê, myfi a allaf ystyried fy mod yn awr yn ystyried fy Ngweithredoedd fy hun, ac a allaf adfyfysio ar fy Adfyfyrdod arnaf fy hun; yn gymmeint, a phe byddwn i heb ddim arall idd ei wneuthur, ac y gallwn ystyng un Fyfyrdod ar un arall i rifedi ancirif.

Ac yn wîr, pe na buasai un Rhefwm arall yn y Byd i'm hargyoeddi o Natur ysbrydol, fe fyddai hwn ei hun yn ddigon i beri i mi goelio a chysiaddef hynny: canys pa beth is nag Ysbryd a ddichon adfyfyrio arno ei hun fel hyn? neu, pa beth is nag Ysbryd a ddichon ymosod i wneuthur y cyfryw Weithredoedd, ac yr wyfi'n cael fy mod yn ymarfer â hwynt? Fe all fy Eneid esgyn mywn Munudyn o'r Ddaear i'r Nef, ehedeg o'r naill Gwr i'r Nef i'r llall, ac edrych holl Rygylchoedd a Symmudiadeu'r Cyrph nefol, yr Haul, y Lloer, a'r Sêr; ac yna y Munud nefaf, dychwelyd ataf i drachefn: myfi a allaf ystyried, pa le y bûm, a pha Bethau Gogoneddas a weleis, a rhyfeddu Cyflymder a Bywiogrwydd fy Eneid, yr hwn a ddichon redeg cynnifer can Myrddiwn o Fillediroedd, a gorphen Gweithred

mor

Ellie

Meddyliu ar Grefydd. 3

mor fawr mywn Amser mor fychan. Ac a ydyw'r fath Weithredoedd a'r rhai hyn yn Effeith Daear sothachled, neu Ddefnydd anhydraidd? A d'ichon dim is nag Ysbryd ymgfodi cymmaint allan o Gytraedd Gweithredoedd defnyddiol?

E I T H R aros ychydig; pa beth yw fy Eneid ymma, yr hwn yr wyfi'n awr yn llefaru am dano, ei fod ef mor gyflym yn ei Weithredoedd, ac mor ysbrydol yn ei Natur? Hwnnw yw efe, yr hwn sydd yn gosod amryw Offerynnau neu Beiriannau fy Nghorph i weithredu, ac yn eu haddysgu hwynt, ac yn fy nerthu i nid yn unig i gyflawni Gweithredoedd naturiol Bywyd a Synwyr, ond yn yr un modd hefyd i ddyall ymgynghori, ymresymu, a diweddgloi Rhefwm; i ewyllysio ac anewyllysio, gobeithio ac anobeithio, dymuno a ffeiddo, llawenhâu a thrillâu, caru a chafhâu; digio yn awr, a thrachefu dadddigio. Hwnnw yw efe trwy'r hwn y pryd hyn y mae fy Mhen yn myfyrio; fy Llaw yn 'sgrifennu, a'm Calon yn bwriadu, pa beth a gredaf, a pha fodd y gwnâf. Mywn gair, fyfi fy hun yw fy Eneid; ac am hynny pan wyf yn llefaru am fy Eneid, nid wyf yn llefaru am un arall ond am danaf fy hun.

N I D fel pettawn i yn llysu yn gwbl Sylwedd daearol fy Nghorph oddi wrth fod yn rhan o honofi fy hun: myfi a wn ei fod ef. Ond yr wyf yn meddwl fod yn briodolaf a rhesymmolaf fy enwi oddi wrth y rhan oreu o honof: Canys, Gwae fi! cymmerwch ymmaith fy Eneid, a'm Corph a ddy ar hysp i'w Lygredigaeth cyntaf, ac a bydd yn

4 *Meddylieu ar Grefydd.*

Bridd o'r hwn y cymmerwyd ef ar y cyntaf. *Pob Cnawd sydd wellt*, medd y Prophwyd, *a'i holl odidowgrwydd fel Blodeuyn y Maes.* Ac nid ymadrodd Trawsfymsymmudol yw hwn, ond Gwirionedd hollol; Canys pa beth yw'r hyn yr wyfi yn ymborthi arno, onid gwîr Wellt; wedi ei droi yn Yd, Cîg, a'r cyffelyb, yr hwn trwy ail droad, ydys yn dywallt o le i le, ac yn droi i Sylwedd fy Nghorph i? Ac oddi ymma y mae, fod fy Nghorph i fel Gwellt, neu Flodeuyn y Maes, yn ddisflannedig, trangcedig, a dibarhâd; heddiw yn blodeuo yn ei holl Ogoniant, y fory wedi ei dorri i lawr, fychu ag wywo. Ac yn awr pa mor bell yw hyn yn îs nâ Natur Ysbrydol ac anlygredig fy Eneid anfarwol i? yr hwn sydd yn gorfesyll o hono ei hun, ac ni ellir byth ei ddiddymmu; gan nad ydyw wedi ei gyfansoddi o neb rhyw Ddefnydd Daearol neu Elsennol, (fel y mae'r Corph) ond y sydd yn Sylwedd Ysbrydol pur, wedi ei dywallt ynnof gan DDUW, at yr hwn wedi byr aros yn y Corph, y mae efe i ddychwelyd, a byw a pharhâu yn dragywydd, y naill ai mywn Cyflwr o Wynfyd, neu Drueni, mywn Bywyd arall.

ET THR ai rhaid yw iddo ef hynny yn wîr? Mor fawr gan hynny y mae'n perthyn i mi feddwl yn ddisfrisol am danaf fy hun, pa un oreu i mi fyw y Bywyd tragywyddol hwn, yn y Trigfanneu nefol o Ogoniant tragywyddol, neu ynte ym Mhydew ofnadwy Trueni Uffernol? Ond megis nad oes Le canolig rhwng y rhai hyn, felly nid yw un o honynt i'w gyffelybu â'r llall; ac am hynny, ni ymosyn-

Meddyliu ar Grefydd. 5

ymofynnaf, Pa-un a ddewisaf i drigo ynddo? Eithr, heb gyd-anrhydeddu un o honynt â'r llall, yr ydwyfi y Boreu hwn, trwy Gennad y DUW Goruchaf, yn dewis Gwlad *Canaan*, Teyrnas Nef, i fod yn Goelbren fy Etfeddiaeth, Trigfa unig Gwynfyd a Gogoniant i'm Heneid orphwys a thrigo ynddi byth bythoedd.

OND y mae'r Nef, meddant, yn Lle anhawdd dyfod iddo; ie, Brenin y Lle gogoneddus hwnnw a fynegodd i mi, mai *Cyfyng yw'r porth, a chul yw'r ffordd sydd yn arwain i'r Bywyd tragywyddol, ac ychydig yw'r rhai sydd yn ei chael hi*, Mat. vii. 14. Ie, ac y bydd i lawer geisio myned i mywn, ac ni's gallant, Luc xiii. 24. Pa beth gan hynny, sydd raid i mi ei wneuthur? Y mae'n rhaid i mi roddi fy mryd ar ymdrafferthu yn hollol i gael y Nefoedd, neu beidio a gobeitho na disgwyl am ddyfod yno byth. Gan hynny, heb ymddadlau dim ym mhellach, ynghylch hyn; yr wyf yn Bwriadu, y pryd hyn, ger bron DUW Hollalluog, y bydd i mi o'r Dydd heddiw allan, wneuthur yn unig orchwyl i mi, ymma ar y Ddaear, i edrych ar ôl fy Nedwyddwch yn y Nef, a rhodio'n ddiesgenlus yn y Llwybneu bendigedig hynny, a ordeiniodd DUW i bawb rodio ynddynt, ac a ddisgwiliant ddyfod byth i'r Nefoedd.

YN awr, er nad oes ond un ffordd, a honno yn un gyfyng hesyd, ac y sydd yn arwain i'r Nef; etto y mae dau beth angenrheidiol i bawb o'r rhai a rodiant ynddi; a'r rha hynny ydynt, Ffydd ac Ufydd-dod, Crefu a Byw yn iawn. Fel ac y mae mor angenrhaidd i mi

6 *Meddyliu ar Grefydd.*

fod fy Ffydd wedi ei sicrhâu yn Seiliu Crefydd, a bod fy Ufydd-dod yn gyfangwbl gydfurfiedig â Deddfau DUW. Ac y mae'r ddwy Ddyledswydd ymma wedi eu cysylltu mor anwahanol, fel na ellir tebyg yn jawn fod y gyntaf o honynt heb yr olaf; Canys ni allaf ufyddhâu i'r hyn a orchymynnodd DUW i mi, oddi eithr i mi gredu yn gyntaf yr hyn a ddysgodd efe i mi. Ac y mae pob un o honynt fel eu gilidd yn anhawdd, megis y maent yn angenrheidiol: Yn wîr o'r ddau, yr wyf yn tebyg fod yn anhawsach feilio Ffydd, nag adeiladu Ufydd-dod arni hi; Canys fe debygid fod yn nesaſ i beth amhosibl, i un ac y fydd yn credu pob Gwirionedd, beidio ac ufyddhâu i bob Gorchymmyn ac y fydd yn 'sgrifennedig yng Ngair DUW. Ond nid yw mor hawdd ac yr ydys yn meddwl yn gyffredin gredu Gair DUW, a bod wedi ymsicrhâu yn ddiysgog ym Mhyngcieu angenrheidiol Crefydd; yn enwedig yn yr Amseroedd annuwiol ymma yr ydym ni yn byw ynddynt; yn y rhai y mae cymmaint o Amryfuseddeu peryglus a Heresieu damnedig wedi ymlusgo i Byngcieu ffydd rhyw Ddynion, ac y fydd nid yn unig yn siglo Sail Eglwys GRIST, ond hefyd yn taro wrth Wraidd pob Crefydd. Y peth cyntaf gan hynny trwy Râd DUW, wyfi yn fwriadu ei wneuthur, mywu perthynas i'm Cyflwr tragywyddol, yw, edrych ar fod fy Ffydd wedi ei chyflêu yn jawn, a'i gosod yn sicr, fel na byddwyf fel ton y Môr a dafir draw ac ymma gan bob Awel Dysgeidiaeth trwy Gyfrwysdra a Floced y rhai hynny fydd yn cynllwyn i dwyllo; ond

fy

Meddyliu ar Grefydd. 7

fy mod wedi fy sicrhau yn gwbl yn fy Ffydd
a'm Barn am y Pertheu hyn, y rhai y mae eu
Gwybod, a Chydsynio â hwynt yn wîr ang-
enrheidiol i'm Dedwyddwch rhag llaw. Gan
hynny, deued pa Amseroedd bynnag a ddel
arnaf; Deued pa Brofedigaethu bynnag ac
a dafir o'm blaen i; yr wyf yn bwriadu, trwy
Râd DUW, gredu fel y mae'n canlyn.

P W N G C I.

*Tr wyf yn credu fod Un DUW,
Hanfod pob Hanfod.*

R wyf yn meddwl fod Pwngci
ereill fy Ffydd yn wîr, o blegid
eu bod felly; Y mae hwn yn
wîr, o blegid fy mod i yn meddwl
ei fod ef felly: o blegid onid
oedd Un DUW, ac felly y
Pwngci ymma heb fod yn wîr, ni allwn i fod,
a meddwl fel hyn ei fod ef yn wîr. Eithr gan
fy mod i'n meddwl, y mae'n ddiogel gennyf
fy mod; ac wrth fy mod i, y mae'n sicr gennyf
fod DUW; o blegid onid oedd DUW, pa fodd
y daethym i i fod? Pa fodd y daethym i ym-
ma? Pwy a roddodd i mi fy Hanfod? Fy
hunan? ni allei hynny mo'r bod; o blegid
cyn bod Hanfod gennyf, yr oeddwn yn ddim,
ac am hynny, ni allwn wneuthur Dim,
chwaethach sy ngwneuthur fy hun yn Hanfod.
A roddodd fy Rhieni i mi fy Hanfod? Gwae

fi! ni wyddent hwy y byddwn i, cyn fy mod; ac am hynny, ni allent hwy yn ddiammeu roddi i mi fy Hanfod, pan nad oeddwn.

Ac am fy Eneid, (wyf yn alw fy hun arno) y mae'n eglur na allent hwy roddi hwnnw i mi, o blegid ei fod ef yn Hanfod o Natur Ysbrydol, cwbl wahanol oddi wrth Ddefnydd, (fel y mae fy Mharofiad yn mynegi i mi) ac am hynny, ni all efe ddyfod oddi wrth un rhyw Weithydd Naturiol neu Ddefnyddiol: o blegid y mae bod Sylwedd Corphorol yn rhoi Bod i Sylwedd Ysbrydol yn arwyddo Gwrthddywediad. Ac oni allei efe na'i wneuthur ei hun, na chyfodi chwaith oddi wrth un ail Achos daearol, myfi a allaf yn ddi ammeu Ddirnad oddi wrth fy Rhefwm fy hun, yn gystal ag oddi wrth Ddatcuddiad DUW, fod yn rhaid ei dywallt ef yn nafi gan DDUW, er na allaf wybod pa bryd na pha fodd y gwnaed hynny.

Ac am fy Nghorph, yn wir, y mae'n rhaid i mi gyfaddef ei ddyfod ef oddi wrth fy Rhieni, i'r rhai yr oedd yn perthyn yn ddigyrwng ddwyn ei Ddefnyddieu ef ynghyd: eithr yna, pwy a wnaeth y Defnyddieu gwael hynny yn Ffurf neu Ddull Corph? Ai Effeith Cenhedliad naturiol oedd hyn? Eithr pa fodd y cafodd fy Rhieni y Gallu ymma i genhedlu? A gawsant hwy ef o un i'r llall, oddi wrth ein Rhieni cyntaf ni ym Mharadwys? Bydded hynny felly. Ac o ba le y daethant hwy? A darddasant hwy o'r Ddaear? Na ddo. Pa beth yna? A wnaethpwyd hwy ar, neu wrth Ddamwein? Ni allei hyn fod; Canys megis nad yw Damwein ond ansynych nac

nac un amfer yn peri un rhyw Effeith ac y fydd wrth Reol ac yn unffurf, felly ni ellir tebyg, fod Hanfod o'r cyfryw Osgedd ryfeddol, Cymmedrölder, Cymmefurwydd a Chyfattebiad y naill ran â'r llall, a'r fath fanylwiw Gydiad Rhanneu, ac yw Corph Dŷn, byth wedi dysod ynghyd trwy Ymgyfarfod damweiniol ei Ranneu ef, yr hwn ni allei dim byth ond Dychymmyg orwag *Epicurus* ei ffurfio a'i gyfansoddi wrth Reol.

A'r un peth a ellir ei ddywedyd am bob Hanfod arall yn y Byd. Canys nid oes un Achos Naturiol a ddichon roddi Hanfod i un rhyw beth, oni bydd yr Hanfod a fyddo efe yn ei roddi ynddo ef ei hun; o blegid E-gwyddor gymmeradwy mywn Philosophyddiaeth yw, Na ddichon dim roddi yr hyn nid yw ganddo. Ac felly, pa fodd bynnag y gall Cyrph Dynion, neu Anifeiliaid, neu Blanhigion yn awr, yn Nhrefn gyffredin Natur, fod yn amlhâu trwy Genhedliad, etto y mae'n rhaid bod rhyw un Hanfod uchaf Hollalluog yn y Byd, yr hwn y mae ganddo Hanfod pob Hanfod arall ynddo ei hun; yr hwn a greodd yr amryw Rywieu hynny, ac a roddes iddynt y Gallu ymma i genhedlu ac i amlhâu eu Rhyw. A'r Hanfod uchaf ymma yw yr hwn yr ydym ni yn ei alw yn DDUW.

ODDI ymma y mae, nad oes Dalen; nag oes na llinell, yn llyfr mawr y Creadigaeth ymma, na allwn ni ddarllen ynddynt yn eglur, Fod a Pherffeithrwydd y Creawdwr mawr a gogoneddus hwn, ie a hynny wrth Oflen ni tywyll Natur. Canys, pwy yw'r hwn a drwsiodd Len y Nef accw ag Addurniad
neu

neu Gasnod disgleir y Sêr? Pwy ydyw'r hwn
 fy'n Gorchymyn i'r Haul redeg ei Yrfa, ac
 i'r Lloer farchogaeth ei Rhygylch, mor ddi-
 anwadal oddi amgylch i'r Byd? Pwy yw efe
 a'm ffurfiodd i mor gywrein ynghrôth fy
 Mam? Pwy yw efe yr hwn a roddes Allu
 i'm Cylla i droi'r cyfryw Amrywiaeth o Ym-
 borth yn Sylwedd llaethog, a'm Calon neu'r
 Afu i'w troi hwy oll yn Waed, ac oddi
 yno i ddanfôn pob Rhan i'w lle priodol ei
 hun, a'r cwbl i gynnal y Corph serfyll hwn?
 Yn ddiammen, y rhai hyn, a'r cyfryw Be-
 theu cyffelyb iddynt, pa wedd bynnag yr ym-
 ddangosant yn gyffredinol neu naturiol i ni
 yn bresennol, ydynt ynddynt eu hunein yn Eff-
 eithieu mawrion jawn a rhyfeddol, oedd yn
 rhaid iddynt, ar y cyntaf, fod wedi eu hy-
 styn gan ryw Weithydd galluog anfeidrol
 goruwchnaturiol, y DUW Uchel Galluog,
 yr hwn sydd nid yn unig yn hanfod pennaf,
 ond yn Hanfod pob Hanfod pa ryw bynnag.

HANFOD pob Hanfod, meddaf; o blegid,
 pa Ragoriaeth neu Berffeithrwydd bynnag, ac
 y sydd mywn un peth arall, y maent yn gyn-
 nwysedig ynddo ef yn rhagorol, i.e. yn anher-
 synol; fel ac y mae efe nid yn unig yn ber-
 ffeithrwydd y Creaduried, ond hefyd yn
 Berffeithrwydd ei hun; Y mae efe nid
 yn unig yn Holl-ddoeth, Holl-ddaionus,
 Holl-alluog, &c. ond y mae efe yn Holl-
 ddoethineb, Holl-ddaioni, Holl-allu, Holl-
 drugaredd, Holl-gyfiawnder, Holl-ogoniant,
 &c. Ac megis y mae efe yn Fôr mawr ac
 yn Eigion pob Perffeithrwydd ynddo ei hun,
 felly efe yw eu ffynnon hwynt oll i ni. Yn
 gym-

gymmaint nad oes gennym ni ddim, gymmaint a'r Fannud leiaf o Fywyd, ond ydys yn gyfrannu i ni gan y DUW byth-fywiol ymma. Ac nid yn unig yr hyn ydym ni, ac y sydd gennym, Bryfed rheidus pechadurus, ond hefyd pa beth bynnag sydd gan y Creaduried godidocchach hynny yr Angylion, nid yw ond Paladr saethedig oddi wrth yr Haul ymma, nid ydyw ond Ffrwd yn rhedeg o'r Ffynnon lifeiriol hon.

DYRCHAFFA dy Lygeid, gan hynny, O fy Eneid, ac edrych ychydig yn graff, ar y Gwrthddrych gogoneddus hwn! Pa mor Ogoneddus, mor Ogoneddus rhagorol, y mae'n rhaid iddo efe fod, yr hwn yw Hanfod pob Hanfod, Perffeithrwydd pob Perffeithrwydd, Gwir Ogoniant pob Gogoniant, y DUW tragywyddol? Efe yw Gogoniant Cariad a Daioni, yr hwn sydd yn Dda, ac yn gwneuthur Daioni i mi yn wastadol, er fy mod i yn Ddrwg, ac yn gwneuthur Drygioni yn wastadol yn ei erbyn ef. Efe yw Gogoniant Doethineb a Gwybodaeth, i'r hwn y mae holl Feddyliu dirgel, Symmudiaden a Dirgelfeydd fy Eneid oddi mywn, yn gwbl hysbys, ac yn amlwg. Ni lechodd meddwl eriod mor ddirgel yn fy Nghàlon i, fel na allei ei Lygad ef sydd yn canfod pob peth ei weled ef: ie ar y pryd hwn, efe a' w'yr am ba beth yr wyf yn meddwl yn awr, a pha beth yr wyf yn ei wneuthur, cystal a mi fy hun. Ac yn wir, da y gall efe wybod pa beth yr wyf i yn ei feddwl, ei ddywedyd, a'i wneuthur, pan na allaf na meddwl, na llefaru, na gwneuthur dim, oddi eithr iddo ef ymfodloni

ni i rod-di Nerth i mi i wneuthur hynny. Efe yw Gogoniant Gallu a Grym, yr hwn ni wnaeth ond llefaru'r Gair, ac yno yn fuan yr aeth allan oddi wrtho ef, y Gair gorchymynedig, trwy'r hwn y lluniwyd ac y ffurfiwyd Adeiladaeth deg y Byd hwn. Ac megis ac y creodd efe bob peth trwy Air ei Nerth, felly yr wyf yn credu, ei fod efe yn cynnal ac yn llywodraethu pob peth trwy Nerth yr un Gair: i.e., cymmaint yw ei Nerth a'i Oruchafiaeth, ac y dichon efe yn hawdd guchio fy Enaid o'm Corph i Uffern, neu i Ddim, fel y gallaf dafu'r Llyfr ymma o'm Llaw i'r Llawr: Nagê, nid yw raid iddo efe fy nhafu i Ddim; ond, megis a phettawn i yn agoryd fy Llaw, y syrthiei'r Llyfr yn fuan; felly pettai DD U W yn tynnu ei Law sy'n cynnal oddi tanaf, myfi a syrthiwn o honof fy hun i Ddim. Hwn gan hynny, yw'r DU W, yr wyfi yn credu ei fod ef yn Hanfod pob Hanfod; ac felly, yn Greawdwr, Llywodraethwr, Cynhaliwr, a Threfnwr pob peth yn y Byd hwn.

P W N G C II.

Tr wyf yn credu fod pa beth byn-
nag a'r a fynnei DUW Goru-
chaf i mi ei gredu, na'i wneu-
thur, er Gogoniant iddo ef, a
Gwynfyd i minneu, wedi iddo
ei ddadguddio i mi, yn ei 'Sgry-
thurau Cyssegr-lân.

R yr un Cyfrifac yr wyf yn credu
fod DUW, yr wyf yn credu yr
un modd, fod y DUW ymma
idd ei addoli; yr un Goleuni ac
y sydd yn dadguddio un, sydd yn
dadguddio'r llall hefyd. Ac am
hynny y mae, megis nad oes un Genedl na
Phobl yn y Byd, nad ynt yn cydnabod rhyw
Dduwdod; felly nid oes neb nad ynt yn addoli
'r Duwdod hwnnw y maent yn ei gydnabod;
ie, er nad yw efe ond Pren neu Faen, etto
o's dychymygant fod dim Duwdod ynddo,
hwy a'i haddolant ef yn ebrwydd, ac a wnânt
Wrogaeth iddo. Nag é: Bod DUW idd ei
addoli sydd Wirionedd ac ydys yn ei gy-
dnabod yn fwy cyffredin, na bod DUW.
Ni ddarfu i un Genedl, yr wyf yn cyfaddef,
erioded wadu'r olaf, ond ni wadodd un Dŷn
neillidnol erioded y cyntaf; fel na allei'r un
Dynion, y rhai oeddent trwy Hudoliaeth
Ddiestig, a'i Llygredigaethu cryfion eu hu-
nein

14 *Meddyliu ar Grefydd.*

nein, yn ammeu Bod y Duwdod, lai nâ chyd-
nabod ei fod ef i'w addoli, o's oedd efe yn
bod; gan fod Addoliad yn gynnwysedig yng-
wybodaeth y Duwdod; yr hyn yw, ei fod
efe yn Hanfod pob Hanfod, ar yr hwn y mae
'r holl Bethen neu Hanfodeu ereill yn pwy-
so, ac i'r hwn y maent yn rhwymedig, am
eu Bod a'i Cynhaliad hefyd. Ac od oes y
fath Hanfod, ac y sydd yn Ddechreu a Ffyn-
non pob Hanfod arall, y mae'n angenrheid-
iol i bob un arall ei anrhydeddu a'i addoli ef,
heb yr hwn ni allant ymgynnal. Ac am
hynny y mae fod Dynion yn fwy coelgrefy-
ddol yn gyffredin yn eu Haddoliad, nag y dy-
lent fod, yn hytrach nâ gommedd iddo ef,
yr Addoliad a ddylent ei roddi iddo.

FOD DUW gan hynny, a bod y DUW
ymma idd ei addoli, sydd yn ddiammeu gen-
nyf; ond yr Ymofyniad mawr yw, Pwy y-
dyw y DUW hwn, a ddylwn i ei addoli?
a Pha beth yw'r Addoliad hwnnw, a ddy-
lwn i ei roddi iddo ef? Yr wyf wedi at-
teb y cyntaf, yn y Pwngc o'r blaen, fel y
mae Goleuni Rheswm, a'm Cydwybod natur-
iol yn dangos i mi; yr wyf yn bwriadu ym-
sfyn am yr olaf yn hwn, sef, pa un o'r holl
amrywieu o Addoliad ac y mae Dynion yn
eu cyflawni i'r Duwdod, a'r amryw Grefy-
dden ac y mae Dynion yn eu proffesu yn y
Byd, a syddei goreu i mi ei phroffesu a glynu
wrthi. Y Tueddiad cyffredinol, yr hwn a
blannwyd yn naturiol yn fy Eneid at ryw
Grefydd, sydd amhosibl i mi ei fwrw ym-
maith; ond gan fod y fath Amleddo Grefyddau
yn y Byd, yr wyf yn chwennych yn ddisrifol y-
styried

Meddylieu ar Grefydd. 15

styried yn awr rhyngof a mi fy hun, at ba un o honynt y bydd i mi droi fy Nhueddiad cyffredinol.

A c nid wyf yn ymosyn hyn, am fy mod yn y mesur lleiaf, yn anfodlon i'r Grefydd a dderbynnieis i eisoes; ond o blegid bod yn naturiol i bob Dŷn fod a Thyb a Meddwl rhy dda gathynt am y Grefydd neillduol honno y ganed ac y dysgwyd hwynt ynddi. Am hynny fel na thebyger fy mod yn myned gyd â Rhagfarn Meithriniad, yr wyf yn bwriadu eu proff, a'i holi hwynt i gyd, fel y gwelwyf ac y glynwyf wrth yr un sydd yn oreu. Canys, er nad wyf yn amneueu mymryn, na bydd i mi wrth ymosyn, gael y Grefydd Grist'nogol, yn unig wîr Grefydd yn y Byd, etto ni allaf ddywedyd hynny, o'ddi eithr i mi ei chael hi, ar Seillieu da felly, mywn Gwirionedd. Canys proffesu fy mod yn Griston, a chredu mai Crist'nogion yn unig sydd yn yr jawn, o blegid fod fy Nhadeu o'm blaen felly, nid yw ddim mwy nag y sydd gan Anghred a'r *Tyrcieid* i ddywedyd drostynt eu hunein.

YN wîr, ni bu erioded un Grefydd mor drwsogl a dieflig, na chyfrifwyd hi yn oreu o bob Grefydd, gan y rhai oedd yn ei phroffesu hi; pe amgen ni buafent yn ei phroffesu hi. Yr *Indieid* sydd yn addoli Diafol a dybygent fod dywedyd, mai CRIST sydd i'w ofni yn fwy nâ Diafol, yn Athrawiaeth ddieithr, megis y tebyg y rhai sydd yn credu yng NCHRIST, ddywedyd fod Diafol yn well nâ CHRIST. Felly mae'r *Tyrcieid* yn galw pawb ac nid ýnt yn credu ym

Mahomet, yn gyftat ac y mae'r Crist'nogion yn galw y rhai sy heb gredu yng Nghrist, yn Anghred. A pha ham, meddant, na allwch chwi gangymmeryd yn gyftat a ninneud? Yn enwedig, pan y mae o'r lleiaf, chwech i un yn erbyn eich Crefydd Grist'nogol chwi; a phawb o honynt yn tybied eu bod yn gwafanaethu DUW yn jaw'n, ac yn disgwyl Gwynfydedigrwydd trwy hynny yn gyftat a chwithen. Felly, bod yn Griston, ar Seiliu Genedigaeth a Meithriniad yn unig, y sydd yn gwbl un, fel pe buafwn i yn *Dwr* neu Anghred; Canys pe ganefid fi yn eu plith hwynt, fe fuasei gennyf yr un Rhefymmeu am eu Crefydd hwy, ac fy gennyf yn awr dros fy Nghrefydd fy hun: Yr un yw'r pethu cyntaf, er maint yw'r Gwahaniaeth rhyngddynt a'r peth olaf. Ar yr un Seiliu yn wastadol yr wyf yn proffesu Crefydd, er mai Crefydd arall wyf yn broffesu ar y Seiliu hynny; fel nad wyf yn gweled nemmor o Wahaniaeth rhwng bod yn *Dwr* wrth Broffes, a Criston yn unig wrth Feithriniad; yr hyn yn gyffredin yw'r Cyfryngeu a'r Achlysur, ond ni ddylent yn un modd fod yn Sail i un Grefydd. Ac am hynny, a mi yn ymosyn am y Grefydd wiraf, ac yn gwybod am danaf fy hun, mor fawr yw'r Afael sydd gan Grist'nogaeth arnaf tu hwnt i'r lleill, gan ei bod y Grefydd honno y ganwyd ac y bedyddiwyd fi ynddi, yr hon a orchymynnodd yr Awdurdod Gorchel, ac y meithrinodd fy Rhieni fi ynddi, yr hon y mae pawb a gyfarfyddo â mi yn fodlon jaw'n iddi, a'r hon a ddarfu i mi fy hun, trwy Broffes
hfr-

hŷr-barhâus, ei gwneuthur agos yn naturiol i mi; Yr wyf yn bwriadu eiddigeddu ac am-
meu'r Grefydd ymma, yn fwy nâ'r lleill, a
bod yn sicr na roesawyf hi ddim yn hwy
heb fod wedi fy argyoeddi trwy Resymmeu
dwyfion sylweddol o'i Gwirionedd a'i Sic-
rwydd hi.

AM hynny fel y gallwyf ymosyn yn ddy-
fal a diduedd ym mhob Grefydd, ac felly
bod yn sicr o gael yr oreu, myfi a edrychaf ar-
naf fy hun, dros Amser, fel un heb ddim
rhan iddo yn un Grefydd neillduol mwy
nâ'i gilidd, llai o lawer yn y Grefydd Grist-
nogol, ond yn unig fel un ac fydd yn chwen-
nych, yn gyffredinol, wafanaethu yr hwn
a'm Gwnaeth ac usyddhâu iddo, mywn modd
cymmwys, a thrwy hynny bod yn gyfran-
nog o'r Gwynfyd ac y fydd yn gweddu i'm
Natur i. Fel y gwnelwyf hyn, fe fydd yn
angenrhaid i mi osod ger fy mron ryw A-
rwyddion neu Nodeu wrth y rhai y gallwyf
farnu a dewis y Grefydd, yr wyfi yn fwr-
iadu ei derbyn: a'r rhai hynny ydynt, yn
gyffredinol, y ddau hyn, *sef*;

YN GYNTAF, Y Grefydd honno yw'r
oreu, yn yr hon yr addolir DUW ac y
gwasanaethir ef yn debyccaf iddo ei hun,
hynny yw, yn gyfaddasaf a chydffurfiolaf a'i
Natur a'i Ewyllys ef. Ac,

YN AIL, Gan fod yn naturiol i bob Dŷn
ddymino, a thrachwennych Gwynfyd, a bod
ein Gwynfyd mwyaf ni yn gynnwysedig ym
Mw'nghâu DUW, honno yn ddi-
ammeu yw'r Grefydd oreu, ac y fydd yn rhoddi i
mi y Sicrwydd goreu a diddanusaf o fod yn

18 *Meddyliu ar Grefydd.*

wynfydedig gyd â DUW, byth byth-
oedd.

DERBYN Crefydd heb y Nodau hyn, a
fyddai gwaeth na bod yn gwbl heb un Gre-
fydd. Canys gwell yw bod heb addoli DUW,
na' i addoli ef yn y cyfryw fodd ac a'i han-
foddhao ef; bod heb wneud dim gwasanaeth
iddo, na gwneuthur y fath na ddichon fy
ngwneuthur i yn wynfydedig, ac nid yn unig
a dwyllo fy Ngobeith am Wynfyd, ond he-
fyd a'm gwneilo yn druenus yn dragywydd.

GAN hynny y mae'n rhaid i'r Grefydd
yr wyfi yn ymosyn am dani, fod yn gyfryw-
un, ac y byddwyf sier o foddhau DUW yn-
ddi, a bod yn wynfydedig gyd ag ef; ac felly,
yn gyfryw un ac y symudir ymmaith
ynddi, holl Achosion ei Anfodlonrwydd ef
a'm Trueni inneu; a hynny yw Pechod: Ca-
nys Pechod, gan ei fod yn wrthwyneb anfei-
drol iddo ef, megis y mae efe yn Hanfod o
anfeidrol Bardeb a Sancteiddrwydd, fydd yn
fy ngofod i yn dra phell oddi wrtho ef, ac yn
fy ngwneuthur yn dra ffieidd yn ei olwg ef; a
pha beth bynnag sy'n gwneuthur felly, y
mae'n rhaid iddo fy ngwneuthur mor druan
ac y gallo Trueni fy ngwneuthur i. Canys,
megis ac y mae'n Sancteiddrwydd ni yn gyn-
nwysedig yn ein bod yn gyffelyb, felly y mae
ein Gwynfyd yn ein bod yn agos at DDUW:
ac o's ein Gwynfyd ni yw bod yn agos atto
ef, yn ddiammen ein Hafsyd ni yw bod ym-
mhell oddi wrtho ef. Wrth ei fwynhau
ef yr ydym yn mwynhau pob peth, gan ei fod
efe yn bob peth a phob peth ganddo ynddo ei
hun; ac felly, wrth fod heb ei fwynhau ef,

Meddyliu-ar Grefydd. 19

yr ydym ni nid yn unig wedi ein difeddian-
nu o'r hyn oll a allwn ni ei fwynhau, ond
hefyd yn ein gwneuthur yn euog o'r Cosbe-
digastheu sy'n canlyn ar hynny.

NAD oes y cyfryw beth yn Naturiaeth, a
Rhinwedd a Bai, Da a Drwg, Grâs a Pechod,
yw'r hyn ni's gallaf yn un modd gael gan-
fy Meddwl ei goelio; Canys y mae fy
Nghydwybod yn mynegi i mi eu bod hwynt;
ac nid yn unig y mau fi, ond pob un ac a fu
fyw erioed etto ar Wyneb y Ddaear; y mae
pawb o ba Genedl a Jaith bynnag y byddont,
yn cydnabod bob amfer fod Pechod yn Be-
chod, a bod anfoddhau y Duwdod y maene
hwy yn ei addoli, yn Ddrwg yn wir a ddy-
lid ei ochel yn ofalus. Ac am hynny, fe ddar-
fu i'r Anghred, nid yn unig ddannod hynny
i ereill, ond hefyd eu goganu eu huncin yn
fynych o'i blegid ef: Ac y mae pawb wrth
natur yn chwennych ymddangos yn Sanct-
eidd, er na byddont felly. Eithr dywedod e-
reill yr hyn a fynnon, ni allaf, o'm rhan fy
human, lai na gweled pechod ynnof fy hun,
wrth Oleuni Natur. Canys, y mae fy Rhe-
fwm yn mynegi i mi, o's yw D U W yn
DDUW, fod yn rhaid iddo fod yn gyfiawn
ac yn berffeith; ac onid wyf sinneu felly he-
fyd, nid ydwyf yn gyffelyb iddo ef, ac am
hynny 'n ddîr fy mod yn ei anfoddhau ef; gan
fod yn amhosibl i ddim ei foddhau ef, ond
yr hyn sydd yn gyffelyb iddo. A'r Anghyd-
fforfiad ymma ag ewyllys a Natur D U W,
yw'r hyn yr ydym ni yn ei alw yn Bechod,
neu'r hyn y mae'r Gair Pechod yn ei A-
rwyddocâd priodol, yn ei ddwyn ar gof i mi.

A CHAN fy mod fel hyn yn gwybod ynnof sy hun, ddarfod i mi bechu yn erbyn fy Ngwneuthurwr, myfi a farnaf wrth Refswm, megis y mae efe yn holl-wybodus, ac felly yn Dŷst o'r Pechodeu hynny, felly hefyd fod yn rhaid iddo efe yn yr un modd fod yn gyfiaw'n yn eu cosbi hwynt; Canys ni saif gyd â'i Gyfiawnder ef, fyned heibio i'r cyfryw Bechodeu, heb osod Cosbedigaethu cytaddas ar y Pechadur. Ac y mae'n rhaid fod y Cosbedigaethu hynny yn anherfynol a thrwyddol; Canys, ym mha beth y mae Natur Cyfiawnder DUW yn gynnwysedig, ond ya rhoddi i Bechod ei Gosbedigaeth gyfiawn, yn gyfla a rhoddi i Rinwedd y Gobrwyon dyledus iddi? Yn awr, nad yw Cosb Pechod yn y Byd hwn, yn gymmaint ac y mae efe yn ei haeddu, na thrwy ganlyniaeth yn gymmaint ac fy ddyledus wrth Gyfiawnder i'w osod arno ef, y sydd yn amlwg i mi, wrth fod pob Pechod, gan ei fod wedi ei bechu yn erbyn DUW anherfynol, yn haeddu Cosb anherfynol; lle na all yr holl Gosbedigaethu yr ydym ni yn eu dioddef yn y Byd hwn, fod ddim yn fwy na therfynol, gan nad yw'r Byd ei hun ddim mwy na therfynol, yn yr hwn yr ym yn eu dioddef hwynt.

A R y Seilieu ymma, gan hynny, yr wyfi wedi fy modloni yn gyflawn yn fy Nghydwybod, fy mod yn Bechadur; ac na all sefyll gyd â Chyfiawnder a Hanfod DUW, yr hwn a'm gwnaeth i, faddeu fy Mhechodeu heb jaw'n i'w Gyfiawnder Duwiol ef am danynt; ac etto, oddi eithr eu maddeu hwynt,

Meddyliou ar Grefydd. 21

y mae'n amhossibl i mi fod yn wynfydedig ymma, nac yn ôl hyn. Ac am hynny mae'n rhaid i mi ymofyn am ryw Grefydd, yn yr hon y byddwyf sicr o Faddeuant fy Mhecho-deu fel hyn, a gwneuthur fy Eneid yn wynfydedig, yn yr hon y gallwyf foddhâu DUW, a DUW fy mendiithio inneu: yr hon fel y gallwyf ei dadguddio hi yn well, myfi a rof Olwg fer ar bob Grefydd ac y clyweis i erided sôn am dani, neu wyf yn gredu ei bod yn y Byd.

YN AWR, er bod yno gynnisfer rhyw o Grefyddau ag o Genhedlaetheu, ie, gan mwyaf ag o Ddynion neillduol yn y Byd; etto fe a'i had-ddygir hwynt oll i'r pedeur ymma; y Grefydd *Ethnigeidd*, *Fabometeidd*, *Judde-wig*, a *Christnogol*.

AM y gyntaf, yn wfr y mae hi yn ehang jawn, ac yn cynnwys dani bawb o'r rhai nid ýnt yn cydnabod *Mabomet* yn Brophwyd, nac yn disgwyl am y *Mesita* a addawyd, nac yn credu yn JESU croeshoeliedig: A chan mai y rhifedi mwyaf yn gyffredin sy'n llywodraethu, moeswch i mi weled, ai nid y Grefydd *Ethnigeidd*, gan ei bod yn cyrraedd ym mhellach, yn cael ei phroffesu'n gyffredinolach nag un, neu yn wfr, nâ'r lleill i gyd, yw'r wfr Grefydd, yn yr hon yr ydys yn addoli DUW yn jawn, ac y byddaf sinneu yn siaraf i fod yn Gadwedig ynddi. Ac ymma pan yr edrychwyf ar y Grefydd hon, fel y mae hi'n wasgaredig ar hyd amryw *Bartheu Asia*, *Affrica*, ac *America*, yr wyf yn eu cael hwynt yn addoli eu Duwieu yn ddwywol jawn, y fath ac ydynt hwy, ac y mae ganddynt

22 *Meddyliu ar Grefydd.*

ddynt nifer fawr o honynt, rhai 'n addoli'r Haul, ereill y Lloer, a'r Sêr, ereill y Ddaear a Desnyddieu ereill, Seirph, Prenneu, a'r cyffelyb: Ereill drachefn yn rhoi Gwrogaeth i Ddelwen, a Safddelwen ar Lun Gwŷr, a Gwragedd, Môch, Meirch, a Llunieu ereill; a rhai i'r Diafol ei hun, megis ym *Mbegu*, &c.

YN AWR, nid i fyned ymhellach, y mae 'n amlwg i mi ar yr Olwg gyntaf fod hon yn fath o Grefydd ryfedd anhygoel jawn; neu yn hytrach, llwyr wrthdro Grefydd ydyw hi. Canys, y wir Wybodaeth am Grefydd y sydd gennym, yw addoli'r gwîr DDUW, mywn gwîr fodd; ac addoli gau Dduwieu yw hyn mywn modd gau. Canys, ni allafi roesawu un Wybodaeth arall am DDUW, nag fel un Hanfod uchaf Hôllalluog, yr hwn a wnaeth ac sy'n llywodraethu pob peth, a'r hwn megis ac y mae efe yn Ysbryd, a ddylid ei addoli mywn modd ysbrydol. Ac am hynny, megis ac y mae tybygu fod mwy nag un DUW, yn arwyddo Gwrthddywediad; felly rhoddi Gwrogaeth ddwywol, mywn modd cnawdol hynod i Hanfodau desnyddiol a chnawdol, y rhai ydynt Waith dwylaw Dynion, neu Greadurieid megis hwynteu, y rhai ni allant glywed na dyall pa beth ym yn ei ddywedyd wrthynt, chwaethach rhoddi i ni yr hyn ym yn ei ddymunio ganddynt, nid yw yn Grefydd, ond Delwaddoliaeth, neu Goelgrefydd, neu'n hytrach Gorphwyll a Hudoliaeth. Felly, mi a welaf o's derbynias y Grefydd ymma, y byddei hi mor bell oddi wrth fy ngwneuthur yn

yn wynfydedig, apha fwyaf eiddigus y byddwyf drosti, mwya' truenus y byddaf trwyddi hi. Canys, ni all efe, a wnaeth y pethu hyn, lai nâ bod yn ddig jawn wrthyf, o's rhoddaf iddynt hwy yr Addoliad fy ddyledus iddo ef yn unig; ac felly, trwy'r ffordd y disgwil-iwn fadden fy Mhechodeu, hwy a gynnyddent yn fwy; gan fod yn Bechod yn erbyn Goleuni Natur, gyfrif dim yn well nâ DUW, nac addoli dim yn ei le ef: am hynny gan adel y rhai hyn i'w Heulunaddoliaeth coel-grefyddol, a'i Hudoliaethu dieflig, y mae'n rhaid i mi fyned i ymosyn am wîr Grefydd i le arall.

Y GREFYDD nefaf fy a'r Cymmorth a'r Dewisair mwya' ar ei rhan yw'r Grefydd *Fabometeidd*, a elwir felly oddi wrth un *Mahomet*, *Arabiad*, yr hwn er ys ynghylch mîl o Flynnyddoedd trwy Borth un *Sergius*, Mynach Nestorieidd, a gafglodd Lyfryn Jaith *Arabia*, yr hwn a alwedd efe *Alcoran*, ac a'i gwnaeth ef yn Rheol Ffydda Moeseu i'w Ddislynwyr, gan gymmeryd arno ei ddanfon ef iddo o'r Nef, trwy law'r Angel *Gabriel*.

MYFI a ddarlleneis y Llyfr hwn, ac yr wyf yn cyfaddef gael o honof ynddo amryw Bethu cyttun â gwîr Refwm; megis, nad oes ond un DUW, graflawn, a thrugarog, Arglwydd yr holl Fyd; mai i'r DUW ymma y mae i ni ein rhoddi ein hunein yn gwbl; y gwobrwyir yn ddiammeu bawb ac a ufyddhant, ac y cosbir yn ddiammeu bawb ac a anufyddhant iddo ef; a'r cyffelyb. Ond er hynny ni feiddiafi anturio fy Eneid arni hi, na bod yn un o'i Phroffeswyr hi; o blegid megis

24 *Meddylieu ar Grefydd.*

megis y mae yno lawer o Bethau yn gyttun, felly mae yno lawer peth yn anghyttun a'r Goleuni naturiol a blannwyd ynnofi; megis, fod DUW yn tyngu myn Ffigys ac Oliwydd, myn Mynydd *Sina*, fel y mae'r Llyfr hwn yn dangos ei fod ef, ym Mhennod y Ffigys; fod gan *Solomon* Lu cymmysgedig o Wŷr, Diafeid, ac Adar; a'i fod efe yn ymddiddan ag Aderyn, yr hwn a fynegodd iddo ef Hanesion Brenhines *Saba*; a'r cyffelyb.

A c am ei Refswm i beri i ni goelio fod y Llyfr ymma wedi dyfod oddi wrth DDUW, *sef*, nad oes dim Gwrthddywediadeu ynddo, yr wyf yn ei gyfrif ef yn llwyr Gelwydd a Fflorege; Canys, heb law bod llawer o Lyfreu a wnaethpwyd gan Ddynion, heb ddim Gwrthddywediadeu ynddynt, y mae'n ficer fod yn y Llyfr hwn lawer jawn o Wrthddywediadeu amlwg, y rhai fydd yn dadymchwelyd ei Dyb ef. Fel hyn y dywed efe ym Mhennod y Bwrdd, y bydd i hawb ac sy'n credu yn NUW, ac Adgyfodiad y Meirw, ac a wnaethant Weithredoedd da, fod yn Gadwedig; Eithr y mae efe yn dywedyd ym Mhennod y Diolchgarwch, y difethir pawb ac nid ydynt yn credu yn Llyfr yr Alcoran; ac felly ym Mhennod Hod. Yn yr un modd y mae efe yn mynegi i ni drachefu ym Mhennod y Bwrdd, fod Llyfreu'r Hên Destament a'r Newydd wedi dyfod oddi wrth DDUW, ac ar yr un amser yn bwrw fod yr Alcoran wedi dyfod oddi wrtho ef hefyd; yr hyn a ymddengys i mi yn amhosibl. Canys y mae fy Rhefswm yn mynegi i mi, na all DUW, yr hwn yw'r Gwirionedd a'r Doethineb ei hun,

hun, fod yn eüog o Gelwydd neu Wrth-
ddywediad. Ac o's yw 'r Llyfren hynny yn
dywedyd yn erbyn eu gilidd, (fel y mae 'n
amlwg eu bod hwy, mywn amryw Bethen;)
y mae 'n eglur na all DUW fod yn Awdwr
pob un o'honynt; ac felly, o's yw 'r 'Sgry-
thur yn wîr, y mae 'n rhaid i'r *Alcoran* fod
yn gelwydd. I roddi Ensampl yn un peth,
y mae 'r *Alcoran* yn dywedyd, ym Mhen-
nod y Gwagedd, *nad oes gan DDUW un*
Mâb; mae 'r 'Sgrythur ym *Mat. iii. 17.* yn
dywedyd, i DDUW ddywedyd am yr JESU,
Hwn yw fy annwyl Fâb, yn yr bwn i'm bod-
lonwyd: ac yn *Heb. iv. 14.* yn galw 'r JESU
hwnnw yn eglur yn *Fâb DUW*; ac felly
mywn llawer peth arall. Yn awr y mae 'n
amhossibl fod pob un o'r rhai hyn yn wîr,
neu fod hwnnw yn wîr ac y sydd yn dywe-
dyd fod pob un o'honynt felly.

A PHETTAI hyn yn wîr, y mae 'n wa-
stadol beth arall i'w ddywedyd yn erbyn y
Grefydd ymma; a hynny yw, na thâl y Gwo-
brwyon a addewir ynddi, ddim i'm gwneu-
thur i yn Wynfydedig, er y byddwn gyfran-
nog o'honynt. Canys, nid yw 'r holl Adde-
widion a wnaethpwyd i ni yn y Baradwys
ymma, ond gwîr Feluswedd Buchedd deim-
ladwy; megis, y bydd i ni gael pob math o
Lysieu, a Ffrwytheu, a Diodydd, a Gwagedd
a Llygeid duon mawrion rhagorol ganthyt,
megis ym Mhennod y Trugarog, a'r Farn,
a lleoedd ereill; a'r fath Fwyniant a'r rhai
hyn, er y gallant yn wîr fod yn orhoff i'm
Corph, etto ni allant hwy fod yn Wynfyd
i'm Heneid i. Yn wîr, ni wa i pa ham yr
D addaweï

26 *Meddyliu ar Grefydd.*

addawei 'r Llyfr hwn ddim Gwynfyd uwch nag un y Corph, o blegid nad yw efe 'n dangos un Cyfrwng i'w gael ef, nid yw efe 'n dangos un Ffordd i mi gael maddeu fy Mhechoden, ac felly gwneuthur fy Eneid yn Wynfydedig. Yr wyf yn cyfaddef, ei fod yn dywedyd, fod DUW yn raslawn ac yn drugarog, ac am hynny y maddeu efe hwynt; ond y mae fy Rheswm yn mynegi i mi, mai megis ac y mae DUW yn raslawn a thrugarog, ac am hynny y maddeu efe Bechod; felly mae efe hefyd yn uniawn a chyfiawn, ac am hynny mae 'n rhaid iddo ei gosbi ef. A pha fodd y saif y ddau Beth hyn gyd â'i gilidd, nid ydys yn ei ddangos yn yr *Alcoran*; ac am hynny ni feiddiafi ymddiried fy Eneid iddi.

FEL hyn wrth chwilio 'n ddyfal, y cefeis i'r ddwy Grefydd ac ydys yn eu proffesu yn gyffredinolaf, heb nemmor neu heb ddim Grefydd ynddynt. Myfi gan hynny, yn y lle-nesaf, a fwriaf Olwg ar y Grefydd honno, sydd a'r Dilynwyr lleiaf iddi, a honno yw 'r *Juddewig*. Grefydd heb ei sicrhâu trwy un rhyw Gyfreitheu dynol, na'i phroffesu yn gyffredinol gan un Genedl, ond yn unig gan Fintei o Bobl ddirmygedig wasgaredig i fynu ac i wared yn y Byd; y rhai, fel y dywed y Prophwyd, ydynt yn *Ddiareb*, ac yn *Warth*, ym mysg yr holl Genhedloedd y gyrrwyd hwynt atynt. 'Gwyddorion y Grefydd ymma ydynt yn 'Sgrifennedig mywn Llyfr, yn y Jaith *Hebraeg*, yr hwn a alwant hwy, תורה *Tora*, neu 'r Gyfraith, yn gyfanfoddedig o amryw Orchymynion, Addewidion,

a Bygythion; ynghyd a Hanesion Pethu a
aethant heibio, a Phrophwydoliaethu am
Bethu a ddeuent: y Llyfr hwn meddant, a
'sgrifennwyd gan Wŷr a ysbrydolwyd gan
D D U W ei hun, ac am hynny maent yn
haeru nad Dychymmyg dynol yw efe, ond
Athrawiaeth D U W.

Y LLYFR hwn hefyd a ddarfu i mi ei
ddarllen yn ddiesgeulus, a'i holi, ac mae'n ddŵr
i mi gyfaddef yn rhwydd, fy mod ar drawiad
cynaf fy Ngolwg arno, yn tebig fy mod yn
darllen Difnyddiaeth ynddo, ac ni allaf lai
wrth Ardderchawgrwydd ei Ymadrodd, Pur-
deb ei Orchymynion, Cydundeb ei Ranneu,
Sicrwydd ei Addewidion, a Rhagoriaeth ei
Obrwyau, nâ barnu na allei efe ddyfod oddi
wrth un Awdwr arall ond D U W ei hun.
Ymma'n unig yr ydwyf yn cael fy Ngwneu-
thurwr ynaddoledig dan Wybodaeth briodol
Duwdod, megis ac y mae efe yn יהוה *JEHO-*
FAH; a hynny yn y jawn Fodd; Canys yr y-
dys yn gorchymmyn i ni ymma, ei garu a'i wa-
sanaethu ef â'n boll Gâlôn, â'n boll Eneid,
ac â'n boll Nerth a'n Meddwl, Deut. vi. 5.
Pen. x. 12. Yr hyn yn wîr yw Perffeith-
rwydd pob Addoliad pa un bynnag. Ac megis
yr ydys yn addoli D U W ymma yn jawn,
felly mae'r Gwynfydedigrwydd ac y sydd
ymma yn gyfartal â'r gwîr Addoliad hwn,
yn uchaf ac y sydd yn bosibl i Greadur ei
gynnwys, gan nad yw efe ddim llai nâ mwyn-
hau'r hwn ym yn ei addoli, fel y bo i ni
ei gael ef yn D D U W i ni, a ninneu i fod
yn Böbl iddo ynteu. *Fer. xxxi. 33.*

OND yr hyn yr wyfi yn edrych arno yn wastadol, megis Nod sicraf gwîr Grefydd, yw, ei fod yn dangos y ffordd, y bydd i mi fydd yn Bechadur, gael meddiannu'r Gwynfyd ymma; neu pa fodd y gall DUW ddangos ei Gyfiawnder yn cosbi Pechod ynddo ei hun, ac etto bod mor Drugarog a maddeu i mi, a'm harbed, ac felly fy nerbyn idd ei Gymmod; yr hyn nid oedd y Grefyddeu a edrychais i o'r blaen gymmeint a chymmeryd-arnynt, na chynnyg gwneuthur hynny. A hyn y mae'r Llyfr ymma yn ei ddadguddio i mi, trwy ddangos na bydd i DDUW Hollalluog ymweled â'n Pechodeu ni'arnom ein hunein, ond ar un arall; y byddei iddo ef osod neu ordeinio un i fod yn Fach neu 'n Gyfryngwr i ni; yr hwn, trwy ei Haeddeditgaeth anherfynol, a ddygei'n Hanwireddu ni, ac awnâi Gymmod drostynt, ac felly dangos ei Gariad a'i Drugaredd, yn ein cyfjawnhâu ni, ac yn ein gwaredu oddi wrth ein Pechodeu, ar yr un Amser ac y mae efe yn dangos ei Gyfiawnder yn rhoddi eu Cosb hwynt ar yr un ymma, yn ein lle ni. Hy-lwybr mor ddwfn a dirgel, ag oni buasei i DDUW ei hun ei ddadguddio ef, y mae 'n ddiogel gennyf na buasei un Dŷn marwol yn ei ddadguddio ef byth, nac yn meddwl am dano.

Ac nid oes yno chwaith un Ammeu na Phetrusder ynghŷlch y Dirgelwch mawr ymma, nad yw'r Llyfr hwn yn ei ateb, ac yn ei ddattod yn eglur; megis yr ymddengys yn eglurach oddi wrth ystyried yn wahanreddol yr amryw Bethu a honnir yn ei erbyn ef.

MEGIS, 1. Na welir yn gyttun â Rheswm na 'Sgrythur chwaith, Fod i un Dŷn ddwyn Pechodeu un arall; O blegid bod yn ddigon o waith i bob un ddwyn ei Faich ei hun; A chan fod Pechod wedi ei wneuthur yn erbyn DUW anherfynol, ac am hynny 'n haeddu Cosb anherfynol, pa fodd y gall un Creadur terfynol ddwyn y Gosb anherfynol ymma? Yn enwedig, gan ei bod hi yn ddyledus i gynnifer o Filoedd o Bobl ac y sydd yn y Byd.

OND y mae'r Llyfr hwn yn dattod y Cwlwm ymma yn ddigonol drosofi, trwy ddangos i mi, mai nid gwîr Ddŷn ydyw efe, ond DUW ei hun, a ddug fy Mhechodeu hyn; sef efe, yr hwn a elwir יהוה צרקנו Tr ARG LWTDD ein Cyfiawnder, Jer. xxiii. 6. lle mae Enw sylweddol y DUW Goruchaf, yr hwn nid yw bosibl ei roddi i neb, ond iddo ef yr hwn yw Hanfod pob Hanfod, wedi ei roddi ymma iddo ef, yr hwn a ddug fy Mhechodeu fel hyn, ac a'm cyfiawnhâ inneu; oddi ymma y mae Dafydd yn ei alw ef yn ARG LWTDD, Psal. xciii. 1. Esay yn ei alw ef Y DUW cadarn, Esay ix. 6. ie, ac y mae ARG LWTDD y Lluoedd ei hun yn ei alw ef yn Gyfaill iddo, â'i Eneu ei hun. Zech. xiii. 7.

GWRTH. 2. Ond y mae fy Rheswm yn mynegi i mi, fod DUW yn Weithred bur, ac am hynny, Pa fodd y gall efe ddioddef neb rhyw Gosb? neu bwriwch y gallei efe, Pa fodd y gallei un Natur wneuthur jaww dros Bethod yllall? Dŷn oedd yn euog, a pha fodd y saif gyd â Chyfiawnder DUW, beidio a chosbi Dŷn am y Pechodeu y mae efe yn euog o bonnynt?

30 Meddylieu ar Grefydd.

I ATTEB y Petrusder ymma, y mae'r Llyfr Cyfsegr-lân hwn yn mynegi i mi, y byddei i'r DUW ymma ddyfod yn Ddŷn, gan fynegi yn eglur i mi, mai megis y mae ei Enw ef yn *Rhyfeddol, Cyngborwr, DUW cadarn, Tâd Tragywyddoldeb, Tywysog Tangnefedd*, felly y genid efe yn *Fachgen*, ac y rhoddid efe yn *Fâb*, Esay ix. 6. Ac ain hynny, ar yr un pryd ac y mae *ARGLWYDD* y *Lluoedd* yn ei alw ef yn *Gyfaill*, y mae efe yn ei alw ef yn *Wr* hefyd, *Tn* erbyn y *Gŵr* sydd *Gyfaill* i mi, medd *ARGLWYDD* y *Lluoedd*, Zech. xiii. 7.

GWRTHEB, 3. Eithr o's yw efe wedi ei eni, fel y mae *Dynion* ereill, y mae'n rhaid ei fod efe yn *Bechadur* fel y mae *Dynion* ereill; Canys y mae'n rhaid i'r cyfryw ac a enir trwy *Genbedliad naturiol*, fod gwedi eu geni hefyd mywn *Llygredigaeth naturiol*.

I SYMMUD y Rhwystr ymma, y mae'r Llyfr Cyfsegr-lân hwn yn mynegi i mi, y heichiogei *Morwyn*, ac yr esgorei hi ar *Fâb*, ac y byddei ei Enw ef *Emmanuel*, Esay vii. 14. Ac felly gan ei fod wedi ei genhedlu, ond nid gan Ddŷn pechadurus, y byddei efe ei hun yn Ddŷn, ond nid yn Ddŷn pechadurus: ac felly gan ei fod yn *DUW* ac yn Ddŷn, y mae efe yn addas ym mhob ffordd i gyfryngu rhwng *DUW* a Ddŷn, i gymmodi *DUW* â mi, a minneu â *DUW*, fel y maddener fy Mhechodeu, ac y dad-ddigier *DUW*, ac felly y gwneler fy Eneid yn *Wynfydedig* trwy ei fwynhau ef.

OND y mae un peth yn rhagor etto, ac sydd yn fy nghadw i rhag ymfesydta yn y
Grefydd

Grefydd ymma; a hynny yw, fyned yr Amser heibio, yn yr hwn y mae'r Llyfr ymma yn addaw y byddei i hwn ddyfod i'r Byd: Canys fe a ddywedir yn eglur, *Dan. ix. 24. Deng Hwythnos a thrugain a dderfynwyd ar dy Bobl, ac ar dy Ddinas sancteidd, i ddibennu Gamwedd, ac i felio Pechoden, ac i wneuthur Cymmod dros Anwiredd, ac i ddwyn Cyslawnder tragywyddol, ac i felio'r Weledigaeth a'r Brophwydoliaeth, ac i enneinio'r Sancteiddiolaf.* Oddi wrth yr Enneiniad hwn, y gelwir efe yn yr Adnod nefaf, משיח *Messiah*, yr Enneiniog (wrth ba Enw, oddi wrth y lle ymma, yr ydys yn disgwyl am dano efe gan yr Juddewon) a Dechreuad y deng Hwythnos a thrugain a ddywedir yn eglur, *adn. 25*, eu bod ar fynediad y Gorchymmyn allan am adferu ac am adeiladu *Jerusalem*. Yn awr, o's dyallwn ni y deng Hwythnos a thrugain ymma yn yr Ystyr helaethaf, am ddeng Hwythnos a thrugain, neu *Sabbothu o Flynyddoedd*, fel yr adroddir *Levit. xxv. 8*. yr oedd yn rhaid bod Dyfodiad y *Messiah* ymhèn deg a phedwar ugain a phedwar cant o Flynyddoedd yn ôl y Gorchymmyn am adeiladu'r Ddinas; mwy na pha un y dyallwn ni hyn ai am Gyhoeddiad a Gorchymmyn *Cyrus* yn 2 *Cron. xxxvi. 22, 23*, *Ezra i. 1, 2, 3*. neu'r hwn a wnaeth *Darius*, *Ezra vi.* neu un *Artaxerxes*, *Ezra vii.* meddaf, mwy nac am ba un o'r rhai hyn y dyallwn ni'r Brophwydoliaeth hon, y mae'n eglur fod mwy na dwyfil o Flynyddoedd er pan wnaethpwyd pob un o honynt, ac am hynny fe aeth Amser dyfodiad Hwn heibioer ys mwy na chwe chant a mil o Flynyddoedd o'r lleiaf.

32 Meddylieu ar Grefydd.

FELLY yn yr un modd y mae'r Llyfr Cyfraith ymma (fel y galwant ef) yn sicrhâu i ni, nad ymadawei'r Deyrnwialen o *Juda*, na Deddfwr oddi rhwng ei Draed ef, hyd oni ddelei *Siloh*, Gen. xlix. 10. Lle y mae'r *Juddewon* eu hunain, *Jonathian* ac *Oncelos* yn deongli'r Gair שִׁילֹה *Siloh*, ym מְשִׁיחַ *Messiah*; ac felly mae *Targwm Caersalem* hefyd. Yn awr, y mae'n amlwg, na bu na Theyrnwialen na Deddfwr chwaith yn *Juda*, nac un Llywodraeth ddinesig na gwledig ymhlîth yr *Juddewon* oll, er ys mwy na chwechant a mil o Flynyddoedd; yr hyn sy'n dangos yn eglur, naill ai bod eu Prophwydoliaethu a'i Disgwyliadeu am y *Messiah* yn anwir, neu ei fod ef wedi dyfod i'r Byd er ys cynnifer Oes cyn hyn megis y rhagbenodwyd.

FELLY yn yr un modd y rhagfynegwyd yn eglur yn y Llyfr hwn, y byddai *Gogoniant mwy i'r ail Deml nag oedd yn y gyntaf*, Hag. ii. 9. Yn awr y mae'r *Juddewon* eu hunain yn cydnabod, fod pump o'r Petheu pennaf ac oedd yn y gyntaf, heb fod yn yr ail Deml, sef, 1. Yr *Arch*, a'r *Drngareddfa*, a'r *Cerubim*. 2. Y שִׁכִּינָה *Sechinah*, neu'r Presennoldeb Dwywol. 3. Yr *Tsbryd Prophwydoliaeth sancteidd*. 4. Yr *Urim* a'r *Thummim*. 5. Y *Tân nefol*: ac oddi wrth eisieu'r pum peth hynny, meddant, y mae'r Gair מְשִׁיחַ *i'm gogoneddir*, Hag. i. 8. a הָאֵל yn eisieu yn ei ddiwedd, yr hon mywn rhif sydd yn arwyddo Pump. Ie, a phan yr oeddid yn sylfaenu'r ail Deml, y Gwŷr hên, y rhai a welsent y Deml gyntaf, a wylasant, wrth weled mor
fyc

fyr yr oedd hi'n debig i fod i'r gyntaf, *Ezra* iii. 12. I wneuthur gan hynny, Ogoniant yr ail Deml i fod yn fwy nâ Gogoniant y gyntaf, er bod cynnifer o Betheu gogoneddus yn eisieu ynddi, yr oedd yn ddîr iddynt ddyall hynny am Ddyfodiad y *Messiab* iddi hi, yr hwn yn yr *Adm.* 7. a elwir *Dymuniant yr boll Genbedloedd.* Lle ni all yr *Juddewon* eu hun lai nâ chyfaddef, fod y Deml ymma wedi ei thynnu i lawr er ys mwy nâ chwe chant a mîl o Flynyddoedd, ac am hynny fod yn amhosibl i'r *Messiab* ddyfod iddi hi, ac felly bod ei Gogoniant hi 'n fwy nâ Gogoniant y Deml gyntaf; ac felly, fod y Gair, y maent yn proffesu eu bod yn credu ynddo, yn wîr.

-Yn wîr yr oedd Amser Dyfodiad y *Messiab* wedi ei bennodi yn y rhai hyn a Lle-oedd cyffelyb iddynt, fel y darfu i *Elias*, un o'i Hathrawon mawrion hwynt, gasglu oddi ymma, y parhâi'r Byd chwe mîl o Flynyddoedd, dwyfil heb y Gyfreith, dwyfil dan y Gyfreith, a dwyfil dan y *Messiab*, *Sanh.* c. 11. Yr hwn Gyfrif am Ddyfodiad y *Messiab*, wedi pedeir mîl o Flynyddoedd yn ôl Dechreu'r Byd, sydd yn dyfod yn agos at Amser Ymadawiad y Deyrnwialen o *Juda*, a Diwedd deng Hwythnos a thrugain *Daniel.* Yr hyn sy'n dangos fod yr Athraw ymma wedi ei argyoeddi yn gyflawn, mai ynghylch yr Amser hynny y dylei'r *Messiab* ddyfod. Ac am hynny, yn yr un modd, er ys ynghylch chwe chant a mîl o Flynyddoedd, yr oedd yr *Juddewon* yn disgwyl mor gyffredin am ei Ddyfodiad ef; a chym-

chymmaint yn cymmeryd arnynt mai hwynt oedd efe, megis *Bar-Cozba*, yr hwn yng-hŷlch yr Amſer hynny a dannodd ar lled mai efe oedd y Gŵr, ac y darfu i'r holl Genedl gan mwyaf yn unfryd gyttuno yn ei ganlyn ef, yn gymmaint, medd yr *Juddewon*, ac na laddwyd dim llai na phedwar can mîl neu, medd ereill, bwm can mîl o Wŷr gan *Adrian* yr Emerodr, yn *Ninas Bitter*, bawb yn ymladd yn Amddiffyn y Rhith *Fefsiab* ymma. Yn yr un modd llawer o rai ereill a dybiafant mai hwy eu hunein oedd y Gŵr, ac a gyfrifwyd felly gan rai, hyd oni argyoddwyd hwy 'n amlwg o'i Hamryfusedd, megis yr ŷm yn darllen mywn. Llyfr iddynt hwy, a elwir *שם הורה*. Ac hyd y Dydd hwn y mae llawer o honynt yn dal ei fod efe wedi dyfod eisoes, ond o blegid eu Pechodeu, ei fod efe etto heb ei ddadguddio iddynt.

ODDI ymma y mae, fod fy Rheswm naturiol yn fy nhynnu i i'r Rheswm deuglo ymma, Fod naill ai'r Llyfr hwnnw, y mae 'r *Juddewon* yn ei dderbyn megis Gair DUW, heb fod felly mywn Gwirionedd; neu, eu bod hwy heb ei gyfaddasu ef yn jawn: ac felly, fod naill ai eu Grefydd hwynt yn au Grefydd, neu ynte, eu bod hwy yn ei phroffesu hi â gau Broffes: Ac, am hynny, mae 'n rhaid i mi fyned oddi ymma, ac ymosyn i mi ryw Grefydd arall i sefydlu fy Eneid arni. Nid fel pettai fy Rheswm yn mynegi i mi, fod yr holl Brophwydoliaethu a grybwylleis i am danynt ymma, yn anwir ynddynt eu hunein, ond yn unig eu bod hwy 'n ymddangos felly i'r fath ymma o Broffeswyr; Canys, o'm rhan

rhan fy hun, ni allafi ysgwyd ymmaith fy Ffydd yn y Gyfreith hon, y maent hwy yn proffesu eu bod yn ei chredu; yn enwedig, yn awr, a minneu wedi ei darllen hi mor ddifrifol, a'i phwyso, a'i hystyried hi mor bwyllog. Ac ni allaf greda chwaith y bydd i un *Mabometiad* neu *Indiad*, ac a ymroddodd i'w darllen hi trwyddi heb Ragfarn, ac i holi pob peth neillduol trwy Oleuni Rheswm anhueddol, allu dywedyd ei dyfeisio hi erioed gan Ymhennydd dynol; ond ei bod hi mywn Gwirionedd o Ddull nefol, ac Awdurdod dwywol. Ac am hynny er bod yn gorfod arnaf, gan Nerth Rheswm, ysgwyd Dwyllaw a'r Grefydd ymma, etto ni oddef yr un Rheswm i mi roddi heibio 'r Gyfraith honno, y maent hwy yn ei phroffesu, ond yn unig eu proffes hwynt. Fel mwy na pha Grefydd bynnag yr ymsefydlwyf arni, y mae fy Nghydwybod naturiol bob amser yn gorchymmyn i mi lynu yn wastadol wrth Lyfr y Gyfreith *Juddewig* hon, a'i derbyn a'i groesawi hi fel Gair y JEHOFAH Gogoneddus, Hanfod pob Hanfod.

WELE, nid oes ond un Grefydd yn ychwaneg a broffesir yn gyffredinol yn y Byd, ac yr ydwyfi idd ei chwilio; yr hon, oni allafi ymsefydlu ar Seiliu da arni, myfi a fyddaf yn druanaf o'r holl Greadurieid; a honno yw'r Grefydd *Grist'nogol*, a enwir felly oddi wrth JESU GRIST, Athrawiaeth, Buchedd, a Marwolaeth yr hwn a dystiolaethir gan bedwar o amryw Wŷr, mywn Llyfr ac y maent hwy yn ei alw, yr *Efengyl*: ac fe a ymddengys i mi fod y Llyfr hwn, o Awdurdod

dod diamheuol, o ran Gwirionedd a Sic-
rwydd y petheu hynny a dystiolaethir ynddo
ef. Canys pe buafent yn anwir, yr oedd i'r
rhai oedd yn eu 'sgrifennu hwynt, ac iddo
ynteu am yr hwn yr oeddent yn 'sgrifennu,
gynnifer o Elynion maleifus parod ar bob
Achlysur i'w cyhuddo hwynt, fel ac y bua-
fent hwy ym mhell cyn hyn wedi eu barnu
yn Gelwydden a Gauddechymygion. Ac yn
awr y 'Sgrifennadeu hyn, gan eu bod yn gor-
sefyll er ys mwy nag un cant ar bymtheg o
Flynyddoedd, heb gymmaint un Amser a'i
drwgdybio, ie, ond eu cydnabod gan eu Ge-
lynion gwaethafyn Adroddiadau gwîr o'r hyn
a ddigwyddodd yn y Byd, ynghylch yr Am-
ser hynny; ni chenhada fy Rheswm i mi fod
yn Gyhuddwr cyntaf iddynt, ond gorehym-
myn i mi eu derbyn hwynt, dan y Cydna-
byddiaeth hwnnw, yn yr hwn y dygwyd
hwynt i wared i mi trwy gynnifer o Genhed-
laethu, heb neb rhyw Rwystr mwy nâ'i gi-
lydd. Canys y mae'r Derbyniad cyffredinol
ymma ar bob llaw, yn Sail ddigonol i mi i
adeiladu fy Ffydd arni, o ran Gwirionedd yr
Adroddiad, er nad yw yn Sail ddigonol i
gredu fod pob peth a gynhwysir yn y Llyfr,
yn Air D U W ei hun: Canys yn y peth neill-
duol ymma, nid Tystiolaeth ereill yw'r hyn yr
wyf i adeiladu arno, ond ei Dystiolaeth ef ei
hun: Myfi a ddarllenaf ei Wirionedd ef yn
Nhystiolaeth Dŷn, ond ei Ddwywolder ef
yn unig yn ei Athrawieutheu ei hun.

Y LLYFR hwn, gan hynny a ddarfu i
mi ei ddarllen yn ddiwyd, ac yr wyf yn ei
weled ef yn eglur, yn haeru, mai JESU GRIST,

yr hwn y mae efe yn tyftiolaethu ei Fuchedd a'i Farwolaeth, oedd yr un hwnnw yn wîr, a addawyd ym mhell cyn hyn gan **DDUW**, ac a ddisgwiliwyd gan yr *Juddewon*: a bod yr holl Brophwydoliaetheu dan yr hên Gyfraith, am y *Mesiah* hwnnw, Duw-Dÿn, wedi eu cyflawni yn weithredol yn yr un ymma; yr hyn, o's bydd i mi wrth chwilio 'n ddyfal, gael ei fod ef yn wîr, myfi a roddaf yn ebrwydd, fy Llaw a'm Câl-on hefyd wrth y Grefydd hon. Y mae 'n Gyffur i mi ei bod hi yn cydnabod fod y Gyfraith *Juddewig* wedi ei danfon oddi wrth **DDUW**; Canys, yn wîr pettai hi heb wneuthur hynny, prin y goddefei fy Nghydwibod i mi roddi dim coel arni; gan fy mod yn gwybod yn dda fod y Llyfr hwnnw o Wreiddyn uwch nâ Dychymmyg Dÿn, ac o Awdurdod mwy nag Ordinhâd ddynol. Ac am hyn y mae na's gallaf ac na feiddiaf gredu, nad yw pob Brophwydoliaeth neillduol, ag a grybwyllir ynddo wedi eu cyflawni, neu y cyflawnir hwy yn ddiſammeu, yn ôl pob Amgylchiad Amſer a lle a grybwyllwyd ynddynt; ac felly, fod y Brophwydoliaeth ymma yn neillduol, am Ddyfodiad y *Mesiah*, wedi ei chyflawni eisoes; gan fod yr Amſer, yn yr hwn y rhagſynegwyd y deuai efe, wedi myned heibio er ys talm. Fel nad ydwyfi yn ammeu yn awr, pa un ai bod y *Mesiah* wedi dyfod ai nid ydyw; ond ai'r **JESU GRISR** ymma, y mae Llyfr yr Efengyl yn llefaru am dano, ydoedd efe yn wîr. A hyn a gaf i ei wybod yn oreu, wrth gymharu Efengyl y *Crist'nogion* â Chyfraith yr *Juddewon*;

on; neu Hanesion CRIST dan y naill, a Phrophwydoliaethu'r *Messiab* dan y llall; gan farnu 'n wastadol, o's cyflawnwyd yr hyn oll a ragfynegwyd am y *Messiab*, yn yr JESU GRIST ymma, mai efe yn wîr oedd y *Messiab* oedd i ddyfod i'r Byd. Ac i'w cymharu hwynt yn gywreinach, myfi a af trwy'r amryw Amgylchiadu ag oedd ynglŷn wrth ei Enedigaeth, ei Fuchedd, ei Farwolaeth ei Adgyfodiad, a'i Esgynniad ef, ac a ddangosaf fel y cyflawnwyd y Prophwydoliaethu yn llwyr ym mhob peth yn neillduol.

Ac yn gyntaf, am Enedigaeth y *Messiab*, meddei'r Gyfraith, yr oedd efe i'w eni o *Hâd Abraham*, Gen. xxii. 18. a *Dafydd*, 2 Sam. vii. 12. ac o *Gyff Jesse*, Esay xi. 1. oddi wrth hyn y gelwir efe yn fynych gan yr *Juddewon* בְּרִדְיוֹר *Mâb Dafydd*. Medd yr Efengyl, yr oedd JESU GRIST yn *Fâb Dafydd*, *Fâb Abraham*, Mat. i. 2. Y Gyfreith, ei fod efe i'w eni o *Forwyn*, Esay vii. 14. Yr Efengyl, i *Fair Forwyn* esgor ar yr JESU ymma, Mat. i. 18. Luc i. 17, 31, 35. Pen. ii. 5, 6, 7. Y Gyfraith, ei fod efe i'w eni ym *Methlehem Ephrata*, Mic. v. 2. Yr Efengyl, ddarfod geni'r JESU hwn yno, Mat. ii. 1. Luc iv. 5, 6.

DYWED y Gyfreith, y gelwid efe o'r *Aipht*, Hof. xi. 1. Yr Efengyl, ei alw ef oddi yno, Mat. ii. 19, 20. Y Gyfreith a ddywed, yr ai un o *flaen* y *Messiab*, Mal. iii. 5. ac y llefei efe yn yr *Anialwch*, Esay xl. 3. Mae'r Efengyl yn dywedyd i *Joan Fedyddiwr* wneuthur felly o *flaen* CRIST, Mat. iii. 1, 3. Marc i.

i. 2, 3. Y Gyfraith, y byddei i'r *Messiab* bregethu *Athrawiaeth* *fechydwr*iaeth yng *Ngalilea*, y byddei i'r rhai oeddent o'r blaen yn eistedd mywn Tywyllwch weled Goleuni mawr, *Esay* ix. 1, 2. Yr *Efengyl*, i'r *JESU* wneuthur felly, *Mat.* iv. 12, 23. Y Gyfraith, yr agorid *Llygeid* y *Deillion*, a *Chlufstieu* r *Byddarion*, ac y *llammei* r *Gloff*, ac y *canei* *Tafod* y *Mudan*, yn *Nyddieu* r *Messiab*, *Esay* xxxv. 5, 6. Yr *Efengyl*, fod y *Petheu* hynny yn *Nyddieu* *CRIST JESU*, *Mat.* iv. 23. *Perr.* xi. 5. Ond er yr holl *Ryfeddodau* a'r *Gwyrthieu* ymma, y mae'r *Gyfraith* yn dywedyd, gan glywed y clywent ond ni ddyallent; a chan weled y gwelent ond na wybyddent, *Esay* vi. 9. A'r *Efengyl*, eu bod yn gweled ac nad oeddent yn gweled, yn clywed ac nad oeddent yn clywed, nac yn dyall, *Mat.* xiii. 13. *Marc* iv. 12: Y Gyfraith, y byddei efe yn *ddirmygus* a *diystyras* o'r *Gwŷr*, yn *Wr* *gofidus*, a *chynnesin* a *Dolur*, *Esay* liii. 3. Yr *Efengyl*, nad oedd gan *JESU GRIST* le i ddodi ei *Ben* i lawr, *Mat.* viii. 20. fod ei *Eneid* yn drist jaw'n byd *Angen*, *Mat.* xxvi. 38. ie, efe a fu mywn *Imdrech* meddwl, a'i *Chwŷs* ef oedd fel *Defnynnu* *Gwaed* yn *disgyn* ar y *Ddaear*, *Luc* xxii. 44. mor gynnesin a hynny yr ydoedd efe a *Dolur*. Y Gyfraith, y byddei iddo *farchogaeth* i *Ferusalem* ar *Afyn*, ac ar *Ebol*, *llwdd* *Afyn*, *Zech.* ix. 9. A'r *Efengyl*, ddarfod i *JESU GRIST*, fel yr oedd efe yn myned i *Ferusalem*, wedi iddo gael *Afyn*, eistedd arno, *Joan* xii. 14. *Mat.* xxi. 6. Ar yr hwn *Amsfer*, y dywedodd y Gyfraith, y byddei i'r *Bobl* wadeddi, *Hosannah*, *Bendigedig* yw'r hwn sydd yn dyfod

40 *Meddyliu ar Grefydd.*

dyfod yn Enw'r Arglwydd, Psal. cviii. 26. Yr Efengyl, i'r Lliaws wneuthur felly i G R I S T, Mat. xxi. 9. Y Gyfraith, y byddei i ŵr oedd annwyl ganddo, yr hwn yr ymddiriedodd efe iddo, ac a fwytaodd ei fara ef, ddyrchafu ei Sawdl yn ei erbyn ef, Psal. xli. 9. Yr Efengyl, ddarfod i Suddas, yr hwn oedd un o Ddisgyblon C R I S T, ac felly 'n bwyta ei Fara ef, ei fradychu ef i Ddwylaw 'r Juddewon, Mat. xxvi. 47. Luc xxii. 46. Y Gyfraith, y byddei efe prifedig, ac y gwerthid ef am ddeg ar hugain o Arian, ac y prynid Maes y Crochenydd â hwynt, Zech. xi. 12, 13. Yr Efengyl, iddynt gyttuno â Suddas i'w fradychu ef, am ddeg ar hugain o Arian, â'r rhai y prynasant Faes y Crochenydd wedi hynny, Mat. xxvii. 7. Y Gyfraith, y byddei iddo gael ei gyfrif gyd â'r Troseddwyr, Esay liii. 12. Yr Efengyl, groefshoelio 'r J E S U rhwng dau Leidr, Marc xv. 27. Mat. xxvii. 38. Y Gyfraith, yr archollid ac y dryllid ef, Esay liii. 5. Yr Efengyl, iddynt ffangellu 'r J E S U, Mat. xxvii. 20. a'i daro ef, Marc xv. 19. Y Gyfreith, y trywanent ei Ddwylaw a'i Draed ef, Psal. xxii. 16. Zech. xii. 10. Yr Efengyl, ddarfod iddynt groefshoelio 'r J E S U, Mat. xxvii. 35. Luc xxiv. Marwolaeth, yn yr hon yr arferent, wanu Dwyllaw a Thraed y rhai a roddid i Farwolaeth, a'i hoelio hwynt wrth y Grôg. Ac er y byddei iddynt ddryllio ei Gig ef, etto, mae 'r Gyfraith yn dywedyd, na thorrent ei Esgyrn ef, ie, un o honynt, Eclod. xii. 46. Num. xi. 12. Psal. xxxiv. 20. Yr Efengyl, na thorasant hwy Esgeirieu C R I S T, Jo. xix. 33, 36. Y Gyfraith, y byddei i'r rhai a'i gwelent ef,

Meddyliu ar Grefydd. 41

ei watwar, llaesu ei Gwesteu, ysgwyd eu pen-
neu, gan ddywedyd, Ymddiriedodd yn yr Arg-
lwydd, gwaredea ef, achubed ef, gan ei fod yn
dda ganddo, Psal. xxii. 7, 8. Yr Efengyl, i'r
Sgrifennyddion a'r Henuricid wneuthur felly,
i GRIST, Mat. xxvii. 42, 43. Y Gyfraith a
ddywedodd, y rhoddent Fustl yn fwyd iddo, ac
y diodent ef â Finegr, Psal. lxxix. 21. Yr E-
fengyl, iddynt roddi i GRIST i'w yfed Fi-
negr yn gymmysgedig â Bustl, Mat. xxvii. 34,
48. Y Gyfraith, y rhannent ei Ddillad ef yn
eu plith, ac y bwrient Goelbren ar ei Wisg ef,
Psal. xxii. 19. Yr Efengyl, iddynt rannu Dill-
ad yr JESU, gan fwrw Coelbrenni arnynt,
Mat. xxvii. 34. Jo. xix. 23. Marc xv. 24.

Ac am Amser Dyfodiad yr JESU ymma
i'r Byd, y mae'n ddiarnieu ddyfod yr JESU
ymma cyn bwrw'r ail Deml i lawr; Canys
fe ddywedir, ei fyned ef iddi hi, Mat. xix. 45.
ie, efe ei hun a ddyfgodd beunydd yn y Deml,
Mat. xxvi. 55. trwy ba foddion yr oedd Go-
goniant yr ail Deml, yn fwy na Gogoniant y
gyntaf, yn ôl y Brophwydoliaeth, Hag. ii. 9.
Ac am Brophwydoliaeth Jacob, nad ymadu-
ei'r Deyrnwialen o Juda, na Deddfwr oddi
rhwng ei Draed ef, hyd oni ddelei Siloh, neu
r Mesiab, Gen. xlix. 10. Y mae'n sicr nad
ymadawodd hi o Juda, hyd oni wnaeth Se-
nedd Rhufain Herod yn Frenin ar Judea, yn
Nyddieu'r hwn y ganwyd yr JESU ymma,
Mat. ii. 1. Luc i. 5. Ac felly darfu i ddeng
Hwythnos a thrugein, neu 490 Blynnyddoedd
Daniel, gyrraedd yn gymmwys hyd, a darfod
yn Nyddieu'r JESU ymma, fel y gellid dan-
gos yn hawdd. Fel ac y mae'r holl hên

42 *Meddyliên ar Grefydd.*

Brophwýdoliaetheu am Amser Dyfodiad y *Messiab*, wedi eu cyflawni yn llwyr yn yr *JESU* hwn o *Nazareth*.

Ac ym mhellach, y mae 'r Gyfraith yn dywedyd, mai er croeshoelio 'r *Messiab*, etto na adawei *DŴ* ei Eneid ef yn *Uffern*, ac na oddefei i'w Sanct weled *Llygredigaeth*, Psal. xvi. 10. a phan wnelei *DŴ* ei Eneid ef yn *Aberth* dros *Bechod*, y byddei iddo weled ei *Hâd* ac ystyn ei *Ddyddieu*, Esay liii. 10. Yr hyn sy 'n arwyddo 'n eglur, mai er marw 'r *Messiab*, y cyfodei efe drachefn, a hynny o fywn ychydig *Ddyddieu* hefyd, pe amgen efe a welei *Lygredigaeth*. Yn awr, y mae 'r *Efengyl* yn dywedyd, i'r *JESU* hwn gyfodi oddi wrth y meirw, Mat. xxviii. 6. Luc xxiv. 6. A'i weled ef gan lawer wedi ei Adgyfodiad, megis gan *Fair Fagdalen*, Mat. xxviii. 9. gan yr un *Disgybl* ar ddeg, adn. 16, 17, 18. Marc xvi. 14. gan y ddau oedd yn myned i *Emmans*, Luc xxiv. 13, 14, 15. gan *Bedr*, adn. 34. a chan y *Disgyblon* oedd wedi ymgasglu ynghyd, a'r *Drws* ynghaead arnynt, Jo. xx. 19. Ac i fod yn sicr mai efe ei hun ydoedd ef, ac nid *Ysbryd*, *Tomas* un o'r deuddeg a ddododd ei *Law* yn ei *Ystlys* ef, ac a'i cafodd ef yn wîr *Gnawd* a *Gwaed* fel o'r blaen, Jo. xx. 27. Ac efe a fwytaodd yn eu gŵydd hwynt, Luc xxiv. 43. yr hyn sydd amhosibl i *Ysbryd* ei wneuthur; ie, efe a welwyd gan fwy na phum cant o *Frodyr* ar unweith, 1 Cor. xv. 6. a chan *Baul* ei hun, Ad. 8. Ac ni Orweddodd efe cyhyd ag y gwelei *Lygredigaeth*, canys y *Dydd* cyn y *Sabboth* y claddwyd ef, Marc xv. 42. ac efe a gyfododd y *Dydd* ar ei ôl ef, Pen. xvi. 1.

YN

YN OLAF, yr oedd efe nid yn unig i gyfodi drachefn, ond meddei 'r Gyfraith, *Yr oedd efe i ddyrchafu i'r uchelder, i gaethiwo Gaethiwed, ac i roddi Rhoddion i Ddynion*, Psal. lxxviii. 18. Yn awr ni all hyn lai nâ bod yn Nôd diammeu y *Messiah*, nid yn unig iddo gyfodi oddi wrth y meirw, ond hefyd dyrchafu i'r Nef, ac oddi yno wâsgaru ei Roddion ymhlîth Plant Dynion; ac i'r JESU wneuthur felly, fydd yn amlwg yr un modd yn yr Efengyl; Canys *wedi iddo efe lefaru wrthynt, fe a gymmerwyd i fynu i'r Nef, ac a eisteddodd ar Ddebenlaw DDUW*, Marc xvi. 19. Luc xxiv. 51. Ac efe a roddodd y cyfryw Roddion i Ddynion, fel ag y nerthwyd ei Ddisgyblon ef yn ddisymmwth i lefaru pob Math o Feithoedd, Act. ii. 8. a gwneuthur llawer o Arwyddion a Rhyfeddodau, Pen. v. 12. *jachân pob math o Glefyd*, ad. xv. 16. i.e. â dywedyd Gair, *jachân Gŵr oedd yn gloff o Groth ei Fam*, Pen. iii. 6, 7.

FEL hyn yr ymddengys i mi fod yr Efengyl yn 'Sgrifen berffeith o'r Gyfraith, ac nad yw Hanesion yr JESU, ddim amgen nâ Phrophwydoliaethu CRIST, wedi eu troi yn Hanes. A phan gyssylltwyf wrth hyn Dduwioldeb Buchedd y Gŵr hwn, Purdeb yr Athrawiaeth a athrawiaethodd efe, a Rhyfeddodau y Gweithredoedd a wnaeth efe, ni allaf na byddwyf wedi fy sicrhâu 'n well yngwironedd yr hyn a adroddir ymma. Canys, y Gwyrthieu a wnaeth efe, megis *jachân 'r Claf â Gair ei Eneu, cyfodi 'r Marw, porthi cynnifer o Filoedd â phŵm Torth, a'r cyffelyb, oeddent mor Alluog a Diddadl, fel na*
allei

allei ei Elynyon ef, y rhai ni fynnent gredu mai efe oedd y *Messiah*, ond prin gwadu ei fod ef yn DD UW, *Joseph. Antiq. l. xviii. c. 4.* Ac y mae rhai o honynt yn dal, hyd y Dydd heddy', nad Hudoliaetheu a Lledrithia-deu Diafol oedd y Gwyrthieu a wnaeth yr J E S U, ond gwîr Wyrthieu, wedi eu gwneuthur, meddant hwy, trwy Rinwedd Enw DUW יהוה *JEHOFAH*, yr hwn a gafodd efe allan o'r Deml. Wrth yr hyn y mae 'n eglur, eu bod yn cydnabod fod DUW yn Awdwr iddynt, yr hyn ni allafi weled pa fodd y byddei efe, oddi eithr eu bod yn gyttun â'i Ewyllys, ac er Gogoniant ei Enw ef.

Ni sicrhawyd chwaith Athrawiaeth yr E-fengyl yn unig ar y cyntaf, ond yn yr un moddfe a'i lledwyd hi trwy Wyrthieu yn ôl llaw, megis yr oedd yn rhaid i hynny fod. Canys pe lledafid hi heb Wyrthieu, hynny ei hun a fuasei'r Gwŷrth mwyaf oll. Yn ddi-ammeu, Gwŷrth dirfawr oedd ledw un Athrawiaeth mor wrthwyneb i Gig a Gwaed, trwy un rhyw Foddion mwy nâ'i gilydd; ond mwy o lawer ei lledu hi gan Fintei o Wŷr gwirionneid anllythrennog, y rhai oeddent heb Allu i beri, na Ffraethder i annog Dynion i'w chroesawu hi. Canys pwy a feddyliafei y buasei i'r fath Wŷr a'r rhai hyn, byth beri i neb o'r *Juddewon*, ag oeddent yn disgwyl Brenin i fod yn *Fessiah* iddynt, i'w dyrchafu hwynt i Uchelfr faint amserol, gredu, mai'r J E S U hwnnw, a fflangellasant ac a groeshoeliasant hwy eu hunein yn *Jerusalem*, ydoedd efe? nac y gallent hwy ledw'r Efengyl

yl ymhlîth y Cenhedloedd chwaith, y rhai nid oeddent yn credu yn y gwîr DDUW, nac yn disgwyl dim am *Fefsiab* i ddyfoda a'i gwaredu hwynt? Eithr hwy a wnaethant hyn, ac a ddygasant, nid yn unig llawer o Ddynion, ond hefyd Cenhedloedd a Gwledydd cyfein i broffesu'r Efengyl; gan wasgaru'r Athrawiaeth sancteiddiaf ymma ymhlîth y Dynion creulonaf a mwyaf pechadurus yn y Byd, er gwaethaf yr hyn oll a allei'r Byd a'r cnawd a'r Cythraul ei wneuthur yn erbyn hynny. Yn awr, a all un Dŷn ag y sydd yn arfer ei Refwm, debig iddynt wneuthur hyn oll trwy eu Nerth eu hunein? Na ddichon yn ddieu; canys ni allei un o'r Effeithieu rhyfeddol ymma fod erioed wedi eu peri gan un peth llai nâ Doethineb, a Gallu, a Ffyddlondeb eu Harglwydd a'i Hathro, yng Ngwasanaeth yr hwn yr oeddent yn rhwym, a'r hwn a addawodd fod gyd â hwynt *byd Ddiwedd y Byd*, Mat. xxviii. 20. Yn ddiarnneu, nid dim arall oedd efe ond Ysbryd y DUW Goruchaf yr hwn a aeth o hyd gyd â hwynt, ac a gydgerddodd â'r Gair oeddent yn ei bregethu; oni buasei hynny, ni allasei efe byth finio mor ddwfn ar Galonneu y rhai oedd yn ei wrando ef, fel y bu iddo nid yn unig beri iddynt wrando, ond hefyd eu rhwyfstro hwynt i wrthwynebu'r Gallu a'r Awdurdod, trwy'r hwn yr oedd y Disgyblon yn llefaru, pan yr oeddent yn ymdrechu ac yn ymgnio i wneuthur hynny.

Ac yn awr yr wyf yn febyg fy mod yn dechreu gwybod fod yr Ysbryd dwywol ymma yn dyfod arnaf sinneu hefyd, ac mi y dybygwn,

46 *Meddyliu ar Grefydd.*

bygwn, trwy ei Weithrediad nerthol, ei fod yn dyrchafu fy Nghàlon i goelio yn hollol, mai ar GRIST, ac ar GRIST yn unig, y mae i mi fwrw fy Eneid; mai efe yn unig yw'r Ffordd i Fywyd, a'i Air ef yn unig yw Gair y Bywyd, yr hwn pwy bynnag a'r *cretto* ac a *fedyddir*, a *fydd cadwedig*, a'r *hwn ni chretto a gondemnir*. Ymmaith gan hynny a'ch Eilunaddoliaeth *Ethnigeidd*, eich Coelgrefydd *Fabometeidd*, a Seremonieu *Juddeweidd*; y Grefydd *Grist'nogol* yn unig, yw'r hon yr wyfi yn bwriadu byw a marw ynddi; O blegid mai yn hon yn unig yr ydys yn dysgu i mi addoli DUW yn jaw'n, a chael pardynu a maddeu fy Mhechodeu, a bod yn Wynfydedig yn dragywydd. A chan fod ei holl Athrawiaethu a'i Gorchymmynion hi yn gynnwysedig yn y 'Sgrythureu Cyssegrlân, rhaid yw i mi gydsynnio â hwynt, megis Dadguddiad safadwy Ewyllys DUW, a Thryfor tragywyddol Gwybodaeth Dduwiol, trwy'r hon y bydd i bawb ag y fydd yn credu yn ddiffuant yng NGRIST, fod wedi eu haddysgu yn ddigonol, yn gyftal a'i cymhwyso yn hollol i bob Gair a Gweithred dda.

HEB ddim pellach gan hynny, yr wyf yn coelio yn wîr, fod holl Lyfreu'r Hên Gyfraith, a'r holl rai hynny a dderbyniwyd i Ganon y 'Sgrythur gan Eglwys DDUW, er Dyfodiad CRIST, y rhai ym ni'n alw yn Destament Newydd; meddaf, fod yr holl Lyfreu hynny, o Ddechreuad *Genesis*, hyd Ddiwedd y *Dadguddiad*, yn wîr Air y DUW tragywyddol, wedi eu hadroddi gan ei Yf-bryd ef ei hun, i'r cyfryw rai ag a welodd
efe.

efe yn dda eu gosod i'w 'sgrifennu hwynt; a'i bod yn cynnwys ynddynt berffeith a chyflawn Reol Ffydd a Moesau; ar gadw pa rai yn ddyledus, ni allaf na addolwyf ac na wasanaethwyf DDUW, yn y cyfryw Fodd ag a fyddo cymmeradwy ganddo ef ymma, ac na fwynhawyf yn ôl hyn yr *Addewidion mawr jawn a gwerthfawr*, fydd ynghadw ganddo ef, yn y Nefoedd i'r rhai a wnânt felly.

GAN hynny, trwy ei Râd ef a'i 'sgrifennodd hwynt, yr wyf yn bwriadu cymmefuro holl Byngcieu fy Ffydd fydd yn canlyn, a holl Fwriadeu fy Mywyd wrth Lysfreu'r Gyfreith a'r Efengyl ymma. Fel mwy na pha beth bynnag a gaffwyf fod yn wiw gan ei Fawredd Sancteidd ef ei haeru ynddynt, yr wyf yn coelio, mai fy Nyled yw ei gredu ef; a pha beth bynnag a fu gwiw ganddo ei Orchymmyn i mi, yr wyf yn credu mai fy Nyled yw ei gyflawni ef.

P W N G C III.

*Yr wyf yn credu megis ag mai Un
DUW y sydd, felly fod yr Un
DUW ymma yn Dri Pherson,
Tâd, Mâb, ac Ysbryd Glân.*

R wyf yn cyfaddef fod hyn yn Ddirgelwch nad yw bosibl i mi ei ddyall ef, er hynny y mae efe yn Wirionedd ag a allaf ei gredu yn hawdd; i.e., gan hynny y mae efe mor wîr, ag y gallaf ei gredu ef yn hawdd, o blegid ei fod ef mor uchel, ag nad yw bosibl i mi ei ddyall ef; Canys y mae 'n amhosibl, fod un peth yn wîr am y Creawdwr anherfynol, ag a ellir ei adrodd yn eglur i Ddyaiddwriaeth Creadur terfynol: ac o blegid hyn, yr edrycheis i, ac yr edrychaf yn wastadol, ar yr Amgyffrediaeth hynny o DDUW yn wiraf, trwy y rhai yr ŷm yn ei amgyffred ef yn dra diamgyffred; a bod y peth hwnnw yn wiraf am DDUW, ag a welir yn amhosiplaf i ni.

A'r y Sail ymma, gan hynny, y mae, fy mod i yn rhwymedig i gredu Dirgeledigaethu 'r Efengyl, y rhai yr wyf yn llai fy Ngallu i'w dyall hwynt; yn enwedig Dirgelwch y Dirgeledigaethu ymma, y Drindod yn Undod, a'r Undod yn Drindod, yr hyn yr

yr wyf mor bell oddi wrth ei amgylfred,
na'i ddyall ef yn wir, fel na's gallaf ymosod
yn ddifrifol idd ei ystyried, neu gymhell y-
chydig ar fy Meddylieu am dano ef, na by-
ddwyf yn ebrwydd yn fy ngholli fy hun, me-
gis mywn Llewylg, neu Syndod; Bod DUW
Dad yn un DUW perffeith o hono ei hun,
DUW Fâb yn un DUW perffeith o hono
ei hun, a DUW Ysbryd Glân yn un DUW
perffeith o hono ei hun; ac etto bod y Tri
ymma heb fod ond Un DUW perffeith o
hono ei hun; fel ag y byddai Un yn Dri per-
ffeith, a Thri yn Un perffeith, bod y Tad, y
Mâb, a'r Ysbryd Glân yn Dri, ac etto heb
fod ond Un; ond Un, ac etto yn dri! O
Ddingelwch d'amgylfred yn synu Calon, ac
yn ysu Meddwl! Pwy na all gredu fod hyn
yn wir am y Duwdod Gogoneddus? yn ddi-
eu, ni all neb ond y cyfryw ag a all ei ddyall
ef, yr hyn y mae'n sicr gennyf na's gallaf,
ac yr wyf yn credu na's gall un Creadur a-
rall. Ac, o'blegid nad yw bosibl i un Cre-
adur ddyall pa fodd y byddai efe felly, yr wyf
fi gan hynny yn credu ei fod ef yn wir-ddieu
felly, *sef*, Nad yw Hanfod pob Hanfod ond
Un mywn Sylwedd, etto yn gorffeyl yn Dri;
ond Un Natur, etto yn Dri Pherſon; ac nad
yw y Tri Pherſon hynny yn yr Un
Natur honno, er eu bod yn berffeith
wahanredol oddi wrth eu gilidd, er hynny
ond yr un DUW. Ac yr wyf yn credu
fod y Tri Pherſon hynny yn yr Un Natur
ymma, mywn Gwirionedd y naill i'r llall,
fel yr ydys yn amlygu i ni eu bod hwynt;
bod yr un yn wir Dad i'r Llaw, bod y Llaw

yn wîr Fâb iddo ef, a'r Trydydd yn deilliaw o bob un o'r Ddau; ac etto, nad oes yno na chyntaf, nac ail, na thrydydd, yn eu plith hwynt, mywn Amser, na Natur chwaith. Fel nad oedd efe a genhedlodd ddim o'i flaen ef a genhedlwyd, nac efe yr hwn a ddeilliodd oddi wrth bob un o'r ddau, fymryn gwedi yr un o honynt. Ac am hynny, na elwir y DUW hwnnw yn Dâd, Mâb, ac Ysbryd Glân, megis pe buasei Anian Dduwiol yr un yn cenhedlu Anian Dduwiol yr ail; neu Anian Dduwiol y cyntaf a'r Ail yn danfon allan Anian Dduwiol y Trydydd; (Canysyna fe fyddai Dair Anian Dduwiol, ac felly Tri DUW yn hanfodol wahanedig oddi wrth eu gilidd; yn y modd ymma hefyd, y Tâd yn unig a fyddai yn wîr DDUW, o blegid efe yn unig a fyddai yn hanfodol o hono ac oddi wrtho ei hun, a'r ddau arall oddi wrtho ef; Ond yr hyn yr wyfi yn fy nhybied fy hun yn rhwymedig i'w gredu, yw, mai nid Anian Dduwiol, ond Person Duwiol y Tâd, er Tragwyddoldeb, a genhedlodd Person Duwiol y Mâb; ac oddi wrth Person Duwiol y Tâd a'r Mâb, er Tragwyddoldeb y deilliawdd Person Duwiol yr Ysbryd Glân; ac felly Un heb fod o flaen y Llall mywn Amser nac Anian, fel ag y maent er Tragwyddoldeb yn Dri o Personau perffeith wahanredol, felly nid ydynt ond Un DUW cydhanfodol. Eithr, O fy Eneid nac ymdrocha yn rhy ddwfn yn y Môr mawr diwaelod hwn, yng Nghadduglyn y Dirgeledigaethu ymma! Y Cyfsegr Sancteiddiolaf ydyw efe, na ryfya fyned iddo ef; ond bodloned hyn
dydi,

dydi, iddo efe oedd yn ei adnabod ei hun yn oreu, dystiolaethu hyn am dano ei hun, ac am hynny tydi a ddylit ei gredu ef. Gwêl Mat. xxviii. 19. *Ewch gan hynny, a dysgwch yr holl Genhedloedd, gan eu bedyddio hwy yn Enw 'r Tâd, a'r Mâb, a'r Ysbryd Glân. A thrachefn, i Joan v. 7. Y mae Tri yn dystiolaethu yn y Nef, y Tâd, y Gair, a'r Ysbryd Glân, a'r Tri hyn Un ydynt.*

P W N G C IV.

Yr wyf yn credu feichiogi arnaf mywn Pechod, ac esgor arnaf mywn Anwiredd; a'm bod i er hynny yn wastadol yn beichiogi ar Flinder, ac yn esgor ar Wagedd.

P W N G C ymma o'm Ffydd sydd raid i mi ei gredu, b mynnu bid peidio gennyf; Canys oni chredwn i ei fod ef yn wîr, fe fyddei gennyf am hynny fwy o Achos i gredu ei fod ef felly; Canys oni bai fod fy Nghâlôn i wrth Natur yn bechadurus a llygredig jawm, fe fyddei yn amhosibl i mi fod heb gredu yr hyn y mae gennyf gymmaint o Achos yn wastadol i alaru o'i blegid; neu oni alaraf o'i blegid ef, y mae gennyf yn wastadol fwy o Achos i'w gredu ef; ac am hynny, yr wyf yn ed

goelio ef yn fwy, o gymmaint ag yr wyf yn cael fy mlino ganddo yn llai. Canys yn ddi- ammen y mae 'n rhaid i mi fod yn wîr Adyn calon-galed, wedi fy nhrwytho mywn Pechod, a'm llenwi â Llygredigaeth i'r eithaf, o's wyf yn gwybod i mi gyffwrddi Llîd y DUW Gêruchaf yn fy erbyn mor fynych, megis ag yr wyf yn gwybod, ac er hynny heb fod yn deimladwy o'm Llygredigaeth Naturiol, na chydabod fy mod wrth Naturaeth yn Blentyn Digofeint megis ereill. Canys, yr wyf yn credu mywn Gwirionedd, fod eisien'r cyfryw Wybodaeth ddyledus o honof fy hun yn gymmaint Argoel o Lygredigaeth gwreiddiol, ag yw Murndwrn a Phutteindra o Halogedigaeth gweithredol. Ac myfi a led-dybiaf yn wastadol, fod y rhai hynny yn fwyaf dan Allu'r Llygredigaeth hwnnw, ag y fydd yn llafurio fwyaf trwy Resymmen i'w ddodi ef heb ei Allu.

Ac, am hynny, o'm rhan fy hun, yr wyf yn bwriadu, trwy Râd DUW, nad elwyfi byth i wrthbrofi trwy Resymmen diallu, yr byn ydwyf yn ei gael mor wîr trwy Brosiad galarus. Oni bai fod Gwreiddyn chwerw yn fy Nghalon i, o ba le y deuei gymmaint o Ffrwyth chwerw yn fy Muchedd a'm Hymarweddiad? Gwae fi! Ni allaf osod fy Mhen na'm Calon ynghylch un rhyw beth, na byddo i mi ddangos fy mod yn Eppil Rhieni pechadurus, wrth fod yn Dâd pechadurus i Eppil pechadurus: Nâg é, nid ydwyfi yn unig yn dadguddio Gwenwyn fy Nghalon oddi fywn, wrth wenwyno fy Ngweithredoedd cyffredin, ond fy Ngweithredoedd mwyaf crefy.

crefyddol hefyd, â Pechod. Ni allaf weddio;
nad wyf yn pechu; ni allaf wrando, na phre-
gethu Pregeth, na byddwyf yn pechu; ni allaf
raddi Elufenni, na derbyn y Sacrament, nad
wyf yn pechu; nag é, ni allaf gymmaint
a chyfaddef fy Mhechodeu, na byddo fy ngwîr
Gyfaddefiadeu yn wastadol yn eu mwyhâu
hwynt; y mae ar fy Edifeirwch eisien edifar-
hâu o'i blegid, y mae ar fy Nagreu eisien
Golchad, ac ar Olchad fy Nagreu eisien
yn wastadol eu golchi â Gwaed fy Mhryn-
wr. Fel hyn y mae nid yn unig y Gwaethaf
o'm Pechodeu, ond hefyd yr Oren o'm Dy-
ledswyddu, yn dywedyd fy mod i yn Blen-
tyn i *Addaf*. Yn gymmaint a pha bryd byn-
nag yr adgoffawyf fy Ngweithredoedd gynt,
yr wyf yn tebyg na allaf edrych ar fy holl
Fywyd o'r Pryd y beichiogwyd arnaf hyd y
mynudyn ymma, ond megis un Weithred
barhäus o bechod.

Ac o ba le y gallei 'r fath Ffrwd o Lygre-
digaeth barhäus darddu, ond o Bydew fy
Nghàlon lygredig i? Ac o ba le y llanwyd
Pydew llygredig fy Nghàlon i, ond o Ffyn-
non lygredig fy Natur? Paid gan hynny, O
fy Eneid, a dywedyd yn erbyn Gallu Pechod
gwreiddiol ynnor, a llafuria i'w ddarost-
wng ef danat. Eithr pa ham yr wyf yn son
am ddarostwng y Pechod ymma fy hunan?
Diammeu, fod hyn yn Rheswm i brofi ei fod
ef, ac yn Chwanegiad atto.

*Attati, O fy NUW, Chwiliwr a Glanhawr y
Galon, yr wyf yn chwennych dyfod i gwynfan!
Arnat ti y llefaff yn Chwerwder fy Eneid, O ys-
tunan o Ddŷn ydwyfi, pwy a'm gwared i oddi*

54 Meddyliu ar Grefydd.

wrth Gorph y Farwolaeth hon? Pwy? Ob!
Pwy a all wneuthur hynny, ond tydi dy hun?
Cyfod di, gan hynny, O fy NUW, ac ymddan-
gos mor Drugarog anfeidrol i fadden fy Mbe-
chodeu i, ag yr wyt yn Alluog anfeidrol i'm
glanhau oddi wrthynt.

P W N G C V.

Tr wyf yn credu i Fâb DUW
fynd yn Fâb Dŷn, fel yr awn i,
Mâb Dŷn, yn Fâb DUW.

H! Mor ddiddanus y mae hyn
yn fy nghyfodi o Ddarostyngiad
isaf Pechod a Thrueni, yr hwn
a ddarfu i mi o'r blaen gydna-
bod ei fod yn Gyflwr naturiol
i mi, i Ddyrchafiad uchaf Gwyn-
fydedigrwydd a Gogoniant, mywn Cyflwr
Ysbrydol! Hwn yw'r Pwngc mawr hwnnw
o Ffydd, trwy'r hwn y mae holl Leshâd
Marwolaeth a Diodefaint CRIST yn cael
ei roddi i mi yn y Cyfammod Newydd, a
thrwy'r hwn, o's cyflawnaf yr Ammodeu
a ofynnir ynddo ef, y byddaf nid yn unig
wedi fy nghael drachefn o'r Caethiwed, a'r
Llygredigaeth y sydd ynnosi, fel Plentyn Di-
goseint, ond hefyd wedi fy nghyflawnhau a'm
derbyn fel Plentyn i DDUW, a'm gwneu-
thur yn Gydeifedd â CHRIST. Y mae
hwn

hwn yn Bwngc tra phwysfawr a pherthynol, yr hwn trwy ei Râd a'i Borth ef yr hwn yr wyf yn llefaru am dano, ac yn yr hwn yr wyf yn credu fel hyn, am hynny myfi a'i chwiliaf ac a'i holaf ef yn gywreiniach a mwy neillduol.

YN awr, pan wyf yn dywedyd, ac yn credu, i DDUW fyned yn Ddŷn, nid ydwyf yn dyall hynny, fel pe buasei yr Anian Dduwiol yn cymmeryd arni Berfon Dynol, ond i Berfon Duwiol gymmeryd arno Anian Ddynol, hynny yw, nid yr Anian Dduwiol yn gyffredinol, heb edrych ar y Personeu, ond un o'r Personeu, yn yr Anian Dduwiol, oedd yr hwn a gymmerodd Gnawd arno. Ac etto i ddywedyd yn gywreiniach, nid y Person Duwiol yn wahanol neu'n wahanredol oddi wrth yr Anian Dduwiol, ond yr Anian Dduwiol yn y Person hwnnw, a gymmerodd arno yr Anian Ddynol fel hyn. Ac nid y Cyntaf na'r Trydydd oedd hwn, ond yr ail Berfon yn unig yn y Drindod fendigeid, a gymmerodd ein Hanian ni iddo fel hyn; megis wrth ystyried Trefn a Llywodraeth ddirgeleidd y Personeu Duwiol y gwelir yn ang-henrhaid iddo ef.

CANYS, yn gyntaf, Ni allei'r Tâd fyned yn Fâb y Dŷn ymma, o blegid, yna, efe a genhedlodd er Tragywyddoldeb, a fuasei cenhedledig mywn Amser; trwy ba foddion, fel ag yr oedd efe yn Dâd i'r Mâb, felly y buasei'r Mâb hefyd yn Dâd iddo ynteu; ac felly y Drefn rhwng y Tâd a'r Mâb wedi ei distrywio.

56 *Meddyliu ar Grefydd.*

Ac yn Ail, ni allasei 'r Ysbryd Glân gymmeryd ein Hanian ni arno, o blegid fod Rhwym yr Undeb rhwng yr Anian Dduwiol a'r Ddynol oddi wrth yr Ysbryd, (ac oddi yno y mae, fod pob un ag y sydd yn gyfrannog o Berſon CRIST, yn gyfrannog o'i Ysbryd ef hefyd) yr hyn ni allei fod, pe buasei 'r Ysbryd ei hun y Perſon yn cymmeryd arno. Canys, ni allafi wybod, pa fodd y gallei yr un Perſon ymuno o hono ei hun â'r Anian a gymmerei: Ac am hynny yr ŷm yn darllen, wrth i'r Forwyn feichiogi ar ein Hlachawdwr, mai nid y Tâd na'r Mâb ei hun chwaith, ond *Ysbryd y Goruchaf a'i cysgododd hi*, Luc i. 35.

Ac ym mhellach, pe buasei 'r Ysbryd Glân yn Brynwr i mi, pwy a fuasei fy Sancteiddydd? Pe buasei efe yn marw yn Berſonol droſofi, pwy a fuasei yn cyfaddasu ei Farwolaeth ef yn effeithiol attafi? Na allwn i fy hun wneuthur hynny, fydd mor amlwg, ag na ellir dywedyd yn ei erbyn, ac i'r Tâd neu'r Mâb wneuthur hynny, fydd yn anghytunol ag Anian neu Drefn y Gweithrediaid Duwiol; ni wnaethant hwy fel yr wyf yn credu, ddim erioed oddi allan iddynt yn berſonol, ond trwy 'r Ysbryd yn deilliaw oddi wrth bob un o honynt. Ac am hynny y mae, fod CRIST, i gyffuro ei Ddisgybion ar ôl ei Farwolaeth, yn addaw iddynt, yn Amſer ei fywyd, y byddei iddo efe ddanfoni iddynt y *Diddanydd*, Joan xvi. 7. ſef *Ysbryd y Gwirionedd*, ad. 13. Nid yw efe yn dywedyd, y daw efe ei hun drachefn yn Berſonol, ond yn Ddirgel atynt hwy trwy ei Ysbryd.

Ac

Ac yn awr, na allei 'r Ysbryd, Swydd yr hwn yw cyfaddasu Haeddedigaeth a Chyfyngdod Duw-Dŷn ataf, wneuthur hynny, pe buasei efe ei hun y Daw-Dŷn hwnnw, fydd mor eglur ac amlwg i mi a'r Hall: Canys pe buasei efe yn gwneuthur hynny, efe a fuasei yn ei wneuthur ef trwy'r Tâd, neu trwy'r Mâb, neu trwyddo ei hun. Ni allei efe wneuthur hynny trwy'r Tâd, na'r Mâb, am nad yw efe yn gwneuthur dim trwyddynt hwy, ond pob peth oddi wrthynt hwy. Y Tâd fydd yn gweithredu yn y Mâb trwy'r Ysbryd, y Mâb oddi wrthy Tâd trwy'r Ysbryd, a'r Ysbryd oddi wrth y Tâd a'r Mâb. Ac am hynny, y mae'n canlyn yr un modd, mai megis na's gallei'r Ysbryd ei uno ei hun o'r blaen, felly ni ddichon efe chwaith ei gyfaddasu ei hun ymma, at yr Anian Ddynol; Canys, cymmeryd yr Anian Ddynol i'r Anian Dduwiol, a chyfaddasu'r Anian Dduwiol at y Ddynol, ydynt ddwy Swydd wahanredol, ac am hynny i'w cyflawni gan ddau Bersong wahanredol. Y gyntaf a ellir ei gwneuthur yn unig gan un ag oedd yn wîr Ddŷn, yn gyfal a DUW; y llall yn unig gan un ag oedd yn wîr DDUW, ac heb fod yn Ddŷn.

Ac y mae'n rhaid i hynny fod felly; Canys, oni byddei, DUW a weithredaf ar Ddŷn trwy Ddŷn, trwy y Person Dŷn, yn gyfal a DUW; ac felly, fe fyddai holl Oruchwiliaethu ei Râs ef tu ag attom ni wedi eu hattal ym Mreuolder yr Anian Ddynol, er ei bod yn berffeith. Fel na thalei i middim pe buasei'r Ysbryd yn cymmeryd fy Anian i arno ef; o blegid, er iddo ef gynnweryd y Ddy-

Ddynol, ni buafwn i o hynny yn gyfrannog o'r Anian Dduwiol; Nag ê, am hynny ni buafwn i yn gyfrannog o hon o blegid iddo efe gymmeryd iddo honno, trwy'r hon yn unig y dygalid fi yn gymmwys i gymmeryd yr un arall; ac felly, yn y modd ymma, myfi a fuafwn o'm lle ym mhellach nag yr oeddwn o'r blaen.

Ac yn olaf, megis, pe buasei'r Tâd yn myned yn Ddŷn y buasei yno ddau Dâd; felly pe buasei'r Ysbryd yn dyfod yn Ddŷn, fe fuasei yno ddau Fâb, yr Ail Berson cenhedledig er Tragwyddoldeb, a'r Trydydd Person cenhedledig mywn Amser. Ac yn awr, gan i'r Mâb gymmeryd ein Hanian ni arno, y rhai hyn a'r rhai anhawsach o lawer a ochelir, yr hyn a wyppen ni yn hawdd, pe y gallem nosio yn ddigonol i Ddyfnder Doeithineb y Tâd, yn danfon ei Fâb yn hytrach na'i Ysbryd, na dyfod ei hunan yn ei Berson ei hun. Bynnag pa fodd, ni all hyn lai nag ymddangos yn dra chytbwys i ni, (o's Rhefwm a ddeil y Dafol) iddo efe, sef y Person canolig rhwng y Tâd a'r Ysbryd, ddyfod yn Gyfryngwr rhwng DUW a Dŷn; ac iddo efe, yr hwn yw Mâb DUW yn y Drindod Ogoneddus, ddyfod yn Fâb Dŷn yn y Dirgelwch graflawn ymma.

Ac ar y llaw arall, megis nad yr Anian Dduwiol, ond Person Duwiol a gymmerodd, felly nid Person Dynol, ond Anian Ddynol, oedd yr hyn a gymmerwyd; Canys yn amgenach, pe buasei efe yn cymmeryd Person un rhyw un Dŷn yn y Byd, ni buasei ei Farwolaeth yn llestâu un Dŷn ond hwnnw.

Per-

Meddyliu ar Grefydd. 59

Person yr hwn oedd efe fel hyn wedi ei gymmeryd, ac yn gynnyrcholi. Lle yn awr wedi iddo efe gymmeryd Anian Dŷn yn gyffredinol, y mae pawb ag sydd yn gyfrannogion o'r Anian honno, yn gweddu i fod yn Gyfrannogion o'r Donieu a bwrcasodd efe, wrth farw yn ein lle ni. Ac fel hyn, dan y ddau *Addaf*, megis ag yr oedd y Cynnyrcholiad yn gyffredinol, felly y gosodwyd fod yr Eff. eithieu hefyd: *O blegid megis yn Addaf y mae pawb yn meirw, felly hefyd yng NGHRIST y byw hêir pawb*; 1 Cor. xv. 22.

DRACHEFN, pan yr wyf yn dywedyd, i Fâb DUW fyned yn Fâb Dŷn, nid wyf yn meddwl, pe buasei efe trwy hyn, yn peidio a bod yr hyn oedd efe o'r blaen, Mâb DUW; Canys ni adawodd efe ei Dduwoliaeth i gymmeryd arno y Dynoliaeth; ond credu'r wyf, iddo gymmeryd y Dynoliaeth at ei Dduwoliaeth; ni ddiosgodd efe un i wisgo'r llall, ond efe a wisgodd un ar y llall: nid wyf yn credu chwaith, i'r Anian Ddynol, pan gymmerwyd hi i'r Dduwiol, beidio a bod yn Ddynol; ond megis y cymmerodd y Person Duwiol yr Anian Ddynol fel yr arhosei efe yn wastadol yn Person Duwiol, felly y cymmerwyd yr Anian Ddynol i Person Duwiol fel yr arhosei hi yn wastadol yn Anian Ddynol: DUW gan hynny a aeth yn Ddŷn, fel y byddei iddo fod yn DDUW perffeith, ac yn Ddŷn perffeith hefyd, wedi eu huno ynghyd yn un Person.

MEDDAF, yn un Person; Canys pe buasei efe yn DDUW ac yn Ddŷn, mywn Personau gwahanredol; ni buasei hynny buddiolach.

60 *Meddylieu ar Grefydd.*

iolach i mi, na phe buasei efe yn DDUW yn unig, ac nid yn Ddŷn, neu yn Ddŷn yn unig, ac nid yn DDUW; o blegid bod Haeddedigaeth a Gwerthfawrogrwydd ei Ufydd-dod gweithredol a dioddefol ef hefyd, wedi eu seilio yn gyfangwbl, ar Undeb y ddwy Anian, yn yr un a'r unrhyw Person. Efe, gan hynny a haeddodd gymmaint i ni trwy ei Fuchedd a'i Farwolaeth, o blegid fod yr unrhyw Person ag a fucheddodd ac a fu farw felly, yn DDUW yn gyfal ag yn Ddŷn; a phob Gweithred ag a wnaeth efe, a phob Dioddefiad a'r a Ddioddefodd efe, wedi eu gwneuthur a'i dioddef ganddo ef oedd yn DDUW, yn gyfal ag yn Ddŷn. Ac oddi ymma y mae, fod CRIST o'r holl Personau a'r y fydd yn y Byd, mor gymmwys, i.e. mor unig gymmwys, i fod yn Brynwr, yn Gyfryngwr, ac yn Fachniydd i mi; o blegid efe yn unig fydd yn DDUW ac yn Ddŷn hefyd yn un Person. Pe buasei efe heb fod yn Ddŷn, ni allasei efe gymmeryd y Swydd hon arno; pe buasei efe heb fod yn DDUW, ni allasei efe ei chwplâu hi: pe buasei efe heb fod yn Ddŷn, ni buasei efe yn gymmwys i ymrwymo drofosi; pe buasei efe heb fod yn DDUW, ni allasei efe dalu fy Nyled i. Dŷn oedd yr hwn a dorrodd y Cyfammod; ac am hynny, ar Ddŷn yr oedd yn rhaid rhoddi Cosb gymhesur: â DUW y torrwyd ef; ac am hynny, i DDUW yr oedd yn rhaid rhoddi jawn digonol: a thu ag at am yr jawn hwnnw, Dŷn a bechodd, ac am hynny, Dŷn yn unig a allei ei wneuthur ef yn gymhesur; yn erbyn DUW y pechwyd, ac am hynny DUW yn unig a'i gwnael ef yn ddigonol.

SWM y Cwbl yw hyn: Dŷn a all ddi-
oddef, ond ni all efe fodloni; DUW a all
fodloni ond ni all efe ddiioddef; ond CRIST,
gan ei fod yn DDUW ac yn Ddŷn, a all
ddiioddef a bodloni hefyd; ac felly, mae efe
yn berffeith gymmwys i ddiioddef dros Ddŷn,
ac i roddi jawn i DDUW, i gymmodi
DUW a Dŷn, a Dŷn a DUW. Ac fel hyn,
CRIST gan iddo gymmeryd fy Anian i idd
ei Berfon ei hun, ac felly fodloni Cyfiawnder
DUW am fy Mhechodeu i, yr wyf wedi fy
nerbyn yn rasfol a hawddgar drachefn, gan
y DUW Goruchaf.

AR yr Wydder ymma, yr wyf yn credu,
fy mod i, Mâb Dŷn wrth Natur, wedi fy
ngwneuthur yn Fâb DUW trwy Râs mor
wîr ag y gwnaethpwyd CRIST, Mâb DUW
wrth Natur, yn Fâb Dŷn wrth Swydd: Ac
felly, er fy mod ynnof fy hun, yn dywedyd
wrth Lygredigaeth, *Fy Mam ydwyf*, etto yng
NGHRIST yr wyf yn dywedyd wrth DDUW,
Abba Dâd. Nid wyf yn credu chwaith fod
hwn yn Ymadrodd amhriodol, sef am ei fod
efe yn gwneuthur i mi, yr hyn y mae Tâd
yn ei wneuthur i'w Blentyn, sef darbod dro-
sot yn ifangc, a rhoddi i mi fy Nghyfran pan
ddelwyf mywn Oedran; ond credu yr y-
dwyf, mai yn yr un priodoldeb Ymadrodd ag
y galwyd fy Nhâd daearol, yn Dâd fy hunan
Naturiol, y mae DUW yn Dâd fy hunan
Ysbrydol i: Canys pa ham y galwyd fy Nhâd
daearol yn Dâd i mi, ond o blegid fy Ngeni,
o ran fy Hanfod Naturiol, o'r hyn a ddaeth
oddi wrtho ef, sef ei Hâd? Felly o ran fy
Hanfod Ysbrydol, yr wyf wedi fy Ngeni o'r
G hyn

62 *Meddylicu ar Grefydd.*

hyn a ddaeth oddi wrth DDUW, ei Ysbryd ef: ac megis na'm ganwyd i o wîr Sylwedd fy Rhieni naturiol, ond yn unig o'r hyn a ddaeth oddi wrthynt; felly hefyd nid yw fy hunan Ysbrydol chwaith wedi ei adeini, ei fywhâu, a'i bennu o wîr Sylwedd fy Nhâd Nefol, DUW, ond o'r Ysbryd, a'r Gweithrediadeu Ysbrydol a ddaeth oddi wrtho ef. Fel hyn gan hynny, y mae, fy mod i yn credu i GRIST, Mâb DUW, ddyfod yn Fâb Dŷn; ac fel hyn y mae, fy mod yn credu i mi fy hun, Mâb Dŷn, gael fy ngwneuthur trwy hynny yn Fâb DUW.

Yr wyf yn credu, O fy NUW a'm Tâd, cymmorth fy Anghrediniaethi, a'chwannega fy Ffydd i bob Dydd fwy fwy, hyd oni ddilëer hi ei hun, a'i throi yn Olwg a Meddiant perffeithiaf ar dy Dduwdod Gogonedusaf di!

P W N G C VI.

*Yr wyf yn credu i GRIST fyw i
DDUW, a marw i Bechod,
fel y byddwn i marw i Bechod,
a byw i DDUW.*

C fel hyn, trwy Ffydd, yr wyf
yn dilyn fy Ngwardwro'r Brur
i'r Bedd, o'i Gnawdoliaeth ef
idd ei Farwolaeth a'i Ddiodde-
faint, gan gredu fod yr hyn oll a
wnaeth neu a ddioddefodd efe, er
fy mwyn i; Canys fe ddarfu i GRIST nid
yn unig gymmeryd fy Natur i arno, eithr efe
a ddioddefodd ac a ufyddhaodd, efe a aesth
dan Ofidieu, ac a gymmerodd arno Ddyled-
swyddeu, er fy mwyn i; fel ag yr oedd nid
yn unig ei Ufydd-dod dioddefol ef, ond yn yr
un modd ei Ufydd-dod gweithredol ef i
DDUW, yn y Natur honno, yn wastadol er
fy mwyn i. Nid fel pe byddwn yn credu
fod ei Ddyled ef, megis Dŷn, heb fod yn
ddyledus i DDUW, wrth Ddeddf creadi-
gaeth; Nag é: Yr wyf yn coelio fod yr U-
fydd-dod hynny yn ddyledus arno ef i DDUW,
a phe buasei efe yn pechu un Pechod, a hwn-
nw o'r fath leiaf, yn holl Amser ei Fywyd,
efe a fuasei mor bell oddi wrth allu rhoddi
Jawn am fy Mhechodeu i, ag na allasei efe
rod di

64 Meddylieu ar Grefydd.

roddi Jawn dros yr eiddo ei hun; Canys y cyf-
 ryw Archoffeiriad sancteidd, diddrwg, dibalog,
 didoledig oddi wrth Bechaduriaid, ac wedi ei
 wneuthur yn uwch nâ'r Nefoedd, oedd we-
 ddus i ni; yr hwn nid yw raid iddo beunydd,
 megis i'r Archoffeiriad hynny, offrymmu A-
 berthau, yn gyntaf dros ei Bechodau ei hun, ac
 yna dros yr eiddo'r Bobl, Heb. vii. 26, 27. A
 phe buafei efe heb y Cynheddfeu hyn, yn eu
 Perffeithrwydd cyfangwbl, ni allafei efe fod
 yn Archoffeiriad i ni, na thrwy ganlyn, gym-
 modi na rhoddi Jawn dros un Pechod mwy
 nâ'i gilidd. Ac yn awr er bod yn weddus
 iddo ef, megis Dŷn, ac fel DUW a Dŷn
 neu Gyfryngwr, fod yn ffyddlaw'n ac yn
 ddihalog fel hyn; etto, fel yr oedd efe yn
 DDUW gogyfawch a chyd-hanfodol â'r
 Tâd, nid o Ddyled, ond ar ein cyfrif ni yn
 llwyr y darfu iddo efe fel hyn ostwng ei War
 idd ei Jau ei Gyfraith ei hun; gan ei fod,
 fel yr oedd efe yn DDUW, yn Wneuthu-
 rwr neu Roddwr y Gyfraith, ac felly, heb fod
 ddim yn fwy dani hi nâ DUW ei hun.

Ac ar hyn y mae, fy mod i yn credu yn
 wîr fod pa beth bynnag a'r a wnaeth CRIST
 neu a ddioddefodd efe yn y Cnawd, yn haed-
 dedigol, nid bod eu Fywyd ef yn gyfiawn
 tu ag at DDUW, yn unig fel y byddei ei
 Farwolaeth ef yn haeddedigol drosom ni,
 (yr hyn wyf yn goelio na allei fod yn amge-
 nach) ond bod ei fywyd ef yn haeddedigol
 yn gyftal ag yn gyfiawn. Fel ag yr wyf yn
 credu fod fy Mherfson i mor wîr gymmera-
 dwy, mor berffeith gyfiawn, trwy gyfiawn-
 der ei fywyd ef yn gyfrifedig i mi, ag y mae
 fy

Meddyliu ar Grefydd. 65

fy Mhechodeu wedi eu madden gan DDUW
er mwyn Chwerwder y Farwolaeth a ddio-
ddedodd efe drostynt; gan fod ei Gyfiawnder
ef mor gyfangwbl yn gyfrifedig i mi trwy
Ffydd, ag oedd fy Mhechodeu i wedi eu go-
fod arno ef: Megis y rhoddwyd y rhai hyn-
ny ar ei Gyfrif ef, felly y rhoir y rhai hyn-
ny ar fy Nghyfrif i; ac felly pob peth ag a
wnaeth efe yn ei Fywyd, yn gystal a phob
peth ag a ddioddedodd efe yn ei Farwolaeth,
ydynt eiddofi; er yr olaf y mae DUW yn
edrych arnaf megis diddrwg perffeith, ac am
hynny i fod heb fy nhafu i Uffern; er y blaen-
af, y mae efe yn edrych arnaf megis yn gyfi-
iawn perffeith, ac am hynny i gael fy nwyn
i'r Nefoedd.

Ac am ei Farwolaeth ef, yr wyf yn credu,
ei bod hi nid yn unig cymmaint, ond hefyd
yn aneirif mwy bodlongar i Gyfiawnder
DUW, nâ phe byddwn i marw yn dragwy-
ddol. Canys y mae Cyfiawnder yn y modd
hwnnw wedi ei fodloni yn weithredol a
pherffeith eusys, yr hwn ni buasei byth trwy
i mi ddioddef fy hun am fy Mhechod; Ca-
nys o's bodlonid Cyfiawnder byth yn y
modd hwnnw, o's gallwn i byth ddywedyd,
Digon yw, ni safei gyd â'r un Cyfiawnder,
yn awr wedi ei fodloni, gosbi yn wastadol,
ac yn gyfymlyn, ni losgei y Damnedig yn
fflamau Digofaint DUW byth bythoedd.
Nid yw Marwolaeth fy Ngwaredw'r chwaith,
yn unig yn cyrraedd gallu Pechod i gonde-
nio, ond yn yr un modd gallu Pechod i or-
chymryn hefyd; ni ddarfu iddo ef yn unig
dynnu ei Gôlyn ef, ond yn yr un modd fe
G 3 ddygodd

66 *Meddyliu ar Grefydd.*

ddygodd ei Allu oddi arno ef; fal ag yr haeddodd efe trwy ei Farwolaeth, nid yn unig na byddai i mi byth farw am Bechod, ond hefyd yn yr un modd y byddai i mi farw i Bechod. Ac ni haeddodd efe yn unig trwy ei Fywyd, y byddwn i wedi fy nghyfrif yn gyfiawn ynddo ef ger bron DUW; ond yn yr un modd, y byddai i mi gael fy ngwneuthur yn gyfiawn ynnof fy hun gan DDUW. Ie, yr wyf yn credu i GRIST, trwy ei Farwolaeth, dalu'r Ddyled oedd arnaf i DDUW mor gyfiawn, fel y gallwyf yn awr, (o's cyfiawnaf yr Ammodeu a ofynnir ganddo ef yn ei Gyfammod) apelio nid yn unig at Orseddfaingc Grâs, ond yn yr un modd at Orseddfaingc Barn DUW, am Faddeuant fy Mhechodeu, a derbyn fy Mherfon; ni allaf yn unig lefein, *Trugaredd, Trugaredd, O Dâd graflawn*, ond *Cyfiawnder, Cyfiawnder, fy NUW cyfiawn*; ni allaf yn unig ddywedyd, *Arglwydd*, bydd *Raflawn a Thrugarog*, ond, Bydd gyfiawn a ffyddlawn, i'm rhyddhau i oddi wrth y Dyled hwnnw, a dileu'r 'Sgrifen a ddarfu i'm Machniydd ei thalu drosof, a'r hyn a ddarfu i ti addo ei dderbyn; gan dy fod nid yn unig yn *raflawn a thrugarog*, ond hefyd yn *gyfiawn a ffyddlawn*, i fadden i mi fy *Mhechodau*, ac i'm glanhau oddi wrth bob *Angbyfiawnder*, 1 Jo. i. 9.

P W N G C VII.

*Yr wyf yn credn i GRIST gysfodi
o'r Bedd, felly byddei i mi gy-
fodi o Bechod, ac iddo efe esgyn
i'r Nef, felly byddei i mi ddy-
fod atto ef.*

EGIS y daeth CRIST o'r Nef
i'r Ddaear, felly yr wyfyn credn
iddo ef fyned o'r Ddaear i'r
Nef, a'r cwbl i orphen fy Je-
chydwrriaeth i; Ac, wedi iddo
ef fyw Bywyd tra sancteidd, i-
ddo farw o Farwolaeth dra chreulon, ei ddal
ef, ddadleu yn ei erbyn, ei gyhuddo, a'i gon-
demnio, gan y cyfryw rai na allent adrodd
y Farn yn ei erbyn ef, oni buasei ei fod efe
ei hun yn y cyfamser yn rhoddi iddynt Anadl
i wneuthur hynny; ac iddo efe yr hwn a
ddaeth i'r Byd i dynnu ymmaith ei Bechodau
ef, i ddwyn Pechadurieid i Lawenydd y By-
wyd, gael ei hun, ei ddwyn i Ofsdiu Angeu;
gan yr unrhyw Bechadurieid. Ac etto, me-
gis nad oedd yngallu Marwolaeth attal Arg-
lwydd y Bywyd yn hîr; felly, er bod gan
Bryfed allu i'w ddanfôn ef i'r Bedd, etto yr
wyf yn coelio nad oedd ganddynt Allu nac
Amser i ymborthi arno ef yno; Canys efe a
gysfododd eddi wrth y Meirw y trydydd Dydd:
Efe

Efe a orweddodd yno dri Dydd, fel y credwn, nad oedd efe yn fyw, eithr yn farw; Efe a gyfododd y trydydd Dydd, fel y credwn i, nad yw efe yn farw, ond yn fyw: Efe a ddisgynnodd i Uffern, fel y gwnelei efe Jaw'n cyflawn i Gyfiawnder DUW dros fy Mhechoden i; ond y mae efe yn awr wedi esgyn i'r Nef, fel y byddai iddo eiriol ar DDUW drugarhau wrth fy Eneid i: yno yr wyf yn credu ei fyned ef, ac yno yr wyf yn credu ei fod ef, nid fel un neillduol, ond fel Pen a Gwardwr ei Eglwys. A than y cymhwysder ymma, megis ag yr wyf yn credu fod CRIST yno drosofi, felly yr wyf sinneu yno ynddo ef: Canys lle mae y Pen, yno y mae 'n rhaid i'r Aelodeu fod hefyd; hynny yw, yr wyf mor wîr yno, ynddo ef fy Nghydrycholydd yn awr, ag y byddasi yn fy Mherfon priodol fy hun yn ôl hyn; ac y mae efe mor hollol yn parotôi fy Nhrigfan i mi yno, ag yr wyf sinneu i'm parotôi fy hun i'r Drigfan honno ymma. Nag ê, yr wyf yn credu, ei fod efe nid yn unig yn parotôi Trigfan i mi yn y Nef, ond ei fod efe ei hun yn yr un modd yn fy mharotôi i i'r Drigfan honno ar y Ddaear, gan ddanfon i wared yn wastadol, a thywallt allan oddi wrtho ei hun, Gynnorthweu newyddion, a Gallu ei Râs a'i Ysbryd; a'r cwbl i'm cynheddfu idd ei Wasanaeth ef, a'm gwneuthur yn addas i gael rhan o'i Etifeddiaeth gyd â'r Saint yn y Goleuni.

YR hon Etifeddiaeth, yr wyf yn credu, nad yw efe yn ei gofyn hi gan ei Dad i'w rhoddi i mi, yn gymmaint ag y mae efe yn ymar:

ymarddelw â hi i mi; gan iddo ei hun ei phrynu hi er ei briod Waed. Ac megis y prynodd efe yr Etifeddiaeth ei hun, felly hefyd y prynodd efe i mi y Ffordd iddi hi; ac am hynny, y mae efe yn dadleu am fadden y Pechodeu hynny, a darostwng y Llygre-digaethu hynny, a'm gwnâi i yn anghymmwys iddi hi; ac am drosglwyddo y Rha-deu hynny i mi, trwy'r rhai yr af yn union iddi hi; nid yn unig gan ddywedyd wrth ei Dâd am danafi, fel y dywedodd St. Paul wrth Philemon am Onesimus, O's yw dy Wâs hwn yn dy ddyled, cyfrif bynny arnafi, myfi a'i zalaf; ond y mae'r hyn sy ddyledus ar dy Wâs hwn i ti ar fy Nghyfrif i eifoes, a myfi a'i teleis ef; Y Cosbedigaethu sy ddyledus arno i ti, am yr holl Bechodeu a bechodd efe yn dy erbyn, wele, mi a'i dygaishwynt eifoes; gwel fel yr archollwyd fi am ei Gamwedden ef, ac y dryllwyd fi am ei Anwireddeu ef, yr oedd Cosbedigaeth ei Heddwch ef arnafi; a thrwy fy Nghleifienn i gam bynny bydded jach, Esay liif. 5. Ac fel hyn, fel y tywallldodd efe ei Waed unwaith drosofi ymhilch Dynion, felly mae efe yn awr yn ei ddadleu ef drosofi ger bron D U W; ac nid yn unig am olchi ymmaith Euogrwydd fy Nghamweddeu, ond hefyd am olchi ymmaith Halogrwydd fy Llygre-digaethu i; wedi iddo efe ei hun bwrcasu Rhoddiad yr Ysbryd gan y Tâd, y mae efe yno yn awr yn gosyn ei gyfrannu ef i mi.

A c, iddo ef fel hyn gymmeryd arno ddadleu fy Nadl drosof, y mae hynny gennyf oddi dan ei Law a'i Sêl ef ei hun, trwy ei Ysbryd, yn sicrhau i mi, o's pechaf, fod i mi Eir-
iolur

70 *Meddyliu ar Grefydd.*

iolwr gyd â'r Tâd, *sef* JESU GRIST y *cyf-iawn*, i Jo. ii. 1. Fel ag yr wyfi yn credu nad yw efe yn gymmaint Eiriolwr drosof wrth Orseddfaingc Grâs neu Drugaredd, ag yw efe yn Dadleuwr i mi wrth Orseddfa Barn DUW, yn dadleu yno fy Nghyfiawnder a'm Hawl i Goron Gogoniant, ac i bob Cam o'r Ffordd y sydd raid i mi ei cherdded trwy Deyrnas y Grâs iddi hi. Mywn Gair, yr wyf yn credu i GRIST ar addo ac ymrwymmo talu'r cyfryw Werth am dani hi mywn. Amser, brynu'r Etifeddiaeth hon i mi er Tragwyddoldeb; a'm dewis a'm hethol i yna yn ebrwydd iddi hi; a bod gennyf yn y modd ymma, Le yn y Nef, cyn bod gennyf Hanfod ar y Ddaear: A phan ddaeth yr Amser nodedig trwy Gyfammod, yr wyf yn credu i GRIST yn ol ei Addewid dalu Arian y Pryniad, *sef* rhoddi ei Fywyd i lawr drosof, ac yna yn ebrwydd myned i fynu, a chymmeryd Goresgyn yn fy Nheyrnas ymma, nid iddo ei hun, ond i mi, megis fy Nghyfnesaf a'm Cydrycholydd: fel ag yr ydwyfi yn fy mebyd, a than Oedran mywn Goresgyn, er nad ydwyfi etto yn meddiannu fy Etifeddiaeth ymma, ond bod hon ynghadw i mi oni ddelwyf mywn Oedran. A pha wedd bynnag, er nad wyfi yn meddiannu'r Cyfan etto, y mae fy Nhâd yn rhoddi cymmaint o honi ag y mae efe yn ei weled yn gymhesur, cymmaint o Râs, a chymmaint o Gyffur ag y mae efe yn dybied yn oreu; yr hyn sydd megis Gwysil, o'r hyn sydd ganddo efe ynghadw i mi yn ei Deyrnas ef sydd oddi uchod.

P W N G C VIII.

*Yr wyf yn credu fod fy Mherfion i
yn gyfiawn yn unig trwy Gys-
iaunder CRIST cyfrifedig i mi;
a'm Natur wedi ei sancteiddio
yn unig trwy Ysbryd CRIST
plannedig ynnosi.*

C fel hyn yr wyf nid yn unig yn
credu fod CRIST yn Ware-
dwr i mi, ond yr wyf yn credu
fod CRIST yn unig yn Wa-
redwr i mi. Efe yn unig oedd
yr hwn a sathrodd Win-wryf Di-
gofeint ei Dâd, oedd yn llawn o Rawn fur-
ion a chwerwon fy Mhechodeu i. Efe
oedd yr hwn a ddygodd ym mlaen Waith
mawr fy Jechydwr iaeth i, gan ei fod efe ei
hun yn Awdwr ac yn Berffeithydd iddo ef.
Meddaf, efe, ac efe yn unig, canys pa un neu
pa rai yn y Byd a allei wneuthur hynny, ond
efe ei hun? Ni allasei'r Angylion pe mynna-
sent, y Diafeid ni wnaethent hynny pe ga-
llasant; ac am fy Nghyd-Greadurieid, myfi a
allwn roddi Jawn am eu Pechodeu hwy yn
gystal ag y gallent hwy am fy rhai i; ac mor
ddiallu yw i'e y goreu o honom i wneu-
thur un o'r ddau, hynny yw, i gymmodi dros
cin

72 *Meddylieu ar Grefydd.*

ein Camweddeu 'n hunein, na chamweddeu rhai ereill, Profiad pob un a ddengys hyn yn ddigonol iddo ef. Canys pa fodd y gallwn ni Bryfed truan y Ddaear, obeithio byth y bydd i ni â Chlai a Phridd anhymherus (o's gallaf ddywedyd felly) ein Galluoedd Naturiol ein hunein, gyfodi Tŵr y cyrhaeddo ei Ben ef hyd y Nefoedd? A allwn ni ddisgwyl ennill y Nef trwy Drais wrth Rym ein Dwy-law ein hunain? neu er Gwerth ein Gweithredoedd ein hunein, brynu Gogoniant tragywyddol? Yr wyfi yn rhyfeddu, pa fodd y gall un ag sydd yn cymmeryd arno fod ganddo Refwm, ddychymmyg y bydd efe cymmeradwy gan DD U W, am yr hyn sydd yn dyfod oddi wrtho ef ei hun! Canys pa fodd y mae 'n bosibl i mi gael fy nghyfiawnhâu trwy Weithredoedd da, pan na's gallaf wneuthur dim Gweithredoedd da oll, nes byddwyf wedi fy nghyfiawnhâu yn gyntaf? Ni all fy Ngweithredoedd i fod yn gymmeradwy megis da, hyd oni bo fy Mherfon i felly; ac ni all fy Mherfon i fod yn gymmeradwy gan DD U W, hyd ni's byddo efe yn gyntaf wedi ei blannu yng NGHRIST; cyn fy mhlanu yn y wîr Winwydden y mae'n amhosibl i mi ddwyn Ffrwyth da; Canys â'r yr Annwïol sydd Bechod, medd Solomon, Diar. xxi. 4. i.e. *Aberth yr Annwïol sydd ffeidd gan yr Arglwydd*, Pen. xv. 8. Ac o's yw Gweithredoedd bydol ac Ysbrydol yr Annwïol yn Bechod, pa rai o'i holl Weithredoedd hwynt a gaiff yr Anrhydedd i'w cyfiawnhâu hwy ger bron DUW? Ni wn i pa fodd y mae hi gyd ag ereill, ond o'm rhan fy hun, nid wyfi

wyfi yn cofio, nac yn credu chwaith, i mi
crioed yn fy holl Fywyd, weddio mor bar-
chus, na gwrando mor ystyriol, na derbyn y
Sacrament â'r Ffydd honno, na gwneuthur
un Weithred arall mwy na'i gilidd, â'r Gâl-
on bur, a'r Olwg syml, ag y dylafwn i
wneuthur. Yn gymaint ag nad wyf yn ed-
rych ar fy holl *Gyfiawnderu ond fel Brattien
budron*; ac yn unig yngwisgoedd Cyfiawn-
der Mâb DUW yr wyfi yn meiddio ym-
ddangos yn wyneb Mawredd y Nef. Nag
ê, tybygwch y gallwn o'r diwedd gyrraedd
y Perffeithrwydd hwnnw, ac y gwnâwn Wei-
thredoedd da, Gweithredoedd cydffurfiol cyw-
rein ag Ewyllys DUW; etto y mae'n rhaid
bod gwell Golwg nag y sydd gennyfi, gan y
rhai a allant weled y modd y gall fy Ufydd-
dod i mywn un peth roddi Jaw'n am fy Anu-
fydd-dod i mywn peth arall; neu'r modd y
bydd i'r hyn y mae DUW yn ofyn gennyfi,
haeddu cael dim gan DDUW.

NAG ê, yr wyf yn credu, nad oes neb a
ddichon haeddu dim gan DDUW, ond yr
hwn a ddichon wneuthur mwy nag ydys yn
ei ofyn ganddo ef, yr hyn sydd amhosibl i un
Creadur ei wneuthur. Canys, yn ei fod ef yn
Greadur, y mae efe yn pwyso'n wastadol ar
DDUW, ac am hynny, yn rhwym i wneu-
thur pob peth ag a allo efe, ag y sydd bosibl
iddo ei wneuthur yn un modd iddo ef; yn en-
wedig wrth ystyried fod Pwys y Creadur ar
DDUW yn gyfryw ag y mae efe yn rhwym
medig iddo, i.e. am bob Gweithred ag y sydd
yn tarddu oddi wrtho; yr hwn megis y mae
n amhosibl i ddim fod hebdo, felly hefyd

74 *Meddyliu ar Grefydd.*

y mae'n amhossibl fod dim wedi ei wneuthur hebddo ef ag y sydd dda. Fel ag y mae dywedyd y gall Dŷn o hono ei hun haeddu dim gan DDUW, yn gymmaint a dywedyd ei fod ef yn haeddu trwy'r hyn nid yw efe yn ei wneuthur o hono ei hun; neu y gall un haeddu trwy'r hyn y mae un arall yn ei gyflawni, yr hyn sydd Wrthddywediad eglur. Canys yn ei fod ef yn haeddu, y mae'n rhaid arwyddocâu, ei fod ef ei hun yn gwneuthur hynny, trwy'r hyn y dywedir ei fod ef yn haeddu; ac yn ei fod ef heb bwyso arno ei hun, ond ar un arall, yn yr hyn y mae yn ei wneuthur, yr ydys mor ddîr yn arwyddo, nad efe ei hun sydd yn gwneuthur y peth hwnnw, ydys yn ddywedyd ei fod yn haeddu.

Ar y Cyrif ymma, ni'm denir i byth i gredu, y gall un Creadur, trwy ddim ag y mae efe yn wneuthur, nac a allo efe wneuthur, haeddu dim ar Law DDUW, hyd oni phrosir fod Creadur yn haeddu trwy'r hyn y mae DUW'n wneuthur, neu fod DUW'n rhwym i roddi pob peth i ni, am yr hyn a welodd efe ei hun yn dda ei weithredu ynnom, a thrwom ni; yr hyn mywn Ymadrodd eglur a fyddei gymmaint a dywedyd, mai Am i DDUW weled yn dda wneuthur un Gorchwyl dajonus i ni, gan hynny mae efe yn rhwym i wneuthur mwy; ac, o blegid i DDUW ein nerthu ni i wneuthur ein Dyled, ei fod ef yn rhwym i roddi i ni Ogoniant.

Gan hynny, nid oes yngallu neb yn y Byd haeddu dim gan DDUW, ond y cyt-
ryw un ag sydd yn berffeith gyghanfodol ag
ef

ef, ac felly heb fod yn pwyso arno ef, am ei
Hanfod na'i Weithredoedd. Ac megis nad
oes un a all haeddu dim gan DDUW oddi
eithr ei fod yn hanfodol yn un ag ef, felly'r
un modd oddi eithr ei fod ef yn berfoniol
wahanredol oddi wrtho ef; yn gymmaint,
ac er gallu dywedyd fod un yn haeddu iddo.
ei hun, etto ni ellir dywedyd, heb Ymadrodd
anghyffon hynod, fod un yn haeddu ganddo
ei hun. Fel na's gellir dywedyd byth y
gall efe yr hwn fy heb fod yn Berfoniol per-
ffeith arall oddi wrth DDUW, yn gystal ag
o'r un Natur ag ef, haeddu dim ar ei Ddwy-
law ef.

Ac ym mhellach, ni ellir dywedyd yn bri-
odol i DDUW Dad wneuthur hyn yn ei
Berfoniol ei hun, o blegid, (yn ol ein Tyb ni)
gan ei fod ef y Person y pechwyd yn ei er-
byn, pe cymmerasei efe y Gwaith ymma ar-
no drososi, fe fuasei rhaid iddo ef yn ei Ber-
foniol ei hun, gymmeryd arno roddi Jawn idd
ei Berfoniol ei hun, dros y Pechodeu a bech-
wyd yn ei erbyn ef ei hun; pe buasei efe yn
gwneuthur hynny, fe ddyrchafysid ei Druga-
redd ef yn fawr, ond ni fodlonasid ei Gyf-
iawnder ef trwy hynny. Canys, mae Cyf-
iawnder yn gofyn naill ai cosbi y rhai a becha-
fant, am y Pechodeu hynny, neu, o'r lleiaf
rhyw un addas arall yn eu lle, yr hyn ni ellir
dywedyd fod y Tad ei hun, am mai yn ei er-
byn ef y pechwyd, i'r hwn yr oedd rhoddi'r
Jawn ymma; ac y mae'n Ynfydrwydd dyb-
ied y gallei'r un Person fod yn addas i roddi
Jawn trwyddo ac iddo ei hun hefyd, ar yr un
Amfer.

Y mae'n aros, gan hynny, fod dau Person yn y Drindod Fendigeid, y rhai oedd bosibl eu gwisgo â'r Addafrwydd ymma, y Mâb, a'r Ysbryd: ac am yr olaf, er ei fod ef yn wîr yr un mywn Natur â'r Tâd, ac yn Person gwahanredol oddi wrtho ef, ac mor bell yn addas i roddi Jawn iddo ef; etto gan nad oeddefe yngweddu i gymmeryd y Natur Ddynoli'r Dduwiol, ac hefyd i uno'r Natur Dduwiol â'r Ddynol, a'i chyfaddasu attî hi, (megis y dangoseis i o'r blaen yn y pummed Pwngc) nid oedd efe yn gweddu i roddi Jawn dros Ddân; gan nad oedd neb yn addas i gymmeryd y Swydd honno arno, ond efe yr hwn o hono ei hun oedd yn DDUW perffeith, ac yn yr un modd yn gallu dyfod yn Ddân perffeith, gan uno'r ddwy Natur yn yr un Person; yr hyn ni allei'r Ysbryd Glân ei wneuthur, o blegid efe oedd y Person trwy'r hwn, ac am hynny ni allei efe hefyd fod y Person yn yr hwn, yr oedd Undeb y ddwy Natur ymma i fod wedi ei pherffeithio. Ac etto, trwy'r Moddion a'r Hylwybr ymma yn unig y byddei un Person wedi ei gymhwyso i ddwyn Cosb ein Pechodeu ni: Efe a oedd yn Ddân yn unig ni allei wneuthur hyn, am fod y Pechod wedi ei wneuthur yn erbyn DUW; ac efe a oedd yn DDUW yn unig ni allei wneuthur hyn, o blegid fod y Pechod wedi ei wneuthur gan Ddân.

ODDI wrth hyn oll, megis y gallaf gloi at y Rheswm yn deg, felly'r wyf yn gobeithio y gallaf sefydlu fy Ffydd yn ddiogel yn y Pwngc ymma, *sef*, fod yno un Person yn unig yn yr holl Fyd, a allei wneuthur y
Gwaith

Gwaith mawr ymma drosofi, i gyfiawnhâu fy Mherfon i ger bron DUW, ac felly gogoneddu fy Eneid gyd ag ef; a hwnnw oedd Mâb DUW, yr ail Berson yn y Drindod Ogoneddus, Cenhedledig o Sylwedd y Tâd er holl Dragwyddoldeb; yr hwn wyf ynddyall ac yn credu iddo ddwyn oddi amgylch Waith mawr fy Nghyfiawnhâd i ger bron DUW, yn y modd ymma neu'r cyffelyb.

EFE, gan ei fod ynddo, ac o hono ei hun, yn berffeith gyd-raddol, cyd-hanfodol, a chyd-dragwyddol â'r Tâd, nid ydoedd yn un modd yn rhwymedig, i wneuthur mwy nag a wnaeth y Tâd ei hun; ac felly pa beth bynnag a wnelei efe, ag ni wnaethei'r Tâd, a ellid yn jawn ei gyfrif yn Waith mwy nag oedd raid iddo; yr hyn heb wneuthur dim Cam â Chyfiawnder DUW, a ellid ei roddi ar Gyfrif rhyw rai ereill, sef y cyfryw rai ag y gweleife yn dda wneuthur hynny drostynt. Ac ar hynny, o Drugaredd a Thosturi wrth Ddŷn a syrthiafei, efe a ymgysfammedd â'i Dâd, y byddei iddo ef, o's gwelei ei Fawredd ef yn dda dderbyn hynny, gymmeryd arno ddioddef y Cosbedigaethu hynny ag a oeddent ddyledus oddi wrtho ef i Ddŷn, a chyflawni'r Dyledswyddu hynny a oedd yn ddyledus oddi wrth Ddŷn iddo ynteu; fel y byddei pa beth bynnag yr ymddarostyngai efe idd ei wneuthur neu ei ddioddef, yn gyfangwbl ar Gyfrif Ddŷn, gan ei fod ef ei hun heb fod yn un Ffordd yn rhwym i wneuthur na dioddef dim mwy mywn Amser, nag er Tragwyddoldeb.

78 *Meddylien ar Grefydd.*

Y CYCHWYNIAD ymma a welodd y Tâd o Olud ei Râs a'i Drugaredd, yn dda iddo gydsynio ag ef: Ac ar hyn ymma, y Mâb gan gymmeryd ein Natur ni idd ei Dduwdod, a ddaeth yn ddarostynghedig ac ufydd i Gyfraith Focfol a Seremoniol ei Dâd; ac o'r diwedd i Angen, *ie Angen'r Groes.* Yn y llaill y talodd efe Ufydd-dod gweithredol, ac yn y llall Ufydd-dod dioddefol; ac felly darfu iddo ef nid yn unig gyflawni Ewyllys ei Dâd, gan wneuthur yr hyn a orchymmynasei efe, ond hefyd bodloni ei Gyfiawnder ef wrth ddioddef y Gosb oedd yn ddyledus i ni am ei throfeddu hi. Ac megis yr oedd ei Ufydd-dod gweithredol ef yn bur a pherffeith anherfynol, felly yr oedd ef yn ddiammeu, yn rhagori yn anneirif ar holl Ufydd-dod Meibion Dynion, *ie, Addaf* hefyd yn ei Gyflwr cyntaf. Canys nid oedd Ufydd-dod *Addaf*, a gwneuthur y goreu o hono, ond Ufydd-dod Creadur terfynol; lle yr oedd Ufydd-dod CRIST, yn Ufydd-dod un ag oedd yn DDUW anherfynol yn gyftal ag yn Ddŷn. Trwy'r hwn fodd, y cafodd Cyfreithieu DUW Ufydd-dod uwch wedi ei gyflawni iddynt, nag yr oeddent hwy eu hunain yn eu Hordeiniad cyntaf yn ei ofyn; o blegid gan eu bod wedi eu gwneuthur yn unig i Greadurieid terfynol, ni allent orchymmyn dim mwy nag Ufydd-dod Creadurieid terfynol; lle yr oedd Ufydd-dod CRIST yn Ufydd-dod un ag oedd yn Greawdwr anherfynol, yn gyftal ag yn Greadur terfynol.

YN awr, gan fod yr Ufydd-dod ymma yn fwy nag oedd CRIST, yn rhwym i'w roddi,

ac yn unig wedi ei gyflawni ar Gyfrif y rhai hynny y cymmerodd efe eu Naturiaeth hwynt; megis ag yr ŷm ni trwy Ffydd yn cymmeryd Gafael arno ef, felly mae DUW trwy Ras yn ei gyfrif ef i ni, fel pe buafem ni yn ein Personeu ein hunein wedi ei gyflawni ef. Ac oddi ymma y mae, megis ag y dywedir yn un Lle, fod CRIST wedi ei wneuthur yn Bechod drosom ni, 2 Cor. v. 21. felly mywn Lle arall y dywedir ei wneuthur ef yn Gyfiawnder i ni, 1 Cor. i. 30. Ac yn y Lle a enwyd o'r blaen, 2 Cor. v. 21. megis ag yr ydys yn dywedyd ei wneuthur ef yn Bechod drosom ni, felly yr ydys yn dywedyd ein gwneuthur ninnu yn Gyfiawnder ynddo ef: Ond pa Gyfiawnder? Ein Cyfiawnder ein hunein? Nag ê, Cyfiawnder DUW, yn wreiddiol ei un ef, ond yn gyfrifedig ein Cyfiawnder ni: A hon yw'r unig Ffordd, trwy'r hon y dywedir ein gwneuthur ni yn Gyfiawnder DUW, fef trwy Gyfiawnder CRIST, wedi ei wneuthur yn ei ddo i ni, trwy'r hwn y mawrheir ac yr adgyfrifir ni megis yn gyfiawn ger bron DUW.

WEDI ystyried y Petheu hyn, yr ydwyf yn rhyfeddu yn ddiisfawr, pa fodd y gall un Dŷn ryfygu cae allan Ufydd-dod gweithredol CRIST oddi wrth ein Cyfiawnhâd ni ger bron DUW; fel pe buafei yr hyn a wnaeth CRIST yn y Cnawd yn unig yn ddyledus arno, ac nid i haeddu dim; neu, fel pe buafei hynny drosto ef ei hun, ac nid drosom ni. Yn enwedig pan ystyriwyf, mai nid dodddef y Gosbedigaeth yw'r hyn y mae'r Gyfreith yn ei ofyn yn bennaf; Canys Ufydd-dod

80 *Meddylieu ar Grefydd.*

dod perffeith y mae Cyfraith DDUW yn i ofyn, y Gosbedigaeth yn unig ydys yn ei bygwth ar (nid yn briodol yn ei gofyn gan) ei Thorrwyr hi. Canys ddiodedef Dŷn Gosbedigaeth y Gyfraith i'r eithaf, ni chyfrifir ef am hynny yn ufydd iddi hi; nid yw ei Gosb yn dywedyd ei fod ef yn ddiheuog, ond yn hytrach iddo droseddu 'r Gyfraith.

ODDI ymma y mae, na allafi edrych ar GRIST, megis wedi gwneuthur Jaw'n cyflawn i Gyflawnder DUW drososi, oddi eithr iddo ef gyflawni 'r Ufydd-dod y sydd ddyledus arnat i Gyfraith DUW, yn gystal a dwyn y Gosbedigaeth fy ddyledus i'm Pechodeu i: Canys, er y byddei iddo ef ddwyn fy Mhechodeu, nid wyf yn gweled pa fodd y gallei hynny fy nghyfenwi i yn gyflawn, nac yn ufydd i'r Gyfraith, fel y rhoddei hynny i mi Fywyd tragywyddol, yn ôl Trefn yr hên Gyfraith, y *Dŷn a'i cadwo afydd byw*, Lefit. xviii. 5. Yr hwn hên Gyfammod nid yw wedi ei ddilëu na'i ddirymmu gan Gyfammod Grâs, ond yn hytrach wedi ei gadarnhâu, *Rôf.* iii. 31. Yn enwedig o ran yr Ufydd-dod y mae efe yn ei ofyn oddi wrthym ni, fel y caffom y Bywyd y mae efe yn ei addo; o's yn amgenach yna fe fyddai Gyfreith DDUW yn gyfnewidiol, ac felly'n fyr i Gyfreith y *Mediaid a'r Persiaid*, yr hon ni newidir. Am hynny, fe ofynnir Ufydd-dodan y Testament Newydd mor ddwys ac yr oeddid yn ei ofyn ef dan yr Hên, ond â hyn o wahaniaeth; yno yr oeddid yn gofyn i ni ufyddhâu yn ein Personeu ein hunein fel yn llwyr-gwbl angenrheidiol; ymma Ufydd-dod yn

Meddyliu ar Grefydd. 81

yn ein Machniydd sy gymmeradwy fel yn berffeith ddigonol.

Ac yn awr, o's ydym ni heb y cyfryw Ufydd-dod yn ein Machniydd, (fel na all ef fod gennym oni bu efe fyw yn gystal a marw drofom ni) dyweded rhyw un i mi, pa Gyfiawnder y sydd, neu a all fod ganddo i Fywyd tragywyddol? Yr wyf yn tebig y mynega efe i mi, nad oes ganddo yr un ynddo ei hun, o blegid nad ufyddhaodd efe yn berffeith i'r Gyfraith, ac yr wyf finneu yn mynegi iddo ynteu nad oes ganddo yr un yng NGHRIST, oni chyfiawnodd CRIST yr Ufydd-dod hwnnw drosto ef, yr hyn ni all neb ddywedyd iddo ef ei wneuthur, a'r nad yw'n credu fod ei Ufydd-dod gweithredol ef, yn gystal a dŵddefol, yn gwbl ar ein Cyfrif ni.

Ac yn awr, a mi yn llefaru am GRIST yn *Fachniydd* i ni, fel y mae'r Apostol yn ei alw ef, *Heb. vii. 22.* yr wyf yn meddwl fod hyn yn rhoi Goleuni mawr i'r Gwirionedd sy'n llaw: Canys pa beth yw Machniydd, ond un yn cymmeryd arno dalu, pa beth bynnag y mae'r hwn y mae efe'n Fachniydd drosto, yn rhwym i'w dalu, o's y Dyledwr ni fyn, neu ni all dalu ei hun? Ac felly mae CRIST dan yr Enw Machniydd, yn rhwym i dalu pa beth bynnag y syddyledus arnom ni i DDUW, o blegid na allwn ni ei dalu ef, yn ein Personau ein hunein.

Yn awr, y mae dau beth yn ddyledus arnom ni i DDUW, y rhai y mae ein Machniydd ymma yn rhwyn i'w talu drofom, sef, yn gyntaf, ac yn bennaf, Ufydd-dod i'w Gyfrithieu ef, fel y mae efe yn Greawdwr
ac

ac yn Llywydd i ni; ac yn ail, trwy Gyfymlyn, y Gosb sydd yn canlyn torri'r Cyfreithieu hyany, yr hon yr ym ni'n euog o honi. Yn awr er i **CRIST** dalu y Rhan olaf o'n Dyled drosom trwy ddwyn y Gosb ag y fy ddyledus i ni; etto, oni thalodd efe y Rhan gyntaf a phennaf o hono ef hefyd, hynny yw, cyflawni yr Ufydd-dod fy ddyledus arnom ni i **DDUW**, ni chyflawnodd efe yn gwbl Swydd Machniydd yr hon a gymmerodd efe arno drosom ni; ac felly, ni byddai efe ond hanner Cyfryngwr, neu hanner Gwardwr, y rhai sydd gyfryw Eirieu, ag mae prin y meiddiaf eu hadrodd, rhag ofn Cabledd.

FELLY, er mai trwy Farwolaeth **CRIST** yr wyf yn credu fod fy Mhechodeu wedi eu maddeu; etto trwy Fywyd **CRIST** yr wyf yn credu fod fy Mherfon yn gymmeradwy. Y mae **DUW** 'n cyfrif ei Ddioddefiaden ef, fel wedi eu dioddef gennyfi, ac am hynny ni byddaf marw am Bechod: Y mae **DUW** 'n cyfrif ei Ufydd-dod ef fel wedi ei gyflawni gennyfi, ac am hynny, myfi a fyddaf byw gyd ag ef. Nid fel pe byddwn yn credu i **CRIST** ufyddhâu drosod fel y byddwn i yn rhydd oddi wrth fy Nyled iddo ef; ond yn unig, fel na'm condemnier gan **DDUW**, am fod heb gyflawni fy Nyled tu ag atto ef yn y fath fodd diysgogddwys ag yr ydys yn gofyn. Yr wyf yn credu na thâl Ufydd-dod gweithredol **CRIST** ddim i mi, oni ymegniaf yn ddiragrith i ufyddhâu yn fy Mherfon fy hun; gan nad yw ei Ufydd-dod gweithredol yn gystal a'i un dioddefol ef, yn gyfrifedig i neb, ond yn unig i'r rhai sydd yn ei gyfaddasu.

Meddyliu ar Grefydd. 83

faddasu ef attynt eu hunein trwy Ffydd; yr hon Ffydd yng N^GH^RI^ST, a bair yn wirddieu i'r cyfryw rai ag fydd a hi ganddynt, ufyddhâu i D^DU^W. Hwn gan hynny, yw y Cyfiawnder, a Dull y Cyfiawnder hwnnw, trwy 'r hwn yr wyf yn gobeithio sefyll ger bron Brawdle D^DU^W; seftrwy i D^DU^W gyfrif fy Mhechodeu i i G^RI^ST, a Chyfiawnder C^RI^ST i minneu; gan edrych arnaf fel un i fod heb ei gosbi am fy Mhechod, o blegid i G^RI^ST ddioddef, ond i'w dderbyn i Lawenydd gogoneddus, o blegid i G^RI^ST ufyddhâu drosofi, a'i fod ef trwy Ffydd, yn raslawn yn cyfrif hynny i mi.

A c fel hyn y mae fy mod i yn symmud i Haeddedigaeth C^RI^ST holl Waith fy Jechydwriaeth; a hynny, nid yn unig o ran yr hyn fydd i'w waeuthur oddi allan i mi, i gyfiawnhâu fy Mherfon, ond yn yr un mod o ran yr hyn a weithredir ynnof, i sancteiddio fy Natur i. Megis na's gallaf gael Maddeuant Pechod heb G^RI^ST, felly ni allaf chwaith gael Pechod wedi ei ddarostwng hebddo ef; ni ellir na diffoddi Tân Digofeint D^DU^W, na golchi ymmaith fy Mhechodeu chwaith, ond â Gwaed C^RI^ST.

FEL ag y mae cyn rhyfedded gennyfi yr Athrawiaeth honno, a gyfododd rhyw rai ynghylch Ewyllys Rydd, a'r hon a dannodd ereill ym mhlaid Gweithredoedd da; ag mae'n guddiedig i mi, y modd y byddai i neb ag a brofodd un Amser Hylwybr D^DU^W yn bwrw Pechod allan, ac yn plannu Grâs yn ein Calonau ni, dybied y gallant hwy wneuthur hynny o honynt eu hunein, na dim tu ag at hynny.

34 *Meddyliu ar Grefydd.*

hynny. Nid fy mod, yn yr hyn lleiaf yn ammeu na bydd pob un yn gadwedig ag a ewyllysio; (canys yr wyf yn credu, fod hyn yn gyfan wîr,) ond nid wyf yn credu y gall Dŷn o hono ei hun, ewyllysio bod yn gadwedig. Pa le bynnag y mae DUW yn nerthu Eneid i ewyllysio Jechydwriaeth yn rymmus, Efe a ddyry Jechydwriaeth yn ddi-ammeu i'r Enaid hynny: ond, yr wyf yn credu fod mor amhosibl i un Enaid ewyllysio Jechydwriaeth o hono ei hun, a mwynhau Jechydwriaeth heb DDUW.

Ac nid yw fy Ffydd ymma wedi ei seilio ar Ddychymmyg anwadal, ond ar y Rhefymmeu cadarnaf: Canys, megis na's gallwn ni o honom ein hunein, yn ein Dyalldwriaethu, jawn farnu'r Drwg oddi wrth y Da; llai o lawer, gan hynny, y gallwn ni yn ein Hewyllysieu, ddewis y Da o flaen y Drwg; gan nad yw'r Ewyllys un amser yn ymsefydlu ar ddim ond yr hyn y mae'r Farn yn ei ddadguddio iddo ef. Ac yn awr, fod fy Marn naturiol yn ddiallu i graffu ar, a gosod ger bron fy Ewyllys, y gwîr a'r unig Dda dan ei Nôd priodol, fe barei fy Mhrofiad rhy athrist i mi goelio hynny yn dda ddigon, pettawn i heb na'Sgrythur na Rhefwm am dano ef. Ac etto y mae'r'Sgrythur hefyd mor eglur yn y Pwngc ymma, fel nad allwn ei wadu ef, pe buafwn erioded yn ddibrosiad o hono ef; canys y mae'r Goruchaf yn mynegi yn eglur i mi, nad yw Dŷn anianol yn derbyn y Petben fy o Ysbryd DUW; canys Ffolineb ydynt ganddo ef; ac ni's gall eu gwybod, o blegid yn Ysbrydol y bernir bwyt, i Cor. ii.

14. *Ac ni's gall eu gwybod*, hynny yw, y mae'n amhosibl hollol, i un fydd yn aros yn ei Wyddorion naturiol, heb Borth DUW, amgyffred na gwybod Rhagoriaeth Petheu Ysbrydol. Fel ag y gall Dŷn ddarllen Llythren y 'Sgrythur heb Lygeid, mor ebrwydd a dyall Dirgeledigaethu'r Efengyl heb Râs. Ac nid yw hyn Ryfeddod yn y Byd; yn enwedig, o's ystyriwn yr Anghyffelybrwydd mawr anherfynol, sy rhwng y Peth fydd i'w ddyall, a'r Gallu i'w ddyall ef; y Peth fydd i'w amgyffred nid yw ddim llai nâ'r Hanfod goreu, DUW; a'r Gallu trwy'r hwn yr ŷm ni yn ei amgyffred neu yn ei ddyall ef, heb fod yn ddim mwy nâ Gallu Creadur terfynol, halogedig gan y Drŵg gwaethaf, Pechod.

FEL ag yr wyf yn coelio fod yn hawsach fîl o weithieu, i Bryf, Gwybedyn, neu ryw Ymlusgiad llesg arall, ddyall Helynt Dynion, nag i'r Dynion goreu, ynghyflwr Natur ddyall Petheu DUW. Nag é, nid oes neb ag a all adnabod DUW, nag un Peth gwîr ddaionus, ond cyn belled ag y maent yn gyfranogion o'r Dduwiol Anian: Y mae'n rhaid i ni fod yn rhyw fesur yn gyffelyb i DDUW, cyn y gallom jawn feddwl am dano, nac ymhyfrydu yn hollol ynddo: y mae'n ddîr fod gennym Olwg Ysbrydol, cyn y gallom welled Petheu Ysbrydol; yr hon gan fod pob Dŷn naturiol hebddi, ni all efe weled dim Hawddgarwch yng NGHRIST, fel y bydddei iddo ei chwennych ef; na dim Hawddwch mywn Crefydd, fel y bydddei iddo ei derbyn hi.

Ac oddi ymma y mae, fy mod yn credu, mai'r Weithred gyntaf ag y mae DUW yn weithio ar yr Enaid, tu ag at ei ddymchwelyd ef, yw, ennyn Goleuni Ysbrydol ynddo ef, goleuo ei Ddyall ef ynghylch Petheu Ysbrydol, fel y gallo'r Eneid edrych ar DDUW megis y Daioni pennaf, a'i fwynhâu ef megis y Gwynfyd mwyaf; trwy'r hwn y gallo'r Eneid jaw'n farnu rhwng Da a Drwg, a chanfod yn eglur nad oes dim yn dda, ond hyd ag y mae efe yn debyg i DDUW, na dim yn ddrwg ond cyn belled ag y mae efe yn debyg i Bechod.

OND nid hyn yw'r holl Waith fy gan DDUW i wneuthur ar Eneid pechadurus, i'w ddwyn ef atto ei hun; Canys er bod yn rhaid i mi gyfaddef, fod yr Ewyllys bob amser, mywn Petheu naturiol, yn canlyn Cyfarwyddyd bennaf y Dyall, fel ag y mae'n de wis ac yn derbyn yr hyn y mae'r Dyall yn ofod ger ei fron ef, yn Nhrwfiad hardd Daioni a Hawddgarwch, ac yn gwrthod ac yn cashâu, pa beth bynnag a ofodo ger ei fron ef, a'r Olwg arno yn ddrwg ac yn beryglus; meddaf, er bod yn rhaid i mi gyfaddef, mai felly mae mywn Petheu naturiol, etto yr wyf yn credu nad felly mae mywn Petheu Ysbrydol. Canys, er eglured y bo'r Dyall yn amgyffred Daioni Ysbrydol, etto, nid yw'r Ewyllys yn hoffi dim o hono ef, oni chydweithia Grâs DUW ag ef arnom ni; y mae gan bawb o honom Brawf rhy athrist o'r hyn yr oedd St. Paul er ys pell o amser yn galaru o'i blegid ynddo ei hun, fod yr *byn jm yn ei wneuthur yn anfedlon gennym*, Rhuf. vii. 15.

Ac er bod ein Barn yn condemnio'r hyn ym yn ei wneuthur, etto ni fynwn ni lai nâ'i wneuthur ef; er bod ein Dyall yn dangos yn eglur i ni Ragoriaeth Grâs a Gogoniant, etto ein Hewyllysieu wedi eu gorfod gan eu Llygredigaethu ydynt yn syrthio bendramwnwgl i Bechod a Thrueni. Y mae'n rhaid i mi gyfaddef, mai prin y buafwn yn credu'r Gwirionedd ymma, oni bai fod genyf y cyfryw Brawf beunyddiol o hono ef: Gwae fi! prin y mae Awr yn y Dydd, na's gallaf fyned oddi amgylch gan alaru, gyd â *Medea*, yn *Seneca*, *Video meliora, proboque; Deteriora sequor*. Er fy mod yn gweled yr hyn sy dda, ie, ac yn barnu ei fod ef yn dda, etto yr wyf yn fynych jawn yn dewis y Drwg.

A'r Rheswm am hynny yw, o blegid megis ag y llygrwyd yr holl Eneid yn anafus yn ein Cwmp ni oddi wrth DDUW, felly nid unioni un o'n Galluedd ni, a'i huniawna hwynt i gyd; ond megis ag y newidiwyd hwynt i gyd o Sancteiddrwydd i Bechod, felly mae'n rhaid eu newid hwy i gyd o Bechod i Sancteiddrwydd drachefn, cyn y gosodir ef ynghyflwr Grâs, na bod cymmaint ag un Weithred o Râs wedi ei dangos ganddo ef.

Yn awr gan hynny, y Dyall a'r Ewyllys, gan eu bod yn ddwy o Alluoedd gwahanredol, neu, o'r lleiaf yn ddwy Weithred wahanredol yn yr Eneid, mae'n bosibl fod y Dyall wedi ei oleuo, fel y gwelo efe y Da yn well nâ'r Drwg, ac etto i'r Ewyllysaros mor llygredig, a dewis y Drwg o flaen y Da. Ac
1 2
oddi

38 *Meddyliu ar Grefydd.*

oddi ymma y mae, fod D U W, lle y mae efe yn amcanu dwyn Eneid atto ei hun, nid yn unig yn gweithredu Goleuni yn y Dyall a'i Amgyffrediadeu, ond hefyd yn sancteiddio'r Ewyllys a'i Serchiadeu, fel y byddo i'r Enaid pan welo Ogoniant D U W a Phrydferthwch Sancteiddrwydd, lynu wrtho ef yn ebrwydd, a'i dderbyn â'i Serchiadeu pennaf. Ac heb i D D U W ei dynnu ef fel hyn, ni allei'r Dyall byth ddenu'r Eneid at D D U W.

Ac am hynny mae, er yr holl Ddadguddiadeu eglur a ddadguddio'r Dyall iddo ei hun, ynghylch Gogoniant y Byd anweledig, etto, fod D U W yn sicrhau i ni, mai efe yn unig sy'n peri i'r Eneid eu hoffi hwynt, trwy ogwyddo Ewyllys yr Eneid attynt; Canys D U W yw'r hwn sydd yn gweithio ynnem ewyllysio a gweithredu o'i Ewyllys da ef, Phil. ii. 13. Fel mai, er bod D U W yn cynnyg y Nef i bawb a fynno ei derbyn hi, yn ei 'Sgrythureu Cyffeigr-lân; etto ni all neb ei derbyn hi, ond y cyfryw rai ag a fyddo i ddo ef ei hun trwy ei Ysbryd Glân eu cyffrô i ymegnio am ei chael hi. Ac fel hyn yr ym yn cael ei bod hi yn Nychweliad *Israel* o *Fabylon* i *Jerusalem*, er i *Gyrus* gyhoeddi y gallei pawb ag a fynnent, fyned i fynu i addoli i *Jerusalem*, Ezra i. 3. etto ni dderbyniodd neb y Cynnyg, ond y sawl y cyffrôdd D U W ei Ysbryd i fyned i fynu, Ad. 5. Felly ymma, er bod D U W fel pettai'n cyhoeddi i'r holl Fyd, y bydd i bwybynnag a ddelo at *GRIST*, fod yn gadwedig yn ddiammeu, etto nid yw yn canlyn, y derbyn pawb Jechydwrïaeth ganddo

ddo ef, am fod yn ddiammeu na ddaw pawb;
neu'n hyttrach, na fyn neb ddyfod oni chyn-
northwya DUW hwynt.

Y MAE'n sicr gennyf, y byddei dywedyd
na bydd neb yn gadwedig, ond y rhai a ewy-
llyfiant o honynt eu hunein yn Newydd trist
i mi, sydd a'm Hewyllys wrth Natur mor
anhyd yn i bob Daioni. Ond hyn yw fy
Nghyffur, fy mod yn gwybod fod fy Jechy-
dwriaeth i o DDUW cystal ag yr wyf yn
gwybod nad all hi fod o honofi fy hun.
CRIST yw'r hwn a fu wiw ganddo farw
drosof, yr hwn yr un modd a addawodd fyw
ynnofi; efe yw'r hwn a weitha fy holl wei-
thredoedd drosof, ac ynnofi hefyd. Mywn
Gair, iddo ef yr wyf yn rhwymedig, nid yn
unig am fy Mendithion a'm Mwyniant Yf-
brydol, ond am fy rhai Amserol hefyd, y rhai
yr ydwyf ynddo a thrwyddo ef yn ymbil
Beunydd am danynt. Fel nad oes gennyf
gymaint a Thammeid o Fara, mywn Tru-
garedd oddi wrth DDUW ond ar Gyfrif
CRIST; na Defnyn o Ddiad, ond yr hyn
fy'n llifeirio i mi yn ei Waed ef. Efe yw
gwîr Fendith fy holl Fendithion i, heb yr
hwn ni byddei fy Nhrugaredden ond Mell-
dithion, ac ni wnai fy Llwyddiant ond fy
ninystrio i.

I Ba le gan bynny, yr af fi, fy Ngheidwad
annwyl Bendigedig, ond attat ti? Gennyti y
mae Geirieu Bywyd tragywyddoh. A pha
fodol y denaf, ond trwoti? Gennyti y mae
Trysoreu pob Grâs. Ob! Tydi yr hwn a wei-
thieist allan fy Jechydwriaeth drosofi, bydded
wiw gennyf weithio'r Jechydwriaeth ymma
ynnofi!

90 *Meddyliu ar Grefydd.*

*ynnofi! Dyro i mi, yr wyfyn attolwg arnat, y cyf-
ryw Fesur o'th Râs ag y byddo i mi gredu yn-
noti ymma ar y Ddaear; ac yna dyro i mi y
cyfryw Radd o Ogoniant ac y byddo i mi dy
fwynhân di byth bythoedd yn y Nefoedd.*

P W N G C IX.

*Tr wyfyn credu, i DDUW fyned
mywn Cyfammod deublyg â Dŷn,
y Cyfammod Gweithredoedd â'r
cyntaf, a'r Cyfammod Grâs â'r
ail Addaf.*

*I*R D U W goruchaf gymmeryd
Darn o Ddaear, a'i weithio ef
ar Lun a Dull Dŷn, ac anadlu
yn ei ffroenau ef Anadl Einioes,
ac yna myned mywn Cyfam-
mod ag ef, a dywedyd, *Gwnâ
byn a byw fyddi*, pan yr oedd Dŷn yn rhwym
i wneuthur y peth, na byw na pheidio a fy-
ddei efe trwy hynny, ydoedd yn ddiammeu
yn Weithred o Gariad ac Ymostyngiad dir-
fawr ac i synnu o'i phlegid; eithr bod yn
wiw gan DDUW, pan dorwyd y Cyfam-
mod yn drychinebus gan y Cyntaf, ei adne-
wyddu ef yn ebrwydd yn yr Ail Addaf; a
hynny hefyd ar Aminodeu gwell a hawsach
nag o'r blaen, oedd etto yn Drugaredd
inwy

mwy difymwth : Canys yn yr un Dydd ag y bwytaodd *Addaf* y Ffrwyth gwaharddedig, y gwnaeth **DUW** iddo ef yr Addewid ymma, y byddei i *Hâd y Wraig* figo Siol y *Sarph*, Gen. iii. 15. A'r Addewid ymma a ddarfu iddo efe wedi hynny ei heglurhân a'i chadarnhân trwy Eneu ei Brophwyd *Jeremi*, gan ddywedyd, *Dymma'r Cyfammod a wnafi â thŷ Israel, Ar ôl y dyddieu hynny, medd yr ARGLWYDD, myfi a roddaf fy Nghyfraith o'i mywn hwynt, ac a'i 'sgrifennaf hi yn eu Calonneu hwynt, a mi a fyddaf iddyni hwy yn DDUW, a hwynteu a fyddant yn Bobl i mi*, Jer. xxxi. 33. A thrachefn, gan *St. Paul*, yn y Testament Newydd, gan mwyaf yn yr un Geirieu, *Heb. viii. 10.*

CYFAMMOD mor rhadlawn ac isel ag y tybygid nad yw efe wedi ei wneuthur o ddim ond Addewidion. Y Cyntaf, wrth ddywedyd yn briodol oedd Gyfammod Gweithredoedd, yn gofyn gan Ddŷn Ufyddod perffeith dibechod, heb ddim Grâs na Chymmorth anghynnesin oddi wrth **DDUW**, idd ei nerthu i'w gyflawni ef; ond ymma, yn yr Ail, y mae **DUW** yn ymrwymo drosto ei hun a throsom ninneu hefyd gan drefnu'r Ammodeu fydd i'w cyflawni gennym ni, yn Addewidion i'w cyflawni ganddo ef ei hun, sef, y bydd iddo efe nid yn unig fadden i ni ein Pechodeu o's edifarhâwn, ond y bydd iddo efe rodidi i ni Edifeirwch, fel y caiffom Faddenant ganddo ef; y bydd iddo efe nid yn unig rodidi i ni Fywyd, o's deawn at **GRIST**, ond hefyd ein tynnu ni at **GRIST**, fel y byddo iddo felly rodidi Bywyd i ni; ac felly,

92 *Meddyliu ar Grefydd.*

felly, nid'yn unig ein gwneuthur yn wynfydedig, o's byddwn sancteidd, ond ein sancteiddio ni fel y byddom yn wynfydedig; Canys nid y Cyfammod yw, y bydd efe yn DDUW i ni, o's byddwn ni yn Bobl iddo ef, ond y bydd efe yn DDUW i ni, ac y byddwn ninneu yn Bobl iddo ynteu. Ond yn wastadol, yn a thrwy G R I S T y mae hyn oll, Machniydd a Chyfyngwr y Cyfammod ymma, yn yr hwn y mae'r holl *Addewidion yn ie ac yn Amen*, 2 Cor. i. 20. Fel ag y mae C R I S T i edrych arno nid yn unig megis Machniydd, ond hefyd megis Gŵr cyd yn y Cyfammod Grâs ymma, gan ei fod nid yn unig yn rhwym i DDUW, ond hefyd yn ymgyfammodi ag ef drosom ni. Megis y mae efe yn DDUW a Dŷn y mae efe yn Fachniydd i ni, ond fel y mae efe'n Ddŷn y mae'n rhaid iddo fod yn ŵr cyd gyd â ni, sef ein Pen ynghyfammod Grâs, fel yr oedd *Addaf* ynghyfammod Gweithredoedd.

P A beth gan hynny, er na allafi wneuthur dim yn y Cyfammod ymma, o honof fy hun? etto mae hyn yn Gyflur i mi, iddo efe, yr hwn a all bob peth, fachnio drosofi. Ac am hynny y gelwir ef Cyfammod Grâs nid Cyfammod Gweithredoedd, o blegid nad ydys yn gofyn ynddo ef am ddim Gwaithgenyfi, ond yr hyn, trwy Râs, y nerthir fi idd ei gyflawni.

A c am y Drefn yn yr hon y mae'r Cyfammod ymma yn myned rhagddo, neu'r cydsyniad a'r cyttundeb ag y mae pob Plaid yn ymgyfammodi am dano, y mae hynny'n amlwg yn y Geirieu hyn, *Myfi a fyddaf yn*
DDUW

DDUW i chwi, a chwithen a fyddwch yn *Bobl i mi.* Y mae **DUW** 'n ymgysfammedi â ni, y byddwn ni yn *Bobl* iddo ef; yr ydym ni yn ymgysfammedi â **DUW**, y bydd iddo efe fod yn **DDUW** i ninneu. A pha beth a all **DUW** ei ofyn gennym ni, a ninneu ei adosyn iddo ynteu, a fo mwy na hyn? Pa beth nad yw **DUW** yn ei addaw i ni, pan y mae efe yn addaw bod yn **DDUW** i ni? A pha beth nid yw **DUW** yn ei ofyn i ni, pan y mae efe yn gofyn ein bod ni yn *Bobl* iddo ef?

YN GYNTAF, Nid yw efe yn dywedyd, myfi a fyddaf yn *Obaith* i chwi, yn *Borth* i chwi, yn *Oleuni* i chwi, yn *Fywyd* i chwi, yn *Haul* i chwi, yn *Darian* i chwi, yn *Wobr* mawr iawn i chwi, ond myfi a fyddaf yn **DDUW** i chwi, yr hyn sydd *Fyrddiwn* o weithieu yn fwy nag y mae 'n bosibl ei gymhwyso mywn un *Ymadrodd* arall mwy na'i gillidd, megis yn cynnwys ynddo, pa beth bynnag yw **DUW**, pa beth bynnag sydd gan **DDUW**, a pha beth bynnag a all **DUW** ei wneuthur. Y mae ei holl *Brïodoliaethu* *Hanfodol* ef yn wastadol yn rhwymedig i ni; nyni a allwn eu harddelwi hwynt, ac ymafael ynddynt: fel ag y gallaf ystyn yr hyn y mae'r *Prophwyd* yn ei ddywedyd, am ei *Gyfiawnder* ef a'i *Nerth*, *Yn ddiu yn yr Arglwydd* (*medd un*,) y mae i mi *Gyfiawnder* a *Nerth*, *Esay* xlv. 24. at ei holl *Brïodoliaethu* ereill ef, a dywedyd, *Yn ddiu yn yr Arglwydd* y mae i mi *Drugaredd* i faddeu im', *Doethineb* i'm haddysgu, *Gallu* i'm hamddiffyn, *Gwirionedd* i'm cyfarwyddo, *Grâs* i goroni fy Nghalon.

94 *Meddylieu ar Grefydd.*

Nghàlon ar y Ddaear, a Gogoniant i goroni fy Mhen yn y Nef: ac o's ydyw yr hyn ydyw efe, yna mwy o lawer, y mae'r hyn fy ganddo wedi ei roddi i mi ymma trwy Gyfammod. *Efe* (medd yr Apostol) *yr hwn nid arbedodd ei briod Fâb, ond a'i traddododd ef drosom ni oll; pa wedd gyd ag ef belyd na ddry efe bob peth i ni?* Rhuf. viii. 32. Eithr pa beth fydd gan DDUW i'w roddi i mi? Y mae'r hyn oll fydd ganddo wedi ei gynnwys yn llwyr yn y Gofrestr fer ymma; pa beth bynnag fydd yn y Nef uchod, neu yn y Ddaear isod, ei eiddo ef ydynt; a bod y Gofrestr ymma yn wîr, y mae gennyf amryw Dystion i brofi hynny, *Melchisedec*, Gen. xiv. 19. a *Moses*, Deut. x. 14. a *Dafydd*, 1. Cron. xxix. 11. Yn ddiu fe farna Rheswm ei hunan hyn, fod yn rhaid i'r hwn fydd yn Greuwr ac yn Geidwad, fod yn Berchennog ac yn Feddiannydd pob peth; megis bydded i mi ddychymyg yr hyn eithaf ag a fo possibl i mi yn yr holl Fyd, y gallaf 'sgrifennu dano ef â Phin Rheswm, Eiddo DUW ydyw; ac o's cymmeraf Bin Ffydd gyd ag ef, mi a allaf 'sgrifennu, Eiddo fi yw hyn yn JESU GRIST.

AM Ensampl; A oes ganddo Fâb? Efe a fu farw drosafi. A oes iddo Ysbryd? Efe a fydd byw ynnofi. Ai efe bieu'r Ddaear? Hi a fydd yn Gynhyfsgaeth i mi. Ai efe bieu'r Nef? Hi a fydd yn Rhan i mi. A oes ganddo Angylion? Hwyl a'm goarchadwant i. A oes ganddo Gyffuron? Hwyl a'm cynhaliant i. A oes ganddo Râs? Hwnnw a'm sancteiddia i. A oes ganddo Ogoniant? Hwnnw a'm gwnâ yn wynfydedig. Canys yr
Arglwydd

Meddyliu ar Grefydd. 95

*Arglwydd a rydd Râs a Gogoniant, ac ni at-
tal efe ddim Daioni oddi wrth y rhai a rodiant
yn berffeith, Psal. lxxxiv. 11.*

Ac megis nad yw efe yn ddim, ond yr
hyn yw efe i ni, felly nid yw efe yn gwneuthur
dim ond yr hyn y mae'n wneuthur i
ni. Hyd onid yw'n sicr gennyf am ba beth
bynnag y mae DUW'n wneuthur trwy ei
Ragluniaeth gynnesin, (o's bydd ein Hangen
yn gofyn) pa beth bynnag a wnâ efe trwy ei
Allu anghynnesin, ei fod ef yn ei wneuthur
ac y gwnâ efe hynny i mi. Yn awr efe a'i
rhoddodd ei hun i mi, ac a'm cymmerodd
inneu iddo ei hun, pa beth ni's gwnâ efe i
mi ag a allo efe? A pha beth na all efe ei
wneuthur i mi ag a fynno efe? A oes arnaf
eifieu Ymborth? Fe a all DUW lawio *Man-
na* o'r Cymhyleu, *Ecsod.* xvi. 4. neu beri
i'r Sofieir ddisgyn a'm porthi â'i Cig eu
hun, fel y gwnaethant i'r *Isrâleied*, adn. xiii.
neu efe a all beri i'r Cigfrain ddwyn i mi
Fara a Chig fel y gwnaethant i *Elias*, i Bren.
xvii. 6. A oes Syched arnaf? Fe all DUW
agor y Creigieu a thoddi'r Gallestr yn llif
Ddyfroedd, fel y gwnaeth efe i *Israel*, *Deut.*
viii. 15. A ydwyf wedi fy mwrw i Ffwrn
danlled? Efe a all wahardd Cynddaredd y
Fflammeu angerddol, fel y gwnaeth efe i *Sad-
rach*, *Mesach*, ac *Abednego*, Dan. iii. 25. A
ydwyf wedi fy mwrw ymhlith y Llewod rhei-
pus? Efe a all gae eu Safneu; a'i gwneuthur
mor ddiddrwg a'r ŵyn, fel y gwnaeth i
Daniel, Dan. vi. 22. A ydwyf ym mron fy
llyngeu gan Donneu anrhugarogion y Môr
mawr tymhestlog? Fe all DUW orchym-
myn

myn i Bysgodyn fy nwyn yn ddiogel i Dŵr, a hynny yn ei Fol ei hun, fel y gwnaeth efe er ei Brophwyd *Jonab*, *Jonah* i. 17. *Pen.* 2. 10. A ydwyf yngharchar? Ond i DDUW ddywedyd y Gair, fel y gwnaeth efe er St. *Pedr*, a'r Cadwyni a ymddattodant yn ebrwydd, a'r Dryfeu a agorant, ac fe a'm rhyddhŷ fel ynteu, *Act.* xii. 7, 8, 9. 10. Ac fel hyn, ni all fod dim Eifieu arnaf na all DUW ei dorri ef, dim Petrusder na all DUW ei ddattod ef, dim Ofn na all DUW ei wasgaru ef, dim Peryglon na all DUW eu rhagflaenu hwynt. Ac y mae mor sicr y gwnâ efe y Petheu hyn i mi, ag y gall efe eu gwneuthur hwynt, gan iddo ef ei hun, trwy Gyfammod ymrwymo a'i roi ei hun i mi.

Ac megis y darfu i DDUW, wrth ei roddi ei hun i mi, roddi pa beth bynnag ag ydyw efe, a pha beth bynnag a'r y sydd ganddo i mi, ac y gwnâ efe pa beth bynnag a'r a allo i mi; felly finneu wrth fy rhoddi fy hun iddo ef, wyf yn rhoddi iddo ef ba beth bynnag ag ydwyf, a pha beth bynnag a'r a wne-lwyf yr wyf yn gwneuthur hynny iddo ef. Ac yn awr er y dylem ni fel hyn ein rhoddi ein hunein yn hollol i DDUW, a gwneuthur yr hyn y mae efe yn ei erchi i ni, (yr hyn y mae arnaf ofn na all neb ddywedyd iddo ei wneuthur, heb ryw Radd o Ryfyg) etto y mae Anghystadledd aneirif rhwng y Rhodd ar ran DUW a'r un ar ein rhan ni, yn ei fod ef yn DDUW, a ninneu heb fod ond Creaduried, Gwaith ei Ddwylaw ef ei hun, i'r hwn yr oedd yn ddyledus i ni ein rhoddi

ein

ein hunain, mwy na pha un a wnai efe ai rhoddi ei hun byth i ni ai peidio: trwy Gyfammod yn unig y mae efe yn eiddo i ni, nid wrth Natur; ond yr ydym ni'n eiddo iddo ef trwy Gyfammod a Natur hefyd.

ODDI ymma nyni a allwn farnu, mai nid ein Dyled ni yw gwneuthur yr hyn a orchymynnodd efe i ni, yn unig o blegid iddo ef ddywedyd, Gwnêwch hyn a byw a fyddwch; ond o blegid iddo ddywedyd, Gwnewch hyn; ie pe dywedasei, Gwnewch hyn a meirw fyddwch, fe fuasei yn wastadol yn ddyledus i ni ei wneuthur ef, o blegid mai ei eiddo ef ydym, ac efe a'n llwyr wnaeth ni, ac am hynny yr ydym yn gwbl wrth ei Drefnad ef; yn gymmaint a phertai efe yn fy ngosod i wneuthur yr hyn a ddygei Ddistriw anoche-ladwy arnaf, nad oes i mi beidio ag ufyddhâu iddo ef rhag ofn fy Nistriw fy hun, gan fod ei Ewyllys a'i Fodd ef yn well o beth aneirif nâ'm Bywyd a'm Jechydwriaeth i.

EITHR o's fy Nyled yw ufyddhâu ei Orchymynion ef, pe y byddwn farw am hynny, pa faint mwy pan yw efe wedi addo y byddwn i byw trwy hynny? Nag ê, ni byddaf yn unig byw o's ufyddhâf; ond fe fydd fy Ufydd dod ei hun yn Fywyd a Gwynfyd i mi; Canys o's ufyddhafi iddo ef, y mae'n wiw ganddo ei gyfrif ei hun wedi ei ogoneddu gennyfi; *Canys yn hyn y gogoneddwyd fy Nbad, ar ddwyn o bonoch Ffrwyth lawer, Joan xv. 8.* Yn awr pa Ogoniant mwy fydd bosibl ei ddymuno nâ gogoneddu fy Ngwneuthurwr? Pa fodd y gogoneddir fi yn fwy gan **DDUW**, nâ bod **DUW** wedi ei ogoneddu

gennyfi? Gogoniant DUW yw ei ogoneddu ei hun; a pha Ogoniant mwy a all Creadur ei dra-blyfio, nâ hwnnw sy'n Ogoniant an-fesurol ei Greawdr holl-ogoneddus? Am hynny nid fy Nyled yn unig, ond fy Ngo-goniant yw fy rhoddi fy hun, a'r hyn oll ag ydwyf iddo ef, *idd ei ogoneddu ef yn fy Nghoroph ac yn fy Tsbyrd, y rhai ydynt eiddo ef, 1 Cor. vi. 20.* Gosod allan yr hyn oll ag sy gennyf erddo ef, *ei anrbydeddu ef â'm holl Gyfoeth, Diar. iii. 9.* a pha un bynnag a wne-lwyf ai bwyta ai yfed, ai beth bynnag a wne-lwyf, gwnenthur pob peth er Gogoniant iddo ef, 1 Cor. x. 31. Nid fel peitai bosibl i DDUW gael mwy o Ogoniant yn awr gennyfi, nag oedd ganddo yntho ei hun er holl Dragwyddoldeb: Nag ê, yr oedd efe yn Ogoneddus anfeidrol y pryd hynny, ac y mae'n amhosibl iddo ef fod yn Ogoneddu-sach yn awr; yr hyn oll a allwn ni ei wneuthur yw cydnabod yn ddyledus y Gogoniant hwanw, ag y fydd ganddo ef ynddo ei hun, a'i ddangos ef fel ag y dylem ger bron eraill; ac er nad yw hyn yn mwyhâu dim ar ei Ogoniant ef, etto y mae efe yn perffeithio'n Gogoniant ni, yr hyn sy fodlon ganddo ei gyfrif fel yr eiddo ef.

Ac am y Rhodd, gan hynny, yn y Cyf-ammmod Grâs, yr wyf yn credu ei bod hi yr un ar ein Rhan ni, a honno yn y Cyfammmod Gweithredoedd, hynny yw, ein bod ni *Grist-nogion* mor rhwym i ufyddhâu i'r Gorchymynion y mae efe yn eu rhoddi i ni yn awr, ag yr oedd yr *Jud lewon* dan yr hên Gyfammod. Yr hyn Wahaniaeth ag y fydd, yn unig ar

Meddyliu ar Grefydd. 99

ar Ran DUW y mae efe; yr hwn yn lle
disgwyl am Ufydd-dod gennym ni, sydd yn
ymfodloni yn y Cyfammod Newydd ymma;
i roddi 'r Ufydd-dod hwn i ni. Yn lle dy-
wedyd, Gwnêwch hyn a byddwch fyw, efe
a wnaeth gystal a dywedyd, Myfi a'ch nerth-
af i wneuthur hyn, fel y byddoch byw. *Myfi
a ddodaf fy Nghyfreithieu yn eich Meddyliu,
ac yn eich Calonneu y 'sgrifennaf bwynt, a myfi
a fyddaf i chwi yn DDUW, a chwithen a
fyddwch i minnen yn Bobl, Heb. viii. 10.* Nid,
Myfi a fyddaf, o's byddwch chwi; ond Myfi
a fyddaf, a chwithau a fyddwch. Nid, O's
gwnewch hyn, chwi a fyddwch byw; Ond,
Chwychwi a wnewch hyn, ac a fyddwch byw.
Fel nad ydyw DUW yn gofyn llai gennym
ni, ond yn unig wedi addaw mwy i ni, yn
y Newydd nag yn yr Hên Gyfammod. Yno
yr oeddem ni i fod yn ufydd i DDUW,
ond yn ein Nerth ein hunein: ymma yr ym
i roi yr un Ufydd-dod yn wastadol, ond trwy
ei Nerth ef. Nag ê, megis y mae mwy o
Rwymedigaethu i ufyddhau arnom ni yn
awr, nag oedd o'r blaen, o blegid bod
DUW yn dangos i ni yn awr fwy o Râs
a Hawddgarwch, nag addangosodd efe gynt;
felly, yr wyf yn credu, fod DUW yn dis-
gwyl mwy oddi wrthym ni dan y Newydd,
nag oedd efe yn ei ddisgwyl dan yr Hên
Gyfammod. Ufydd dod Dynion oedd efe
yn ei ddisgwyl yn hwnnw; Ufydd dod *Crist-
nogion* y mae efe yn ei ddisgwyl yn hwn, y
cyfryw rai ag y sydd wedi eu huno â CHRIST,
ac yng NGHRIST ag ef ei hun; ac felly,
ydynt i wneuthur, yr hyn a wnelont, nid

100 *Meddyliên ar Grefydd.*

trwy Allu Dŷn, megis o'r blaen, ond trwy Allu y DUW Tragywyddol ei hun; yr hwn, megis ag y creodd efe fi ar y cyntaf iddo ei hun, felly mae efe yn awr wedi fy mhrynu iddo ei hun, a'm derbyn mywn Cyf- ammod ag ef, ac addaw fy Nerthu i â Grâs i gyflawni'r Ufydd-dod hwnnw, y mae efe yn ei ofyn gennyf; ac am hynny, y mae efe yn disgwyl yn awr am i mi fy rhoddi fy hun, i.e. a pha beth bynnag y fy gennyf, ac a y- dwyf, yn llwyr gwbl iddo ef a'i Ogon- iant.

HYN gan hynny, gan ei fod yn Drefn y Cyfammod Grâs ymma, y mae'n canlyn, nad ydwyfi yn awr yn eiddo i mi fy hun, ond ei- ddo DUW'n gwbl: Eieiddo ef ydwyf wrth Greadigaeth, a'i eiddo ef trwy Brynedigaeth, ac am hynny myfi a ddylwn fod yn eiddo iddo ef trwy Ymarweddiad. Pa ham gan hynny, y byddwn i byw yn hwy i mi fy hun, yr hwn wyf heb fod yn eiddo i mi fy hun, ond yn eiddo DUW? A pha ham yr ymattaliwn i rhag fy rhoddi fy hun iddo ef, yr hwn ni ymattaliodd rhag ei rododi ei hun i mi? neu yn hyttrach, pa ham y lledrattwn i fy hun oddi arno ef, yr hwn oeddwn we- di fy rhoddi fy hun eisioes iddo ef? Eithr a ddywedeis i mi fy rhoddi fy hun i'm DUW? Gwae fi! nid yw hyn ond fy adroddi fy hun iddo ef, eiddo'r hwn oeddwn i er pan yr oedd Bod gennyf gyntaf, ac i'r hwn yr wyf yn wastadol yn rhwymeddicach aneirif, am fy mod yn gallu fel hyn fy rhoddi fy hun yn ddidwyll iddo ef; Canys, megis nad eiddo i mi fy hun ydwyf, ond ei eiddo ef; felly
nid

Nid yw i mi fy ngwîr roddi fy hun iddo ef, o honof fi fy hun, ond o hono ef. Ni allafwn i fy rhoddi fy hun iddo ef, oni buasei iddo ef yn gyntaf ei roddi ei hun i mi, ie a gweithio yn fy Meddwl i y Bwriad ymma i'm rhoddi fy hun iddo ef.

Ac wedi i mi fel hyn fy rhoddi fy hun yn barchus trwy Gyfammod iddo ef, pa mor weddus yw i mi wneuthur y goreu o honof fy hun iddo ef? fy Eneid fy eiddo ef, fy Nghorph fy eiddo ef, fy Athrylith fy eiddo ef, fy Nonieu fy eiddo ef, fy Rhadeu fynt eiddo ef, a pha beth bynnag sydd yn eiddo i mi, ei eiddo ef ydynt; Canys hebddo ef ni buafwn i, ac am hynny ni buasei dim gennyf. Fel nad oes gennyf ddim mwy o Achos i fod yn falch o blegid dim ag y sydd gennyf, nac a ydwyf, nag y sydd gan Wefyn i falchïo o blegid ei Ddillad gwychion, y rhai nid ydynt yn eiddo ef, ond eiddo ei Arglwydd; yr hwn sydd yn rhoddi yr holl Wychder hyn iddo ef, nid er Anrhydedd na Chymmeriad idd ei Was, ond iddo ei hunan.

Ac fel hyn y mae hi gyd â'r goreu o honom, o flaen DUW; y mae efe yn rhoddi i Ddynion Ddonieu, a Dyfg, a Golud, a Grâs, ac yn chwennych a disgwyl i ni wneuthur y Defoydd a ddylem o honynt: ond i ba Ddiben? Nid i ennill Anrhydedd a Pharch i ni ein hunein, i beri i ni falchïo ac ymddyrchafu, ond i roddi iddo ef yr Anrhydedd dyledus idd ei Enw; ac felly eu harfer hwynt fel Peiriannau i ddyrchafu ei Ogoniant a'i Wafanaeth ef. Hyd onid ydym ni pa bryd bynnag na byddom hyd eithaf ein Gallu yn

102 *Meddyliu ar Grefydd.*

ymosod drosto ef, yn wir Gyffeigr-ladron; Ysbeilio DUW yw hyn o'r hyn sy'n eiddo iddo ef, yn fwy priodol nag y gall un Dyn o'r Byd, ddywedyd fod dim ag y sy ganddo yn eiddo iddo ef.

WEDI i mi gan hynny wrhâu a'm rhoddi fy hun i fynu i DDUW fel hyn cyhûd ag y gwelo ei Fawredd ef yn dda ymddiried i mi am danaf fy hun, i fenthyccio i mi fy Hanfod yn y Byd isaf, neu osod dim arall yn fy nwyllaw i, megis Amser, Jechyd, Nerth, Donieu, neu'r cyffelyb; yr wyf yn bwriadu trwy ei Râs ef, osod y cwblallan er Gogoniant iddo. Holl Alluoedd fy Eneid, megis y rhoddeis hwynt iddo ef, felly mi a ymeginaf i wneuthur y goreu o'honynt drosto ef; hwy a fyddant yn wastad wrth ei Wasanaeth ardderchogef; fy Nyall a fydd yn eiddo iddo, i'w adnabod ef; fy Ewyllys a fydd yn eiddo iddo, i'w ddewis ef; fy Serchiadeu yn eiddo iddo, i'w roesawu ef, a holl Aelodeu fy Nghorph a weithredant yn wasanaethgar iddo.

A CHAN i mi, fy rhoddi fy hun fel hyn i DDUW ar y Ddaear, yr wyf yn gobeithio y bydd i DDUW, ar fyr Amser, fy nghymmeryd atto ei hun i'r Nef; lle megis iag y rhoddeis i fy hun iddo ef mywn Amser, y dyry ynteu ei hun i mi ym mhob Tragwyddoldeb.

P W N G C X.

Tr wyf yn credu, mai megis ag yr aeth DUW mywn Cyfammod Grâs â ni, felly y seliodd efe y Cyfammod ymma i ni â Sêl ddwy-blyg, Bedydd, a Swpper yr Arglwydd.

MEGIS ag yr oedd i'r Cyfammod Gweithredoedd ddau Sacrament, sef, *Pren y Bywyd, a Phren Gwybodaeth Dda Drwg*; y cyntaf yn arwyddo ac yn selio Bywyd a Gwynfyd i Gyflawniad, y llall Farwolaeth a Thrueni idd ei Dorriad ef: felly'r un modd y feliwyd y Cyfammod Grâs â dau Sacrament cysgodol, Enwaediad, a'r Pasg. Y cyntaf a roddwyd wrtho wrth i DDUW wneuthur ei Gyfammod â Pherson *Abraham*; y llall a chwanegwyd, ar iddo gyflawni ei Addewidion ef, idd ei Hâd neu ei Hiliogaeth, yr hwn am hynny a alwyd, yr *Hâd addawedig*. Eithr y rhai hyn, gan eu bod yn unig yn Gysgoden y gwîr Sacramenteu Ysbrydol, oeddent i gymmeryd lle ar Ddyfodiad y *Messiab*, fe a ordeiniwyd y pryd hynny yngbyflawnder yr *Amser*, ddau Sacrament arall yn eu lle hwynt, sef, Bedydd a Swpper

104 *Meddyliu ar Grefydd.*

Swpper yr Arglwydd. Ac yr oedd pob un o'r Sacramentu hynny yn cyfatted y Cysgodu oeddent yn eu cydrycholi hwynt.

Ac am y cyntaf, sef Enwaediad, pa un a ystyriwyf ai'r Amser i'w weinyddu ef, ai'r Diben yr ordeiniwyd ef iddo, yr wyf yn ei gael ef yn ateb yn gymmwys i Sacrament Bedydd, ymhob un o honynt. Canys, megis yr oedd Plant dan y Gyfraith i enwaedu arnynt yn eu Mebyd, yn wyth Niwarnod oed; felly mae Plant dan yr Efengyl i'w Bedyddio yn eu Mebyd hefyd. Ac megis mai'r peth pennaf oeddid yn ei amcanu yn Nefod yr Enwaediad, oedd Derbyniad cyntaf Plant y Ffyddlonieid i Eglwys yr *Juddewon*; felly Amcan pennaf Bedydd yn awr yw derbyn Plant y cyfryw rai ag fydd yn proffesu eu bod yn *Grist'nogion*, i Eglwys CRIST. Ac o blegid hyn, yr wyf yn credu, mai megis yr oedd dan yr Hên Destament, gan Blant Rodd Rhagorfreinieu y Cyfammod, a bod yn Aelodeu Eglwys, mor hollol ac yr oedd gan eu Rhieni; felly mae'r rhodd hon heb ei dddymmu, fel y dangosir, *Act. ii. 39.* ond wedi ei chadarnhau ym mhellach yn y Testament Newydd, ym mod yr Apostol yn galw Plant Rhieni sy'n credu yn *Sancteidd*, i *Cor. vii. 14.* Yr hyn ni ellir ei ddyall am wir Sancteiddrwydd oddi fywn, ond yn unig am un cyfattedbol a chyfammodol, trwy Rinwedd yr hwn, gan eu bod wedi eu geni o Rienu sy'n credu, y cyfrifir hwynt yn Rhifedi y rhai fydd yn credu, ac am hynny y gelwir hwynt yn *Blant Sancteidd* dan yr Efengyl, yn yr un Ystyr ag yr oeddid yn galw Pobl Israel yn

Budd

Bobl Sancteidd dan y Gyfraith; *Deut.* vii. 6. *Pen.* xiv. 2, 21. megis y maent oll dan Gyfammod Grâs, yr hwn trwy Ffydd eu Rhieni a selir iddynt fel hyn yn eu Bedydd.

NID fy mod yn meddwl, fod yn rhaid i bob Rhieni fod a'r Ffydd honno ganddynt, ag ydym ni yn alw Ffydd Jachusol, i roddi'r Rhagorfreinieu hyany idd eu Plant, (Canys yna ni byddei neb ond y rhai sy ag Ysbryd CRIST wedi ei blannu mywn Gwirionedd ynddynt, yn gynheddfus i fod yn Gyfranogion o'r Cyfammod) ond y cyfryw rai ag y sy trwy Ffydd historiaol oddi allan, wedi cymmeryd Enw CRIST arnynt, ac ydynt yn y modd hynny mywn Cyfammod â DUW, ac felly ydys yn gyfrif yn Sancteidd o Ran eu Proffes, mwy na pha beth ydynt mywn Gweithred. Ac o's ydynt hwy eu hunain yn Sancteidd, y mae'n canlyn wrth Ddefod fod eu Plant yn Sancteidd hefyd, gan fod yn eu cyfrif hwy fel Rhannu o'i Rhieni, hyd oni wneler hwynt yn Aelodeu gwahanol ynghôrph CRIST; neu o'r hyn lleiaf hyd oni ddelont i arfer eu Rhefwm, a chwanegu eu Galluoedd Naturiol hwynt.

Ac am hynny, er bod y Sêl wedi ei newid, etto ni newidiwyd ac ni leihâwyd mymryn ar Ragorfreinieu'r Cyfammod, y rhai yr oedd y Cyfammodwyr â DUW yn eu meddiannu o'r blaen; gan fod Plant y rhai sy'n credu yn Gydgyfammodwyr â'i Rhieni mor gyfangwbl yng Ngyfammod Grâs yn awr, ag yr oeddent o'r blaen dan ei Weinidogaeth *Fuddewig* ef. Ac fe a welir fod hyn yn gwbl angenrheidiol; Canys o's amgen, fe roddid

106 *Meddyliu ar Grefydd.*

roddid i Blant bychein Ragorfreinieu dan yr Arwydd, ac a'i cymmerid oddi arnynt, neu eu llysu iddynt, dan Gyflawniad perffeithiach yn yr un Cyfammod, yn y peth oeddid yn ei arwyddocâu; ac felly, fe fyddai Goruchwiliaetheu Grâs DUW yn gulach ac yn gyfyngach er pan ddaeth ein Gwardwr nag yr oeddent cyn ei Ddyfodiad ef: haeru yr hyn nid wyf yn edrych arno yn ddim llai na Chabledd.

Ac ar y Sail ymma, yr wyf yn credu, fod mor ddyledus i *Grifnogion* yn awr fedyddio eu Plant, ag y bu yn ddyledus un Amser ar yr *Juddewon* enwaedu ar eu Plant hwy; ac am hynny Gofyniad St. Pedr, *A all neb luddias Dwfr, fel na fedyddier y rhai hyn, y rhai a dderbyniasant yr Ysbryd Glân fel ninneu?* Act. x. 47. a gyfaddafir yn briodol jaw'n at y peth hwn. A all neb luddias Dwfr fel na fedyddier y rhai bychein hyn, y rhai ydynt mywn Cyfammod â DUW Goruchaf fel ninneu? Canys, attolwg ar ba beth y mae Cyfiawnder i Fedydd yn gorbwyso? Yn ddiu nid ar gyflawni Ammoden'r Cyfammod; Canys yna ni ddylid bedyddio neb, ond y cyfryw rai ag y sydd yn gwîr greda ynddynt eu hunein, ac yn adnabyddus i ni eu bod hwy felly, ac yna ni ddylid bedyddio neb oll; gan mai Rhagorfraint DUW yn unig yw chwilio eu Calonnen, ac adnabod Gwirionedd y Grâs hwnnw, a welodd efe ei hun yn dda ei roddi iddynt. Ond Cyfiawnder Plant i Fedydd fy wedi ei seillio ar Brosfes eu Rhieni credadwy oddi allan; fel megis ag y gellir coroni Brenin yn ei Grud, nid o blegid y gall

gall efe lywio'r Deyrnwialen, neu drî'n Nefeu ei Deyrnas, ond o blegid ei fod yn Ertifedd i'w Dâd felly ymma, nid ydys yn bedyddio Plant, o blegid eu bod yn gallu cyflawni Ammodeu'r Cyfammod ydys yn ei selio iddynt, ond o blegid eu bod yn Blant i Riëni credadwy. Ac fe a welir etto hyn yn eglurach, oddi wrth wîr Naturiaeth Selieu, y rhai ni weinyddir ac ni chyssyllldir hwynt wrth un Cyfammod, o blegid fod yr Ammodeu wedi eu cyflawni eusys, ond yn hytrach fel y cyflawner hwynt; ac felly nid ydys yn Bedyddio Plant o blegid eu bod yn wîr *Crist'nogion* eusys, ond fel y byddo iddynt fod felly yn ol hyn.

Ac am Orchymmyn i fedyddio Plant, yr wyf yn credu fod yr un Gyfreith ag a orchymmynodd enwaedu Plant yr *Juddewon*, yn gorchymmyn yr un modd fedyddio Plant *Crist'nogion*, gan fod yr un Rheswm am bob un o honynt. Y Rheswm pa ham yr oeddid yn bedyddio'r Plant *Juddewig*, oedd, o blegid eu bod yn Blant *Juddewig*, wedi eu geni o'r cyfryw rai ag oeddent yn proffesu gwîr Addoliad D U W, ac mywn Cyfammod ag ef; ac y mae'r un Rheswm i fedyddio Plant *Crist'nogol*, sef am eu bod yn Blant *Crist'nogol*, wedi eu geni o'r cyfryw ag y sy'n proffesu gwîr Addoliad yr Un D U W, ac y fydd yn gyfrannogion o'r un Cyfammod â'r *Juddewon* eu hunein. Ac megis y mae'r un Rheswm, felly'r un modd y mae'r un Diben i bob un o honynt, sef, fel y derbynid y Plant yn weithredol i'r un Cyfammod a'r Riëni, ac y sicrhëid hynny'n weledig iddynt trwy

osod y Sêl ddechreuol ymma arnynt : fel nad yw enwaediad a Bedydd yn ddwy Sêl wahanol, ond yr un Sêl wedi ei chyfaddasu mywn amryw fodd; gan nad oedd y naill ond Cysgod y llall, ac felly i roddi lle iddi, pa bryd bynnag trwy Ordinhâd CRIST y dygid hi i Eglwys DDUW. Ac am hynny, y mae'r Gorchymmyn i egwyddori Plant yn yr Eglwys trwy Fedydd, yn aros yn wastadol mywn Grym, er bod yr Enwaediad oedd yn Gysgod neu'n Arwydd iddo wedi eiddilëu. Ac o blegid y Rheswm ymma, pe na buasei un Gorchymmyn yny Testament Newydd i fedyddio Plant, etto, gan fod un am Enwaediad yn yr Hên, ac am Fedydd megis yn dyfod yn ei le ef yn y Newydd; myfi a edrychwn ar Fedydd mor angen rheidiol i'w gyfaddasu at Blant bychein yn awr ag oedd yr Enwaediad y pryd hynny.

A PHA ham y tybygir nad oes un Gorchymmyn yn y Testament Newydd am fedyddio Plant? Y mae yno amryw Destunieu a ddangosant Argoelion fod yn ei arfer ef ym Mhregethiad cyntaf yr Efengyl, megis yn neillduol yn *Lydia*, a *Cheidwad y Carchar*, Aët. xvi. 15, 33. y rhai y bedyddiwyd eu holl Deuluoedd hwynt; ac nid ydym yn cael yn un lle, fod Plant wedi eu llysu. Yn y gwrthwyneb y mae St. *Pedr*, wrth gynghori bedyddio'r *Juddewon* dychweledig, yn arfer y Rheswm ymma i'w dwyn i hynny, *Canys i chwi y mae'r Addewid* (medd efe) *ac i'ch Plant*, Aët. ii. 38, 39. Yr hyn sy mor rhesymmol i'w ddyall am eu Plant bychein hwynt, ag am eu Hilliogaeth yn eu cyflawn Oed. Ac heb law hynny, Gorchymmyn eglur CRIST i'w Ddifyblon oedd, fod iddynt *fyned a dysgu'r boll Gen*.

Genhedloedd, gan eu bedyddio hwy yn Enw
'r Tâd, a'r Mâb, a'r Ysbryd Glân, Mat. xxviii.
19. Ystyr y Geirieu ymma wyfi yn feddwl
yw hyn; Ewch a Phregethwch yr Efengyl
ym mhlith pob Cenedl, ac ymegniwch trwy
hynny i ddyfod a hwy i'w derbyn hi; fel gan
roi heibio'r holl Seremonieu Juddewig, a holl
Ddelw-Addoliaeth y Cenhedloedd, y byddo
iddynt gyfaddef fy Enw i, a dyfod yn Ddis-
gyblon i mi, derbyn y Gwirionedd, a'm can-
lyn i; yr hyn o's gwnânt, yr ydwyf yn gor-
chymmyn i chwi eu bedyddio hwynt yn Enw
'r Tâd, a'r Mâb, a'r Ysbryd Glân: Canys
nid yw'r Gair *μαρτυροῦσθε* yn arwyddocaŷ
Dysgu,, ond gwneuthur Disgyblon, gan hynodi
ymma yr un peth a *μαρτυρὰς ποιεῖν* ar y cy-
ffelyb Achlysur, *Joan iv. 1.*

A Hwn yw'r Ystyr y mae'r holl hên
Gyfieithyddion yn cyttuno ynddo; ac yn
wîr ni oâdef y Testun ei hun yr un arall; yn
enwedig hwnnw o ddysgu; Canys, pe buasai
'r Apostolion yn dysgu pob Cenedl, etto nid
oedd iddynt eu bedyddio hwynt yn y man,
oni buafent yn dyfod yn Ddisgyblon, a phro-
ffesu'r Athrawiaeth a ddysgasid iddynt. Fe
a ellir dysgu Athrawiaeth yr Efengyl i Ddŷn,
ac etto ei fod ef heb ei chredu hi; ie ac er
iddo ei chredu hi, etto oddi eithr iddo broffe-
su yn gyhoeddus ei Ffydd ynddi, ni ddylid ei
fedyddio ef yn ddi-oed. Canys heb y Broffes
ymma oddi allan, ni ddychon gwîr feddiag-
nu CRIST roddi hawl i Ddŷn yn y Rha-
gorfaint hwn ger bron Dynion, er ei fod
yn gwneuthur hynny ger bron DUW; o
bleid ni wyddom ni a ydyw Dŷn yn hofi
L CRIST,

110 *Meddyliu ar Grefydd.*

CRIST, ond yn unig wrth iddo ei broffesu ef oddi allan. Proffesu Person CRIST oddi fywn, y sydd yn rhoddi hawl i ni yn y Grâs Ysbrydol oddi mywn; ond proffesu ei Enw ef oddi allan yn unig, y sydd yn rhoddi i ni Hawl yn yr Arwydd gweledig oddi allan mywn Bedydd, fel ag y mae'n rhaid i Ddŷn fod yn Ddisgybl yn proffesu'r Efengyl, cyn y derbynir ef i Eglwys CRIST. Ac oddi ynni y mae, fod yn rhaid dyall y Geirieu am ddisgyblo, neu ddwyn y Cenhedloedd i broffesu'r Grefydd *Grist'nogol*; ac onid é, y mae'n rhaid i ni debig, yr hyn ni ddylid ei goelio, fod ein Gwardwr yn gorchymyn derbyn llawer o'r rhai oeddent yn Elynion gweledig ei Groes ef idd ei Eglwys; canys fe addysgwyd llawer o'r *Juddewon* yn Athrawiaeth yr Efengyl, y rhai oeddent er hynny, yn hên Elynion i GRIST. Fe ddyf-gwyd iddynt mai efe oedd y *Messiah*, a Gwardwr y Byd, ac *nad elai neb a gredai ynddo ef ynghyfrgoll, ond caffael o hono Fywyd tragwyddol*; ac a gawfant bob Rheswm yn y byd i brofi hynny: etto, yr wyfyn gobeithio nad oes neb a ddywed, fod Gwybodaeth noeth o'r, na Chydsyniad distaw â'r Pethen hyn, yn Sail ddigonol i'w derbyn hwy i'r Eglwys.

YN awr, megis ag yr oedd yn Eglwys yr *Juddewon*, pan ddeuai un yn Broselyt, yr oedd nid efe yn unig ond yr hyn Blant a fyddai iddo wedi hynny i fod yn enwaededig; felly yn Eglwys GRIST, pa bryd bynnag y dygir un i broffesu'r Grefydd *Grist'nogol*, y mae ei holl Hâd ef wedi eu gwisgo â'i Rhagorfreinieu hi oddi allan yn gydradd ag ef ei hun.

Meddyliu ar Grefydd. **III**

hun, er na byddont etto wedi dyfod myw
Oedran a Synwyr, nac yn gallu o honynt eu
hunein broffesu'r Grefydd honno, ag yr y-
dys yn eu derbyn ac yn eu bedyddio iddi.
Canys cyhyd ag y byddo Plant yn eu Mebyd,
yr ydys (megis yr hynodeis o'r blaen) yn
edrych arnynt fel Rhannu o'i Rhieni, ac am
hynny yn eu cyfrif yn sancteidd, trwy'r Bro-
ffes oddi allan ag y mae eu Rhieni dan y
rhai y cynhwysir hwynt yn ei gwneuthur o
Sancteiddrwydd: ac yn yr Ystyr ymma y dy-
wedir yn 1 Cor. vii. 14. *Y Gŵr digred a san-
cteiddir trwy'r Wraig, a'r Wraig ddigred a
sancteiddir trwy'r Gŵr*; hynny yw, Gŵr a
Gwraig gan eu gwneuthur yn un corph, a
gyfenwir oddi wrth y Rhan oreu, yn san-
cteidd, ac felly mae eu Plant hefyd.

Ac oddi ymma y mae, fy mod i yn credu
yn wîr, mai Meddwl ein Gwardwr yn yr
Awdurdod a roddodd efe i'w Ddisgyblon i
ddisgyblo a bedyddio'r holl Genhedloedd, oedd
fod iddynt bregethu'r Efengyl ym mhob
Cenedl, a thrwy hynny dwyn pob un o ber-
chen Dyall a Phwyll i broffesu ei Enw ef,
ac ynddynt hwy eu Plant; ac felly impio
Gwreiddyn a Changen hefyd ynddo efei hun,
y wîr Winwydden, gan fedyddio Rhieni a
Phlant hefyd, yn *Enw'r Tâd, a'r Mâb, a'r
Ysbryd Glân*.

Y Gwrthebiad cyfan yn erbyn hyn yw,
na all Plant bychein na dysgu na dyall eu
Dyled yn y Cyfammod hwn, na chyfammodi
nac addaw y bydd iddynt yn ôl hynny gyf-
lawni Ammodeu y Cyfammod. Ond yr
Anhawdder hyn a symmudir yn hawdd, pan-

112 *Meddylieu ar Grefydd.*

ystyriwyf, mai nid trwy Rinwedd eu Ffydd na'i Gwybodaeth eu hunein, ond Ffydd a Gwybodaeth eu Rhieni yr ydys yn eu derbyn i'r Sacrament ymma; ac ni ofynnir chwaith iddynt, fod iddynt hwy ammodi nac addo yn eu Personeu eu hunein, ond gan eu Tadeu Bedydd, neu y rhai sy'n ymrwymo yn hyn drostynt, ac yn eu rhwymo hwytheu pan dde-lont mywn Oedran i'w gymmeryd ef arnynt eu hunein; yr hyn y maent yn ei wneuthur yn ôl hynny. Ac y mae'r Ymrwymad ymma gan arall drostynt, yn eu rhwymo hwy mor rymmus i gyflawni'r Ammodeu, a phet-täent hwy yn wîr ddieu yn gallu ammodi drostynt eu hunein, neu'n felio'r Cyfammod yn eu Personeu eu hun. Canys ni ordeiniwyd yr Arwyddon neu'r Selen Ysbrydol ymma i sicrhâu Gair D U W i ni, ond yn unig i gadarnhâu ein Ffydd ni ynddo ef; ac nid ydynt hwy o Sylwedd y Cyfammod, ond yn unig i'w sicrhâu ef yn well.

Ac megis ag y mae Bedydd wedi dyfod fel hyn yn lle Enwaediad yr *Jaddewon*, felly mae ein Swpper yr Arglwydd ni yn ateb i'w Pasg hwynt. Oen eu Pasg hwynt oedd yn cynnyrcholi ein Gwaredwr C R I S T, a'i Offrymmiad Dywalldiad ei Waed ef ar y Grôg; ac megis ag yr oedd y Pasg yn Goffadwriaeth o Warediad yr *Isrâleïd* o Gaethiwed yr *Aipht*, Ecsod. xii. 14. felly mae Swpper yr Arglwydd yn Goffadwriaeth o'n Gwarediad ni o Gaethiwed Pechod, ac yn Arddelw o Rydd-did *Crist'nogol*: Neu'n hyttrach, Cofadwriaeth arbennig fywiol ydyw o Farwolaeth C R I S T, a'i Offrymmiad ef drachefn i DDUW, megis Cymmod dros Bechod, ac Adheddwch idd ei Gariad ef.

MEGIS

Meddylieu ar Grefydd. 113

MEGIS ac yr wyf yn credu fod Sacrament Swpper yr Arglwyddymma dan yr Efengyl, wedi dyfod yn lle'r Ddefod i aberthu dan y Gyfraith, ac a elwir yn briodol Yr Aberth *Crist'nogol*, megis i gynhyrcholi Aberth CRIST ar y Grog. A Diben pob un ohonynt sydd yn unrhyw. Canys megis yr oedd yr Abertheu dan y Gyfraith wedi eu hordeinio fel Jawn neu Gymmod dros Bechodeu, trwy symmud y Cosb oddi ar yr Offrymmwr, ar y peth a offrymmid, (fel y gwelir yn *Lef. 16.*) yr hyn a elwir am hynny yn Ysgymmumbeth, felly dan yr Efengyl, yr ydys yn mynegi i ni, mai i'r Diben ymma y bu farw ein Gwardwr, ac y dioddefodd yn ein lle ni, fel y cafei efe Faddeuant ein Pechodeu ni, ac y cymmodai ni â'i Dâd, trwy osod eu Heuogrwydd hwynt ar ei Berson ei hun. Ac yn ôl hynny mae efe yn dywedyd am dano ei hun, *iddo ddyfod i roddi ei Einioes yn Bridwerth dros lawer, Mat. xx. 28.* Ac y mae St. Paul yn mynegi i ni, *2 Cor. v. 21. ei wneuthur ef, yr hwn nid adnabu Bechod, yn Bechod drosom ni.*

Ac megis yr oedd Diben y ddwy Ordeiniad yn unrhyw, felly'r oeddent yn ogyhyd. Yr oeddid yn offrymmu Oen y Pasg dros holl Gynnulleidfa *Israel*, ac felly y mae Sacrament Swpper yr Arglwydd i'w weinidogaethu i'r holl Bobl ffyddlon yng NGRIST; ag na byddont yn ymwrthod ag ef. Ac o blegid hyn, yr wyf yn credu, mai megis ag yr oedd holl Gynnulleidfa *Israel* i swyta'r Pasg, felly dylai'r holl Werin *Crist'nogol* dderbyn Swpper yr Arglwydd; oddieithr yn

114 *Meddylieu ar Grefydd.*

unig y rhai sydd yn gwbl anwybodus o Naturiaeth y Cyfammod y mae hi yn ei selio, neu yn euog cyhoeddus a niweidiol o dorri'r Ammodeu y mae efe yn eu gofyn.

EITHR pa ham, medd rhai, y byddei yno ddim Llyfiant? Oni bu CRIST farw dros holl Ddynol-ryw? Ac oni ddywedir fod y Farwolaeth honno, yn Offrymiad, Aberth, a Jawn cyflawn, perffeith, a digonol, dros Bechodeu'r holl Fyd? Y mae hyn oll yn wîr, ond nid yw'n canlyn oddi ymma, y bydd pawb yn gadwedig yn ddios, ac y maddeuir eu Pechodeu iddynt, trwy Rinwedde ei Farwolaeth ef. Nag ydyw, hwynt hwy yn unig, fyddant cadwedig y rhai a gyfaddasant attynt eu hunein Haeddedigaethu ei Ddioddefeint ef, trwy fod yn gyfrannog yn ystyriol o'r Sacrament sancteidd hwn, yr hwn yw'r modd priodol trwy'r hwn y trosglwyddir y Bendithion ymma i ni, *a'r rhai i'n selir byd Ddydd y Prynedigaeth.* Yn ystyriol meddaf, o blegid er ordeinio'r Sacrament ymma i bawb, etto ni wnâ pawb eu hunain yn addas iddo; a'r rhai nid ynt felly ydynt mor bell oddi wrth gael dim Budd oddi wrtho ef, a'i bod fel y mae'r Apostol yn dywedyd, *yn bwyta ac yn yfed Barnedigaeth iddynt eu hunein, am nad ydynt yn jawn farnu Corph yr Arglwydd*, 1 Cor. xi. 29. Ac, am hynny, yr wyf yn coelio, mai megis ag yr oedd yn Ordeiniad y Pasg, rai Dyledswyddu neillduol a Seremonieu gorchymmynedig er mwyn ei gadw ef yn well; felly ymma yr ydys yn gofyn rhyw Dyledswyddu a Chynheddfeu rhagddarparol yn rheidiol i gynnal Swpper yr Arglwydd

Meddyliu ar Grefydd. 115

Arglwydd yr barchus, y rhai, cyn y rhyfy-
gwyf fod yn gyfrannog o honi, a fydd i mi
yn wastadol ymgnio i'r eithaf i ymarfer â
hwynt. A'r rhei'ny ynt,

1. BOD i mi fy holi fy hun, cyfaddef, a
galaru am fy Mhechodeu ger bron DUW,
gan eu gwîr deimlo, a gosidïo o'i plegid
hwynt; a bwriada yn ddiymmod yn yr Am-
fer a ddaw ymadael ac ymwrthod yn hollol
â hwynt, ac ymrwymo yn gyhoedd mywn
Buchedd newydd a gwîr *Grist'nogol*.

2. BOD o honof mywn cariad perffeith a
phob Dŷn, hynny yw, bod i mi faddeu yn
ddiragrith i'r rhai hynny a wnaethant yn un
modd Syrhad neu Gamwri i mi; a thalu
adref neu rodïi Jaw'n, i'r cyfryw rai ag a
ddarfu i mi fy hun yn un modd wneuthur
Cam â hwynt, neu bechu yn eu herbyn. Ac
yna,

3. BOD i mi â Châlôn oftynghedig usydd,
arfer Gweithredoedd Ffydd, a Chariad, a
Dwywolder, tra fyddir yn gweinidogaethu'r
Dirgelwch sancteidd hynny; ac amlygu fy
mod yn ei synnied ef, trwy Fawl a Diolch-
garwch Dwywol am y Trugareddeu mawr-
ion a'r Hawddgarwch, ag sydd wiw gan
DDUW eu rhoddi i mi ynddo ef; ac ym
mhob Ffordd a Mesur cariadus, ag a or-
chymmyno efe i mi, amlygu fy Nghariad
a'm Haelioni i'm Brodyr *Crist'nogol*.

Y RHAi hyn yw'r Rhadeu priodol, hon
yw'r Wisg Briodas a ddylei bob gwîr Grist-
ion ag y sydd yn dyfod i fod yn Gydwlledwr
yn y Swpper Sancteidd ymma, ei gwisgo,
a bod â hi ganddo.

116 Meddylieu ar Grefydd.

O JESU Bendigedig! Addurnafi á'r Wisg Sancteidd ymma, ac ysbrydola fy Eneid á'r cyfryw Gynbeddfen a Thueddiaden Nefol a'r rhai hyn; ac yna nid rhaid i mi ofni, na bydd i mi, gynnifer gwaith ag y bwytawyf Gorph CRIST, ac yr yfwyf ei Waed ef, gael Trugaredd a madden fy Alhechod yn effeithiol, a Gweithbrediad ei Ysbryd Glân i'm Sancteiddio, a Hawl sicr yn Nheyrnas Gogoniant.

P W N G C XI.

Tr wyf yn credu wedi Neillduad byr, y cyssylltir fy Enaid a'm Corph ynghyd drachefn, i ymddangos ger bron Brawdle CRIST, ac i dderbyn fy Marn olaf yn ôl fy Haeddeditgaethen.

R wyf yn gwybod nad yw'r Corph ymma yr wyf yn rhwyn wrtho yn bresennol, ond Darn o Glai, wedi ei wneuthur ar Lun a Dull Dŷn; ac am hynny, megis ag y cymmerwyd ef o'r

Llwch ar y cyntaf, felly y dychwel ese i'r Llwch drachefn: ac yna, yr wyf yn credu o'r tu arall, y cyfodir ef o'r Ddaear mor sicr, ag y dygir ef ryw Amser iddi hi; i.e. er iddo fynaed ond odid trwy gant, neu fíl o Gysnewldiadeu,

Meddylieu ar Grefydd. 117

widiadeu, cyn dyfod y Dydd hwnnw. Yr wyf yn cyfaddef fod yn y Pwngc ymma rai Dadleuon anhawd eu dattod trwy Reswm dynol; ond, yr wyfi yn credu nad oes yr un yno na chymmodir ef trwy Ffydd Dduwiol: er ei fod ef yn rhy anhawd i mi ei wybod, etto nid yw ef ddim yn anhawdd i DDUW ei wneuthur. Yr hwn a fuasei yn mynegi i mi er ys rhai Blynnyddoedd, fod fy Nghorph i oedd y pryd hynny, neu y byddei ef, yn Ddarneu cymmysg wedi eu cyrchu o gynnifer Rhan i'r Byd, a myned dan gynnifer o Newidiadeu a Throadeu hyd oni byddei iddo mywn modd ddyfod yn Newydd, prin y buasei yn peri i mi gredu hyn, er fy mod yn awr yn gwybod ei fod ef yn wir ddiarnieu; am fod y Bwydydd, y Ffrwytheu, y per-lyfieu ydym ni'n fwyta, wedi eu dwyn o amryw Leoedd a Gwledydd gwahanol, a thrwy Draul naturiol yn y Cylla, wedi eu troi yn Naws y Corph. A pha ham na chredwn i, y dychon yr un Gallu Hollalluog, yr hwn a wnaeth yr amryw Fodeu, neu'r Darneu bychein Desnyddieu hyn, â'r rhai'r ydys yn fy mhorthi ac yn fy nghynnal, adalw mor hawdd â'i Air bob Dernyn drachefn o'r lle dirgelaf a phellaf, ag y byddo possibl eu troi hwy iddo? Neu y gall efe yr hwn a'm lluniodd i o'r Llŵch, cyn hawfed, gasglu holl Ranneu gwasgaredig fy Nghorph, a'i dodi yng-hyd drachefn, ag y darfu iddo ef ar y cymaf ei lunio ef ar y cyfryw Ddull, a rhoddi ynddo Hanfod Ysbrydol?

Ac yr wyf yn credu, fod y Pwngc ymma i'm Ffydd, nid yn unig wedi ei feilio ar, ond

118 *Meddyliu ar Grefydd.*

ond wedi ei dynnu, i'w trwy Rym Rhefwm oddi wrth Wyddorion Cyfiawnder ac Uniondeb; am fod Cyfiawnder yn gofyn bod y rhai sydd yn Gyfrannogion mywn Bai a Rhinwedd, yn Gyfrannogion hefyd mywn Cosbedigaethu a Gwobreu. Nid oes ond prin Bechod ag y mae Dŷn yn bechu, nad oes gan ei Gorph ef Ran ynddo; canys er na bydd y Pechod a wnelir yn Bechod heb yr Eneid, etto ni wneir ef heb y Corph; y mae ei Bechadurusrwydd ef yn sefyll ar y cyntaf, ond ei Wneuthuriad ef a roddir yn gyfiawn yn erbyn yr olaf: ni phechei'r Corph, pettai'r Eneid heb gydsynnio; ac ni phechei'r Eneid (yn enwedig mor fynych) oni bai fod y Corph yn ei demtio i hynny. Ac y mae hyn yn hynodadwy neillduol yn y Pechodeu o Odineb, Meddwdod, a Glythineb, y rhai ni all yr Eneid o hono ei hun eu gwneuthur, ac ni chyttunei chwaith â hwynt, oni bai fod Mypwy cadarngrŷf y Corph, fel pettai, yn peri iddo wneuthur felly. Canys yn y Pechodeu hyn, y Weithred ag sydd bechadurus, a wneir i gyd gan y Corph, er bod Pechadurusrwydd y Weithred honno yn gorwedd yn bennaf ar yr Eneid.

Ac nid yw'r Corph yn unig yn gyfrannog â'r Eneid yn y Pechodeu hynod ymma, ond hefyd mywn Pechodeu mwy Ysbrydol, y rhai a dybygid eu bod ym mhellaf oddi wrth Ardymmer y Corph, fel pettaent yn sefyll yn unig ar Anrafrwydd a Llygredigaeth yr Eneid; meddaf, y mae'r rhai hyn mywn rhan yn gyfrifedig i'r Corph. Am Ensampl, Meddwl Didduw, yr hwn a dybygei un, ei fod

i'w

i'w roddi yn unig ar yr Eneid, o blegid fod y Meddwl yn cael ei Ddechreuad oddi yno; etto o's bydd i ni bwyso ac ystyried y peth yn ddisrifol; Nyni a gawn mai Serchiadetu pechadurus y Corph yn gyffredin fydd yn hudo'r Eneid i feddwl yn gableddus fel hyn; ac mai Meluswedd y Synhwyreu sy'n gyntaf yn eu dangos i ni, ac yn eu cyfodi ynnom. A hyn a ymddengys, oddi wrth nad oes un Dŷn ag a fu erioed, neu'n wîr a ddychon fod byth yn Ddi-Dduw bob Amser; ond y cyfryw Feddyliu ydynt yn tarddu yn Ffynnon yr Eneid, yn unig y pryd y byddo wedi ei gynhyrfu gan Feluswedd cnawdol. Ac fel hyn y mae yn y Rhan fwyaf o Bechodeu; yr Awyddfryd cnawdol wedi iddo gael y Ffrwyn yn ei Law, y fydd yn bwrw'r Eneid bendramwnwgl i'r man lle y mynno ef. A pha beth gan hynny sy resymolach, nag i'r Corph gael ei gosbi am ddwyn Rhagorffaint yr Enaid oddi arno, ac am iddo lywodraethu cymmaint mor drahäus ar yr hwn y gwnaethpwyd ef ar y cyntaf yn ddarostyngedig iddo?

Ac ym mhellach, y Corph fydd yn mwynhau y Mwyniant, ac am hynny, mae'n Rhefwm da i'r Corph ddwyn Cosbedigaeth Pechod. Yn wîr, ni allaf wybod, pa fodd y saif gyd â Gwyddorion Cyfiawnder, lai nag i'r Corph fydd ynglŷn wrth yr Eneid wrth bechu, yn mwynhau ei Fwyniant ef, ac yn arwein yr Eneid iddo, ddwyn rhan o'r Trueni sy ddyledus iddo, ac a roddir arno ef. Canys pa beth y mae Cyfiawnder yn ei ofyn, ond cosbi'r un a becho, am y Pechod a wnaeth ef?

120 *Meddyliu ar Grefydd.*

efe? Gan o's yr Eneid yn unig, a ddioddefei, ni ddioddefei'r Person oll; am fod y Corph yn Rhan o'r Person yn gystal a'r Eneid, ac am hynny nid yw'r Eneid yn Person heb y Corph.

ODDI wrth hyn y mae, fy mod yn tebig pe buasei'r 'Sgrythur yn ddistaw yn y peth ymma, etto na allafwn i lai nâ'i gredu ef: Pa faint mwy sicr a diymmod gan hynny, y dylwn i fod yn fy Ffydd, pan welodd y Gwirionedd ei hun yn dda ei synegief mor eglur? Canys fel hyn y dywed Arglwydd y Lluoedd, *Dy feirw a fyddant byw; fel fy Nghorpb i yr adgyfodant*, Esay xxvi. 19. *A llawer o'r rhai sydd yn cysgu yn llwch y Ddaear a ddeffroant, rhai i Fywyd tragywyddol, a rhai i Warth a Dirmyg tragywyddol*, Dan. xii. 2. Ac fel hyn y dywed Gwaredwr y Byd, yr hwn yw'r Ffordd, a'r Gwirionedd, a'r Bywyd; *Y mae'r Awr yn dyfod, yn yr hon y caiff pawb a'r y sydd yn y Bedden glywed ei Leferydd ef, a hwy a ddeuant allan, y rhai a wnaethant Dda i Adgyfodiad Bywyd; ond y rhai a wnaethant Ddrwg i Adgyfodiad Barn*, Joan v. 28, 29. Yr un peth a welodd ei Fawrhydi Dwywol yn dda ei honni a'i brofi â'i Eneid ei hun, *Mat. xxii. 31, 32. a thrwy ei Ysbryd Glân, 2 Cor. 15. ac mywn llawer lle arall: oddi wrthynt oll myfi a wnâf yr un Clo ar y Rheswn ag a wnaeth Job, ac a ddywedaf, Myfi a wn fod fy Mbrynwr yn fyw, ac y saif yn y Diwedd ar y Ddaear; ac er yn ol fy Nghroen, i Bryfed ddisetba'r Corph hwn, etto caf weled D'UW yn fy Nghnawd; yr hwn a gaf i mi fy hun ei weled, a'm Llygaid*

Meddyliu ar Grefydd. 121

*a'i gwelant, ac nid arall, er i'm Harennau
ddarfod ynnof, Job xix. 25, 26, 27.*

Ac megis ag yr wyf yn credu y cyfodir
fy Nghorph i o'r Bedd fel hyn, felly yr wyf
yn credu, na ddygir y Rhan arall o honof, fy
Eneid i, byth iddo ef; fy meddwl yw, na
bydd efe byth marw, ond y bydd efe byw
cystal, i.e. byw'n well, pan fyddwyfi yn marw,
nag y mae efe yn awr; yn gymmaint ag y
bydd fy Eneid yn fywiocach ynddo ei hun o
gymmaint ag y mae efe yn llai rhwymedig
a darostyngedig i'r Corph.

Ac yr wyf yn credu ym mhellach, mai'n
hwy'n gyntaf ag yr elo fy Anadl o'm Ffro-
neu, y bydd i'm Heneid symmud ei Drigfan
i'r Byd arall, i fyw yno mor wirddieu dros
Dragwyddoldeb, ag yr wyf yn awr yn byw
ymma dros Amser. Ie, y mae yn ddiogelach
gennyf y bydd i'm Heneid *ddychwelyd at*
DDUW yr *hwn a'i rhoes*, nag y bydd i'm
Corph *ddychwelyd* i'r Ddaear, o'r hon y
cefeis i ef. Canys myfi a wn fod yn bosibl
fod fy Nghorph yn anfarwol, ond y mae'n
ddiogel gennyf na bydd fy Eneid byth yn
farwol. Myfi a wn, ar y cyntaf, fod y Corph
a'r Eneid yn Gyfrannogion cydradd o An-
farwoldeb, ac oni buasei i Bechod ysgaru,
hwy a fuafent byw ynghyd fel Cymdeithon
cariadus byth bythoedd. Ac ni feiddias fi
haeru i *Enoch* ac *Elias* fyned dan y Dyng-
hedfen gyffredin; neu pe rhown iddynt fyned,
etto, mae'n ddiogel gennyf, y daw'r Amser
pan na byddo i filoedd o Wyr a Gwagedd
ymddattod a marw, ond cael eu newid mywn
Moment, a'i eippio i syna i'r Nef, neu er

Gwarth tragywyddol iddynt eu taslu i lawr i Uffern; Cyrph y rhai, am hynny, nid ânt dan ddim o'r fath beth a phydru yn y Bedd a'i hyfu gan Bryfed, ond ynghyd a'i Heneidieu a ymollyngant i Fôr mawr Tragywyddoldeb. Ond pwy eriodd etto a ddarlennodd neu a glybu sôn am Angladd Eneid? Pwy ydyw efe? Pa le mao'r Gŵr? neu, pa beth yw enw yr hwn a 'sgrifennodd Hanes Buchedd a Marwolaeth Eneid? A ddychon un Afiechyd fagu mywn Sylwedd Ysbrydol, lle nid oes dim o'r fath beth a Gwyddorion neu Gynheddfeu gwrthwyneb i'w gilidd, i beri un Anhrefn nac Anhymmer? A all Angel glafychu, neu farw? Ac oni all Angel, pa ham y gall Eneid, yr hwn sydd â'r unrhyw Anian Ysbrydol ganddo ymma, ac a addurnir â'r unrhyw Ogoniant tragwyddol yn ôl hyn? Na all, na all; na thwylla dy hun, O fy Eneid. Canys y mae'n sicrach y byddi di fyw bob Amser nag y bydd dy Gorph marw un Amser.

NID wyf yn tebig fod yn rhaid i'm Heneid fyw'n wastadol, o Hyr i Hollalluogrwydd ei hun, fel pena's gallei'r Hollalluog gymmeryd fy Hanfod a'm Bod oddi arnaf; Canys myfi a wn nad wyf ond fel Llestr Pridd yn llaw'r Crochenydd, a bod mor hawdd iddo ef fy malu i yn awr yn chwilfriw, ag oedd iddo ei gyfodi ef i fynu ar y cyntaf. Yr wyf yn credu fod mor hawdd iddo ef beri i'm Heneid fyned allan o'i Hanfod, ag o'i Gorph; a'm danfon yn ôl i Grôth fy Mam Dim, o'r hon y cymmerodd efe fi, ag oedd iddo ar y Cyntaf fy nghymmeryd oddi

oddi yno. Myfi a wn y gallei efe hynny;
pe y mynnei, ond efe ei hun a ddywedodd
na's mynnei, ac am hynny mae'n sicr gen-
nyf na's gall ef, a hynny, nid am nad oes
ganddo Allu, ond am nad oes ganddo Ewyl-
lys i wneuthur hynny; am fod yn amhosibl
iddo ef wneuthur, yr hyn nid yw efe yn e-
wyllysio ei wneuthur. A'i fod ef heb ewy-
llysio na bodloni un Amser i ddiddymmu fy
Eneid, y mae hynny gennyf oddi dan ei Law
ef ei hun, y bydd i'm *Mbridd i ddychwel*
i'r Ddaear fel y bu, ac y dychwel fy Tsbyd
at DDUW yr hwn a'i rhoes ef, Preg. xii.
7. Ac o's dychwel efe at DDUW, y mae
efe mor bell oddi wrth ddychwel i Ddim,
a'i fod yn dychwel i Hanfod pob Hanfod;
ac felly, ni bydd Angeu yn ddim mwy i mi,
nâ myned Adref at fy Nhaf a'm Mam; y
mae fy Eneid yn myned at DDUW, fy
Nhaf, am Corph i'r Ddaear, fy Mam.

FEL hyn yr un modd, y bu wiw gan ei
Fawredd sancteidd ef, sicrhau i mi, mai o's
ein *daearol Dd* o'r *Babell hon a ddattodir,*
fod i ni adeilad gan DDUW, sef ty nid o
waith Llaw, tragywyddol yn y Nefoedd, 2 Cor.
v. 1. mor eglur y dattu i'r DUW mawr
ddwyn Bywyd ac Antlygredigaeth i Oleuni
trwy'r Efengyl, 2 Tim. i. 10. Y mae Goleu-
ni Natur yn dangos, na all yr Eneid ddarfod,
nac ymddattod byth, heb i Hollalluogrwydd
DUW yn ddigyfrwng beri hynny, ac y mae
gennym ei Air Dwywol ef ei hun, na bydd
iddo ef byth arfer y Gallu hwnnw idd ei ddat-
tod ef. Ac am hynny, myfi a wiriaf yn y
Sicrwydd mwyaf, ac a gredaf, mai mor wir

124 *Meddyliu ar Grefydd.*

ddieu a'm bod i yn fyw yn awr, na bydd i mi byth farw; ond y bydd i'm Heneid, at funyd ei ymddattodiad oddi wrth fy Nghorph, yn ebrwydd esgyn i fynu at Frawdle y DUW Goruchaf, idd ei farnu yno, yn neillduol yn gyntaf, wrtho ei hun, (neu fe allei gyd â rhyw Eneidieu ereill a ddyfynnir i ymddangos ger bron DUW ar yr un Mynudyn,) ac yna o'r Seffiwn neu neillduol hynny, yr wyf yn credu fod pob Eneid ag a neillduwyd erioed, neu a neillduir oddi wrth y Corph, naill ai i'w derbyn i Drigfanneu'r Nef, neu ynte eu danfon i wared i Bydew Uffern, i aros yno hyd y Seffiwn mawr, *Barn y Dydd mawr, pan gano'r Udgorn, ac y cyfodir y meirw yn anllygredig, ac y newidir ninnu, i Cor.* xv. 52. A phan alwer ein Cyrph ni, trwy Air y DUW Hollalluog, ynghyd drachefn fel hyn, yr wyf yn credu y parotöir ein Heneidieu ni i gyd i'w cyfarfod hwynt, ac i'w cyssylltu drachefn â hwynt, ac felly pob un o honynt a ymddengys ger bron *Brawdle CRIST, fel y derbynio pob un Farn yn ol yr hyn a wnaethant yn y Corph, pa un bynnag ai Da ai Drwg.* Ac er bod yn anhawdd jawn, neu yn hyttrach yn amhossibl, i mi wybod neu bennu Amgylchiadeu neillduol y Seffiwn mawr ymma, neu'r Modd a'r Hylwybr y gweinyddir ef, etto wrth y Goleuni a'r Dangosiadeu a fu'n wiw gan DDUW ei rod-di i ni o hyn, y mae gennyf Seilieu i gredu, y trefnir ac y dygir ef ym mlaen, yn y Modd ymma, neu'r cyffelyb

WED I pennu'r Dydd a'r lle gan Frenin y Brenhinoedd, Mawredd Gogoneddus y Nefoedd,

Nefoedd, a Gwaredydd y Byd, JESU GRIST, yr hwn er ys hîr Amser a dderbyniodd ei Awdurdod gan y Tâd, i farnu'r byw a'r meirw, Joan v. 22. Aët. xvii. 31. a ddisgyn o'r Nef gyd â Bloedd, a llef yr Arch-angel, ac Udgorn DUW, 1 Thef. iv. 16. yn Ymmerodreidd â Llu aneirif o Angylion Gogoneddus gyd ag ef, Mat. xxv. 31. Y rhai hyn a ddenfyn efe â mawr Sain Udgorn, a hwy a gasglant ei Etholedigion ef ynghyd, o'r pedwar Gwynt, o Eithafoedd y Nefoedd byd eu Heithafoedd hwynt, Pen. xxiv. 31. i.e. a'r Annuwolion hefyd, o ba le bynnag y bônt ynddo; ac yna y didolant y rhai Drwg oddi wrth y rhai Cyfiawn, Mat. xiii. 49. Hyd oni chynhullir yr holl Genhedloedd, a phob Dŷn neillduol ag a fu erioded, neu a fydd byw ar Wyneb y Ddaear, ynghyd ger ei fron ef, ac efe a'i didola hwynt oddi wrth eu gilydd, megis y didola y Bugail y Deseid oddi wrth y Geifr, ac a esyd y Deseid ar ei Ddebenlaw, ond y Geifr ar yr Afwy, Mat. xxv. 32, 33.

WEDI trefnu Petheu fel hyn, y Barnwr a ddarllen ei Awdurdod, hynny yw, a fynega ac a ymddengys ei fod yn Farnwr yr holl Ddaear, wedi ei ddanfôn gan DDUW'r Nefoedd, i farnu'r rhai a'i condemniodd ef, ac yn y gwîr Gorph hwnnw a Groethoeliwyd ar y Grôg yng Nghaersalem, am ein Pechodeu ni. Hyd oni byddo i'r holl Fydyd pryd hynny ei weled ef yn disgleirio yn ei holl Ogoniant a'i Fawrhydi, ac yn cydnabod ei fod ef yn awr, yr hyn ni fynnent gredu ei fod ef o'r blaen, sef DUW a Dŷn hefyd, ac felly'n Farnwr, nad oes apelio oddi wrtho.

126 *Meddyliu ar Grefydd.*

Ac wedi iddo ddangos ei Awdurdod fel hyn, yr wyf yn credu mai'r Gorchwyl cyn-
taf a wna efe, a fydd agor Llyfr Cofiadwr-
iaeth DUW, a pheri darllen yr holl Gyhu-
ddiadeu neu'r Achwynion a geir yno'n 'sgrif-
fennedig yn erbyn y rhai'ny ar ei law dde-
heu ef; eithr wele, holl Linelli duon eu Pe-
chodeu wedi eu dileu â Llinelli cochion
Gwaed eu Gwardwr; ac heb ddim ond eu
Gweithredoedd da, eu Gweddieu, eu Pre-
getheu, eu Myfyrdodeu, eu Helusenni a'r
Cyffelyb, i'w gael yno; y Barnwr cyfiawn y
maent yn sefyll ger ei fron, gan ymdroi at-
tynt, ag Wynebpryd siriol llawen, a ardden-
gys iddynt, yngŵydd yr holl Fyd, fod eu Pe-
chodeu wedi eu maddeu, a'i Personau yn
gymmeradwy ynddo ef, fel y darfu iddynt
gredn ynddo; ac am hynny, efe a â rhagddo
yn ebrwydd, i gyhoeddi'r Farn Wynfydedig
o Etholiad arnynt, gan ddywedyd, *Deumch
chwi fendigedigion fy Nhâd, etifeddwch y Deyr-
nas a barotowyd i chwi er Seiliad y Byd.*

WEDI cyhoeddi'r Farn fel hyn, y Cyf-
iawn (a minneu yr wyf yn gobeithio ymhlith
y lleill) a ânt i fynu â Bloedd llawenydd a
Gorfoledd, i eistedd-gyd â'n Prynwr Bendi-
gedig, i farnu'r Rhan arall o'r Byd, a fo'n
sefyll ar y Llaw aswy i'r Frawdle, ag Wy;
nebau erchyllion a Chalòneu dychrynlyd gan-
ddynt, i dderbyn eu Barn olaf ac ofnufaf.
Yn erbyn y rhai hyn, yr holl Bechodeu a'r
a wnaethant erioed, neu y buant euog o ho-
nynt, a ddygir i fynu mywn Barn yn eu her-
byn, megis y ceir hwy'n 'sgrifennedig yn
Llyfr Cofiadwriaeth DUW, ac y darllenir.

Meddyliu ar Grefydd. 127

y Cyhuddiad yn erbyn pob Dŷn neillduol,
nac uchel nac isel, am bob Pechod neillduol,
na mawr na bychan, ag a bechasant.

A Gwirionedd y Cyhuddiad ymma, a dystiolaethir gan eu Cydwybodeu hwy eu hunein, yn gwaeddi, Euog, Euog; meddaf gan eu Cydwybodeu eu hunein, y rhai sy megis mîl o Dystion: ie a chan Hollwybodaeth DUW hefyd, yr hwn sydd megis mîl o Gydwybodeu. Ac am hynny y bydd i'r Barnwr fyned rhagddo, i adrodd y Farn, Barn alaethus Damnedigaeth arnynt, *Ewch oddi wrthyf rai melldigedig, i'r Tân tragywyddol, yr hwn a barotowyd i Ddaifol a'i Angylion.*

YR wyf yn credû mai hyn neu'r Cyffelyb iddo, a fydd Hylwybr CRIST yn ein barnu ni, yn y Dydd mawr a dychrynlyd hwnnw o Berygl a thalu'r Pwyth.

O! na byddei i'r Meddyliu a'r Olwg arswydus ymma arno ef, lynu wrthyf bob Amser, a gwneuthur y cyfryw Ol dwfn a bywiol ar fy Nghàlon, yn holl Weithredoedd fy Machedd, ag a'm dychrynei rhag pechu yn erbyn yr Hanfod gyfiawn Hollalluog ymma, yngallu yr hwn y mae distrywio Corph ac Eneid yn Uffern; a'm rhwymo i fucheddu mor ddeddfol, cywrein, a chydwybodus, ag y byddwyf yn barod pa Amser bynnag y gwelo efe yn dda fy ngalw i roddi fy Nghysfryf i mywn yny Cyfrifft mawr, ac mywn Hyder sancteidd, i ffoi am Drugaredd a Phorth, i Ddwylaw fy Mbrynwr, a chael myned i mywn i Lawenydd ei Orphwysfa ef.

P W N G C XII.

Tr wyf yn credu, fod dau Fyd arall, heb law hwn yr wyfi yn byw ynddo; un o Drueni i Bechaduried anedifarus, a'r llall o Ogoniant i'r Seinctieu sydd yn credu.

AN yr agoro Angeu y Cawell cnawd, yn yr hwn y mae fy Eneid yn gaeedig, yr wyf yn tebig fod yn anhawdd pennu, na gwybod yn wîr, i ba le yr ehe-da, na pha fodd y bydd efe. Ac am fod Fehicleu neu Gludeion Wybren-nol *Plato*, yn dyfod yn lle y rhai Corphorol ymma, nid wyf yn cael na sôn, na phrawf am danynt yngâir DUW. Ac yn wîr y mae tybygu na all Sylwedd Ysbrydol fod o hono ei hun, heb Fehicl Gorphorol i'w gyn-nal, yn fy Meddwl i yn Dyb rhŷ drwsgl i un Philosophydd, mwy o lawer i un ag y fydd yn ymarddelw a bod yn Ddifnydd i'w ddysgu i ereill, na i dderbyn chwaith. Hyn yn unig sy ddiogel gennyf, mai yn ol Gwa-haniad Bucheddeu ymma yn Dda a Drwg, a'r Farn a roir ar bawb yn ol hyn, o Ollyng-dod neu Gondemniad, y bydd yno ddau Le i dderbyn.

dderbyn Eneidieu Dynion, un o Wynfyd, a'r llall o Drueni.

Ac am y cyntaf, yr wyf yn credu, mai yn Sefsiwn mawr a chyffredin y Byd, y bydd Mynediad gogoneddus yn agored i'r Cyfiawn i fyned i'r Cysssegr Sancteiddiolaf, Gorseddfa pob Gwynfyd a Dedwyddwch, lle bydd iddynt nesâu at y DUW Goruchaf, edrych ar ei Bresennoldeb ef mywn cyfiawnder, a theyrnasfu gyd ag ef byth mywn Gogoniant, lle y cânt ei weled ef *wyneb yn wyneb*, 1 Cor. xiii. 12. *a'i adnabod ef yr unig wir* **DDUW**, a **JESU GRIST** yr *bwn a anfonodd efe*, Jo. xvii. 3. Ac yr wyf yn credu, mai'r Adnabyddiaeth a'r Gweled Duw ymma, *wyneb yn wyneb*, yw gwîr Nef y Nefoedd, sef y Dedwyddwch uchaf ag y sydd bosibl peri i Greadur ei gynnwys: Canys wrth fod gennym Wybodaeth berffeith o **DDUW**, fe a fydd gennym Wybodaeth berffeith o bob peth ag a fu erioed, y sydd, ac a fydd, i'ne neu a all fod yn y Byd. Canys **DUW** gan ei fod yn Hanfod pob Hanfod, wrth ei weled ef, ny ni a welwn nid yn unig pa beth bynnag a'r a fu, ond hefyd pa beth bynnag a'r a all fod wedi ei gyfrannu oddi wrtho ef. Ni ddychon myfyrio'n ddwys ar hyn, lai nâ dwyn a throsglwyddo fy Ysbryd y tu hwnt iddo ei hun; yn enwedig pan ystyriwyf, mai wrth adnabod yr Un-holl-betheu, **DUW**, na allaf lai nâ mwynhâu pa beth bynnag a'r y sydd bosibl i un Creadur ei fwynhâu. Canys adnabod peth yw ei Fwynhâd ef i'r Eneid; am fod y Dyall i'r Eneid yr hyn yw'r Synhwyreu i'r Corph. Ac am hynny,
megis.

130 *Meddyliu ar Grefydd.*

megis nad yw'r Corph yn mwynhâu dim ond trwy ei Synhwyreu, felly nid yw'r Eneid yn mwynhâu dim ond trwy ei Ddyall. Ac megis y dywedir, fod y Corph yn cael pa beth bynnag a'r y sydd yn porthi ei Synhwyreu priodol ef, felly dywedir fod yr Eneid yn cael pa beth bynnag a'r a ddelo dan ei Wybodaeth ef. Nag e, y mae'r hyn y mae efe yn ei wybod gan yr Eneid, mor bell, a'i fod ef mywn modd, yr hyn y mae efe yn ei wybod; gan ei fod ef ei hun mywn modd Yf-brydol, yn mwyhâu yn ol maint y petheu y mae efe yn eu gwybod, megis y mae'r Corph trwy'r Bwyd y mae efe yn fwyta; am fod y Gwirionedd ym yn ei wybod yn troi yn Sylwedd ein Heneidieu megis y mae'r Bwyd ym yn fwyta yn troi yn Sylwedd ein Cyrph.

EITHR O! pa fath Eneid rhyfedd a fydd gennyf y pryd hynny, pan fyddo efe wedi ymystyn ar bob peth ag a fu, neu ag a allasei fod erioed? Pa Greadur Dedwydd a fyddasi y pryd hynny, pan fyddwyf yn adnabod, ac yn mwynhâu yr hwn sydd bob peth ynddo ei hun! Pa beth mwy a all Creadur ei ddymuno? A ellir gwneuthur Creadur yn gymmwys i fwynhâu na dymuno dim a fo mwy? A'r hyn a fydd ynglŷn wrth ein Cariad a'n Mwynhâd ymma yn wastadol yw, Cariad perffeith at yr hyn ydym yn ei fwynhâu ac yn wybod, heb yr hyn nid ymhyfrydem ni mywn Dim, pettai bob peth gennym i ymhyfrydu ynddynr. A phwy a all beidio a charu y Daioni pennaf, ag sydd yn ei adnabod ac yn ei fwynhâu ef, ac am hynny yn ei fwynhâu, o blegid ei fod ef yn ei adnabod ef?

Yn

Yn wirddieu yn y Nef, megis y bydd i mi fwynhau pa beth bynnag a'r a fyddwyf yn ei garu, felly y bydd i mi garu pa beth bynnag a'r a fyddwyf yn ei fwynhau. Ac am hynny'r wyfyn credu mai hyn yw Perffeithrwydd fy Ngwynfyd, a Gwynfyd fy Mherffeithrwydd, yn y Byd arall; fod i mi wybod a charu yn berffeith, ac felly mwynhau a gorfoleddu yn berffeith yn y DUW Goruchaf; a bod mor berffeith adnabyddus a charedig a gorfoleddus ganddo ef. Ac yn ddiarmedu, er ein holl Ddyalldwriaetheu bâs ni yn, a'n Prîs isel ni ar y petheu hyn yn awr, ni allant lai nâ bont yn Hyfrydwch anfeidrol ac annirnadwy, rhy fawrion i un Creadur eu mwynhau, tra fyddo ymma oddi isod.

PE caemond y Defnyn lleiaf o'r Hyfrydwch hwn wedi ei ddiferu ynnom ymma ar y Ddaear, mor rhyfedd aruthrol y gwnâi hyn nyni, mal pei, tu hwnt i ni ein hunein, trwy ein dyrchafu oddi arnom ein hunein! O's gallwn ar un Amser gael ond lledlewyrych DUW a'i Gariad tu ag attom, mor e-brwydd y dygid ni tu hwnt i bob Hyfrydwch a Bodlonrwydd mwy na'i gilidd! mor barod ydym i ddywedyd gyd â *Pbedr, Da yw i ni fod ymma!* Ac o's yw Rhag-flas Bendithion Canaan, o's yw'r Argoelion tywyll o Gariad DUW tu ag attom, mor hyfryd annhraethadwy, mor orhoenus i ddwyn y meddwl, O! pa beth a fydd ei feddiannu ef yn gyflawn! Pa gynnwrf Meddwl trosglwyddiedig o Gariad a Gorfoledd a fydd yr Eneidieu gwynfydedig hynny yn feddiannu, y rhai a welant Frenin y Gogoniant yn gwenu arnynt

nynt, ac yn ymlawenhâu ynddynt, ac yn llewyrchu yn ei holl Gariad a'i Ogoniant arnynt! Oh, pa Brydferthwch aruthrol a welant hwy y pryd hynny! Pa Hylithrwydd, pa Fodlonrwydd edfrydig y pryd hynny yn cyfsuro ac yn bodloni eu Hystryoedd hwy dros byth bythoedd! Bodlonrwydd mwy o lawer nag a allaf ei adrodd na'i ddirnad, llai o lawer ei fwynhâu, yn y tu ymma i'r Nef! Y mae fy Ngalluoedd i yn awr yn rhy gyfyngon a byrron i dderbyn y cyfryw; ac, am hynny, hyd oni Ysbrydolieiddir ac yr helaethir hwynt ni's gallant ei dderbyn ef. Rhan y Byd arall yn unig yw hyn; dymma *Goron Cyfiawnder*, yr hon fy gan yr *ARGLWYDD* y *Barnwr cyfiawn* ynghadw yn y Nef i mi, a'r hon yn ei ail Ddyfodiad a addawodd efe ei rhoddi i mi, ac nid i mi yn unig, ond i *bawb* ag sydd yn *carn* ei *Ymddangosiad* ef.

Ac am y cyflwr arall, sef un yr *Annuw-iolion* yn y Byd arall, yr wyf yn credu y bydd ei Drueni a'i Resyndod ef mor gyfan-gwbl, ag yw un gwynfydedig gogoneddus y *Cyfiawn*: Hwyl a yrrir dros byth o wydd yr *ARGLWYDD*, o'r Ardaloedd disgleir bendigedig uchod, lle y mae *C R I S T* yn eistedd ar *Ddebenlaw DUW*, i'r Uffernlle tywyll erchyll ifod hynny, lle y mae *Diafol* a'i *Angylion* wedi eu barnu i'w poeni yn dragywyddol.

PA fath Boeneu neu Gosbedigaethen sydd iddynt i fyned danynt yno, nid oes gennyf fwy o Allu i'w Hadrodd nag y sy gennyf o Ewyllys un Amser i'w profi hwynt; Eithr, yn ol yr *Wybyddiaeth* ag y mae'r *Sgrythur*

Meddyliu ar Grefydd. 133

a Rheswm yn rod-di i mi o'r petheu hyn, yr wyf yn credu y byddant o ddau fath, sef, 1. Anghaffaeliad, ac yn 2. Caffaeliad; hynny yw, y bydd i'r Annuwïol gael nid yn unig dwyn oddi arnynt bob Daioni a Gwynfyd, ond hefyd rhoddi arnynt bob Drwg a Thrueni; a hynny yn y Radd uchaf.

Y Rhan gyntaf o'i Cosb a gynhwysir, mywn Syndod gorphwyllog cefigennus, a'i barnu eu hunain, wrth adfyfrio ar iddynt ymddiddymmu ac ymanrheithio, nid yn unig o'i holl Fwyniant anianol a'i Llawenydd cnawdol, eu Cyfeillon, Llwyddiant a Chyfoeth yn y Byd hwn, ond hefyd o holl Lawenydd a Gogoniant y nefaf, Presennoldeb D U W, Cymdeithas y Saint a'r Angylion, a phob Bodlonrwydd i adfywio a dyhuddo, yr hwn sy'n lliferio oddi wrth feddiannu'r Daioni pennaf: A'r hyn sy'n chwanegu etto ymhellach at eu Caledi a'i Hymgno cydwybod, yw eu bod yn llwyr ddiobaith o ail gaffael yr un o'r petheu hyn drachefn.

O! mor boenus a blinderus y mae'n rhaid i'r Cyflwr ymma fod, yr hwn y fydd yn rhoddi iddynt ar unwaith Olwg ar y Dedwyddwch mwyaf, a'r Trueni mwyaf, heb y Gobeith lleiaf o gaffael y naill na'i gwared o'r llall! Pa fodd y byddant yn ymrwygo, yn ymboeni, ac yn ymfelldithio, am eu Hynfydrwydd gynt; ac yn dymuno yn rhy ddiweddar eu bod wedi eu mygu yn y Groth, neu fodd yn y Bedyddfan yr hyn oedd i fod yn ail Enedigaeth iddynt!

Ac o's yw bod heb y Nef a Dedwyddwch yn unig mor resynol a phoenus, pa fodd

234 *Meddyliu ar Grefydd.*

yr arteithir eu Cydwybodeu, ac y llenwir eu Heneidieu â Dychryn a Syndod, weled y DUW Tragywyddol, y *JEHOFA* gogonedus, yn Angerdd ei Ddiger yn bygwith yn wastadol dywallt ei Ddialedd arnynt! Pa faint mwy pan fyddo efe yn eu nodi hwynt yn bendant i Allu'r Diafol, i wneuthur ei Farn mywn Mesur cyflawn! pan gnoir hwynt gan Bryf eu Cydwybodeu eu hun, y teimlont Ddiger yr Hollalluog yn flammu yn eu Calonau, a Thân a Brwmstan yn Arteith iddynt! A hyn oll, heb y mymryn lleiaf o Esmwythder na Dadebrad ynghymmysg ag ef.

Mywn Gair, pan na bo ganddynt ddim i'w ddisgwyl ond Trueni yn Rhan iddynt, wylofein a galaru yn Orchwyl gwaistadol iddynt, a'r Diafol a'r Ellyllon damnedig yn Gymdeithon unig iddynt dros byth bythoedd! A hwn yw'r Byd o Drueni, y bydd dŵr i'r thai oll ni fynnant eu hannog i gredu yng N^GH^RI^ST ymma, gael eu barnu i fyw ynddo yn ôl hyn.

M^YF^I a wn na bu Destunieu y Pwngc ymma erioed yn Wrthddrych i'm Golwg i, er fy mod yn eu credu hwynt. Ni weleis i erioed etto o'r Nef nac Uffern, y lleoedd yr wyf yn awr yn llefaru am danynt; ond pa ham y byddai fy Ffydd yn petruso neu yn lleihau o blegid hynny? Ni weles i erioed o *Rufain* na *Chonstantinopl*; ni weles i erioed o Fynydd ffamillyd *Etna* yn *Sicilia*; etto yr wyf yn credu fod y cyfryw Fynydd llosgedig, a'r cyfryw Ddinasoedd enwog, o blegid i ereill ag a suant yno, fynegi hynny i mi; ac i Sgrifennyddion fyddlawn adrodd a mynegi pa fath

fath ydynt i mi. Ac a goeliafi fy nghydbryfed, ac anghoelio fy Nghreawdwr mawr, yr hwn yw'r Gwirionedd ei hun? Pa beth, er na weleis i erioed y *Jerusalem Nefol* ag y fydd oddi uchod, na'r *Tophet* ffamllyd ag y fydd isod; etto gan i DDUW ei hun adrodd a mynegi pa fath ydynt i mi, pa ham yr amheuwn i eu bod hwynt? Pa ham na chredwn i filo weithieu yn gynt eu bod hwy; na phe buafwn yn eu gweled â'm Llygeid fy hun? Ni allaf gredu fod Pin 'Sgrifennydd yn fy llaw yn awr, a Llyfr o'm blaen, a'm bod yn 'Sgrifennu ynddo, cystal ag yr wyf ac y dylwn gredu, y byddaf ryw Ddydd, a hynny cyn y bo hîr, naill ai yn y Nef, ai yn Uffern, yn Uchder Gwynfyd neu Ddyfnder Trueni.

MYFI a wn fod fy Synhwyreu yn siommedig, ac y gallant fy nhwyllo; ond y mae 'n ddiogel gennyf, na all fy NUW hynny. Ac o blegid hyn bydded i ereill ammeu a phetrufo fel y mynnont, yr wyfi wedi fy modloni a phrosi i mi y Pwngc ymma, mor gyflawn ag un o'r lleill.

O fy NUW, cadw di fi yn ddiysgog yn y Ffydd hon, a dyro i mi Râs, i ymgymbwysu ac ymbarodhâu i ymddangos ger dy fron di, yngwisg wen Purdeb a Sancteiddrwydd mywn Byd arall, fel pa bryd bynnag y delo fy Tmddattodiad, y rhoddwyf fy Tsbryd yn llawen yn Nwylaw fy Nghreawdwr, a'm Prynw'r; ac o'r Ty crinllyd priddlyd ymma, ebedeg i Drigfanneu Gogoniant, lle y mae CRIST yn eistedd ar Lawddeheu DUW; a chyd a Chôr gorfoleddus y Saint, ac Angylion, ac Tsbrydoedd y rhai Cyfjawn a berffeithiwyd, datgann dy Fawl dros byth byrboedd.

B W R.

B W R I A D E U

Ffurhedig ar

Y

P Y N G C I E U

O'r Blaen.

EGIS y mae Ufydd-dod heb Ffydd yn amhosibl, felly y mae Ffydd heb Ufydd-dod yn ofer ac yn ansuddiol; *Canys megis y mae 'r Corph, medd St. Jago, heb yr Ysbryd yn farw, felly Ffydd heb Weithredoedd da marw yw, Jago ii. 26.* Am hynny, gan i mi, yr wyf yn gobeithio, osod Sail sicr, trwy lawn fwriadu pa beth, a pha fodd y credwn, myfi yn awr, gan Râd DUW, a fwriadaf drefnu fy Ymarweddiad, ym mhob Amgylchiad a Chyflwr Buchedd, fel yr adeiladwyf Adeilad dda arni hi, a gorphen y Gwaith a roddodd DUW i mi i'w wneuthur, fef, Caru a boddhâu DUW yn y Byd ymma, fel y bo i mi ei fwynhâu ef, a bod yn wynfydedig gyd ag ef byth yn y Byd nesaf. Ac y mae'n angenrheidiol difaddeu i mi fod yn brysur a difrifol yn y Bwriadeu hyn; yn enwedig,

wedig, pan yr adgosiwyf wrthyf fy hun, gymmaint o Amser a dreuliais i eisioes ar Orwagedd ac Ynfydrwydd Jeuengtid, a chymmaint y darfu i mi amlhâu a mwyhâu y Gwaith ymma, trwy Euogrwydd wedi ei gael oddi wrth Ddefod gynnefinol â mynych bechu, yr hyn heb Anhawlder mawr ni chymmodir drosto ac ni symmudir. Gwae fi! y mae fy Nghàlon yn awr wedi ymgaledu yn fwy mywn Anwiredd, ymchwyddo yn fwy gan Falchder, ac yn wrthwyneppach i DDUW, nâ phan yr aethym i gyntaf mywn Cyfammod ag ef: a mi a chwanageis lawer o Bechodeu a Chyffroadeu gweithredol, at fy Euogrwydd a'm Halogedigaeath gwreiddiol: yn lle gogoneddu DUW, myfi a'i dianrhydeddais ef; ac yn lle gweithio allan fy Jechydwriaeth fy hun, myfi a ymhyfrydais ac a ymddigryfais yn y cyfryw Betheu ag a fyddent o'r diwedd yn Dramgwydd ac yn Ddinistr i mi. Hyd onid yw rhaid i mi cyn yr elwyfddim rhagof yn Nyledswyddau Crefydd, na rhodio yn y Llwybreu sydd yn arwein i Fywyd, yn gyntaf ymryddhâu ac ymddad-ddrysu o'r Pwysen a'r Rhwystrau hynny ag sy'n fy llyffetheirio ac yn fy rhufo yn fy Ngyrfa Ysbrydol; y mae'n rhaid bod gennyf Gàlon wedi ei glanhâu a'i thynaru, a dychwelyd at DDUW, a'm holl Droseddau wedi eu puro a'i madden trwy Haeddedigaeathu fy Mhrynwr. Ac yna, gan fod yn ddiogel gennyf, nad oes un Ffordd i mi ddyfod i Lawenydd y Nef, ond trwy rodio yn ôl Rheoleu cywreiniat Sancteiddrwydd ar y Ddaear, y mae'n rhaid i mi ymgnio yn ôl

138 B W R I A D E U.

hyn, trwy ymnewid yn gwbl ac ailddiwygio
fy Muchedd, i weithredu yn gyttunol ag E-
wyllys a Meddwl DUW ym mhob peth, a
*pherffeithio Sancteiddrwydd yn Ofn yr AR-
GLWYDD*: Canys y mae'r Goruchaf we-
di mynegi i mi yn ei Air, mai *beb Sancteidd-
rwydd na chaiff neb weled yr ARGLWYDD*.

Am hynny, fel y bo i mi ymgynheddfu i'r
Dedwyddwch ymma, fe fydd rhaid i mi fwr-
iadu'n gryf a diymmod, gyflawni fy Nyled,
ym mhob Rhan iddo, i DDUW, i'm Cym-
mydog, ac i mi fy hun, a gofalu am ofod y
Bwriadeu hyn mywn Gweithred, yn ôl y
Rheoleu a ganlynant.

B W R I A D I.

*Tr wyf yn bwriadu, gan Râd
DUW, rodio wrth Reol, ac am
hynny, yn meddwl fod yn rhaid
neillduo Rheoleu i rodio wrth-
ynt.*

Hyn yn hytrach, o blegid fy
mod yn gwybod, mai bod heb
y cyfryw Reoleu, a fu Achlysur
i'm holl Gangymmeriadeu i,
neu y Rhan fwyaf o honynt.
Canys, pa Reswm arall a allaf
ei bennodi i mi fy hun, am i mi ofera a phe-
chu ymmaith gymmaint o Amser ag a
wnaethym

B W R I A D E U. 139

wnaethym yn fy Jeuengŷid, ond o blegid na
 fwriedais i yn hollol ei dreulio ef yn well?
 Pa Reswm yw i mi fyw hyd yn hyn, mor
 anwafanaethgar i D D U W, mor anfuddiol i
 ereill, ac mor bechadurus yn erbyn fy Eneid
 fy hun, ond o blegid na ymroddais i yn y
 Bwriad diragrith, diwid a diesgeulus hwnnw,
 megis ag y dylasei Gŵr doeth wneuthur, i
 gyflawni fy Nyled yn y Petheu neillduol hyn?
 Fe ddarfu i mi yn wîr, fwriadu yn fynych
 ganu yn jach i'm Pechodeu a'm Hynfyd-
 rwydd, a dechreu Buchedd newydd; ond am
 fod y Bwriadeu hynny heb eu ffurfio ar Wy-
 ddorion diysgog, y Brofedigaeth gyntaf a
 wnaeth ffordd i droi'n ôl, ac ni thafwyd yr
 Abwyd hwnnw a'm hudasei o'r blaen ar fy
 Ffordd cyn gynted, ag nad oeddwn i mor
 barod i'w gippio ef drachefn ac mor chwan-
 nog i'w lyngau ag y buafwn i gynt. Ar
 brydieu ereill, drachefn, myfi a weithredais
 heb feddwl na bwriadu dim ôl; ac yna, er
 bod rhai o'm Gweithredoedd yn dda ynddynt
 eu hunein, etto, gan eu gwneuthur hwy ar
 ddamwein, heb un gwîr i'wriad nac Amcan,
 ni chyfrifid hwynt i mi fel yn Dda, ond yn
 hyttrach y llwyr wrthwyneb; fel o Ran hyn,
 y bu eisieu bwriadu nid yn unig yn Achlysur
 i'm Gweithredoedd pechadurus, ond yn Lly-
 gredigaeth fy rhai Da hefyd. Ac a fydd i
 mi yn wastadol fyned ymlâen yn yr unrhyw
 Fodd diddeddf diosol ymma, megis yr aethym
 gynt? Nag af; yr wyf yn awr yn bwriadu
 ynnof fy hun, ym Mhresennoldeb y D U W
 Goruchaf Tragwyddol, nid yn unig rhodio
 yn gyffredin yn ôl Rheol, ond sicrhau y Rhe-

140 B W R I A D E U.

ol yr wyf yn bwriadu rhodio wrthi; fel, yn fy holl Feddylieu, Geirieu, a Gweithredoedd, ym mhob lle, Cymdeithas, Perthynas, a Chyflwr, y byddo gennyf yn wastadol Arweinydd sicr ger llaw i'm cyfarwyddo, y cyfryw un ag y gallwyf ymddiried iddi yn ddifredych, heb berygl yn y Byd o gael fy nhwyllo na'm cam-arwein, fef y 'Sgrythur Gyffegrlân. Ac am hynny,

B W R I A D II.

Yr wyf yn bwriadu, trwy Râd DUW, wneuthur Gair DUW yn Rheol yr holl Reoleu wyf yn ofod i mi fy bun.

EGIS ag mai Ewyllys DUW yw Rheol a Mesur yr hyn oll ag fydd yn Dda, felly nid oes dim yn haeddu yr Enw hynny, ond yr hyn fydd yn gyttun a chydffurfiol ag ef: A'r Ewyllys ymma gan ei fod wedi ei ddadguddio yn gyflawn yn y 'Sgrythur Gyffegrlân, fe fydd yn angenrheidiol i mi, wrth gyfeirio fy Nghaith dros Fôr y Byd hwn, gadw fy Llygad yn wastadol ar y Seren ymma, a morio wrth y Cwmpas hwn, a'i wneuthur ef yn unig Nod-Tîr, gan yr hwn y mae i mi gael fy arwein i'm Porthladd dymopol. Am hynny nid yw raid i mi fy-
ned

ned at fy Nychymmyg anwadal oddi fywn,
na Barnlygredig fy Rheswm cnawdol fy hun,
nid yw y rhai hyn ond Arweinyddion dei-
llion, a hwy a'm harweiniant yn sicr i Ffos
Amryfufedd, Gau Gred, ac Anghrefydd, yn
yr hon y mae yn ein Dyddieu rhyfedd ni,
gynnifer o Eneidieu truenus wedi syrthio.
Gwae fi! Pa nifer a ddarfu i Ffrwd afreolus
Zêl ddall a Chydwybod gyfeiliornus, eu
dwyn i wared i Ewyllys-Grefydd, ac i ym-
ddarostwng o'i bodd i Hiliogaeth fastarddeidd-
eu Dychymygion siommedig eu hunain! O's
y Goleuni ag fydd ynddynt a ddengys iddynt
ryw beth idd ei wneuthur; neu yn hytrach,
O's yr Anynadrwydd a'i cymmer, fel y bo
rhaid iddynt wneuthur fel hyn neu fel hyn,
hwy a ânt yn ebrwydd yn eigylch ef, heb ym-
gynggori mymryn â'r 'Sgrifennadeu Cyssagr-
lân i weled a ydyw ef yn gymmeradwy gan
DDUW, neu ynte yn anghymmeradwy
ganddo ef. Lle o'm Rhan fy hun, ni wn i
pa fodd y gall dim fod yn addas, i fod yn
gymmeradwy gan DDUW, ag nad yw
DUW wedi ei orchymmyn. Y mae'n
ddiogel gennyf, mai Gair DUW yw'r hên
Ffordd dda, a'm dwg i yn sicr i Dŷ fy
Nhâd; Canys pa fodd na bydd i'r Ffordd
honno fy arwein i i'r Nef, yr hon
a hynododd y Gwirionedd ei hun i mi?
Nid fel pettai'n angenrheidiol, fod pob un
o'm Bwriadeu i yn gynnwysedig, Air yngâir,
yn y 'Sgrythureu Cyssagr-lân; y mae'n ddigon
eu bod wedi eu goblygu yno, ac yn gyttun â
hwynt. Felly er na cheir Dull fy Ymadroddion
i yngâir DUW, etto, yr hyn yr wyf yn ei
fwriada

142 B W R I A D E U.

fwriadu a dynnir yn eglur oddi yno. Ond bydded i mi ymollwng ychydig i Ddyfnder fy Nghàlon bechadurus! Pa beth yw Achos fy mod i fel hyn yn bwriadu cydffurfio mor gywrein ag Ewyllys a Gair DUW? Ai gwneuthur Efordd i'r Nef a'm Dwylaw fy hun yw hynny? Prynu Eiddiaeth yngwlad Canaan a Gwerth fy Sanleiddrwydd a'm Crefydd fy hun? neu noffio dros Fôr mawr y Byd hwn, i Borthladd Dedwyddwch, ar Chwysgenni gweigion fy Mwriadeu fy hun? Nag é:

B W R I A D III.

Tr wyf yn bwriadu, mai megis nad wyf yn gallu meddwl na dywedyd dim ag y sy dda, heb Weithrediad Grâs DUW; felly ni chymmeraf arnaf Haeddu neb rhyw Hawddgarwch gan DDUW ar Gyfrif dim a'r a wnelwyf er Gogoniant a Gwasanaeth iddo ef.

C yn wir, myfi a allaf yn dda jawn osod y Bwriad ymma ym mhllith y lleill; Canys pe bwriadwn i gyflawni fy Mwriadeu yn fy Nerth fy hun, myfi a fwriadwn gyflal a pheidiaio a bwriadu eu cyflawni hwynt oll: Canys

nys y mae Gwirionedd ei hun, a'm Profiad adfydig inneu, yn profi i mi, na allaf o honof fy hun, gymmaint a meddwl Meddwl da: A pha fodd yna, y gallaf o honof fy hun fwriadu ar Reoleu Sancteiddrwydd yn ôl Gair DUW, na threfnu fy Ymarweddiad yn ôl y Bwriaden hynny, heb Gydfod Grâs DUW? Gwae fi! pe gwelei y DUW Mawr yn dda fy ngadel i mi fy hun, i fwriadu ar yr hyn sy'n gyttun â'm Natur lygreddig i, Pa fath fwriaden rhyfedd a fwriadwn i? Ar ba beth y bwriadwn i? Yn sicr nid ar ddim ond boddhâu fy Mlys cnawdol â Mwyniant anifeiliedd pechadurus, cyd-ddwyn â mi fy hun mywn Traha a Gormodedd, treulio fy Amser, a gwasdrastu fy Nonieu a'm Talenteu, yn Afrad Pechod ac Oferedd. Ac yn awr, bucheddu yn sancteidd, ac yn gyflawn, ac yn Dduwiol, yn y Byd presennol hwn, fy ngwadu fy hun, fel y cyflawnwn Ewyllys DUW; Gwae fi! ni whai'r cyfryw Fwriaden a'r rhai hyn gymmaint a dyfod yn fy Meddylieu, chwaethach ymddangos yn fy Ymarweddiad oddi allan.

EITHR, tybygwch y gallwn fwriadu yr hyn sy dda, a chyflawni hyn yn gyfrdo yn fy Muchedd a'm Gweithredoedd; etto, pa beth a wnawn i yn rhagor nâ'm Dyled? A pha Gyfrif a fyddai o honof, am wneuthur hynny? Gwae fi, mae hyn mor bell oddi wrth beri i mi ymchwyddo, a bod yn ddiogel gennyf, pe treuliwn fy holl Amser, fy Athrylith, fy Nerth, fy Nonieu, dros DUW, a'm holl Olud ar y Tlawd; pe y dyschawn i fy Ngwely yn wastadol â'm Dagrau, ac ymprydio

ymprydio fy Nghorph yn Ysgerbwd; pe y gwnawn y goreu o bob Mynyddyn o'm Bywyd yn Addoliad digyfrwng fy Nghreawdwr Gogoneddus; fel na byddei fy holl Weithredoedd, o'm Genedigaeth i'm Marwolaeth, ond un Weithred barhäus o Sancteiddrwydd ac Ufydd-dod; mywn Gair, pe y byddwn byw fel Angel yn y Nef, a marw fel Sant ar y Ddaear, etto ni wn i un wirach, ac ni ddymunwn i un 'Sgrifen well yn argraffedig ar fy Medd, nâ hon, Ymma y gorwedd Gwâs anfuddiol. Na wn, na wn; ar GRIST, ac ar GRIST yn unig y mae 'n rhaid i'm Heneid ymgynnal. Sancteiddrwydd yn wir yw'r Ffordd i'r Nef; ond nid oes neb ond CRIST a'm harwain i iddi. Megis y mae'r gwaethaf o'm Pechodeu yn faddeuol trwy GRIST, felly mae'r oreu o'm Dyledswyddeu yn ddamnadwy hebdoef.

Ac o's felly, yna i ba le y tuedda fy Mwriadeu? Pa ham y bydd fy Ymarweddiad mor gywrein a diesgeulus? Pa ham? i gyfiawnhâu'r Ffydd honno ger bron ereill a'm Cydwylbod fy hun, yr hon, wyf yn obeithio, trwy GRIST a gyfiawnhâ fy Eneid inneu ger bron DUW. Ac yr wyf yn credu ym mhellach, mai po sancteiddiaf y byddwyf byw ymma, dedwyddaf y byddaf byw ar ôl hyn; Canys er na'm hachubir am fy Ngweithredoedd, etto, fe a'm hachubir yn eu hól hwynt. Ac fel hyn, megis na feiddiaf ddisgwyl bod yn gadwedig trwy gyflawni fy Mwriadeu, heb Haeddedigaeth CRIST, felly chwaith ni ddisgwiliaf byth fod wedi fy nerthu

BWRIADEU. 145

thu i gyflawni fy Mwriadeu, heb fod ei Yf-
bryd ef yn Borth i mi yn hynny.

Na wnâf; Tydi dy hun, fy NUW a'm
Harweinydd, yw'r hun yr wyfi yn gwbl ac
yn unig yn gorbwysf. O! er mwyn dy
Enw dy hun, er mwyn dy Fâb, ac er mwyn dy
Addewid, pâr i mi wybod yr hyn a fynniti i
mi ei wneuthur, ac yna, cymmorth fi i wneu-
thur yr hyn a fynniti i mi ei wybod. Dysg i
mi yn gyntaf yr hyn a fwriadwyf ei gyflawni,
ac yna, nertha fi i gyflawni fy Mwriad;
fel y rhodiwyf gyd â thi yn Ffyrdd Sancteidd-
rwydd ymma, a gorphwys gyd â thi yngorfo-
ledd Gwynfyd yn ôl hyn.

Am

FROM THE LIBRARY OF

Am fy Hymarweddiad yn

THE *Gyffredinol.*
Rev. T. Charles Edwards, D.D.

G A N i mi mor bell a hyn derfy-
nu'n gyffredinol, ffurfio Bwria-
dau i unioni fy Muchedd yn
well, yr wyf yn dyfod yn awr
at beithen neillduol, a sefydlu
rhyw Reoleu rhyngof a mi fy
hun, i neillduo fy Muchedd a'm Hymarwedd-
iad yn ôl hyn yn llwyr i Sancteiddrwydd
a Chrefydd. Myfi a wn fod hyn yn Or-
chwyl anhawdd ei wneuthur; ond y mae'n
sicr gennyf, nad yw efe ddim mwy na'r hyn
y mae fy NUW a'm Tâd wedi ei osod ar-
nafi: pa ham gan hynny, y meddylw'n i yn
fawr ei wneuthur ef? A fansonafi dreulio
fy Mywyd drosto ef, yr hwn ni fansonodd
golli ei Waed drosofi? Ai ni byddafi byw fel
y gogoneddir ef ar y Ddaear, yr hwn a fu
farw, fel y gogoneddid fi yn y Nef? Yn en-
wedig, wrth ystyried, pe byddei fy Muchedd
i yn llwyr wedi ei harddyrchafu yn Sanct-
eiddrwydd, a'i llunio'n gydfurfiol cyfrdo ag
Ewyllys y Goruchaf, y byddwn i yn Dded-
wydd anhraethadwy? O! ym mha Nef y
byddwn i byw yna ar y Ddaear! Pa Gyn-
hyrifiadu meddwl o Gariad a Llawenydd a
fyddei fy Eneid yn feddianna yn wastadol!
Wele, yr wyf yn bwriadu trwy Râs DUW
brofi;

brofi; ac i'r Diben ymma, yr wyf, y Bore
hwn yn ymfforffettio ac yn ymneillduo yn
gyfangwbl i DDUW, gan fwriadu trwy
Borth ei Râd ef, beri i bawb a phob Meddwl,
Gair, a Gweithred, dalu eu Teyrnged iddo
ef. Cofied y Gŵr hwn ei Elw, yr ail ei
Feluschwant, y trydydd ei Anrhydedd, y ped-
werydd ei huan, a'i holl Bechodeu; yr wyfi
yn bwriadu cofio a gwasanaethu fy NUW,
fel y byddo efe yn *Alpha* ac *Omega*, y Cyntaf
a'r Diweddaf i'm holl Fywyd. Ac fel y
byddo gennyf bob Amser Goppi teg o'm
blaen i 'sgrifennu a llunio pob Llythyren
o'm Bywyd wrthi,

B W R I A D I.

*Tr wyf yn bwriadu, trwy Râs
DUW, wneuthur CRIST yn
Ensampl i'm Buchedd ymma,
fel y byddo CRIST yn Rhan i'm
Heneid yn ôl hyn.*

ED yr holl Fyd i'r man y myn-
no, yr wyfi'n bwriadu rhodio
yn y Llwybreu a gerddodd fy
Ngwaredwyr o'm blaen i; myfi
a ymegniaf, ym mhob lle y de-
lwyf iddo, ym mhob Tyrsa y
bwyf yn eu plith, ym mhob Dyledswydd a

148 BWRIAD E U.

merwyf arnaf, yn yr holl Adfyd yr elwyf dano, i ymddwyn megis ag y gwnai fy Ngwaredwr, pe byddei yn fy lle i. Fel ym mha le bynnag y byddwyf, nac ynghylch pa beth bynnag y byddwyf, y byddo i mi ofyn hyn yn wastadol i mi fy hun, A ai fy Ngwaredwr ymma? A wnâi efe hyn neu hyn accw? Ac a ystyriaf bob Bore rhyngof a mi fy hun, Pe byddai fy Ngwaredwr yn fy lle i, ac i wneuthur fy Ngorchwyl i, pa wedd yr ymddygei efe heddiw? Mor addfwyn a gostyng-hedig a fyddai efe yn ei Ymddygiad a'i Hy-nawledd! Mor ddiesgeulus yn ei Rodiad! Mor aroglus yn ei Ymadrodd! Mor nefol yn y Cwbl! i.e. yn ei Orchwylion Daearol! Wel, ac yr wyf finneu yn bwriadu, trwy Rym oddi wrtho ef ei hun, ei ganlyn ef cyn neded ag y bo possibl i mi. Myfi a wn, nad oes i mi Obaith byth y gallaf 'sgrifennu'n berffaith wrth ei Goppi ef, ond y mae'n rhaid i mi ymrôï i'w dilyn hi yn oreu ag y gallwyf, fel gan wneuthur megis ag y gwnaeth efe mywn Amser, y byddwyf lle mae efe dros byth bythoedd. Eithr, Gwae fi! yr oedd ei Fuchedd ef yn Ysbrydol, a minneu yn gnawdol, wedi fy ngwerthu dan Bechod; a phob peth gwael ag na wnêl ond boddhau fy Synhwyreu, a fydd parod i drôï a thynnu ymmaith fy Eneid i, oddi wrth ganlyn ei Gamreu ef. Am hynny, fel y byddo i mi ragflaenu hyn,

BWRIAD

B W R I A D II.

Yr wyf yn bwriadu, trwy Ras DUW, rodio wrth Ffydd, ac nid wrth yr Olwg, ar y Ddaear, fel y byddwyf byw wrth yr Olwg, ac nid wrth Ffydd yn y Nef.

C yn wîr, y mae'r Bwriad hwn mor angenrheidiol i gyflawni'r lleill i gyd, ac na's gallaf wneuthur dim hebddo; ag ef myfi a allaf wneuthur pob peth ag ydys yn ei ofyn. Y Rheswm pa ham y mae mor hoff gennyf Wychder a Rhith-Degwch Gorwagedd y Byd hwn, fel yr elwn dros Ffordd gyffredin Sancteiddrwydd i'w cyrchu hwynt, neu ymddigrifu ynddynt, yw, yn unig o blegid fy môd yn edrych arnynt â Golwg y Corph. Canys ped edrychwn ar bôb peth â Golwg Ffydd, myfi a'i barnwn hwynt, nid fel y maent yn ymddangos i mi, ond fel y maent ynddynt eu hunein, yn *Wagedd a Gorthrymder Ysbryd*. Canys y mae gan Ffydd'Olwg fywiol i dreiddio, ac a edrych trwy'r wyneb oddi allan ar Sylwedd Pethen oddi mywn. Hi a edrych trwy'r Abwyd hyfryd ar y Bach cuddiedig, a

wyl y Còlyn yn gyftal a'r Mèl, y Cosb tra-
gywyddol yn gyftal a'r Bodlonrwydd amse-
rol ag y sydd mywn Pechod. Y mae hi, fel
y mae'r Apostol yn dda jawn yn dangos,
*yn Sail y Petheu yr ydys yn eu gobeithio, a Sic-
rwydd y Petheu nid ydys yn eu gweled*, Heb. xi.
r. Sylweddpa beth bynnag a'r a addawyd gan
DDUW i mi ydyw hi, neu'r hyn yr wyfi
yn ei ddisgwyl oddi wrth DDUW: hyd
oni allafi gael trwy Ffydd ar y Ddaear Syl-
wedd yr hyn wyf yn obeithio ei gael yn y
Nef: *A Sicrwydd y Petheu nid ydys yn eu
gweled* yw hi, Presennoldeb yr hyn sydd yn
absennol, Dangosiad yr hyn oni bai hi, a fyddei
n ammhossibl; fel y gallaf weled a barnu,
megis trwy Orddremddrych, Bethu cuddiedig,
a Phetheu pell, fel pe baent yn amlwg ac
wrth fy ymmyl. Myfi a allaf edrych ar y
Dirgelwch dyfnaf, megis yn ddadguddiedig
cyslaw, a gweled y Nef a Thragywyddol-
deb mal pai yn llawn barod i'm derbyn.

Ac, O! Pe gallwn i edrych bôb Amser
trwy'r Drych ymma, a bôd yn wastadol ar
y Mynydd, yn edrych ar Wlad *Canaan*, pa
Freuddwydion a Chysgodeu yr ymddangosei
yr holl Bethu ifod ymma eu bôd? Iddo,
trwy Râs DUW, yr wyf yn bwriadu na
ymrwymwyf ddim yn hwy wrth Synwyr a
Golwg, budr Elw ac ofer Bethu'r Fuchedd
hon, ond rhodio bôb Amser fel un o'r Byd
arall, ymddwyn ym mhôb Lle, ac ar bob
Amser, fel pettawn yn meddiannu fy Etifedd-
iaeth eusys, ac yn Breswylwr *Jerusalem*
Newydd: gan sicrhâu i mi fy hun trwy
Ffydd, na'r gennyf nemmor o Ddyddieu

i fyw ifod, ond ychydig mwy o Waith i'w
wneuthur, ac yna myfi a roddaf fy Nrych
heibio, ac fe a'm derbynnir i ganfod a mwyn-
hâu DUW yn nes, a'i weled ef *Wynneb yn
Wynneb.*

Yn y môdd ymma, myfi a fyddwn byw
'n wastadol, fel pe y byddwn marw bob
Dydd; a lefarwn yn wastadol, fel pettai fy
Nhafod y Mynydd nesaf yn glynu wrth Daf-
lod fy Ngeneu; a phob Amser myfi a dref-
nwn fy Meddylieu a'm Serchiadeu yn y
cyfryw fodd, a phettâi fy Eneid yn barod i
ymadael, ac ehedeg i'r Byd arall. Yn y
môdd ymma pa le bynnag y byddwyf ynddo,
na pha orchwyl bynnag a wnelwyf, myfi a
fyddaf yn wastadol gyd â'm DUW, ac a
ymddygaf megis a phettâwn yn clywed llais
yr Udgor, gyd â St. *Jerom*, yn gwaeddi,
Deffrôwch, y Meirw, a dewch i Farn.

Ac fel hyn, er fy mod i yn bresennol ym-
ma yn y cnawd, etto mi a edrychaf arnaf fy
hun, megis yn fwy gwîr Drigiannydd yn y
Nef, nag wyf ar y Ddaear. Nid wyfi ym-
ma ond *Pererin* neu *Ymdeithydd*, ag y fydd
heb un *Ddinas barhâus* ganddo; ond y mae
genuyf yno Etifeddiaeth sicr a thragywyddol,
yr hon a brynodd ac a barotodd CRIST i
mi, ac y rhoddodd Ffydd i mi Orefgyn ynddi.
Ac am hynny, megis y mae'n Ddyled arnaf,
felly mi a ymegniaf i fyw fel gwîr *Gristion*,
yr hwn fydd a'i Ran a'i Ymarweddiad yn
y Nef, ac a dybygaf yn Anair ac yn Ogan
i'm Proffes ymgrymmu at, neu ymrwystro
â'r cyfryw Goegbethu a Ffiloreg ag y mae
Gwîr y Byd yn ymdrafferthu eu cylch,
neu

152 B W R I A D E U.

neu ymborthi ar y Cibau isod ymma, pan yr
wyf yn gallu cael yn wastadol ddigon o *Fan-
na* Ysbrydol o'r Nef, hyd oni'm derbynnir o'r
diwedd iddi hi. Ac fel y bo i mi ragod fy
Ysbryd i gyflawni'r Petheu hyn, a'm holl
Fwriadeu ereill,

B W R I A D III.

*Yr wyf yn bwriadu, gan Rad
DUW, fod bob Amser yn edrych
ar DDUW, megis bob Amser
yn edrych arnaf.*

A le bynnag y byddwyf, neu pa
beth bynnag a wnelwyf, y mae
'n rhaid i mi yn wastadol ystyr-
ied Golwg y DUW Mawr,
megis yn edrych yn uniongraff
arnaf, yn gweled ac yn dal sulw
ar fy holl Feddylieu, Geirieu, a Gweithre-
doedd, ac yn eu 'sgrifennu hwynt yn Llyfr ei
Goffadwriaeth; ac y bydd i'r rhai hyn oll,
oddi eithr eu golchi ymmaith â Dagreu Edi-
feirwch, a'i dilëu â Gwaed fy Ngwaredw'r
Croeshoeliedig, aros yn wastadol mywn Cof-
adwriaeth, ac y dygir hwynt i'r Farn yn fy
erbyn yn y Dydd mawr. Am hynny fel y
bo i mi ymddwyn yn wastadol megis yn ei
wydd ef, gweddus yw i mi ystyried yn hollol,

a bôd yn ddiogel gennyf, sôd nid yn unig fy Nyn oddi allan, ond hefyd holl Feddylieu dirgel, Cynhyrfaeu a Chuddfeydd fy Eneid oddi fywn, holl amrafael Blygfeydd a Thro-feydd fy Nghàlon, yn berffeithgwbl adnabyddus ac amlwg fel wedi eu lledu a'i hagoryd ger ei fron ef. Y mae efe yn gwybod pa beth yr wyf yn ei feddwl yn awr, yn ei wneuthur, ac yn ei 'sgrifennu, yn gystal ag yr wyfi fy hun yn gwybod; i.e., y mae efe yn gweled pob Gair tra y mae yn fy Nghàlon, cyn ei ddwyn allan a'i 'sgrifennu. Y mae efe'n gwybod yr holl Fwriadeu a fwr-iedeis i, ac mor fynych, Greadur adfydig! y darfu i mi eu torri eisioes, er pan wnaethym hwynt.

A R yr Ystyriaeth ymma, yr ydwyf yn bwr-
iadu cadw fy lle yn erbyn pob Profedigaeth,
a pha bryd bynnag y caffwyf fy hun mywn
Perygl i gael fy ngwyrddroi ganddynt, wrth-
wynebu Gwyrni fy Serchiadeu llygredig a'r
Ymosynion hyn neu'r cyffelyb: A ydwyfi yn
wir-ddieu ym Mhresennoldeb yr Hollalluog,
A R G L W Y D D mawr Nef a Daeor, ac a
ryfygafi ei ddiystyru ef yn ei Wyneb, trwy
wneuthur y cyfryw bethen ag a wn i eu bod
yn ffeidd ac yn ddrwg yn ei olwg ef? Ni
odinebwn i yngwŷydd fy Nghŷd-Greaduriaid,
ac a wnafi hyn yngwŷydd y **J E H O F A H**
gogoneddus? Ni ledrattwn i yngwŷydd Barn-
wr daeorol, ac a wnafi hynny ger bron Barn-
wr yr holl Fyd? O's yw osn a Chywilydd
yngwŷydd Dynion a'r fath Allu ganddynt ar-
naf, a'm hattal i rhag Pechu, pa fodd y dy-
lel Gwybod fod D U W yn edrych arnaf fy
nghyn-

154 BWRIAD E U.

nghynhyrfu i, yr hwn fydd nid yn unig yn gwybod fy Nhroseddeu, ond yn un ag a'm cosba i yn dragwyddol am danynt?

O na byddai'r Mysfyrdoden a'r Ystyriaethen ymma yn wastadol yn cael lle yn fy Nghalon, a'r cyfryw Effeithieu ynglŷn wrthynt yn fy Tmarweddiad, fel y byddai i mi fyw gyd â DUW ar y Ddaear, ac felly caru ac ofni ei Bresennoldeb ef yn y Byd hwn, fel y byddai i mi fwynhau ei Ogoniant ef yn dragwydd yn y nesaf!

Isaac Williams Parry
Llangernu

Am fy

M E D D Y L I E U.

ITHR pwy ydwyfi, Bridd a Lladw rheidus, balch, pechadurus, fel y byddei i mi ddysgwyl byw mor sancteidd, mor nefol, ag y tybygir ymma? *A gesglir Grawnwin oddi ar Ddrain, neu Ffigys oddi ar Ysgall?* A all y Ffrwyth fod yn felus, pan fo'r Gwreiddyn yn chwerw? Neu'r Ffrwd yn jachus pan fo'r Ffynnon wedi ei gwenwyno? Na all; y mae'n rhaid i mi gael Câlôn newydd a gwell, ac onid é fe fydd yn amhosibl i mi fyw Buchedd newydd a gwell. Ond pa fodd y cafi y Perl trawerthfawr ymma, Câlôn newydd? A brynafi hi â'm Goludoedd fy hun? Neu a gaf hi yn fy Maes fy hun? A allafi ei dyrchafu hi o Bechod i Sancteiddrwydd? O'r Ddaear i'r Nef? Neu oddi wrthyf fy hun at DDUW? Gwae fi! mi a ymroais i wneuthur hynny, ond yr wyf yn cael wrth Brawf cwynofus, na's gallaf ei wneuthur ef: myfi sum yn dyrchafu ac yn tynnu drachefn a thrachefn, i'w chyfodi hi o Laid a Dom Pechod a Llygredigaeth; Eithr, Gwae fi! nid ysgyg hi: mi a'i rhuglais ac a'i bliniais hi ag un Bygwith yn ôl y llall: i'w gwresogi a'i bywbân hi;

hi; ond y mae hi yn wastadol mŵr oer a marw ag y bu hi erioded o'r blaen: myfi a'i dygais hi at yr Addewidion, ac a'i gosodeis hi dan Ddefni'r Cysssegr; myfi a ddangoseis iddi Degwch C R I S T, ac Anferthrwydd Pechod; ac er hynny y mae hi'n Gâlön galed, a phechadurus, ddaearol, ac anifeilliedd yn wastadol. Am hynny, pa beth a wnafi iddi hi?

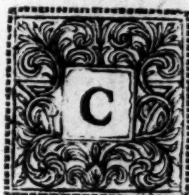
O fy NŴW, mi a'i dygaf hi attati. Tydi yr hwn a'i gwnaethost hi yn Gâlön ar y cyn-taf, yn unig a elli ei gwneuthur hi yn Gâlön newydd yn awr! O pura a glanhâ hi, ac ad-newyddda Ysbryd union o'm mywn! Cymmer di hi yn dy ddwylaw, ac o'th Ddaioni anfeidrol, llunia hi o'r newydd â'th Râs dy hun, yn gwbl gydffurfiol â'th Ewyllys dy hun! Dyro i mi Gâlön newydd, a minneu a addawaf i ti, trwy thy Râs, fyw Buchedd newydd, a myned yn Greadur newydd. Gloywa di'r Ffynnon, minneu a ymegniaf i edrych at y Ffrydienn ag sydd yn tarddu o honi! Ac fel y gallwyf wneuthur hynny yn llwyddiannusach.

B W R I A D I.

*Yr wyf yn bwriadu, trwy Râd
DUW, wilio cymmaint ar Sym-
mudiaden fy Nghàlon oddi mywn,
ag ar Weithredoedd fy Muchedd
oddi allan:*

ANYS fy Nghàlon, myfi a
wn, yw'r Grôth, yr ydys yn
ymddwyn pob Pechod ynddi yn
gyntaf, ac o'r hon medd fy
Ngwaredwr wrthyf, y daw drwg
Feddylieu, Torr-Priodafen, Put-
teindra, Llofruddiaeth, Lledradan, Cybydd-dod,
Drygioni, Twyll, Anlladrwydd, drwg Lygad,
Cabled, Balchder, Tnfydrwydd, Marc vii. 21,
22. Hyd onid yw raid i mi, o's mynnaf
byth ragflaenu'r Pechodeu hyn yn fy Mu-
chedd, ymegnio i'rwystro iddynt ymddwyn yn
fy Nghàlon, gan ganlyn Cyngory Gŵr doeth,
Cadw dy Gàlon yn dra diesgeulus, canys allan
o honi y mae Bywyd yn dyfod, Diar. iv. 23.
Ac nid hyn chwaith yw'r unig Refwm, pa
ham y dylwn wilio mor dra gofalus ar fy
Nghàlon, o blegid fod Meddylieu pechadu-
rus yn arwein i Weithredoedd pechadurus;
ond o blegid bôd y Meddylieu eu hunain yn
bechadurus, ie, yn wîr Gyntafanedig Anwi-
redd;

redd; y rhai er na all Dŷn eu chwilio na'i hamlygu, etto y mae DUW fy'n gweled pob peth yn eu gwybod ac yn dal fulw arnynt, ac yn eu cofio hwynt, yn gystal a Gweithredoedd mwyaf fy holl Fywyd. Ac O! pa Feddylieu annuwiol a halogedig a ddarfu i mi gynt eu groesawu, nid yn unig yn erbyn DUW, ond yn erbyn CRIST, trwy ammeu Cyfiawnder ei Ddeddfeu, a phetruso Gwirionedd ei Ddaguddiad, cyn belled a gwneuthur ei Fywyd a'i Farwolaeth ef yn ddi rym i mi! y rhai fel na ofoder hwy byth yn fy erbyn yn ôl hyn, yr wyf yn deisyf yn ostynghedig ar DDUW eu maddeu, a'm rhyddhâu oddi wrthynt, a rhoddi i mi Râs, yn yr hyn fy'n ôl o'm Bywyd, i fod mor ofalus am feddwl ag am wneuthur yn dda, ac a chymmaint Ofn arnaf rhag pechu yn ei erbyn ef yn fy Nghàlon, a throfeddu ei Ddeddfeu ef yn fy Muchedd a'm Hymarweddiad. I'r Diben ymma,

B W R I A D II.

*Tr wyf yn bwriadu, trwy Râd
DUW, attal pob Meddwl ar
ei Ddyfodiad cyntaf i'm Câlôn,
a'i holi ef, o ba le y mae yn dy-
fod, ac i ba le y mae yn myned.*

Y N gynted ag y dechreuo un
Meddwl newydd orferwi yn
fy Eneid, yr wyf yn bwriadu
holi pa Nôd sydd arno ef, pa
un y mae efe yn tarddu ai o
Ffynnon bur y Dyfroedd byw-
iol, neu o Ffrydiu llygredig fy Serchiaden i
fy hun; ac hefyd, pa Ffordd y mae efe yn
wynebu, ai tu â Môr Gwynfyd, neu Bwll
Distryw. A Rhewm fy Mwriad ymma,
wyf yn gymmeryd oddi wrth y Prawf a ge-
feis i o Brosedigaethu'r Diafol, a Gweithred-
iad fy Llygredigaeth fy hun; wrth yr hyn
yr wyf yn gwybod nad oes un Pechod ag y
bradychir fi iddo, nid yw yn dechreu oddi
wrth fy Meddylieu oddi fywn. Y rhai hyn
yw'r Hudwyr sy'n gyntaf yn gosod rhyw
beth hyfryd o flaen fy Ngolwg, ac yna yn
pwyso fy Nyall, ac yn tragwyo fy Ewyllys
i gydlynio â'r Annogiad. Ac er bod yn wiw
gan Ysbryd DUW ar yr un pryd saethu
Llewyrch yn fy Nghâlôn, a dangos i mi

Waith ffieidd a pheryglus y cyfryw Feddylieu; etto, ni wn i pa fodd, na pha ham, yr wyf yn clywed Annogiad gref oddi mywn i mi, ag sy'n mynegi nad yw hyn ond Meddwl, a chyhyd ag nad elo ddim ym mhellach, na all efe wneuthur i mi fawr Niwaid. Dan y Lliw a'r Esgus tēg ymma, mi a ym-annogaf i aros ychydig yn hwy arno ef; ac wrth glywed fy Nghàlon yn ymhyfrydu ac yn ymddigrifu yn yr hyn sy'n dyfod o hono ef yn naturiol, myfi a gyd-ddygaf ychydig yn hwy ag ef, hyd o'r diwedd oni ennynno fy Mlys yn Fflam, fel na fodlonir ef â dim llai nâ mwynhâu'r Gwrthddrych y mae efe yn myfyrio arno. A pha Ddŵr a all ddiffoddi'r fath Dân angerddol ag sydd wedi ei ennyn gan Ddiafol fel hyn, a'i chwythu gan Fegineu fy Serchiadeu afreolus fy hun, yr hwn pa fwyaf y meddylwyf am dano, mwyaf y chwanegaf ei Fflam ef? Mor agos, gan hynny, y mae'n perthyn i mi gymmeryd y Bwriad hwn, o ofod Gwiliadwriaeth wastad a goarchadw Drws fy Nghàlon, fel na ddelo dim iddi heb ei holi yn fanol! Nid fel pe y gallwn holi pob Meddwl neillduol ag a gyfodo yn fy Nghàlon, canys yn y modd hynny ni wnâwn i ddim arall ond holi fy Meddylieu yn ddibaid. Ond hyn sy raid i mi ei wneuthur; pa bryd bynnag y caffwyf un Meddwl a Dull neu Rith Pechod arno, y mae'n rhaid i mi ei daflu ymmaith, gan ei ffieiddio i'r eithaf: A phan ddelo efe, gan ymddieithro, fel Diafol ym Mantell *Samuel*, neu pan fyddo efe yn Feddwl na wyddwn oddi wrtho un Amser o'r blaen, ac na bwyf yn gwybod

B W R I A D E U. 161

gwybod na all efe fod yn ddrwg, yn gystal ag yn dda; yna cyn y dioddefwyf iddo ymsefydlu ar fy Ysbryd, y mae'n rhaid i mi ymofyn yn oreu ag y gallwyf, pa un ai o'r Nef ai o Uffern y danfonwyd ef, ac ar ba Gennadwri y mae'n dyfod, a pha beth a ddaw o hono ef. Ac fel hyn gan Borth DUW, ni adawaf i ddim ddyfod i'm Câlôn, ond yr hyn a'm nesao at DDUW, ac a'm pellao oddi wrth Ddrwg a Chosb Pechod. Ac nid ydwyf chwaith yn tebig yn ddyledus arnaf yn unig fôd mor wiliadwrus rhag y cyfryw Feddyliu ag y fydd yn bechadurus ynddynt eu hunain; ond,

B W R I A D III.

Yr wyf yn bwriadu, gan Râd DUW, fôd mor ofnus a gofalus na ollyngwyf Feddyliu ofer i mywn, ag y byddwyf i gadw rhai pechadurus allan.

ID wyf yn edrych ar Feddyliu ofer, megis yn unig yn cyfeirio i bechu, ond megis ynddynt eu hunain yn bechadurus; Canys yr hyn sy'n peri i Bechod fôd yn Bechod, yw Eisien cydffurfiol ag Ewylllys DUW; a bod Meddyliu ofer heb fôd yn gydffurfiol a chyttunol ag Ewyll-

ys DUW, a ymddengys ym môd DUW ei hun, trwy Eneu ei Brophwyd brenhinol, yn dywedyd yn amlwg, *Meddylieu ofer agafeais*, Pſal. cxix. 113. Drachein, y mae Meddylieu ofer yn bechadurus hefyd, o blegid nad oes dim ynddynt ag a ddychon eu cyfenwi hwynt yn dda: Canys megis mywn Ystyr moesol, nad oes yno un Weithred neillduol anwahanol, felly nid oes yno un Meddwl neillduol, ond yr hyn fydd naill ai da ai drwg ar ryw gyfrif neu gilidd. Nid oes Funydyn o'm Bywyd nad yw'n ddyledus arnaf fod yn meddwl, neu yn llefaru, neu'n gwneuthur Daioni; hyd onid wyf yn dyfod yn fyrr o'm Dyled, pa bryd bynnag y bwyf heb wneuthur fel hyn, ac felly'n euog o Bechu.

A pha beth yw'r Meddylieu ofer hynny, yr wyfi yn bwriadu yn eu herbyn fel hyn? Meddaf, pob Gwibiad a Chrwydrad wrth weddio, neu wrth wrando Gair DUW; pob Meddylieu diddefnydd, coegion, amherthynol, ag nad ynt yn perthyn i, nac yn gyrru yn ei flaen y Gwaith yr wyf yn ei gylch, Trafferth fawr fy Jechydwrïaeth, a ellir eu galw yn briodol yn Feddylieu ofer. A, Gwae fi! pa Heidieu o'r rhai hynny sy'n ymwithio yn wastadol i'm Calon i? Pa fodd y darfu i mi feddwl ymmaith Orieu cyfain gyd â'i gilidd, ynghylch na wn i pa Ddychymmygion, o'r rhai prin yr oedd un yn perthyn i'r llall, weithieu yn ymroesawu â Mwytheu'r Corph, megis bwyta ac yfed, a'r fath gyffelyb Fwyniant daearol; weithieu yn adeiladu Cestyll yn yr Awyr, ac yn dringo i Frigyn Cyfoeth

ac Anrhydedd, a chyn y byddwn yn hanner
y Ffordd i fynu mi a syrthiwn i lawr i Ba-
radwys yr Ynfyd.

Neu o's damweini ei i mi, ar un Amser,
feddwl ennvd fawr ar yr un peth, i gym-
maintperwyl yn gymmwys y mae hynny ag
oedd Meddylieu'r Gŵr a glywais gynt sôn
am dano, a chwerthin am ei ben, yr hwn
pan oedd ganddo Wi yn ei law, trwy fath o
Raddiad dychymmygol, a'i mwyhaodd ef
yn Olud: a thra'r oedd efe fel hyn yn ym-
fodloni yn y Mwynhâd dychymmygol hynny,
i lawr y cwmpodd yr Wi; a'r holl Jeir, a'r
Anifeiliaid, a'r Ty, a'r Tîr, a gyfodasei efe
o'r Wi, a ddiflannasant yn y Cwmp. Y
rhaf hyn a'r cyffelyb, yw'r Meddylieu ofer
ag y sydd raid i mi ymegnio i ymgadw rhag-
ddynt, yn ôl hyn; ac er bôd yn amhosibl i
mi ragflaenu yn gwbl eu Dyfodiad cyntaf
hwynt i'm Meddwl i, etto yr wyf yn bwr-
iadu trwy Râd DUW, na bo i mi eu flet-
tya, nac aros arnynt, nac ymhyfrydu ynddynt.
Ac yna, er eu bod yn rhyw Ystyr yn bechadu-
rus, etto ni chyfrifir hwy felly i mi, ond i mi
ymegnio i'r eithaf i ymgadw rhagddynt.
Yr hyn fely gwneilwyf ef yn well,

BWRIAD IV.

*Tr wyf yn bwriadu, trwy Râd
DUW, fod bob Amser yn arfer
fy Meddylieu ar Bethen da, fel
na arfero Diafol hwynt ar
Ddrwg.*

Mae'r Eneid, gan ei fod yn Sylwedd Ysbrydol, yn gweithio bob Amser, a'i Weithred briodol ddigyfrwng ef yw Meddyliaid, yr hyn fy mor naturiol a phriodol i'r Eneid ag yw Ymystyniad i'r Corph: y peth hwnnw yw efe y mae holl Weithrediadeu yr Eneid wedi eu seilio arno; fel na all na'n Dyalldwriaethu na'n Serchiadeu ni fod yn gweithredu ar un Gwrthddrych heb hynny. Ac oddi ymma y mae, fy mod yn tebig y pennodir yn briodol jawn fôd yr Eneid yn, *Substantia cogitans*, Sylwedd meddylgar; Canys nid oes dim arall ond Ysbryd a all feddwl, ac nid oes un Ysbryd nad yw bob Amser yn meddwl. A hyn a wn i, wrth Brosiad, ei fod mor wîr a sicr, fel o's darfu i mi un Amser ymrôl i beidio a meddwl am ddim, (fel y gwnaethym ryw brydieu) myfi a dreuliais yr holl Amser hynny yn meddwl am y Meddwl ymma ei hun.

Pa gymmaint, gan hynny y mae'n perthyn i mi gadw fy Eneid yn ddibaid yn myfyrion ar yr hyn sy dda? Canys, mae'n sicr, oni's gosodafi ef ar Waith, y gesyd y Diafol ef; ac oni weithia dros DD U W, fe weithia drosto ef: myfi a wn fod Gwrthddrycheu pechadurus yn fwy cyttun ag Eneid pechadurus; ond y mae'n ddiogel gennyf, fod Meddylieu Sancteidd yn fwy cydffurfiol â DU W Sancteidd. Pa ham, gan hynny y treuliwn ac yr afradlonwn i fy Meddylieu ar yr hyn addinystria fy Eneid? Na wnâf, na wnâf: myfi a ymegniaf o hyn allan yn wastadol i arfer fy Meddylieu ar ryw beth ag ysy dda; ac am hynny i gael Testunieu da yn llaw yn wastadol i fyfyrion arnynt, [megis Priodoliaetheu DU W, Gogoniant y Nef, Trueni Uffern, Haeddedigaetheu C R I S T, Llygreddigaeth fy Anian, Pechadurusrwydd Pechod, Prydferthwch Sancteiddrwydd, Gorwagedd y Byd, Anfarwoldeb yr Eneid, a'r cyffelyb;] ac yn yr un modd cymmeryd Achlysur, oddi wrth y Petheu a gyfarfyddwyf, neu y bo i mi a wnelwyf â hwynt yn y Byd, i hynodi ac adfyfyrion y cyfryw Betheu aca fyddo'n Fudd a Gwelliant yn fy Ngwaith Ysbrydol. Canys nid oes dim yn y Byd, er cynddrwg a fyddo ef, ond yr hyn a allaf arfer Myfyrdodau da arno: a'm Hesgeulusder yn hyn ymma, a fu wîr Achlysur i'r hôll Feddylieu ofer ag a feddiannasant fy Eneid. Ni chedwais i hwynt yn ddysal ar eu Gwaith, i fyfyrion ar yr hyn sy dda, ac am hynny hwy a redasant i'r Afreolaeth hwanw, yr hyn trwy Fendith DU W, ynghyflawniad y Bwriadeu hyn, a fydd i mi ymrôl i ymgadw rhagddo. Y N

YN wîr Budd neillduol yr Alwedigaeth Uchel a Nefol, yn yr hon y bu wiw gan y Goruchaf o'i Ddoethineb a'i Ddaioni fy ngosod ynddi, yw fod yr holl Wrthddrycheu yr ŷm yn cydfod â hwynt, a'r holl Destunieu yr ŷm yn myfyrio arnynt, y naill ai DUW a'r Nef, neu ryw beth yn perthyn iddynt. Fel nad yw raid i ni fyned allan o'n Ffordd gyffredin i gyfarfod â'r Cymdeithon nefol o Feddylieu da. Eithr yna, nid wyf yn cyfrif pob Meddwl am DDUW a'r Nef, y rhai sydd yn nosio yn fy Ymhennydd, yn Feddylieu da a Sancteidd, oddi eithr iddynt suddo i'm Câlôn a'm Serchiadeu, sef, oddi eithr eu bod ynglŷn wrth fy Myfyrdodeu am DDUW a Byd arall, Hiraeth am dano, ymlawenhâu ynddo, ac ymgysfuro mywn Gobeith o'i fwynhâu ef yn ôl hyn. Ac ni bydd hyn chwaith yn ddim Rhwystr, ond yn Gymmorth i'm Myfyrdodeu; Canys, megis nad wyf yn gwybod un Gwirionedd Dwywol fel y dylwn, oddi eithr im' ei wybod ef yn weithadwy ac yn brosiadol; felly nid wyf yn tebig un amser, fod gennyf ddim Gwybodaeth eglur o DDUW, hyd oni chaffwyf fy Serchiadeu yn ennyn tu ag atto ef; na'm bod un Amser yn Dyall un Gwirionedd Dwywol yn jaw'n, hyd oni ddygir fy Nghâlôn yn ddarostyngedig iddo.

Y mae'r Bwriad ymma, gan hyrwy, yn ymystyn, nid yn unig at Destun Defnydd fy Meddylieu, ond hefyd at eu Cynneddf hwynt, o ran gweithredu, fel y suddont yn fy Muchedd a'm Hymarweddiad, fel pa un bynnag ai llefaru, ai 'sgrifennu, neu *fwyta neu yfed,*
neu

B W R I A D E U. 167

neu pa beth bynnag a wnelwyf, y byddo i mi
yn wastadol gyd-dymheru'r cwbl, i.e. fy
Ngweithredoedd cynnefinaf â Myfyrdodeu
Nefol; gan nad oes dim ag y rhoddwyf fy
Llaw arno, na allaf yn yr un modd ofod fy
Nghàlon i fyfyrion arno. Yr hyn yn ôl hyn-
ny, a fydd i mi trwy Râs D U W ymegnio
idd ei wneuthur. Ac i drefnu fy Meddyl-
ieyn well,

B W R I A D V.

Yr wyf yn bwriadu, trwy Râd
D U W, drefnu fy Meddylieu,
fel na wthio un y llall allan, ac
na bo un o honynt yn anghyfa-
ddas i'r Gorchwyl y byddwyf
yn ei gylch.

Y Eneid gan ei fod wrth Natur
yn fuan ac yn fywiog, a thrwy
Lygredigaeth yn annhrefnus ac
afreolus yn ei Weithrediadeu,
ni allaf un Amser ymosod i fy-
fyrion ar un peth, na bydd yn y
man un arall yn ymwithio i mywn, ac un a-
rall, ar ei ôl ynteu, ac felly yn y blaen, hyd
wrth feddwl am gynnifer o Bethen ar un-
waith, na's gallaf feddwl am un peth i ddim
perwyl. Ac oddi ymma y mae fy mod yn taffu
ymmaith

ymmaith filoedd o Feddylieu bob Dydd am ddim, y rhai pe gwnelid y goreu o rhonynt, a fyddent yn fuddiol a llefiol jawn i mi. Gan hynny i luddio y Gweithrediadeu terfysgus anwadal ymma i'm Meddylieu, megis y darfu i mi eufys fwriadu sefydlu a gosod fy Nghàlon ar Wrthddrycheu da, felly, i attal fy Meddylieu rhag ymdreiglo o un peth i'r llall, neu neidio o goppa un i frîg Gwrthddrych arall, y mae'n rhaid i mi yn awr ym-egnio i'w trefnu a'i gosod yn Rhefi ac yn hyfforddus, fel y byddont yn ôl hyn yn fwy diysgog ac wrth Reol yn eu Holrheiniadeu. Myfi a wn y bydd i Ddiafol a'm Natur lygredig inneu ymdrasserthu i dorri y Rhefi a'i hannahrefnu hwynt; Pa Gyfrwydra gan hynny a arferaf i ragflaenu'r Annhrefn ymma? Myfi a ymegniaf trwy Râs DUW, pa bryd bynnag y caffwyf neb rhyw Feddylieu segur yn dechreu neidio a gwibio o'r Ffordd, i'w galw hwy iddi drachefn, a'i gosod hwynt ar waith ar ryw un neu gilidd o'r Gwrthddrycheu rhag-grybwylledig, a'i cadw hwynt, dros ryw Amser yn ddiysgog a dyfal arno ef; a chan ystyried fod un peth yn perthyn i'r llall, ac yn gorbwyso arno ef, na ddioddefwyf i neb rhyw Ddychymmygion dieithr, y cyfryw, wyf yn feddwl, ag nad ýnt yn perthyn i Gadwyn y Meddylieu yr wyf arnynt, eu gwrthio hwynt allan, na throi fy Meddwl Ffordd arall. Na ddioddefaf, er eu bod, oni bai hynny, yn Feddylieu da; Canys y mae Meddylieu da ynddynt eu hunain, pan fônt yn rhuthro i mywn yn anghyfamferol, weithieu ag Effeithieu drwg jawn ynglyn

BWRIADEU. 169

lŷn wrthynt, trwy rwystro, a lluddias rhyw Amcanion a Bwriadeu da, y rhai a fyddent rymmufach i ogoneddu DUW, Daioni i ereill, a Chyffur i'n Heneidieu ninneu.

Y rhai hyn, a'i cyffelyb, yw'r Hylwybreu, wrth y rhai yr wyf yn amcanu ac yn bwr-iadu rheoli fy Meddylien: a chan na allaf wneuthur dim heb Borth DUW, yr wyf yn ymbil yn ddisrifol ar DDUW rod-di i mi y cyfryw Fesur o'i Râs, ag a'm nertho i yn rymmus i osod y Bwriadeu hyn mywn Gweithred, fel na byddo i mi feddwl a bwr-iadu yn ofer.

Am fy

SERCHIADEU.

ITHR tra'r ydwys yn trefnu
 fy Meddyliu fel hyn, yr wyf
 yn clywed rhyw Gynnwrf neu
 Annogiad ynnof, yn fy nhynnu
 at, neu yn fy ngyrru oddi wrth
 bob peth y bwyf yn meddwl am
 dano; fel na allaf gymmaint a myfyrion ar
 un Meddwl, nad yw efe naill ai'n hyfryd ai'n
 anhyfryd gennyf, yn ôl Cydnaws neu Wrth-
 naws y peth y bwyf yn meddwl am dano,
 a'm Serchiadeu naturiol i. O's daw efe yn y
 Trwmiad a'r Rhith hoff o Ddaioni, yr wyf
 yn ei ddewis ac yn ei dderbyn efen ebrwydd;
 o's yn amgenach, yr wyf mor ddifrif yn ym-
 roi i'w wrthod a'i llysu ef. A'r ddwy Wei-
 thred ymma i'r Ewyllys ynt yn naturiol we-
 di eu seilio, ar ddwy Wŷn frenhinol yr E-
 naid, Cariad a Châs, y rhai ni allaf lai naged-
 rych arnynt megis Seillieu ei holl Gynhyrf-
 iadeu a'i Serchiadeu ereill ef. Canys pa beth
 yw'r Gwynieu ereill hynny o Ddymuniad,
 Gobaith, Llawenydd a'r cyffelyb, ond Cariad
 yn ei amryw Lunieu? A pha beth amgenach
 a allwn ei feddwl am Ofn, Tristwch, a Ffi-
 ciddiad, &c. ond cynnifer amryw Arddan-
 gosiadeu o Gâs, yn ôl yr amryw Amgylchia-
 deu yr ymddangoso'r Gwrthddrych anfoddog
 ei

ei fod danynt. A ydyw fy Nyall yn gosod rhyw beth ger bron fy Ewyllys, dan Rith Daioni a Hyfrydwch? Y mae fy Ewyllys yn ebrwydd yn ei hoffi ac yn ymhyfrydu ynddo, ac felly yn rhoi ei Gariad arno ef; a'r Cariad ymma o's bydd y Gwrthddrych yn bresennol, sydd yn peri i mi ei dderbyn ef yn llawen; o's bydd efe yn absennol, y mae efe yn ymddangos yn Ddymuniad; o's bydd efe yn hawdd ei gael, y mae'n ymgyffuro â Gobaith; o's yn anhawdd, y mae yn ymarfogi â Glewder; o's yn amhosibl, y mae efe yn berwi yn Llîd; o's attelir ef, y mae efe yn y man yn syrthio yn Anobeith.

A R y tu arall, a ydyw fy Nyall yn gosod ger bron fy Ewyllys, un Gwrthddrych, fel drwg, neu boenus, neu anferth? Mor ebrwydd y rhufa ac yr ymgasgl yn Ffieiddiad ac yn Gasineb iddo. A'r Casineb ymma, o's bydd y Gwrthddrych anfoddog yn bresennol, sydd yn gwisgo Galar-wisg Gofid a Thristwch; o's bydd efe ryw faint oddi wrtho, y mae'n berwi yn Ffieidd-dra ac Adgaf-rwydd; o's yn barod i syrthio arno, y mae'n crynu gan Ofn; o's anhawdd ei ochel, y mae'n ymnerthu â Glewder a Mawr-fryd, i'w orfod neu fyned dano ef. Am hynny gan fod y Gwynieu ymma ynglŷn wrth fy Meddylieu yn wastadol, y mae mor weddus i mi edrych at yr rhai hyn a'r lleill; yn enwedig pan yr ystyriwyf, fod nid yn unig fy Meddylieu ond fy Ngweithredoedd hefyd, yn gyffredin wedi eu pennu i Dda neu Ddrwg, yn ôl fel y gweithredir arnynt ganddynt hwy. Faf y byddo fy Ngwynieu, gan hynny, wedi eu rheoli yn ddyledus,

B W R I A D I.

*Yr wyf yn bwriadu, gan Râd
DUW, beri i'm Serchiadeu fod
bob Amser yn ddarostyngbedig i
Farn fy Nyall, fel na byddo i'm
Rheswm ganlyn, ond blaenori fy
Serchiadeu.*

Serchiadeu, gan eu bod o hon-
nynt eu hunain yn ddeillion ac
yn annhrefnus; oddi eithr eu
bod wedi eu cyfarwyddo gan
Reswm a Barn, hwy a gych-
wynant at gam Wrthddrych,
neu a olrheiniant yr jawn mewn cam Ffordd.
Ac y mae'n rhaid bod y Farn ymma yn add-
fed ac yn fyfyrion, y cyfryw ag a fo'n cy-
fodi oddi wrth Ddyall eglur natur y Gwrth-
ddrych a fyddo o'm blaen i, ac Ystyriaeth
hollol o'r amryw Amgylchiadeu ag a fo
ynglŷn wrthi. Ac y mae'n rhaid gofalu'n
fawr na byddo i mi fy nhwylo fy hun â
Dychymmyg neu Dyb, na chamgym-
merwyf Dyb yn lle Barn, na Mympty
anyriad fy Nychymmyg anwadad, am Farn
Union Rheswm hyfforddus: Canys y mae
fy Nhyb mor orwyllt a'm Gwynieu; ac o's
y Dall a dywys y Dall, y ddau a syrthiant
yn y Ffôs.

A Gwae fi! pa mor fynych i'm twyllwyd yn y modd ymma! O's byddaf ond tebig fod rhyw Beth yn dda a hawddgar, mor brysur y mae fy Ngwynieu yn ei olrhein ef? O's tybygaf fod rhyw Beth yn Ddrwg ac er Niwaid i mi, pa cyn gynted yr ymgyfyd fy Nghàlon yn ei erbyn ef, neu dristâu a gosydio o'i blegid ef? A hyn wyf yn gredu a fu Achlysur yr holl Afreolaeth a'r Anghymedroldeb y bum i euog o honynt yn holl Yfodod fy Muchedd gynt, gan ddwyn oddiarnaf fy Ngalluoedd Rhesymmol, o ran eu Gweithredoedd a'i Budd hwynt, a darostwng fy Eneid dan Alluoedd petheu gweledig, fel na allwyf ddyrchafu fy Serchiadeu oddi arnynt. Fel hyn, er Ensaml, ni chereis i Râs, o blegid na allei fy Nychymmyg weled ei Brydferthwch ef; ni ddarfu i mi gasâu Pechod, am na allei fy Nychymmyg amgyffred ei Drueni ef; ac ni ddymunais i y Nef mywn Gwirionedd, am na allei fy Nychymmyg gyrraedd ei Gogoniant hi: lle o's gosodid Tegwch a Disgleirdeb Gorwagedd y Byd diflannedig hwn ger bron fy Ngolwg, pa fodd yr yngodei fy Nychymmyg, i uchder uchaf Hyfrydwch a Blys, ac yr ennynnei fy Nghàlon gan eu Chwant hwy.

Ac fel hyn, Adyn truan, y cylch-arweinwyd fi gan Hudoliaethu cryfion yr Olwg, heb gennyfyr un Arweinydd arall i'm Gwynieu, ond yr hyn sy gyffredin i'r Anifeilieid a ddifethir; Dychymmyg yn cymmeryd y lle hwnnw yn y synniol, ag y mae Rheswm yn gymmeryd yn yr Eneid Rhesymol. A, Gwae fi! pa beth yw hyn, ond, gyd â *Nabuchodonosor*

nosor gadel Cymmundeb â Dynion, ac ymyrru gyd â Gyrrroedd Anifeilieid y Maes? A pha Gywilydd a Gwarth yw hyn i Ddelw DUW y crëwyd fi arni?

O! Tydi, yr hwn wyt Awdwr fy Natur-iaeth, yr wyf yn attolwg i ti fy nghymmorth, i rodio'n fwy cydffurfiol â hi, yn yr Amser a ddaw; fel na byddwyf mwyach yn orwyllt, neu wedi fy nghamarwein gan Gyfarwyddyd ddall fy Nychymmyg grwydredig, y Tân Annwn ymma, sy'n fy arweinydd byd Corfydd a Chlogwyni i syrthio i Bwll ystr, ond bod mi ddwyn fy holl Wynieu a'm Gweithredoedd at Fesur Barn eglur jachus; a bydded y Farn bynny wedi ei hyfforddi gan Oleuni didwyll dy Air Dwywol di; fel na bo i mi garu, dymuno, nac ofni na chasâu dim, ond yr hyn a'fo fy Marn wedi ei ffurfio fel hyn, yn fynegi y dylwn i ei wneuthur.

MYFI a wn, y bydd yn anhawdd darostwng fy Ngwynieu fel hyn i Gyfarwyddyd a Gorchymynion fy Marn: ond pa fodd bynnag, fy Mwriad i y Bore hwn, yngŵydd DUW Hollalluog, yw gwneuthur hynny, ac na oddefwyf un Amser i'm Càlon sefydlu ei Serchiaedu ar un peth, hyd oni fynego fy Marn ei Meddwl am dano ef. Ac megis na bydd i mi oddef i'm Gwynieu redeg o flaen fy Marn; felly pa bryd bynnag y penno hi hynny, yr wyf yn bwriadu yn ddiymmod ei ddi-lyn ef; fel gan fod fy Nyall a'm Gwynieu yn wastadol yn myned gyd â'i gilidd, y byddwyf sicr o rodio yn Hylwybr Gorchymynion DUW, a myned trwy'r Porth sydd yn arwein y Fywyd tragywyddol. Ac i
gyf-

gyflawni'r Bwriad cyffredin ymma yn haw-
fach, gan mai anghenrhaid yw dyfod at Be-
theu neillduol,

B W R I A D II.

*Yr wyf yn bwriadu, gan Râd
DUW, garu DUW fel y Da-
ioni goreu, a chasâu Pechod fel
y Drwg gwaethaf.*

EGIS y mae DUW'n Ganol-
fan ein Gwynieu o Gariad, felly
mae Pechod yn Wrthddrych ein
Câs ni: a'r Gwynieu Cariad a
Châs gan eu bod yn Sail y lleill
i gyd, rheidiol yw i mi ofalu'n
fawr, rhag camgymmeryd na chamymddwyn
ynddynt: Canys o's cyflêir y rhai hyn ar
Wrthddrycheu anghymmwyys, y mae'n am-
mhosibl gosod yr un o'r lleill ar rai cym-
mwys. Am hynny, i ymgynnefino ag ym-
gadw rhag y cyfryw Gamgymeriad, megis
y mae DUW yn Ddaioni mwyaf, a Pechod
yn Ddrygioni mwyaf, yr wyf yn bwriadu
caru DUW yn fwy nâ dim arall yn y Byd,
a chasâu Pechod yn yr un Râdd; ac felly
caru Petheu ereill yn unig fel yn perthyn i
DDUW; heb gasâu dim ond a berthyno i
Bechod.

AM y Cyntaf, caru DUW yn fwy nâ
 phob peth, nid oes dim a welir yn rhesymo-
 lach; yn gymmaint ag nad oes dim yn hawdd-
 gar yn un Creadur, ond yr hyn y mae efe
 wedi ei dderbyn oddi wrth DDUW; a pho
 debyccaf a fyddo efe i DDUW, o gym-
 maint a hynny y mae efe yn hawddgarach i
 ni. Oddi ymma y mae, fod Prydferthwch,
 neu Gymhesurwydd a Chyfartalwch cyw-
 rein Rhanneu a Lliwieu yn lllithio'n Cariad
 ni cymmaint, o blegid ei fod mor debig i
 DDUW, yr hwn yw'r Prydferthwcha'r Per-
 ffeithrwydd ei hun. Ac oddi ymma y mae, yr
 un modd, mai Grâs yw'r peth hawddgaraf yn
 y Byd, yn nefaf i DDUW, am ei fod yn
 Ddelw DUW ei hun yn brintiedig ar yr E-
 naid; nag ê, nid yn unig Delw a Chydry-
 choldeb ydyw efe, ond Tywalltiad a Ghyfran-
 iad o hono ei hun i ni ydyw efe; fel po
 fwyaf o Râs a fo gennym, nyni a allwn yn
 ddiberygl ddywedyd fod mwy o gymmaint
 a hynny o DDUW ynnom ni. Gan hyn-
 ny, pa ham y peidiwn i â'i garu ef yr hwn
 yn unig fy'n haeddu hynny; yr hwn fy nid
 yn unig yn hawddgar anfeidrol ynddo ei hun,
 ond yn Awdwr a Pherffeithrwydd pob Hawdd-
 garwch yn ei Greadurieid? Y gwîr Reswm
 yw, i'm Gwynieu redeg yn gyfeiliornus heb
 fy Marn; neu ynte i'm Dychymmyg adel
 fy Marn heibio, a myned o'i blaen hi: lle
 yn awr y mae fy Nyalldwriaeth o DDUW
 ychydig yn eglurach, a'm Barn yn blaenori,
 er na byddo un Dŷn yn fy ngweled, etto, yr
 wyf yn tebig na allaf lai nâ chywilyddio
 rhyngof a mi fy hun, am i mi erioed orphwy-
 llo

llo ar y Breuddwydion a'r Cysgodeu isod ymma, a pheidio a sefydlu fy Serchiadeu ar Brydferthwch annherfynol a Holl-ddigonol. deb DUW uchod, yr hwn sydd yn haeddu i mi ei garu a'i ryfeddu mor anfeidrol yn fwy nâ hwynt. Pa wedd bynnag, gan hynny, y darfu i mi hyd yn hyn osod fy Serchiadeu ar Betheu ereill yn fwy nâ DUW, yr wyf yn awr yn Bwriadu caru DUW, nid yn unig yn fwy nâ llawer, neu'r Rhan fwyaf o Betheu, ond yn fwy nâ phob peth arall yn y Byd.

Ac ymma, wrth garu DUW, nid wyf yn dyall y Serch anianol hwnnw wyf yn ei osod ar Wrthddrycheu defnyddiol; Canys y mae'n ammhossibl sefydlu hwnnw ar DDUW, yr hwn sydd yn Hanfod Ysbrydol pur; ond megis ag yr wyf trwy Ddewifiad ystyriol fy Ewyllys yn ei gymmeryd ef yn Ddaioni pennaf i mi, felly y dytwn i ei gyfrif ef megis yn gyfryw, ag sy'n well nâ'm Meddianneu nefaf ac annwylaf, Elw, na Chyfneseifeid, a pha beth bynnag arall ag a fyddo un Amser yn cydymgaïs ag ef.

Ac fel hyn megis ag y bydd i mi ymrôï i garu DUW, felly yn yr un môdd y bydd i mi gasâu Pechod yn fwy na phob peth: ac y mae hyn mor angenrhaid a'r peth o'r blaen; Canys y mae gan bob peth arall ryw Ddaioni ynddo, fel y maent wedi eu gwneuthur gan DDUW, ond Pechod, gan ei fôd yn ei Natur ei hun heb ddim Daioni ynddo, ac yn gwbl wrthwyneb i Anian ac Ewyllys DUW, (fel y dangosais o'r blaen) nid oes ganddo ddim Tegwch na Hawddgarwch i'w ganmol ef.

ef i'm Serchiadeu i. Yn y gwrthwyneb, Cyfansoddiad Aflunieidd-dra ac Aflendid yw efe, ag y sydd bob Amser a Chosb a Thrueni ynglŷn wrtho, ac y mae 'n rhaid iddo fod yn beth i mi i'w gasâu a'i ffeiddio pa le bynnag y caffwyf ef. Canys megis y mae DUW yn Ganolfan pob Daioni, felly mae Pechod yn Sail pob Drwg yn y Byd. Yr holl Ymryson a'r Gynnen, Gwarth ac Anair, yr Aflwydd a'r Cystuddieu, ag wyf yn weled yn y Byd; holl Afiechyd fy Nghorph, a Gwendid fy Meddwl; holl Amryfusedd fy Nyall, ac Afreolaeth fy Ewyllys a'm Gwŷnieu, mywn gair, pob Drwg fel ei gilydd, ag y sydd yn fy mlino, neu ag yr wyf yn euog o hono, yn y Byd hwn, ydynt yn wastadol yn Ffrwytheu ac Effeithieu Pechod: Canys pe buasei Ddŷn eriôed heb anfoddhâu y Daioni pennaf, ni buasei efe byth yn euog o'r Dorf ymma o Ddrwg ag y sydd ynglŷn wrth ei Drosedd ef. Pa bryd bynnag gan hynny, y clywyf fy hun yn dechreu casâu a ffeiddio un Drwg, myfi a ymegniaf yn yr Amser sydd yn ôl, i edrych at lygad y Ffynnon, a chasâu a ffeiddio'r Ffynnon sy'n rhoi o honi yr holl Ffrydieu chwerwon afiachus hynny, yn gystal a Phibellau Dŵr y Gâlön lygredig hynny yn yr hon y maent yn tardu. Ac o blegid hyn, yr wyf yn bwriadu casâu Pechod pa le bynnag y caffwyf ef, pa un ai ynnof fy hun, ai mywn ereill, yn y Cyfeill goreu, yn gystal ag yn y Gelyn gwae-thaf. Myfi a wn fôd Cariad a Brawdgarwch yn cuddio Lliaws o Bechoden; a lle y bôm yn caru'r Gŵr, y mae pawb o honom yn rhy barod

barod a chymmwys i edrych y tu hwnt, neu
esgusodi ei Feion ef. I attal hyn, gan hynny, yr
wyfyn bwriadu yn gryf, wrth ddangos fy holl
Gariad i'm Cyd-Greadurieid, garu'r Dŷn, ac
etto casâu ei Bechod ef; a chasâu ei Bechod
ef, ac etto caru'r Dŷn. Yr olaf o'r rhai
hyn, yr wyf yn gobeithio na bydd anhawdd
i mi ei wneuthur ef, am fod fy Anian trwy
Fendith DUW, heb dueddu'n hawdd iga-
sâu un Dŷn mawr nâ'i gilydd; ac ni bydd y
cyntaf yn anhawfach o lawer, pan ystyriwyf,
mai po fwyaf y caraf fy Nghyfaill, yn gym-
maint a hynny yn fwy y dylwn i gasâu pob
peth ag a fo er Niweid a Distryw iddo.

GAN ddarfod i mi fel hyn, sefydlu fy
Mwriadeu, o Ran y ddwy Wŷn frenhinol
hynny i'm Heneid, Cariad a Châs,

B W R I A D III.

*Yr wyf yn bwriadu, gan Borth Rhâd
D U W, wneuthur D U W yn
Wrthddrych pennaf fy Llawenydd, a
Phechod yn Wrthddrych pennaf fy Nbrif-
twch a'm Gofid: trwy dristâu am Be-
chod yn fwy nag am Ddiodefeint; ac
am Ddiodefeint yn unig er mwyn Pechod.*

WYNIEU Llawenydd a Thrif-
twch ynt yn dyfod yn ddigys-
rwng o Gariad a Chasineb, ac
am hynny ni neillduir hwy oll
yn eu Gwrthddrych. Wedi i
mi, gan hynny, fwriadu caru,
nid allaf lai nâ bwriadu yn yr un modd ym-
lawenhâu yn N U W, yn fwy nag ym mhob
peth; Canys yr un Mesur o Gariad ag a fo
gennyf at ryw beth, yr un Mesur o Fodlon-
rwydd a Hyfrydwch fy raid i mi ei gael
wrth ei fwynhâu ef. Megis gan hynny yr
wyf yn caru D U W yn fwy nâ phob peth,
a phetheu ereill yn unig yn wasanaethgar
iddo ef, felly mae'n rhaid i mi ymlawenhâu
yn N U W yn fwy nag ym mhob peth, ac
mywn petheu ereill yn unig fel y maent yn
dyfod oddi wrtho ef. Myfi a wn, nid yn u-
nig y gallaf, ond y dylwn ymlawenhâu yn y
Trugareddeu a'r Bendithion y mae D U W
yn

yn eu rhoddi i mi; ond fy Nyled yn wastadol yw, ymlawenhâu mwy yn yr hyn yw DUW ynddo ei hun, nag yn yr hyn fydd wiw ganddo ei gyfrannu i mi: fel ag yr ydwyf nid yn unig yn rhwym i ymlawenhâu yn NUW, pan na byddo gennyf ddim arall, ond pan fyddo pob peth arall gennyf i ymlawenhâu ynddynt. Bydded gan hynny, i'm Golud, Anrhydedd, neu fy Nghyfeillion, ymadel â mi; ymadawed fy Hyfrydwch, fy Jechyd, a'm Gobeith, a phob peth â mi; yr wyf yn bwriadu yn wastadol, trwy Râs, ymlawenhâu yn yr Arglwydd, ac ymhyfrydu yn NUW fy Jechydwriaeth. Ar y Llaw arall, amlhaed Cyfoeth neu Anrhydedd i mi; bydded i Lawenydd a Hyfrydwch, a phob peth ag a all Câlön gnawdol (fel fy un i) eu chwennych na'i dymuno, ddyfod am fy Mhen; etto yr wyf yn bwriadu yn wastadol, megis mai fy Ngwaith yw gwafanaethu DUW, felly bydd yn Hlyfrydwch a Chyffur i mi ymlawenhâu ynddo ef.

Ac megis y bydd DUW fel hyn yn Llawenydd pennaf i mi, felly Pechod a fydd fy Nhrifwch mwyaf; Canys nid wyf yn cyfrif un Cyflwr yn druenus, ond yr hyn sy'n dyfod oddi wrth, neu yn fy arwein i Bechod: fel pan ddigwyddo un peth i mi, ac Wyneb Dioddef iddo, a llanw fy Nghâlön â Thristwch, myfi a ymdrechaf yn wastad i fwrw ymmaith y Gofid, hyd oni wpyfoba le y maeefeyn dyfod. O's Pechod a ennynnodd Dân Digofeint DUW yn fy erbyn, ac a ddygodd y Barnedigaethu hyn arnaf, O! pa fâth Faich gorthrwm a glywaf

182 *B W R I A D E U.*

y pryd hynny ar fy Eneid? A pha fodd y griddfanaf ac yr achwynaf gan ei Bwys ef? Ac oni bydd dim Gwenwyn Pechod wedi ei dywallt yn y Cwppan Gofid ymma, er iddo nid hwyrach fod yn chwerw i'm Synhwyreu, etto fe fydd yn y diwedd, yn Jechyd i'm Heneid; am ei fod nid wedi ei ennyn yn Ffwernes Digoseint D U W, ond yn Fflammen ei Gariad a'i Serch ef tu ag attafi. Hyd onid wyf mor bell oddi wrth fod gennyf Achos i bryderu o herwydd y Dioddefiadeu y mae efe yn eu dwyn arnaf, a bod gennyf fwy o lawer o Achos i ymlawenhâu ynddynt, am eu bod yn Argoel o'i Gariad a'i Serch ef tu ag attafi; *Canys y neb y mae'r ARGWLWYDD yn ei garu, y mae yn ei geryddu, ac yn Fflangellu pob Mâb a dderbynio, Heb. xii. 6.*

Ac wedi bwriadu fel hyn, nad ymlawenhâwyf mywn dim ond yn N U W, ac na thristâwyf am ddim ond Pechod, y mae'n rhaid i mi beidio a syrthio ac ymollwug wrth bôb Rhagluniaeth ag y mae y Gwŷr ymma isod yn eu cyfrif yn Golled neu'n Gystudd; Canys yn ddiammenau yr holl Gystudd wyf yn ei gael yn un peth oddi allan, ydys yn ei beri gennyfi fy hun, nid oes dim ond yr hyn fydd ynnof yn Gystudd priodol i mi; fel mai fy Nychymmyg yw Sail Trueni ym mhob peth oddi allan i mi fy hun. Oni bai fy môd yn tebig fod rhyw Ddrwg neu Niweid mywn Colled am y cyfryw Fwyniant, ni byddei hynny Golled yn y Byd i mi; o blegid fy mod yn wastadol yr unrhyw ag oeddwn i, a bod gennyf gymmaint
ag

ag oedd gennyf o'r blaen. Canys DUW
yw Rhan fy Eneid; ac am hynny, pe y co-
llwn bob peth ag y fydd gennyf yn y Byd
gyd â hyn, etto gan fod DUW gennyf, ni
ellir dywedyd i mi gollu dim, o blegid ei
fod ef gennyf, yr hwn y mae ganddo, ac y
fydd, bob peth ynddo ei hun. Pa bryd byn-
hag, gan hynny, ag y digwyddo un rhyw
beth i mi, ag a fo'n arfer bod yn Driftwch
ac Afonyddwch i mi, ni ddylwni yn y man
ymflino ganddo, nac ymollwng o'i blegid
ef, ond ymddwŷn yn wastadol fel Etifedd
y Nef, a byw uwch law Gweniaith a By-
gythion y Byd hwn, heb gyfrif dim yn
Llawenydd, ond mor bell ag y bwyf yn
mwynhâu Cariad DUW; na dim yn achos
o Driftwch, ond cymmaint ag a welwyf
o'i Ddigoseint ef yn hynny.

B W R I A D IV.

*Tr wyf yn bwriadu, trwy Râs
DUW, chwennych Trugareddeu
Ysbrydol yn fwy nâ rhai amse-
rol; a Thrugareddeu amserol yn
unig yn berthynol i rai Ysbry-
dol.*

EDI i mi ofod Clorianneu fy
Marn yn gydbwys yn ôl y
'Sgrythur; pan ddechreuwyf
bwyso pethau amserol â phethau
Ysbrydol, yr wyf yn gweled nad
ydynt yn gydbwys, ac felly nid
yw un o honynt dim at yllall. Ac a fydd i un
Gŵr doeth ag y fydd yn cymmeryd arno
fod Rhefwm ganddo, ammeu pa un a dde-
wis efe o'r rhai hyn, pa un fydd oreu a thra
dymunol? Gwae fi! pa beth fydd yn y Byd
ymma ag a all ddiwallu Dymuniad mawr
fy Eneid i, ond efe yn unig, fydd yn anfei-
drol uwch nâ myfi a'm Dymuniadeu hefyd?
A wnâ Golud hynny? Na wnâ, Myfi a
allaf gymmeryd arnaf lanw fy 'Sguborieu â
Grâs, yn gystal a llanw fy Nghàlon ag Aur,
a chyn hawfed lanw fy Nghodeu â Rhin-
wedd, a digoni fy Chwant â Chyfoeth. A
ydwyf yn olrhein Meluschwant? Hyn yn
wîr

wîr a all hudo a boddhau fy Synhwyren a-
nifeilliedd, ond ni all byth weddu a chyfat-
teb i'm Galluoedd Ysbrydol i. A wyf yn
ymgais am Anrhydedd a Chlod Dynion? Y
mae'r rhai hyn drachefn, mor orwag ac an-
nigonol a'r rhai o'r blaen; hwy a allant
beri i mi edrych yn uchel ac yn fawr yng-
olwg y Byd, a syfrdanu fy Mhen â Gorfo-
ledd, neu chwyddo fy Nghalon â Balchder,
ond ni allant byth gyflawni Mesur fy Chwan-
teu. Ac fel hyn, pettai'r holl Fyd gennyf
wrth fy Ngorchymmyñ, a gallu gyd ag *A-
lecſander* lywio'r Deyrn-wialen a'r Cleddyf
hefyd ar bôb Cenedl a Jaith iddo, a fodlo-
nei hyn fi? neu yn hytrach oni eisteddwn
i ac wylo, gyd ag ef, am na bai i mi Fyd a-
rall i'w orfod a'i feddiannu? lle, gan fod
DUW yn Ddaioni annherfynol, y mae'n
amhosibl i mi ddymuno un peth ag nad allaf
ei fwynhau ynddo ef a'i Drugareddeu: by-
dded i mi neu un Creadur arall, ystyn ein
Dymuniadeu i'r eithaf, fe fydd yn wastadol
Radeu a Bendithion y DUW Annherfynol
ymma ym mhellach na hwynt oll: yn gym-
maint ag er na all deng Mîl o Fydoedd
ddigoni un Eneid, etto fe all un DUW ddi-
goni deng Mîl o Eneidieu; i.e., a deg Cant
o filoedd yn rhagor attynt, yn gystal a phe-
na buasei ond un Eneid yn unig yn y Byd
i'w ddigoni.

Tyred, gan bynny, fy ARGLWYDD a'm
Gwardwr annwyl, tra y mae dy Wâs yn dy-
bêu am danat; a goresgyn fy Nghalon â Ben-
dithion Ysbrydol Grâs a Ffydd, Heddwch a
Chariad; ac na fydded i un Hyfrydwch gor-

wag ddisflannedig y Byd hwn gydymgais a
 bwynt! Tydi yw Ffynnon a Chanolfan fy holl
 Ddeisyfiadeu a'm Dymuniadeu; ie fel y bresa
 'r Hydd am yr Afonydd Dyfroedd, felly'r
 hiraetha fy Eneid am danati, O DDUW!
 Pa bryd yr ymddangosaf yn dy wýdd? Pa
 bryd, pa bryd y daw'r Amser gwynfydedig
 bwnnw, ac y cás weled dy Fawredd Sanct-
 eidd, Wyneb yn Wyneb? Trugaredd yw hwn,
 yr wyf yn cyfaddef, yr hwn ni allaf ei ddis-
 gwyl tra y carcherir fi yn y Corph; eithr, pa
 fodd bynnag, er bod yn rhaid i mi etto fod heb
 ymddangos ger dyfron, bydded wiw gennyf ym-
 ddangos ynnof, a dyro i mi y cyfryw Ole-
 wyrch dy Gariad a'th Raden ymma, ag a fy-
 ddo'n Ernes y Gwynfyd a'r Gogoniant a fydd
 i mi eu mwynebâu yn ôl byn!

B W R I A D V.

Yr wyf yn bwriadu, trwy Râs
 DUW, na obeithiwyf am ddim
 yn fwy nag am Addewidion, ac
 nad ofnwyf ddim yn fwy na
 Bygythion DUW.

Y Eneid gan ei fod wedi ei en-
 ny n gan Ddymuniadeu Sanct-
 eid d am DDUW, ni all na
 bo fy Nghalon yn sawr mywn
 Gobeith a Disgwyliad am dang-
 es:

ef: ac yn wîr, megis nad oes yno ddim ag a allafi yn bendant ei ddymuno, felly chwaith nid oes yno ddim ag a allaf yn sicr obeithio am dano a phwyso arno, ond DUW ei hun, a'r Addewidion a wnaeth efe i mi yn ei Air Dwywol. Canys, megis y mae pob peth yn cael eu Bod a'i Parhâd oddi wrtho ef, felly maent oll wrth ei Amnaid a'i Orchymmyn, ac fe'i gweithredir ac a'i perir hwynt fel y gwelo ei Ddoethineb a'i Ewyllys ef yn addas eu trefnu hwynt. Y mae pob ail Achosion yn ei law ef, ac efe a'i try hwynt Ffordd y mynno, fel er amhrofedicced ac anghyfartaled y byddo'r Cyfryng-eu y mae efe yn eu harfer yn ymddangos, na phalla efe un amser gwplâu'r Diben, neu pa beth bynnaga'r a ewyllysio neu a ordeinio efe i'w wneuthur. Ac am hynny pa le bynnag y cyfarfyddwyf â neb rhyw Addewidion wedi eu gwneuthur i'r Ffyddloniaid yn ei Air Sancteidd ef, (gan eu bod yn Addewidion un sy'n gyfiawn a geirwir anfeidrol, ac na all ffuantu na thwylio) ni allaf ammeu yn y peth lleiaf, na chyflawnir pob mymryn o honynt; ac o's ydwyfi o'r Nifer dedwydd hynny, (fel yr wyf yn hyderu trwy Haeddedigaethu CRIST, a'm Diwydrwydd diragrith fy ngwneuthur fy hun yn brofedig fy môd) y mae gennyf gymmaint Sicrwydd y byddaf gyfrannog o honyn, a phe y byddwn yn wîr ddiu yn eu meddiannu hwynt, neu ag y sydd gan un o Weision ffyddlaw DUW, y rhai a brofasant eusys eu Cyflawniad hwynt.

E I T H R, tybygwch na bydd i DDUW
 roddi i mi Ran ddisglair ei Addewidion, ond
 yn lle Bendithion Jechyd a Llwyddiant, ym-
 weled â mi â Chroeseu a Chystuddieu; etto,
 y mae gennyf yn wastadol yr un Seilieu i'm
 Gobeith a'm Hyder ynddo ef, ac mi allaf
 ddywedyd, gyd â'r Psalmydd, *Yr Arglwydd*
sydd gyd â mi, nid ofnaf beth a wna Dia-
fol na Dŷn i mi, Psal. cxviii. 6. Canys er
 y gall eu Ffromder a'i Malais ryw brydieu
 fy nghroesi, fy nghystuddio, a'm herlid; etto,
 am fod yn ddiogel gennyf eu bod fel Offe-
 rynneu yn llaw DDUW, na allant fyned
 ym mhellach na'i Hawdurdod, na pheri i mi
 ddioddef mwy nag a allwyf ei ddwyn, myfi
 a ymgysuraf dan y Blindereu hynny oll, â'r
 un Addewid Ddwywol ag yr oedd St. Paul
 yn cyrchu atti, ar y cyffelyb Achlysur, sef,
T bydd i bob peth gyd-weithio er Daioni i'r
rhai sydd yn caru D U W, sef i'r rhai sydd
wedi eu galw yn ôl ei Arsaeth ef, Rhuf.
 viii. 28. Ni allei Diafol gyffwrdd â Medd-
 ianneu Job, hyd oni dderbynniodd efe Awdur-
 dod gan DDUW; ac ni allei nesâu at ei
 Gorph ef nes adnewyddu yr Awdurdod hyn-
 ny; ac felly ni ddichon efe, nac un Crea-
 dur mwy na'i gilidd, wneuthur un Drwg
 i mi yn anghyfarch i DDUW; ie ahwnnw,
 er y tybygid ei fod ef yn Ddrwg, a dry yn
 ddiammeu yn y Diwedd yn Lles ac yn Fudd
 i mi. O! Pa Gyfaredd arbennig yw hyn,
 rhag pob Anhyder ac Anobeith, ie dan y
 Proffadeu dyfnaf a thostaf? Cenhada i mi,
 O fy NUW, gyfaddasu'r Addewid gyffe-
 gredig ymma attaf fy hun, a dywedyd, ei bod
 yn

yn sicr gennyf, yn fy Mhrofiad fy hun! Ca-
nys y mae'n anhawdd i mi gofio, ddigwydd
i mi un peth un Amser, yn holl Yfdod fy My-
wyd, ie i groesi fy Nymuniadeu tra difrifol,
a'm Disgwyliadeu mwyaf, ond yr hyn fy
raid i mi gyfaddef er Clôd i'th Râs a'th
Ddaioni, a drodd yn wîr-ddieu, yn y Diwedd,
yn Lles i mi Ffordd arall: O! gwnâ fi'n
wîr deimladwy o'th holl Addewidion i mi,
a'th Ymddygiad tu ag attaf, mwy na pha
Dymhestloedd a Thonneu a gyfodont ym
Môr aflonydd y Byd trangcedig hwn, y bwr-
iwyf yn wastadol Angor fy Ngobeith a'm
Gwynfyd ynnoti, yr hwn wyt yn Ddechreu-
ad a Ffynnon pob Bendith, ac heb yr hwn
ni all un Drwg na Thrychineb ddigwydd
un Amser i mi.

Ac megis y mae Addewidion DUW ar
yr holl gyfrifon ymma i fod yn Wrthddrych
fy Ngobeith; felly mae ei Fygythion ef i fod
yn Wrthddrych i'm Hofn a'm Hanhuedd-
iad: megis y mae'r cyntaf yn fuddiol rhago-
rol i gyfodi ac adfywio y Calonneu llesgaf,
felly mae'r olaf yn ddigon trwm i soddi a
chadw i lawr yr Ysbrydoedd eofnaf a dewraf,
a pheri iddynt lyfu Llŵch Dychryn ac Ano-
beith. Heb grybwyll dim am y Trueni
cyfangwbl a thragywyddol a gyhoeddir yn
erbyn yr Annuwiol yn y Byd nefaf, y rhai
fy'n aml yn y 'Sgrythureu, y mae un Cosb
a fygythir ei roi ymma, ag y fy ddigonol o
hono ei hun i wneuthur hyn; a hwnnw fydd
yn Mal. ii. 2. *Oni wrandewch, ac oni ystyr-
iwb, i roddi Anrhydedd i'm Henw i, medd
Arglwydd y Lluoedd, yna mi a anfonaf Felldith
arnoch*

190 B W R I A D E U.

arnoch chwi, ac a felldigaf eich Bendithion
chwi. Barn dra ofnadwy, na all un ag y
sydd yn ystyried yn jaw'n ei darllen heb ddych-
rynu a synnu! Gwae fi! O's DUW a'm
melldiga i, pa le yr ymosynnaf am Fendith,
gan mai efe yw'r unig Ffynnon, o'r hon y
mae hi yn tarddu, a chan yr hwn y trosglwy-
ddir ac y cyfrenhir hi i mi? Ac o's efe a
felldiga fy Mendithion i, pa beth a ddisgwyl-
iaf am dano, ond Trueni ac Anobaith? Fy
Jechyd, fy Nghyfoeth, fy Nghymmeriad,
fy Nghyfnesaiaid, i'e, a'm Bywyd ei
hun, a fyddei i gyd yn felldigedig i mi; a
peth fy waeth etto, fy Myfyrdoden a'm
Cyflawniadeu Ysbrydol, ar y rhai yr wyf yn
adeiladu Gobeith fy Ngwynfyd yn bennaf,
fy Mhregethiad, fy Ngweddio, a'm Cymmu-
no, a ddeuent oll yn Fagl ac yn Felldith i
mi: i'e, a CHRIST ei hun, yr hwn a ddaeth
i'r Byd i'm bendithio a'm gwaredu i, oni
rodiad yn ei Ofn ef, oni chredaf ei Efengyl
ef, oni roddaf Anrhydedd i'w Enw ef, a fydd
yn felldith ac yn Ddamnedigaeth i mi. Fel
y gallaf ddywedyd am bob peth ag y sydd
gennyf, yn ei fwynhâu, nac yn ei ddisgwyl,
Yr holl rai hyn a wnaeth DUW'n Felldithion i mi, am na fendithieis ac na ogone-
ddais i ef ynddynt hwy. O! pwy na ddy-
chrynei, ac na weithid arno, gan y Bygythion
ymma? Pwy ni'th ofnei di, O Frenin Cen-
hedloedd, yr hwn wyt fel hyn yn ofnadwy
yn dy Farnedigaeheu? Pwy ni'th garei ac
na nfyddhâi i ti, yr hwn wyt mor Rasilawn yn
dy Addewidion? Dysg i mi, mi attolygaf i ti, ofni
yr bai cyntaf, fel y bo i mi yn wastadol obeithio

B W R I A D E V. 191

yn y rhai olaf, fel er fy mod yn ofni dy Fellydithion ofnadwy, etto nabo i mi byth anobeithio dy Drugarogrwydd!

B W R I A D VI.

Tr wyf yn bwriadu trwy Ras DUW, ymarfogi â'r Glewder a'r Mawrfrydigrwydd Tsbrydol hwnnw, ag y cyrchwyf trwy bôb Dyledfwydd ac Anhawfder fel eu gilidd, i chwanegu Gogoniant i DDUW a Gwynfyd i minneu.

AWN y gelwir Crist'nogaeth yn Filwriaeth; Canys Milwriaeth yw hi, yn y rhon ni rago-dir un Perygl, ni orchfygir un Gelyn, ac ni ennillir un Fuddugoliaeth, heb lawer o Bybyrwrch a Bwriad. Y mae gennyf nid yn unig lawer o Elynion oddi allan i ymgyrchu â hwynt, ond y mae fy hunan gennyf, fy Ngelyn gwacthaf, i ymdrechgu ag ef, a'i ddarostwng. Am y Gelynion hynny fy heb fod mor agos ataf, gan Borth Ysbryd DUW, myfi a ddyfeiliaf yn jawndda eu cadw hwy wrth flaen y Cleddyf: ond y Gelyn ymma fy wedi myned ynnosfi, a'm gorfu ac a'm diarfogodd cyn

cyn fynyched, fel y mae gennyf Achos i ddywedyd, fel *Dafydd* am ei Elynion, *Y mae efe yn drech nâ mi*: ac fel y dywad efe am ei Elyn pennaf, *Fe ddifethir fi ryw Ddydd trwy law Saul*; felly mae gennyf finneu ormod o Achos i ddywedyd, *Myfi a syrthiaf trwofi fy hun, megis ag yr wyfi fy hun yn Elyn mwyaf i'm Budd am llês Ysbrydol fy hunan*. Pa reitted yw, gan hynny, i mi gyfodi a hyfforddi fy holl Rymmusder a'm Glewder, a gwisgo fy Arfogaeth Ysbrydol, *ac ymnerthu yn yr Arglwydd ac ynghadernid ei Allu ef?* Myfi a wn fod yn rhaid i mi ymdrechbu cyn yr elwys i mywn trwy'r Porth cyfyng; rhaid i mi ennill y Goron, cyn ei gwisgo hi; a bod yn Aelod i'r Eglwys fi-lwriaethus cyn y derbynir fi i'r Eglwys orfoleddus. Mywn Gair, y mae'n rhaid i mi fyned trwy Anialwch anghyfannedd, a gorfod llawer Gelyn, cyn y delwys i Dîr *Canaan*; ac onid ê ni bydd i mi byth ei medd-iannu hi. Pa beth gan hynny? A gollafi fy Ngogoniant, i beidio a gwneuthur fy Nyled? A ymadawafi â'm Meddiant Ogoneddus Dragwyddol, i ymgadw rhag rhith Galedi, yr hwn a fynnei Diafol beri i mi goelio ei fod yn Drallod ac yn Gystudd? Gwae fi! pe bu-asei *GRIST* yn rhoi heibio Waith mawr fy Ngwaredigaeth i, i ymgadw rhag myned dan Ddigofeint *D U W* a Malaïs Dÿn, pa Gyflwr gresyn y buafwn i ynddo? Ac am hynny, pa Ddrygfri a Gogan bynnag a gaffwyf gan Wrthodedigion rhyfygus a halogedig, digred ac an-nuwieidd yr Oes; chwargdient am ben ym Mhroffes, neu watworent
yr

yr hyn fy wiw ganddynt ei alw yn Burdeb;
 twyllent fi am fy ngwîr Gyfiawnder, neu
 ddygent ac anrheithient fy Enw da a'm
 Cymmeriad; tywalltent eithaf eu Malais
 gwenwynig, a'i Cenfigen yn fy erbyn; y
 mae gennyf yr Adfyfyrdod gyssurus ymma
 yn wastadol i'm cynnal, O's wyf yn dïo-
 ddef hyn oll er mwyn CRIST, fod hyn yn
 Achos un ag a ddioddefodd fwy fîl o Weith-
 ieu o'm hachos i; ac am hynny myfi a
 ddylwn lawenhâu a gorfoleddu am hyn yn
 hyttrach nâ thristâu ac ymollwng: yn enw-
 dig, wrth ystyried, fod fy myrr a'm bysgafn
Gystudd ymma yn odidog rhagorol yn gweithbre-
du tragwyddol bwys Gogoniant i mi, 2 Cor.
iv. 17. Wrth weled hyn, yr wyf yn bwra-
 iadu yn ddiysgog, er Nerth cynnyddus Pe-
 chod, a Grym anoddefus fy Ngwynieu lly-
 gredig fy hun, gymmeryd arnaf bob Dyled,
 a myned dan bob Adfydi, ag a welo DUW
 yn ei Ddoethineb annherfynol yn addas eu
 gosod arnaf neu arfer fy Ammynedd ynddynt.

B W R I A D VII.

*Yr wyf yn bwriadu, trwy Râs
DUW, ddigio fel na phechwyf,
ac am hynny, na ddigiwyf wrth
ddim ond Pechod.*

MAE'r Rhan gyntaf o'r Bwriad yn seiliedig ar Orchymmyn St. Paul, *Digiwch ac na phechwch*, Eph. iv. 26. a'r olaf sydd Eglurhâd iddo, yn gystal a Di-ben wediei dynnu oddi wrtho ef. Canys o's yw Digio nid yn unig yn Gyfreithlawn, ond yn Ddyled, fel y tybygir ymma, pan fo hynny heb ein goblygu ni mywn Pechod; yr unig Anhawfder yw, gwybod pa fodd y dylid cynheddfu'r Wŷn honno, i gyfiawnhâu ei Harfer hi, heb fod yn euog o Bechod: a'r Amgylchiaden neu'r Cynheddfeun a ofynnir i hyn, yw, yn gyntaf, ei fod wedi ei osod ar Wrthddrych cymmwys, ac yn ail, nad elo dros ei Dersyneu priodol.

YN awr, megis nad oes dim a all haeddu fy Nig i, ond sydd yn anghyttunol i'm Natur, ac yn anfoddhâu ei Hawdwr hi, felly nid oes dim ond Pechod a all fod yn Wrthddrych priodol iddo. Y peth pennaf ag y sydd i mi gyfeirio atto yn fy Ngweithredoedd,

doedd, yw anrhydeddu, gwasanaethu, a boddhâu DUW; a pha fodd y gallaf wasanaethu a boddhâu DUW, wrth fod yn ddig wrth un peth, ond yr hyn a wn i ei fod yn ei anfoddhâu ef? Mi a allaf fod yn watworedig, yn warthruddedig, ac yn ddiystyr ym mhllith fy Nghydradd, neu wedi fy nghyuddo a'm condemnio, a'm cosbi gan y rhai fy'n uwch nâ mi; ac y mae'r Mesuren ymma yn rhy gymmwys i beri a chyffrôi Dynion i ddigio ac ymddial: ond yna, cyn y goddefwyf i'r Wŷn ymma ferwi ynnof, myfi a ddylwn ystyried, a ddarfu i mi ymddwŷn fel yr haeddwn i y fath Driniaeth; o's do, yna, nid oes dim Cam nac Anghyfiawnder wedi ei wneuthur â mi yn hynny, ac am hynny ni ddylwn ddigio am hyn: o's nid do, ni ddylwn i ddigio wrth y Dynion a wnaethant fel hyn yn gamweddus ac yn anghyfiawn â mi, ond yn unig wrth eu Pechodeu hwynt; Canys i ddywedyd yn briodol, nid y Dynion sy'n fy niweidio i ond y Pechod. A hynny nid am ei fod ef yn niweidiol i mi, ond am ei fod yn sarhâu ac yn anfoddhâu DUW ei hun; canys, digio wrth un peth ag nid yw yn digio DUW, yw digio DUW wrth fod yn ddig. Pa bryd bynnag, gan hynny, y derbynniwyf ddim Diriedi na Chyffroad o'r Natur ymma, yr wyf yn bwriadu gan borth Grâs DUW a'm Diwydrwydd fy hun, na chyffroir ac na thrallodir fi un Amser ganddynt, ym mhellach nag y maent yn bechadurus yn eu Natur eu hunein, ac yn y cyfamser gan dynnu'r Pechod oddi wrth y Pechaduricid, gwe-

ddïo am Faddeuant i'r rhai sydd yn euog o hono; ac nid yn unig hynny, ond yn ôl Gorchymmyn ac Ensampl fy Ngwardwr, i'e eu caru hwynt hefyd.

E I T H R pa fodd y byddaf sicr o fod heb ddigio wrth ddim ond wrth Bechod, ac felly bod heb bechu yn fy Nigoseint, pan y mae pob lled Ffilcreg neu Ddamwein gwrthwyneb mor bared i gyfodi'r Wÿn ymma ynnof? Yr Hylwybr goreu ag a gymmeraf yw, yr hwn y mae'r Gŵr doeth yn fy nghyfarwyddo iddo, *peidio a bôd yn gyflym yn fy Tsbryd*, Preg. vii. 9. *eithr, oedi Digoseint, trwy Synwyr*, Diar. xix 11. Faf pa bryd bynnag y digwyddo un peth, ag a gynhyrfo ac a ennynno fy Ngwÿn, y mae'n rhaid i mi yn ebrwydd attal ei Brys, ac oedi ei Gweithredoedd hi, hyd oni ystyriwyf yn ddisrifol yr Annogaethu a'r Achosion a barodd hynny. Ac megis y bydd hyn yn Gyfrwng da i uniawnu Gwrthddrych fy Nigoseint, felly yn yr un modd ei Fesur ef: Canys y mae'r hwn sy'n hwyrfrydig i Ddig, yn cymmeryd amser i ystyried, ac felly yn gosod ei Ddig dan Gyngor ei Reswm; a phwy bynnag sydd yn gwneuthur felly, ni ddioddef iddo fyned un Amser dros ei Dersyneu priodol: lle y mae efe, sy a'i Ddigoseint fel Gosgymmon, ag y sy'n cymmeryd Tân cyn gynted ag y disgynno'r Wreichionen arno, a'r hwn sy heb arfer un modd i rwystro iddo ledi, yn y man yn ennyn yn Fflam gynn-deiriog, yr hon cyn y diffoddir hi, a wnâfwy o Eniweid nag a allo efe byth ei adferu; Canys ni wÿr un Dÿn i ba le y gyrr
ei

ei Ddigofeint ef, pan gaffo unwaith y llaw uchaf arno. Am hynny i ymgadw rhag y petheu angeuol sydd yn canlyn y Digofeint hwn, yr wyf yn bwriadu, yn awr, na byddo i mi un Amser lefaru na gwneuthur dim, tra fyddwyf dan ei Allu ef, ond cymmeryd Amser i ystyried wrthyf fy hun, ac adfyfrio ar amryw Amgylchoedd y Weithred neu'r Gwrthddrych y mae efe yn cyfodi oddi wrtho, yn gyftal a'i Achlysur a'i Dueddiad ef; a chyn fynyched ag y caffwyf ddim ynddo yn anfoddhâu DUW, digio yn gymhesur wrth hynny, ei wellhâu, ei geryddu, a'i argyoeddi ef, mywn zêl a gwrefogrwydd Yf. bryd, addas i'r achos; eithr ymgadw yn wastadol oddi fywn Terfynau gwîr Ardymherwch Crist'nogeidd, yr hwn a adnabyddir bob Amser wrth Gariad a Brawdgarwch, ac a ymgynnesfina ag Addfwynder ac Arafwch. Ac O! pa fath Ysbryd heddychol bodlon a faetha y Bwriad ymma ynnôf? Pa mor esmwyth a llonydd y byddaf dan bob Amgylchedd? Tra mae ereill yn anynad ac anhy-naws, ac yn ymboeni, gan bob Coegbeth gwael a fo'n groes i'w Meddylieu, neu'n debig i fod yn Gamwedd iddynt: neu ynte yn syrthio i'r Rhy arall o fod yn ddi gyn-nwrf meddwl na theimlad; myfi trwy'r Bwriad ymma a gadwaf Gyfrwng rhwng y ddau, ac a feddiannaf fy Eneid mywn Heddwch ac Ammynedd.

Am fy

N G E I R I E U.

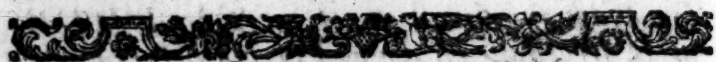
AN i mi mor bell a hyn lanhâu
Ffynnon fy Nghâlôn, o ran fy
Meddylieu a'm Serchiadeu, y
rhai ydynt Ymddangosiadeu di-
gyfrwng fy Eneid bywiog, y
peth nesaſ fydd yn sefyll arnaf,
yw Llywio fy Ymarweddiad oddi allan, o
Ran fy Ngeirieu a'm Gweithredoedd hefyd:
Ac am y Cyntaf y mae'r 'Sgrythur Gyſſegr-
lân yn ſicrhâu i mi, fod y *Tafod yn Fyd o*
Angbyfiawnder, Jago iii. 6. A thrachefn ei
fôd yn *Ddrwg aflywodraethus na ddychon un*
Dŷn ei ddof, adn. 8. Eithr, a ydyw efe yn
wîr mor afreolus? Yna y mae mwy o Achos
i'w gael ef wedi ei lywodraethu a'i ddar-
ostwng; a chan na wneir hynny gan un
Dŷn ei hunan, y mae yn rheittach i mi alw
am Borth yr Ysbryd Dwywol hwnnw fydd
yn dywedyd hyn am dano ef, yn gyntaf i
ſicrhâu fy Mwriadeu, ac yna, i'm nerthu i
yn eu Cyflawniad hwynt. Yr wyf yn
bwriadu yn ddiymmod ganlyn y Pſalmydd
brenhinol, yn y peth ymma, a *chadw fy*
ffyrdd, rhag pechu â'm Tafod, Pſal. xxxix. 1.
ic,

ie, yr wyf yn amcanu gyd â Job Sanſeidd,
Tra fyddo fy Anadl ynnof, ac Tsbryd D U W
yn fy ffroenan, na ddywed fy Ngwefusau An-
wiredd, ac na thraetha fy Nhafod Dwyll,
Job xxvii. 3, 4. Eithr gan ei fod ef yn gyf-
ryw Offeryn aflywodraethus, mor dra an-
hawdd ei ffrwyno na'i attal,

O D D U W, yr hwn a'i gwnaethofst ef ar
y Cyntaf, bydded i ti fy nerthu i gael y goreu
arno ef! Gofod, O A R G L W Y D D, gadw-
raeth o flaen fy Ngenau, a chadw Ddrws fy
Ngwefusau, fel gyd â St. Paul, y llefarwyf
Eiriau Gwirionedd a Sobrwydd, a phâr i'r
Drwg aflywodraethus ymma, fod yn Offeryn
llwyddiannus llawer o Ddaioni!

Fel y gwnelwyf hynny,

B W R I A D I.

*Tr wyf yn bwriadu, trwy Rdd
DUW, na lesarwyf lawer un
Amser rhag i mi yn fynych lesa-
ru gormodd, ac na lesarwyf
ddim oll yn hyttrach na llefa-
ru'n aflesiol.*

*MADRODD y ffôl a adwae-
nir wrth laweroedd o Eiriau,
Preg. v. 3. yn yrhai y mae llaw-
er o Wagedd, a Phechod hefyd,
adn. vi, 7. lle y mae'r neb a at-
talio ei Wefusau yn synbwyrol,*

Diar. x. 19. Hon yw y Ddarn hynny o Ddoe-
thineb Grist'nogeidd, yr wyfi yn awr yn
bwriadu edrych atti; ac, am hynny na thra-
ddodwyf un Amser fy Ngeirieu i'r Byd wrth
Rîf, ond wrth Bwys; nid wrth Faint, ond
wrth Gynnedd; nid gan guddio fy Meddwl
dan Eirieu ac Ymadroddion petrus, ond gan
gymhwysu fy Ymadroddion yn gywrein i
amlygu fy Meddwl: heb attal y rhai yr ym-
ddiddanwyf â hwynt â siarad aminherthynol
oddi amgylch, a hir-chwedl, ond cyfeirio
at y peth, wrth Linyn union Ymadroddion
cymmwys; fel na bo i mi ddywedyd un
Amser fwy nag a fo'r peth yn ofyn, na dy-
wedyd

wedyd dim oll pan na bo'r peth yn gofyn. Canys, pa ham y treuliwn i fy Anadl am ddim? Gwae fi! ac nid hynny yw'r cwbl; o's treuliaf ef yn ddrwg, fefydd hyn yn waeth o lawer nâ'i dreulio ef am ddim; Canys, fe fynegodd ein Gwaredwr bendigedig i mi, *y rhoddaf Gyfrif am bob Gair segur ac anfuddiol*, yn gyftal ag am yr halogedig, *Mat. xii. 36.* Ac yn awr, pettai'r holl Eirieu offer a lefereis erioed yn 'sgrifennedig, fel y mae gennyf Achos i gredu eu bod hwy, yn Llyfr Coffadwriaeth DUW, pa nifer o Lyfreu mawrion a fyddent? a phe y gwneid Dangosfeg, i gael y Geirieu buddiol, a segur, pa leied a fyddai yno yn perthyn i'r cyntaf, a pha Liaws i'r olaf? A phe dygid (yr hyn sy fwy arswydus etto) yr holl Eirieu hynny, mywn Barn yn fy erbyn, yn y Dydd olaf, pa fôdd y gwnâi'r Geirieu hynny eu hun fi yna yn fud? a pha Warth a Chywilydd Wyneb a fyddent yna i mi? Ond yr wyf yn hyderu, trwy Waed fy Ngwaredwr, a Dargreu sy Edifeirwch, y golchir ac y dilëir hwynt oll allan, cyn yr ymddangoswyf ger ei fron ef. I ddechreu hyn, megis ag yr wyf yn mawr alaru ac yn ffeiddio fy ynfydrwydd o'r blaen o Ran hyn; felly'r wyf yn arfaethu ac yn bwriadu yn gryf, ymagnio i'r eithaf yn yr Amser a ddaw, na roddwyf le mwyach i un o'r cyfryw Eirieu ac Ymadroddion segur, ag sydd yn debig fel hyn i fôd yn niweidiol i'm Lles tragywyddol; ond ystyried yn dda ym mlaen llaw bob Amser, pa beth, pa fodd, a pha ham yr wyf yn llefaru, ac na oddefwyf i un Ymadrodd llygredig ddyfod.

ddyfod o'm Geneu, ond y Cyfryw un ag a fyddo da i adeiladu yn fuddiol, fel y paro Râs i'r Gwrandawyr, Eph. iv. 29.

YR wyf yn gwybod fôd rhyw Eirieu ag y sydd yn Gellweir pur, a lefarir heb un Amcan arall, ond yn unig i beri Llawenydd, a throi ymmaith Driftwch; a'r Geirieu hynny, cyn belled ag y maent yn ddiddrwg a diniweid, a chyhyd ac y maent heb ddianrhydeddu DUW, neu ddrygu Enw da a Chymmeriad fy Nghymmydog, ydynt yn gyfreithlawn jaw'n a phrofadwy, yn gymmaint a'i bôd yn fuddiol i adferu ac adfywio fy Ysbryd, ac i gynnal fy Jechyd i. Ond yna y mae'n rhaid i mi bob Amser lywio a throi fy Ymadrodd, fel y byddo i'r hyn sy yn fy nadebru i wrth ddywedyd, fod yn fuddiol i ereill pan ddywedir ef; fei y byddo fy Ngeirieu nid yn unig yn gyfryw ag a fyddo heb ddim Drwg ynddynt, ond yn gyfryw ag a fyddo buddiol a llefiol; nid yn unig yn gyfryw ag na wnelont ddim Drwg, ond yn yr un modd yn gyfryw ag a wnelo lawer o Ddaioni i ereill yn gyftal ag i minneu. I'r Diben ymma, yr wyf yn bwriadu yn sicr, trwy Râd DUW, na byddo i mi un Amser lefaru, er mwyn llefaru, ond pwysf pob Gair cyn y llefarwyf ef, ac ystyried pa beth a ddaw o hono, ac at ba beth y mae efe yn tueddu, a fydd efe yn ddiu yn Achlysur Ddaioni, ynte Drygioni, neu a ydyw efe yn tueddu i adeiladu, neu adfeilio yr hwn yr wyf yn llefaru wrtho.

B W R I A D II.

*Yr wyf yn bwriadu, gan Rad
DUW, ymgadw nid yn unig
rhag Annuwioledeb Tyngu yn gel-
wyddog, ond hefyd rhag pob
Rhith Dyngu dim.*

MAE Anudon yn Bechod ag
y fydd wedi ei gondemnio gan
Ddeuddeu Natur; yn gymmaint
ag y gwnawn i Gam â'm Gall-
uoedd naturiol, o's rhoddwn
i le iddo, neu fod yn euog o
hono. Canys y mae'r un Natur ag y fydd
yn mynegi i mi, fod Person DUW i'w a-
ddoli, yn mynegi i mi yn yr un modd, fod
Enw DUW i'w anrhydeddu; a pha An-
nuwioledeb erchyllach sy bosibl ei ddychym-
myg, na darostwng Enw sancteiddiaf y DUW
Goruchaf, i wirio Celwydd Dŷn pechadurus?
Myfi a wn fod tyngu, mywn Achos da, a
modd uniawn, mor Gyfreithlawn dan y Ne-
wydd a than yr Hên Testament; Canys fel
hyn yr wyf yn cael St. Paul yn dywedyd,
Eithr ffyddlawn yw DUW, 2 Cor. i. 18.
a'r adn. 23. Ac yr wyf yn galw DUW yn
Dyst ar fy Enaid; yn yr hyn y cynhwylir
gwir natur Llŵ, yr hyn yw, Galw ar DDUW
yn

yn Dyst i Wirionedd yr hyn ym yn ei lefaru: ond pan fyddo ef i gynnal Celwydd, i Amcan drwg, neu'n ysgafn a gorwag, heb fod i Amcan yn y Byd, y mae efe yn Bechod mwyaf ei Bwys, ac fe ddylid, gan ei ffeiddio a'i gasâu i'r eithaf, ymgadw ac ymogel rhagddo. Y mae DUW yn dywedyd trwy Foses, Lefit. xix. 12. *Na thyngwch i'm Henw i yn anudon, ac na baloga Enw dy DDUW: yr ARGLWYDD ydwyf fi.* Ac, Ecfod. xx. 7. Deut. v. 11. *Na chymmer Enw yr ARGLWYDD dy DDUW yn ofer, canys nid dienog gan yr ARGLWYDD yr bwn a gymmero ei Enw ef yn Ofer.* Ac ym mhellach, y mae DUW yn dywedyd, trwy GRIST, Mat. v. 34, 35. *Na thwng ddim, nac i'r Nef, canys Gorseddfa DUW ydyw; nac i'r Ddaear, canys Troedfaingc ei Draed ydyw, &c.* fel ag y mae nid yn unig Myn DUW, a Myn JESU, yn Llwon, ond hefyd y mae tyngu i un o Greaduried DUW, mywn modd yn dyngu i DDUW ei hun. Yr wyf yn tyngu i'r Nef; a all y Nef glywed, neu dystiolaethu yr hyn wyf yn ddywedyd? Na all: y Mawrhydi Gogoneddus sy'n llywodraethu yno, wyfi yn alw arno i dystiolaethu Gwirionedd y Geirieu wyfi yn eu llefaru, a Phechod fy Nghàlon trwy dyngu iddynt. A wyf yn tyngu i'm Ffydd? A phabeth yw hynny? a all Ffydd dystiolaethu'r hyn a ddywedwyf? Na all: efe yn unig a weithiodd y Ffyddymma yn fy Nghàlon i, yw'r hwna all dystiolaethu Gwirionedd fy Ngeirieu i. Ac o's tyngaf i Ddonieu DUW, yr wyf mywn effeith yn tyngu i DDUW

ei hun, o's amgen yr wyf yn cyfrif i'r Cre-
adur, yr hyn sydd yn sefyll yn y Creawdwr
Gogoneddus yn unig, sef gwybod Meddylicu
fy Nghàlon, er dirgeled fyddont.

A thrachefn, y mae mwy yn y trydydd
Gorchymmyn, nag a fynnei Ddiafol i'r Byd
goelio ei fod ynddo; Canys pan y mae DUW
'n gorchymmyn i mi, *na chymmerwyf ei Enw
ef yn ofer*, y mae hynny'n fwy nâ phe gor-
chymmynafei efe i mi beidio yn unig a thyngu
i'w Enw ef: Canys nid wyf yn coelio nad
wyf yn cymmeryd ei Enw ef yn Ofer, bôb
gwaith ag yr wyf yn sôn am DDUW, heb
feddwl am dano ef; ac am hynny, myfi a
ddylwn ymegnio i ymgadw rhag crybwyll
am DDUW, yn gystal a thyngu iddo ef,
ond ar Achos pwysfawr, ac â'r Anrhydedd a'r
Parch sy yn gweddu i'w Fawrhydi ef; Ca-
nys yn ddiammeu, fe a ellir dywedyd, O
Arglwydd, ac O DUW, mor ofer, a
Myn yr Arglwydd, a Myn DUW. Ac am
hynny, ni ddylwn i un Amser lefaru'r fath
Eirieu, heb feddwl mywn Gwirionedd yn fy
Nghàlon yr hyn wyf yn ei ddywedyd allan
â'm Geneu, rhag 'lgrifennu fy Enw i ym-
mhlith y rhai hynny, *ag y sydd yn cymmeryd
Enw DUW yn Ofer*. Ond ym mhellach yn
waftadol yr wyf yn bwriadu nid yn unig
ymgadw rhag Llwon syl, ond yn yr un
môdd eu gwir Rithieu hwynt: fel y bo yr
hyn sy a'r olwg arno yn debig i Lw, mor
ffieidd gennyf, a'r hyn nid yw'r olwg arno
yn debig i ddim arall.

B W R I A D III.

*Yr wyf yn bwriadu, trwy Râs
DUW, beri bob Amser i'm Ta-
fod a'm Câlön fyned ynghyd, fel
na lefarwyf byth â'r un, yr hyn
ni byddwyf yn ei feddwl â'r
Hall.*

*EGIS ag y mae fy Ngwynfyd
yn gynnwysedig mywn Cyffe-
lybrwydd a Chyfagosrwydd, felly
mae fy Sancteiddrwydd mywn
Cyffelybrwydd a Chyddfurfiad
â'r Daioni pennaf. Yr wyf
yn well o gymmaint ag yr wyf yn debyccach
i'r Goreu; ac yn sancteiddach o gymmaint ag
yr wyf yn gyddfurfiolach â'r Sancteiddiaf,
neu'n hytrach ag ef sy'n Sancteiddrwydd ei
hun. Yn awr, un Enw mawr a fu gym-
meradwy gan y Goruchaf ei roddi iddo ei
hun, a thrwy yr hwn y mae'n wiw ganddo
ymddadguddio i ni yw *DUW*'r *Gwirionedd*:
felly myfi a fyddaf tybyccach i *DDUW*'r
Gwirionedd, o gymmaint ac yr wyf yn ddi-
anwadalach yngwirionedd *DUW*. A pha
bellaf yr elwyf oddi wrth hyn, nesaf yr wyf
yn dysod at Anian y Diafol, yr hwn yw *Tâd*
y Celwydd, a'r Celwyddogion hefyd, *Joan*
vlii.*

viii. 44. Ac oddi ymma y mae, fod Gwŷr yr Arfer yn anhawfach ganddynt oddef gosod Celwydd yn eu herbyn, nag un o'r holl Bechodeu y maent yn euog o honynt. Yr ydys yn edrych ar rod-di Celwydd i wŷr, neu ddywedyd, Dyna Gelwydd, megis y Drygfri mwyaf ag a ellir ei rod-di iddynt. A pha ham hynny? ond yn unig, am fod y Pechod ymma o Gelwydd yn eu gwneuthur mor debig i'w Tâd Diafol, ac na bydd gwaeth gan Ddŷn nemmor ei alw yn Ddiafol na'i alw yn Gelwyddog; ac am hynny, i ymgadw rhag Sarchâd a Gogan y Pechod damnadwy ymma, yn gystal a'i Ddrygioni peryglus ef, yr wyf yn bwriadu, trwy Fendith D U W, gyweirio fy Nhafod bob Amser yn un-fain â'm Câlôn, fel na bo i mi un Amser ddywedyddim, ond yr hyn a fyddwyf yn debig yn hollol ei fôd yn wŷr. Fel o's bydd i mi un Amser ddywedyd yr hyn nid yw wŷr, na bob hynny'n Fai fy Ewyllys, ond fy Nyall i.

MYFI a wn, y gwahanredolir Celwyddau yn Gyffredin yn gymmwynafol, niweidiol, a chellweirus; ac y tebig rhyw-rai fod yn hawscyd-ddwyn â rhai o honynt nag ereill. Eithr o'm rhan fy hun, yr wyf yn meddwl eu bôd i gyd yn niweidiol, ac am hynny nid i gellweir â hwynt, na'i goddef ar un Achos na Lliw mwy na'i gilidd. Nid fel pe bai'n Bechod, beidio a llefaru'n gywrein fel y mae'r peth ynddo ei hun, neu fel y mae efe yn ymddangos i mi yn ei Ystyr llythyrennol, heb rod-di rhyw rydd-did i Droellen a Dulloedd Arcithiol; [Canys e fyddai'r 'Sgrythur ei hun yn gelwyddog felly; gan fod ynddi lawer o Be-

theu nad ydynt wîr mywn Synwyr lythyrennol.] Ond y mae 'n rhaid i mi arfer yr Areithiol, megis heb gam arfer fy Rhydd-did Crist'nogol; ac, ain hynny nad arferwyf un Amser Ormoddiadeu, Gwatwariadeu, neu Droellu a Dulloedd ereill i dwyllo, a hudo fy Ngwrandawyr, ond yn unig i addurno, Egluchâu, neu sicrhau'r peth yn well.

OND y mae math arall o Gelwydieu ag y mae llawer o Ddynion yn barod i syrthio iddynt, a'r rhai'ny yw Celwydieu addewidiol; i ymgadw rhaddynt, yr wyf yn bwrriadu na byddo i mi Addo un peth byth â'm Geneu, ond yr hyn wyf yn Amcanu yn fy Nghàlon ei gyflawni; ac nad amcanaf gyflawni un peth un Amser, ond yr hyn fy ddiogel gennyf y gallaf ei gyflawni ef. Canys hyn yw Achos ac Achlysur y rhan fwyaf o Gelwydieu addewidiol, ein bod ni yn addo yn ddi Ammod yr hyn a ddylem ni ei addo'n unig yn ammodol: Canys er fy môd yn meddwl gwneuthur fel ag yr wyf yn dywedyd yn awr, etto y mae mîl o Betheu pwysig a allant ddyfod i mywn a throi Clorian fy Meddwl, neu rwystro Cyflawniad fy Addewid mywn modd arall. Felly oni bydd yn sicr dios gennyf y gallaf wneuthur y peth, y mae'n rhaid i mi bob Amser beidio'n ddi os ag addo ei wneuthur ef; ac, am hynny, mi a ofodaf i mywn yn wastadol, *O's DUW a'i myn*, neu *Gan Borth DUW*; gan ddyrchafu fy Nghàlon at *DDUW* yn y Cyfamser, rhag i mi *gymmeryd ei Enw ef yn ofer*.

B W R I A D IV.

Yr wyf yn bwriadu, trwy Ras DUW, lefaru am Bechodeu Dynion ereill yn unig ger bron eu Hwyrneben, ac am eu Rhinweddeu yn unig o'r tu Cefn iddynt.

R ydwyf yn cyfrif, canmol Dynion pan fônt yn bresennol, yn gymmaint Deryn Ynsydrwydd gan mwyaf, a'i hargyoe-ddi hwynt pan fônt yn absennol; er fy mod yn cyfaddef yn rhyw Achosion, ac i ryw Ddynion fod hyn yn ganmoladwy; yn enwedig pan fyddo'r Dŷn yn annhebig i ymchwyddo, ond i fyned rhagddo trwy hynny. Eithr absennu ereill, a hwynteu heb fôd yn fy nghlywed, yw'r Ddarn bennaf a ddychymmygwyd o Ynsydrwydd; Canys, megis y mae'n ammhossibl iddynt hwy gael dim Daioni, felly y mae'n ammhossibl na chaffwyf i lawer o Ddrwg trwy hynny. Canys nid yw'r cyfryw Eirieu, a gwnawn y goreu ag allom o honynt, ond segur ac ansuddiol, ac a allant nid yn unig fod yn Eniwed i'r Dŷn y llefarir hwy am dano, ond hefyd i'r Dŷn y llefarir hwy

210 *B W R I A D E U.*

wrtho, trwy archolli Bri'r Cyntaf, a Char-
iad yr olaf, ac felly, yn ganlynol fy Eneid i
fy hun; nag ê, er fy môd yn dywedyd yr
hyn fydd wîr ynddo ei hun, ac yn hysbys
gennyf ei fod ef felly: ac am hynny fe ddy-
lid ym mhob modd ymgadw rhag y ffordd
ymma o absennu.

OND y mae'n rhaid i mi'n fwy o lawer,
ofalu na chodwyf Chwedleu celwyddog ar
neb, na choelio'r rhai a wnâ hynny, na rhoi
fy Marn hyd oni ddwys ystyriwyf y Peth;
rhag i mi drofeddu Rheol Trugaredd a Cha-
riad, yr hon fy'n erchi i mi na farnwyf neb,
wrth Chwedleu rhai ereill, na'm Tyb fy
hun; nag ê, pettai'r peth yn wîr ynddo ei
hun, ei ddirnad ef yn wastadol yn yr Ystyr
goreu. Eithr, o's rhaid i mi fod yn ysgubo
Cornwyddydd Dynion ereill, ni ddylei hynny
fod y tu Cefn iddynt, ond o flaen eu Hwyr-
nebu; Canys y mae un yn Bechod mawr,
ac fe all y llall fod yn Ddyled mawr, sef,
Ceryddu fy Nghymodog am wneuthur rhyw
beth yn erbyn DUW, neu ddinistriol i'w
Eneid ei hun; gan ymegnio'n wastadol i
drîn y Cerydd, fel ygwnelwyf ei Bechod yn
gâs ganddo, ac y parwyf o's bydd possibl
iddo ymwrthod ag ef: Ond y mae llawer
jawn o Bwyllineb a Challineb Ysbrydol idd
eu harfer yn hyn, rhag i ereill fy ngheryddu
i yn gyfiawn am fy Ngherydd anghall i e-
reill. Y mae'n rhaid i mi yn wastadol adda-
fu fy Ngherydd i'r Amser, pa bryd, y Per-
son pwy, a'r Pechod yn erbyn yr hwn y
gosodis ef; gan ddyfeiso'n wastadol rhyngof
a mi fy hun, gwplâu'r Dyled ymma, fel

trwy

B W R I A D E U. 211

trwy droi Pechadur oddi wrth Gyfeiliorni ei
ffordd, y cadwyf fy Eneid rhag Angen, ac y
cuddiwyf Liaws o Bechoden; Jago v. 20. Nid
yn dangos fy llid yn erbyn y Pechadur, ond
fy Ngofid am y Pechod ydys yn ei geryddu.
Ni wnâ Geirieu poethion cyffrôus gwat-
warllyd, i Ddŷn ddigio Cymmaint wrth ei
Bechod ag ydys yn ei geryddu, ag wrth yr
hwn sydd yn ei geryddu ef. Nid yw Digo-
feint Gâr yn cyflawni Cyfiawnder DUW,
Jago i. 20. Eithr o bob Dyledswydd, y mae
'n rhaid cyflawni hon, mywn Ysbryd Car-
iad ac Addfwynder; y mae'n rhaid i mi yn
gyntaf ymlithro i'w Gariad ef, ac yna gwrthio
ei Bechod, ar ei Gydwybod, a hynny'n eglur
neu yn aneglur, fel y byddo'r Troseddwr, y
Bai, neu'r Achos yn gofyn, fel y caffo'r
hwn a geryddir gennyfi yn awr, Achos i
fendithio DUW o'm plegid i byth byth-
oedd.

B W R I A D V.

Yr wyf yn bwriadu, trwy Râs DUW, yn wastadol lefaru yn barchus wrth y rhai sydd uwch nâ mi, yn oftyngedig wrth y rhai sydd îs nâ mi, ac yn foefol wrth bawb.

DUW Goruchaf, Pen-teulu Tyeid mawr y Byd ymma, i'w lywodraethu ef yn drefnufach, yn ôl ei Ddoethineb Anherfynol, a gyfleodd rai yn uwch, arhai yn îs; efe a wnaeth rai fel Goruchwilwyr, ereill fel Gweision danynt; ac yn ôl Gwaith pob Dŷn yr hwn y mae efe yn ei ddisgwyl oddi wrtho, y mae efe yn mesur ei Dalenteu iddo ef. Bendigedig a fyddo ei Enw am hynny, efe a'm gosododd i mywn Cyflwr cenolig, gan roddi i mi Ddymuniad *Agur*, heb fod mywn Perygl o Genfigen ar un llaw, na Gresyndod ar y llall; fel ag y mae gennyf rai uwch nâ mi i'w hanrhydeddu, a rhai îs i ymddarostwng attynt. Ac yn ôl hynny, fy Nyled yw ymddwyn tu ag attynt, fel y byddo i Ymadroddion parchedig fy Ngeneu, amlygu Ufyddod gostyngedig fy Nghàlon, i'r Gallu a'r Awdurdod a roddodd DUW iddynt arnafi.

Gorch.

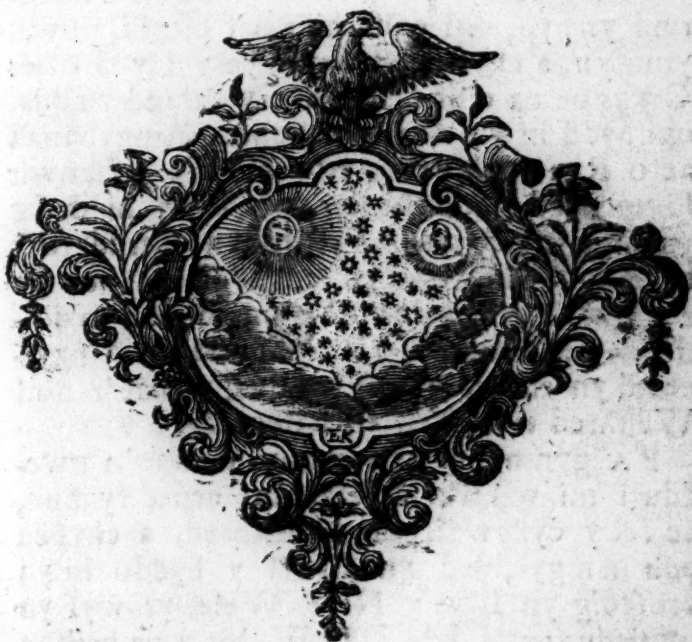
Gorchymmyn eglur yr Efengyl yw i ni roddi i bôb Dŷn ei Ddyled, *Ofn i'r hwn y mae Ofn, a Pharch i'r hwn y mae Parch yn ddyledus*, Rhuf. xiii. 13. Yr hyn Eirieu sydd yn profi yn eglur mai Dyled rhai yw derbyn Parch, a Dyled ereill yw ei roddi ef. Ac yn ôl hyn, y darllenwn pan ddygwyd *Paul* ger bron *Efestus*, na ddywedodd efe, Ai tydi yw 'r hwn y maent yn ei alw'n *Efestus*? neu, tydi *Efestus*, fel y dywedasei Awenyddion fionmedig, yn ein Dyddieu ni; ond, *Ardderchoecaf Efestus*, Aët. xxvi. 25. Yn yr un modd, nid yw St. *Joan* yn galw'r hon y mae'n 'sgrifennu attî, yn ei ail Epistol, gan ei bod yn un alluog, yn Wraig, ond yn *Arglwyddes esholedig*. A'r fath ymma o Barch a gadarnhëir ym mhellach i ni, nid yst unig trwy Ddefod wastadol pob Cenedl ym mhob oes i'r Byd, ond y mae hyn yr un modd yn gyttunol iawn â Rheoleu Rheswm union, yn gystal a threfn Llywodraeth. Canys megis ag y mae yno Ragoriaeth anianol a moelol, Rhagoriaeth mywn Donieu ac Oedran, a Rhagoriaeth yn yr un modd mywn Swydd a Sefyllfa; felly nid oes dim yn rheittach nâ bod o ran pob un o'r Petheu hyn, dalu Anrhydedd a Pharch i Ddynion, cyfattedbol i'r Gwahaniadeu hynny. Ac, am hynny, ni allaf na farnwyf ymddygiad rhai o'n Hymranwyr diweddar ni, tu ag at y rhai sy'n uwch nâ hwynt, yn gynhennus ac afresymmol, yn gystal ag yn wrthwyneb i Farn Ysbryd DUW, trwy'r hwn yr oedd y Prophwydi a'r Apostolion wedi eu hysbrydoli ac yn llefaru.

Ac

114 B W R I A D E U.

A c megis y mae Parch yn ddyledus ar rai
 is i'r rhai uwch nâ hwynt, mywn Ymddygiad,
 felly'r un môdd y mae rhyw Barch a Moe-
 feu gweddus i'w dangos gan rai uwch i rai
 fy is nâ hwynt, y rhai fy bob amser i'w trîn
 yn hynaws a gostynghedig, yn eu Hathrylith
 cynnefin, a lle yr ystyrir hwy fel drwg
 Weithredwyr, mywn Addfwynder ac Araf-
 wch. Yn gymmaint ag yr wyf yn tebig mai
 'r Olwg waethaf yn y Byd, yw gweled rhyw
 Ddynion, ag y sydd wedi myned ychydig yn
 uwch nâ'i Cymmydogion, yn edrych yn
 feilchon ac yn watwarus i wared ar bawb
 ag y sydd yn is nâ hwynt, yn anwiw gan-
 ddynt roddi iddynt yr Hawddgarwch na'r
 Parch lleiaf oll. Y mae'r cyfryw *Nabaleu*
aeogion beilchon, anfoesol a'r rhai hyn, nid
 yn unig yn anghyfiawn ac afresymol jawn
 yn eu Hymddygiad tu ag at eraill, ond yn E-
 lynion diammeu iddynt eu hunain, ag fy
 ganddynt yn yr holl Fyd heb law hynny;
 nid yn unig trwy dynnu arnynt Gafneb a
 Gelyniaeth pawb ag sydd oddi amgylch i-
 ddynt, ond yn yr un môdd trwy ymboeni â'r
 fath Bethu salwon fel y mae'r cyfryw Yf-
 brydoedd yn gyffredin yn gwnenthur. O
 herwydd pa ham, fel y boddhawyf DDUW,
 fy Nghymmodog, a mi fy hun, yn yr hyn a
 lefarwyf, pettawn yn rhagori ar Dddynion
 ereill, (yr hyn sydd ammhoffibl i mi ei debig)
 ym mhob peth; yr wyf yn bwriadu, gan Râd
 DUW, ymddwyn, fel pettawn heb ragori
 arnynt mywn dim; ac nid yn unig dywe-
 dyd yn barchus wrth y rhai sydd uwch nâ mi,
 ond yn ostynghedig a moesol wrth y rhai ag

y fydd yn is nâ mi hefyd. Myfi a ymegni-
af bôb Amser i arfer y cyfryw Eirieu gos-
tynghedig buddiol, ag a fyddo'n amlygu fy
Nghariad attynt, yn fwy nâ'm Gallu ar-
nynt; myfi a dymheraf fy Nhafod bob Am-
ser ag Ymadroddion blasus, ac nid chwer-
won, heb wneuthur fy Ngeneu yn Bwll i
ewynnu fy Nghynddaredda'm Gwŷn trwyddo
allan, ond yn hytrach yn Beiriant i dynnu
Cariad a Serch ereill i mywn trwyddo; gan
lesaru yn wastadol mor foefol wrth ereill,
ag yr ewyllysiwn i ereill lesaru wrthyf fin-
neu.

Am fy

NGWEITHREDOEDD.

FORDD arall i'm Heneid ymosod allan ac ymddangosi'r Byd, yw, wrth ei Weithredoedd, y rhai sy'n perthyn i mi edrych am eu Rheoli megis fy Ngeirieu; yn gymmaint ac nad oes o'r Amgylchiad drwg lleiaf yn un Weithred, ond yr hyn, oni edifarhëir o'i blegid, y bydd ymosyn, a chyfrif am dano, yn y Dydd olaf: Canys er na ellir cyfenwi Gweithred yn dda, oni bydd hi yn dda ym mhôb Amgylchiad ac o Ran pob peth; etto fe a'i cyfenwir hi yn ddrwg bob Amser, o's bydd hi drwg yn unig mywn un. Fel mywn Cerdd, o's bydd ond unt Tant yn anghydsain, neu yn anghyweir, y mae'r holl Gynghordiad yn ddi-faith; felly ymma, o's bydd ond un Amgylchiad yn eisieu, neu'n wallus, y mae'r holl Weithred trwy hyn yn halogedig.

PA gymmaint gan hynny, y mae'n gwe-ddu i mi wilio'n ddiesgeulus arnaf fy hun, ac felly cyflawni pob Gweithred, a chyflëu pob Amgylchiad ynddi, fel y byddo hi yn brofedig yn Llys y Nef? Wele, yr wyf yn bwriadu, trwy Râs DUW, brofi pa beth a allwyf wneuthur. Yr wyf yn gwybod fod yn ammhossibl i mi fwriadu ar Weithredoedd neillduol, eithr pa wedd bynnag, myfi a

amcanaf

amcanaf y cyfryw Reoleu cyffredinol, y
byddo eu cyfaddasu hwynt at Weithre-
doedd neillduol yn perfformu fod yn fodlon
a chymmeradwy gan D D U W; gan ragfw-
rw hyn bob Amser ag a fwriedais i arno o'r
blaen, megis y Sail oreu, fef, cymhesuro fy
Ngweithredoedd wrth Reol y 'Sgrythur, ac
na wnelwyf ddim ond yr hyn y byddo gen-
nyf yn rhyw ffordd neu gilidd Awdurdod i-
ddo yngâir D U W. Ar yr Wyddor sicr
ddiymmod ymma,

B W R I A D I.

*Yr wyf yn bwriadu trwy Rad
D U W, wneuthur pŵb peth
mywn Ufydd-dod i Ewyllys
D U W.*

ID yw ddigon, bod yr hyn a
wnelwyf yn Ewyllys D U W,
eithr y mae'n rhaid i mi am
hynny ei wneuthur ef, o blegid
ei fod yn Ewyllys D U W. Ca-
nys pabeth a ddywed fy Nhâd?

*Fy Mâb, moes i mi dy Gâlön, dalied dy Ly-
gaid ar fy ffyrdd i, Diar. xxiii. 26. Fel na
fyn fy Nhâd-fy Llaw i ei hun ond fy Nghâl-
on hefyd: ac ni ddylei fy Nhraed rodio yn
Ffyrdd D U W, hyd oni byddo i'm Llygaid
ddal arnynt a barnu eu bod hwy felly. Mi*

218 B W R I A D E U.

a allaf wneuthur Gweithred sydd yn dda yn-
ddi ei hun, ac etto yn y Cyfamser bod heb
wneuthur Gweithred dda, o's nid ydwyf gan
hynny yn ei gwneuthur o blegid ei bod hi
felly; Er Cynllun, Mi a allaf roi Elusen i'r
Tlawd, porthi'r Newynog, neu ddilladu'r
Noeth; ond moeswch i mi holi ac ystyried
yn dda, ar ba Wyddor y mae'r Gweithre-
doedd ymma wedi eu feilio, a ydwyf gan hyn-
ny yn eu gwneuthur hwy, o blegid i DDUW
eu gorchymmyn hwynt; onid wyf, ni bydd
i mi borthi'r Tlawd yn Weithred dda, inwy
nag yr oedd i'r Cigfrain borthi'r Pro-
phwyd, i *Bren.* xvii. 6. Yr oedd iddynt hwy
borthi'r Prophwyd wedi ei orchymmyn gan
DDUW; yn gyftal ag i minneu borthi'r
Tlawd; ond ni's gallaf ddywedyd iddynt
hwy wneuthur Gweithred dda, o blegid er
iddynt wneuthur yr hyn oedd orchymmyne-
dig gan DDUW, etto gan eu bod yn Gre-
aduried direswm, ni allent ystyried y Gor-
chymmyn hwnnw, ac felly ni allent wneu-
thur hyn mywn Ufydd-dod iddo ef.

Y mae rhyw Ddynion, a'r y mae rhai Pe-
chodeu, yn eu Natur eu hunain, yn gâs a
ffieidd i wîr Wêdd a Thymmer eu Hyspryd
hwynt. Fel hyn yr adwaenwn i rai ag oe-
ddent wedi eu dwyn gan eu Hardymmer i
Wrthnaws Drythyllwch a Glythineb; ac e-
reill drachefn, y rhai ni allent aros un Am-
ser yfed dros dorri eu Syched, chwaethach
ymddirywio o Ddynion yn Anifeilieid wrth
yfed i Ormodedd. A'r Cyffelyb a ellir ei
hynodi am Gybydd-dod, i'r hwn yr oedd
Luther yn gyfryw Elyn ag y dywedir fod
Cybydd-

Cybydd-dod yn wrthwyneb i'w Naturiaeth ef. Yn awr, meddaf, er bôd ymgadw rhag y Pechodeu hyn yn ganmoladwy jawn ym mhob math o Bobl, etto oni bydd yno gyd â Ffrydieu eu Hardymmer anianol, yn rhedeg yn yr un modd Ddymuniad Ysbrydol i fodloni DUW, ac ufyddhâu i'w Orchymmynion ef, nid yw iddynt ymgadw oddi wrth y Beieu hyn yn ddim mwy nag y mae'r Anifeiliad direfwm yn ei wneuthur, y rhai fy bob Amser yn gwneuthur yn ôl Ardymherwch eu Cyrph, ac nid ynt un Amser yn euog o un Gormodedd ag fydd er niweid iddynt. Oddi ymma y mae fod yn gorchymmyn i *Weision Ufydd-dod i'r rhai fydd Arglwyddi iddynt, â Gwasanaeth da, megis i'r ARGLWYDD* ac nid i Ddynion; Eph. vi. 5, 6, 7. Yr hyn fy'n dangos yn eglur, mai er i Wâs ufyddhâu i'w Arglwydd, etto, oni wnâ efe hynny mywn Ufydd-dod i DDUW, ni bydd efe cymmeradwy gan DDUW. Fel pa bryd bynnag yr ymaflwyf mywn un Weithred ag y fydd dda, y mae yn rhaid i mi yn wastadol ddal fy Llygad ar DDUW yn ei gorchymmyn hi, a'i gwneuthur hi o blegid hynny yn unig; fel yn gwybod, pettawn ond rhoddi un ffyrlling i'r Tlawd, yn fy holl Fywyd, a gwneuthur hynny mywn Ufydd-dod i Orchymmyn DUW, y bydd hynny'n gymmeradwy yn gynt na'r eiddynt hwy, ag y fydd yn porthi Cannoedd ar eu Byrddu bob Dydd, heb edrych dim ar y Gorchymmyn hwnnw.

A ydwyf yn gweled Adyn tlawd ym mron syrthio ar y Ddaear, o eisieu ychydig o Gyn-

haliaeth, a'm Ilamysgaroedd yn dechreu cyn-
hesu tu ag atto ef? Bid i mi chwilio fy
Nghàlon, ac edrych pa beth y fydd yn cyfo-
di'r Trugarogrwydd ymma ynnof. O's tar-
ddu y mae efe yn unig oddi wrth Dynerwch
anianol tu ag at Frawd mywn Adfydi, heb
edrych ar Gariad DUW, yr hwn a orchym-
mynnodd aca barodd hyn, fe borthir ac a addi-
anghenir y Dŷn tlawd, ond ni bydd gan
DDUW na Bodlonrwydd na Hyfrydwch
yn hynny. Trachefn, a ydyw fy Nghyfeill-
ion yn fy annog i weddio, neu wrando,
neu wneuthur un Weithred Ysbrydol neu
foesol arall, a minneu am hynny'n unig yn
ei gwneuthur hi, o blegid eu Taerni hwynt?
Mi a fodlonaf Ddymuniad fy Nghyfeillion,
ond ni ellir dywedyd yn briodol fy mod yn
ufyddhâu Gorchymmynion DUW yn y
cyfryw Gyflawniad; fel mai y Sail fawr
unig, yr hon fy raid i mi fwriadu adeiladu
holl Weithredoedd fy Muchedd arni yw, U-
fydd-ded unfurfiol i'r DUW hwnnw, gan
yr hwn yn unig y nerthir fi i'w cyflawni
hwynt.

B W R I A D II.

*Ir wyf yn bwriadu, trwy Râd
DUW, wneuthur pob peth yn
Bwyllog ac yn Gall, yn gystal
ag mywn Zêl a Chariad.*

RA yr ydwyf wedi caead arnaf
yn y Babell ddaearol ymma, yr
wyf yn byw gan mwyaf megis
mywn Daeardy tywyll, heb ddim
Goleuni gennyfi weithio wrtho,
ond ychydig sydd yn dyfod i
mywn trwy Agenni culion fy Nyall i. Fel
ag y mae'n rhaid im' ddefnyddio'n llwyr
yr ychydig Oleuni a'r Gwybodaeth hynny
ag y sydd gennyf, i reoli'r Gwrês a'r Zêl ag
y sydd yn aros weithieu ar fy Ysbryd i. Ca-
nys fe all Cynhyrfaieu da ryw brydieu fy
nwyn i i Weithredoedd drwg, fe all fy Zêl i
wrth olrhein Gogoniant DUW, fy mwrw i
weithieu bendramwnwgl dros ei Gyfreithieu
ef; yn enwedig, lle ni ddarfu i Ddoethineb
Crist'nogol yn gyntaf hynodi'r Ffordd a go-
fod Terfynau iddi: megis, mywn Ymddiddan,
fe all fy Zêl beri i mi dastu Perleu o flaen
Moch, neu ddywedyd Geirieu pan fo Tewi
yn glodfawrusach; felly, yn fy Ngweithre-
doedd hefyd, oni bydd Doethineb a Phwyll yn
llywodraethu ac yn rheoli fy Ngwynieu, myfi
a redaf yn fynych i'r cyfryw rai ag a fyddo-
yn

22. B W R I A D E U.

yn gwbl afreidiol ac amherthynol, ac am hynny a ddylid eu gadel heb wneuthur, ac i esgeuluso'n feunyddiol lawer Dyledswydd ag a ddylid eu cyflawni.

E I T H R fy Nyall a'm Pwyll fy reidiol yn bennaf, i drefnu Amser a Lle, ac Amgylchiaden neillduol ereill, Triniad annhrefnus y rhai a lygra'r Gweithredoedd goreu. Ensampl; y mae honno yn Weithred dda yn rhyw Amser a Lle, ag nid yw felly mywn Amser a Lle arall; ac a all fod yn ddiniweid a gweddus mywn un Dŷn, er ei bod yn llwyr wrthwyneb i hynny mywn un arall. Am hynny, Swydd briodol fy Nyall ydyw, hynodi allan, yr Amser, a'r Lle, a'r Dŷn, cymhwysaf i Gyflawniad pob Gweithred yr ymrwymwyf ynddi. Ensampl; wrth rannu i'r Tlawd, y mae'n rhaid i'm Llaw gariadol naill ai bod wedi ei harwain gan Lygad y Dyall, pa le, pa bryd, pa faint, ac i bwyl, y mae i mi rodidi; neu ynte, yn y cyfamsfer, sefydd i mi nid yn unig ddigio D U W, ond gwneuthur Cam a'm Cymmodog, a mi fy hun hefyd. Ac felly am bob Gweithred arall fel ei gilidd; y rhai ni ddylwn i un Amser ymosod yn eu cylch, er eu bod o'r Rhes isaf, heb ymgynghori â Rheoleu Doethineb wedi eu tynnu wrth Ait D U W.

B W R

BWRIAD III.

Yr wyf yn bwriadu, trwy Râd DUW na osodwyf un Amser fy Llaw, fy Mhen, na'm Calon ynghylch dim, ond yr hyn wyf yn gredu yn ddieu fy dda ynddo ei hun, ac a gyfrifir felly gan DDUW.

EB Ffydd, medd yr Apostol i mi, ammbossibl yw rhyngu bodd DUW, Heb. xi. 5. Canys pabeth bynnag nid yw o Ffydd, Pechod yw, Rhuf. xiv. 23. lle wrth Ffydd nid oes i ni ddyall y Ffydd

i achub, â'r hon yr wyf yn credu fy mod yn gyfiawn trwy GRIST; ond honno â'r hon yr wyf yn credu y bydd fy Ngweithredoedd yn gymmeradwy gan DDUW; Canys yr ydys yn gosod Ffydd ymma gyferbyn a phetruso; a hynny, nid ynghylch i GRIST farw drosod, nac i minneu fyw ynddo ef, ond ynghylch Gweithredoedd neillduol fy Muchedd. *Yr hwn fydd yn petruso*, medd yr Apostol, *a gondemnwyd o's bwyty*; hynny yw, efe yr hwn a fwytao yr hyn y mae yn petruso pa un fy gyfreithlawn iddo ai ei fwyta ai peidio, a ddamnwyd; am iddo bechu yn gwneuthur hynny, ac am hynny fe a ddamnir o'i blegid ef. A pha ham hynny? Am nad yw efe yn bwyta o Ffydd; O blegid ei fod yn gwneuthur yr hyn ni wya efe pa un a wna ai ei wneuthur ef ai peidio, heb gredu ei.

ei fod ef yn wir-ddieu yn dda ynddo ei hun, nac yn gymmeradwy gan DDUW. Ac, er bod yr Apostol ymma yn tystio yn unig yrry Weithred neillduol honno o fwyta, etto y mae'r hyn y mae efe yn ddywedyd ynghylch hon, yn gyfaddafadwy priodol i holl Weithredoedd ereill Buchedd: Canys y mae efe wedi hynny yn cyssylltu wrtho, *Pa beth bynnag nid yw o Ffydd, Pechod yw*; pa beth bynnag ydyw, na da na drwg, oni waeir ef trwy Ffydd, Pechod yw.

Ac yn wir, fe fydd y peth neillduol ymma yn fuddiol jawn yn fy holl Fuchedd i, i ymgadw rhag llawer o Bechodau, ac i wneuthur llawer o Ddaioni: Canys y mae llawer o Bethen ag y fy dda ynddynt eu hunain, ag aallant, o eisien Ffydd ddyfod yn llwyr wrthwyneb i hynny i mi; oni bydd fy Nghalon yn credu fod yr hyn wyf yn ei wneuthur yn dda, ni all fy Llaw ei wneuthur ef byth felly. Neu o's byddaf yn tebig fod yr hyn wyf yn wneuthur yn ddrwg, er na bydd felly ynddo ei hun, etto i mi ond tebig ei fod felly, a'i gwnâ ef felly i mi.

A hyn yr ym ni yn ei alw yn wneuthur rhyw beth â Chydwybod dda, neu yn ymarfer, fel y gwnaeth St. Paul, i gael Cydwybod ddirwystr. A myned yn wrthwyneb i Gyfarwyddiad fy Nghydwybod yn y peth neillduol ymma, yw trofeddu Gorchymmyndu DUW. Canys y mae Cydwybod yn hyn, megis Rhaglaw DUW yn fy Eneid i; yr hyn y mae Cydwybod yn orchymmyndu, y mae DUW yn ei orchymmyndu; yr hyn y mae Cydwybod yn wahardd, y mae DUW yn ei wahardd; hynny yw, yr wyf

mor

mor hollol dan Allu Cydwybod mal Gor-
chymmynion DUW, yn y cyfryw achos. Fel
ag y mae'n ammhoffibl i mi ufyddhau i'r o-
laf, hyd oni ufyddhawyf i'r cyntaf. A pha
faint yna y mae yn gweddu i mi, edrych ar
fod fy Nghydwybod wedi ei haddysgu yn
jawn ym mhob peth? Canys, megis o's bydd
Barnwr wedi ei gam gyfarwyddo, y mae'n
ammhoffibl iddo roddi Barn gyfiawn; felly
o's bydd Cydwybod wedi ei cham gyfarwy-
ddo, y mae'n ammhoffibl i mi wneuthur
Gweithred gyfiawn. Ac ym mha Gyfiwr
gresyn yna y byddaf ynddo? O's gwnaf yr
hyn sydd ynddo ei hun yn bechadurus, er bod
fy Nghydwybod yn dywedyd i mi ei fod ef
yn dda, etto yr wyf yn pechu, am fod y
Weithred ei hun yn bechadurus; ac o's gwnaf
yr hyn sydd ynddo ei hun yn dda, a'm Cyd-
wybod yn dywedyd i mi ei fod yn ddrwg, yr
wyf yn pechu, o blegid bod fy Nghydwybod
yn dywedyd i mi ei fod ef felly: Yn gym-
maint ag fel y mae fy Nghydwybod, felly y
bydd fy Ngweithredoedd.

O blegid y Rheswm ymma, yr wyf yn bwr-
iadu, ger bron fy Nghreawdwr mawr, na
wnelwyf un Amser ddim, hyd oni hysby-
swyf i'm Cydwybod allan o Air DUW, a
ydyw'n gyfreithlawn i mi ei wneuthur ef, ai-
nid ydyw; neu o's bydd efe heb eiderfynna yno,
chwilio ac ymosyn yn fanol ym mhob Am-
gylchiad iddo, gan ystyried rhyngof a mi fy
hun, pa Ddaioni neu pa Ddrwg a ddaw oddi
wrtho ef, ac felly, pa Ddaioni neu pa Ddrwg
sydd ynddo ef, ac yn ôl fel y torro fy Nghyd-
wybod yr ymrafael, wrth glywed y Rhesym-
meu.

meu ar bob tu, mi a'i gwnâf, neu ni's gwnaf ef; heb gymmeryd arnaf un peth un Amser ar Dyb noeth, o blegid y gall efe fod yn dda, ond ar Goel gwirddieu a hollol ei fod ef felly.

B W R I A D IV.

Yr wyf yn bwriadu, trwy Râd DUW, wneuthur pob peth er Gogoniant i DDUW.

EGIS na wnaethpwyd fi gen-nyf fy hun, felly ni wnaethpwyd fi er fy mywn fy hun; *Canys DUW*, medd y Gŵr doeth, a wnaeth bob peth er ei fwyn ei hun, *Diar. xvi. 4.* A chan fy mod fel hyn wedi fy ngwneuthur er mwyn *DUW*, y mae'n canlyn wrth Ddefod, y dylwn i weithio er *DUW*; onid é, myfi a ddiddymaf *Ddiben* fy Nghreadigaeth. Yn gymmaint a'm bod yn gwneuthur yn *DDUW* i mi, pa beth bynnag a'r ydwyf yn cyfeirio atto yn bennaf, yn yr hyn a wnelwyf: A ydwyf yn cyfeirio at *Ogoniant* y *JEHOFAH* Holl-Ogoneddus? Yr wyf yn ei wneuthur ef yn *DDUW* i mi: A wyf yn cyfeirio at *Olud*? Yna, *Mammon* wyf yn wneuthur yn *DDUW* i mi: ac am hynny yr ydysyn gatw *Cybydd* dod yn *Eulyn-Addoliaeth*, *Col. iii. 5.* A wyf yn cyfeirio at felus *Chwanteu*? Yna fy *Synhwyreu* anianol wyf yn wneuthur

thur yn DDUW i mi, *Phil. iii. 19.* A wyf yn cyfeirio at gael Clôd gan Ddynion, neu Ddyrchafiad bydol? neu, A wyf yn cyfeirio at fy Jechyd a'm Heinioes fy hun? y rhai hyn yw fy Nuwieu. Canys pa beth yw Addoliad ond peri i holl Alluoedd fy Eneid, a holl Weithredoedd fy Nghorph, blygu ac ymofwng iddynt? Oddi ymma y mae, fôd DUW Goruchaf, yr hwn a ddywédodd, na roddei efe ei Ogoniant i arall, yn gorchymmyn mor eglur i mi, wneuthur pob peth er Gogoniant iddo; *Pa un bynnag ai bwyta ai yfed, medd yr Apostol, ai beth bynnag a wneloch, gwnewch bob peth er Gogoniant i DDUW, 1 Cor. x. 31.*

A pha fodd y dywedir fy mod i, Bryfgwael, yn gwneuthur unrhyw beth, er Gogoniant i'r DUW Tragywyddol? Wele, yn yr un modd ag y dywedir ei fod ef yn gwneuthur yr hyn y mae efe yn ei wneuthur, er ei Ogoniant ei hun. A pha fodd y mae hynny? trwy amlygu ei Ogoniant ef i ereill. Fel hyn o's gallafi fyw a gweithredu, fel y byddo i mi trwy hynny amlygu fod y DUW wyf yn ei wasanaethu yn DDUW Gogoneddus, Gogoneddus mywn Sancteiddrwydd, Gogoneddus mywn Daioni, Gogoneddus mywn Doethineb, Gogoneddus mywn Gallu, a'r cyffelyb; hyn yw gwneuthur pob peth er Gogoniant i DDUW. Am Ensampl, trwy weddio ar DDUW, yr wyf yn sicrhau ei fod ef yn DDUW Annherfynol mywn Gwybodaeth, ei fod ef yn bresennol gyd â mi, ac yn fy nghlywed yn gweddio, pa le bynnag yr ydwyf; ac yr wyf yn cyfaddef ei fod ef yn Annherfynol mywn Trugaredd, ym ei fôd yn difoddef

228 B W R I A D E U.

oddef i'r fath Greadur pechadurus ag wyfi i
ymnesâu atto ef, &c. Ac felly nid oes o'r
Weithred leiaf agymmerwyfarnaf, nad ydwyf
i'w thrîn hi, fel yr amlyger Gogoniant DUW
trwyddi hi, gan wneuthur yn Ddiben ac yn
Amcan i mi wneuthur felly; o's amgen,
gwnelwyf yr hyn a fynnwysf, yr wyf yn sicr i
bechu; Canys er fy mod yn cyfadd ef, na all
Diben da un Amser wneuthur Gweithred
ddrwg yn dda, etto se wnâ Diben drwg bob
Amser Weithred dda yn ddrwg: Felly, fel
ag ymynnwn i un Amser wneuthur un peth
ag fy dda, y mae'n rhaid i mi fôd yn sicr
i'w wneuthur ef er Gogoniant i DDUW.

B W R I A D V.

*Yr wyf yn bwriadu, trwy Râd DUW,
gymmysgu'r cyfryw Adferiadeu â'm
Gorchwylion, fel yr elo fy Ngwaith rhag-
ddo trwy fy Adferiadeu.*

AN i mi ymroddi yn gwbl i
DDUW, y mae'r cwbl ag y fy
gennyf, neu ag ydwyf, i wneu-
thur y goreu o hono yn waista-
dol iddo ef; yn gymmaint ag
oni bai Anghenion Natur ag y
byddai, ac y dylai bôb Munydyn o'm Ham-
fer fôd i'w treulio yn ei Addoliad a'i Wasa-
naeth digyfrwng ef. Eithr er bôd Natur yn go-
fyn rhyw Amser oddi wrth fy Ngwasanaeth
arbennig

arbennig iddo ef, i mi ymadferu; etto y mae Grâs yn gofyn y dylei'r Adferiad ymma i mi fôd yn wastadol i ddwyn ym mlaen ei Wafanaeth ef: fal nad yw fy Adferiaden yn unig yn fy nghymhwyso i Wafanaeth ym mhellach, ond hwy a ddylent fod ynddynt eu hunain, yn rhyw ffordd neu gilidd, yn wafanaethgar iddo ef; ac fel y byddont felly, y mae'n rhaid i mi gymmeryd cymmaint o O-fal wrth ddewis fy Adferiaden, ag wrth eu harfer hwynt.

Y mae rhyw Adferiaden ag y fy mor bell oddi wrth fôd yn fuddiol i'w Wafanaeth ef, a'i bod yn gwneuthur mwy tu ag at ennyn ei Ddigofaint ef: Megis Cyfeddach a Chwareu, y rhai, er eu bod ynddynt eu hunain, yn gyfreithlawn, etto, megis y maent yn fynych yn bôd yn Achos i Dyngu, Celwydd, Tŵyll, a Chynnen ym mhlith Dynion, ac felly o Ddigofaint yn NUW; felly maent ym mhôb môdd, i'w gochel ac ymgadw rhagddynt. Y mae yn betrus, a ydyw Chwareu yn Adferiad cyfreithlawn un Amser: o blegid naill ai Coelbrenniaeth ydyw ef, neu nid é. O's Coelbrenniaeth ydyw ef, nid ydyw yn gyfreithlawn, o blegid, Rhyfyg a Phechod difawr yw gosod DUW ar waith i ni ymadferu; i Ddiddymrwydd gwael ofod y Daioni pennaf, i bennu yn ddigyfrwng y cyfryw bethau coegion diddym ac anaddas iddo. O's nid Coelbrenniad ydyw, yna nid Adferiad par ydyw ef; Canys o's yw efe yn sefyll ar Synwyr a Myfyrdod Dŷn, y mae yn arfer ei Ymhennydd a'i Ysbrydoedd ef yn gymmaint a phettaf efe ynghŷlch pethau ereill: felly gan

ei fôd, ar y naill du heb fod yn gyfreithlawn; ar y tu arall, heb fôd yn Adferiad; ni all efe fôd ar un tu, yn Adferiad cyfreithlawn.

CANYS, pa beth yw Diben Adferiad, ond adfywio fy Ysbrydoedd palledig, eu gadel hwynt i orphwys a bod yn llonydd ychydig, pan fônt yn ddiffygiol gan ormod Llafur, fel y bônt yn hoywach, ac yn fywiocach, ac yn addasach i weithio wedi hynny? O hyn y mae, fôd DUW yn wîr wedi rhag-ddarparu Adferiad i bôb Creadur teimladwy; Cwsg, yr hwn yw Gorphwysdra'r Ysbrydoedd yn y Gwynneu. Pan fyddo'r Ysbrydoedd bywiol bychein wedi bôd ar hyd y Dydd yn rhedeg i fynu ac i wared ar Negeseu'r Enaid, yna, y mae Gorweid yn ddistaw ac yn llonydd, yn Adfywiad a Dadebrad mawr iddynt, cyd bo yn wastadol arfer hynny yn gymmhesur. Lle y mae ymoddef gormod yn hynny, yn hytrach yn Rhwystr ac yn Syndod iddynt; fel y gwelwn yn ein Cyrph, pan fyddont heb fod yn arfer hynny, y maent yn wrthwyneppaf ac yn anghymhwysaf i weithio.

FEL mai Amser pennaf ac unig Adferiad, yw, pan fyddo fy Ysbrydoedd yn lluddedig gan Lafur a Myfyrdod, neu wedi eu galw i ryw Orchawyl rheidiol, yn rhyw Le arall; megis wrth, ac ar Ôl Bwyd, yn enwedig y cyfryw ag sydd anhawdd ganddo dreulio yn y Cylla; Canys y pryd hynny mae gan yr Ysbrydoedd ddigon i wneuthur, yn troi'r Ymborth ym yn fwyta yn Faeth daionus. Ac am hynny, Dyfalwch Myfyrdod, Rhedeg, Ymdrech, a'r cyffelyb Weithredoedd egniol, nid ydynt yn briodol ar y cyfryw Amser; o blegid

blegid, megis ag yr ydym ni wrth fyfyrion yn
tynnu'r Ysbrydoedd o'r Cylla i'r Pen; felly,
yn yr Ymarferion ereill, megis rhodio'n gym-
hedrol, Ymgynghori, Ymddiddan cynnefn
ynghŷfch Pethen cyffredin angenrheidiol, yr
ydym yn eu danfon hwynt o'r Cylla, i ran-
neu ereill y Corph, lle y maenti'w gosod ar
Waith.

E I T H R yr un a gefeis i yn Adferiad go-
reu i'm Corph a'm Meddwl hefyd, pan fy-
ddai ar un o honynt angen hynny, yw Cerdd,
yr hon fydd yn ymarferu ar unwaith, fy
Nghorph a'm Heneid hefyd; yn enwedig
pan fwyf yn Canu fy hun. Canys yna, yr
wyf yn tebig, fod yr un rhyw Gyffro ag y
mae fy Llaw yn beri ar yr Offeryn yn bare-
dig gan yr Offeryn ar fy Nghàlon i; y mae
hyn yn galw fy Ysbrydoedd i mywn, yn llo-
nyddu fy Meddylieu, yn boddhâu fy Nghlust-
ieu, yn adferu fy Nghôl, ac felly nid yn a-
nig yn fy addasu i Orchwylion wedi hynny,
ond yn llanw fy Nghàlon yn bresennol â
Myfyrdodeu pŵr a buddiol; fel ag y mae'n
gyffredin y Gwirionedd yn ymdannu yn e-
gluraf yn fy Meddwl, pan fyddo'r Gerdd yn
seinio yn bereiddiaf yn fy Nghlustieu. Ac
oddi ymma y mae, fy môd yn cael fy Eneid
yn dyfod yn gynghaneddach, wrth ymarfer
cymmaint â Chydais, ac mor wrthwyneb i
bôb math o Anghyttundeb, a bod y Sain ang-
hordioli leiaf mywn Cerdd neu Ymadrodd yn
arwjaun yr olwg arni, ac yn anhyfrydgennyf.

B O D rhyw beth mywn Cerdd yn fwy nâ
chynnefinol, a ymddengys oddi wrth i Dda-
fydd ei harfer hi, i yrru ymmaith yr Ysbryd
X 2 drwg

drwg oddi wrth *Saul*, ac *Elifeus* i ddwyn yr Ysbryd da arno ei hun. Gan yr hyn y perir im' goelio, fod ynddi yn ddiu ryw fath o Allu dirgel a Chyfaredd, ag y fydd yn naturiol yn gwasgaru oddi wrth y Meddwl, y cwbl, neu y Rhan fwyaf o'r Suddoedd duon hynny, ac y mae'r Ysbryd drwg yn arfer deor arnynt, trwy ei gyfansoddi ef i Dymmer reolusach hyfryttach, a hyddysgach, ei wneuthur ef yn addasach i'r Ysbryd Glân weithio arno, ac yn haws ganddo dderbyn Grâs DUW, ac yn Gennad ffyddlonach i drofi 'r Gwirionedd i'r Dyall trwyddi. Ond pa fodd bynnag y mae hynny, y mae'n rhaid i mi gydnabod, o bôb Adferiad, fod hwn yn addasach o lawer i'm Hardymmer a'm Hynawsedd i, yn ei fod ef nid yn unig yn Ymarferiad i'm Corph, ond i'm Meddwl hefyd; gan fôd fy Ysbrydoedd trwyddo ef yn gyflymmach a bywiocach, i wilio ar fy Eneid, a'i harfer ganddo, ym mha Waith bynnag a'r a fo arno.

E I T H R yn hwn, ac ym mhôb Adferiad arall, y mae'n rhaid i mi yn wastadol ofalu, nad elwyf dros fy Mesur, mywn Amser, nac mywn Amcan; ni ddylwn i lynu wrthynt yn rhy dyn, na threulio gormod orien ynddynt, ond amcanu yn wastadol eu harfer hwynt, fel na byddont yn Fagl i mi, ond ateb y Dibennion yr arfaethwyd hwynt iddo, fel pan alwo DUW fi i hynny, y rhoddwyf iddo gystal Cyfrifam fy Adferiadeu, ag am fy Nyledswydden angenrheidiol.

Am fy

NGHYFNESAFIED.

RITHR na thwyller di, O fy Eneid; nid wyti etto wedi ymgodi yn ddigon pell; nid digon yw, Cymmeryd arnaf fôd yn Sancteidd yn fy Meddylieu a'm Serchiadeu, ac yn fy Ngeirieu a'm Gweithredoedd; oddi eithr i mi amlygu hynny yn yr un modd ym mhob Perthynas a Chyflwr Bywyd. Yr ydys yn dywedyd *fod Gorchymynion DUW yn dra ehang*; y maent yn ymystyn i bôb Gwedd ag y mae'n bosibl i mi fôd ynddi, nid yn unig yn erchi i mi fod yn sobr i mi fy hun, ond yn gyflawn i'm Cymmodog, yn ufydd i'm Llywydd, yn gariados i'm Gwraig, a ffyddlawn i'm Pobl; onid é, ni allaf fyw'n Sancteidd i DDUW. Ac, am hynny, o's mynnaf fod yn gwbl Grefyddol, y mae'n ddêr i mi ym mhellach ymeginio i sefydlu fy Mwriadeu i gyflawni'r amryw Ddyledion ag y mae'r Goruchaf yn eu disgwyl oddi wrthyf, yn yr holl Gysatsebion neillduol hynny, ag fydd arnaf iddo, tra y parhao fy Ymdeithiad ymma ar y Ddaear.

B W R I A D I.

Yr wyf yn bwriadu, gan Râd DUW, anrbydeddu'r Brenin, neu'r Tywysog, a fu wiw gan DDUW ei ofod arnaf, yn gystal a disgwyl am iddo efe fy ngoarchadw a'm hamddiffyn i, a fu wiw gan DDUW ei ofod dano ef.

BRENIN y Brenhinoedd, ac Arglwydd yr Arglwyddi, Unbennaeth mawr yr holl Fyd, gan iddo roddi llawer o Ddeddfeu grasslawn, sydd yn gweled yn dda ofod ar bôb Teyrnas a Chenedl, y cyfryw rai ag a'i gwnelo hwynt. Fel ag yr wyf yn edrych ar Frenin Cyfreithlawn, yn Gynnyrcholiad i'r Goruchaf, mor wîr ag y mae'r Parlament yn Gynnyrcholiad i'r Bobl, ac am hynny'r wyf yn coelio, fôd yr hwn a wrthryfelo yn ei erbyn ef, yn gwrthryfela yn erbyn DUW ei hun; nid yn unig yn ei fod ef yn gwrthryfelu yn erbyn Ordinhâd DUW, ac felly yn erbyn DUW yr Ordinhâd honno; ond am ei fod yn gwrthryfelu yn erbyn yr hwn a ddyrchafodd DUW megis yn Rhaglaw iddo, i arwyddo Presennoldebe i Berson ef ei hun, ac i wneuthur ei Ddeddfeu ef yn y cyfryw Ran o'i Arglwyddiaethu ef.

ODDI ymma y mae, fôd y ddau Orchymyn hynny, *Oswch DDUW ac anrbydedd-
wch.*

wch y Brenin, wedi eu cydio ynghyd mor
fynych yn y 'Sgrifen Saneteidd; Canys ni all
yr hwn sydd yn ofni Gallu DUW, lai nag
anrhydeddu ei Awdurdod ef; Ac ni ellir dy-
wedyd fod yr hwn nid anrhydeddo'r Brenin,
yr hwn sy'n cynnyrcholi DUW, yn ofni
DUW, yr hwn a gynnyrcholir ganddo ef.
Ac o hyn, yn yr un modd y mae, fôd DUW
wedi gorchymmyn mor gaeth ac eglur i ni
ufyddhau i'n Llywrawd wyr ag iddo ef ei hun:
Canys fel hyn y dywed Arglwydd y lluoedd,
Rhuf. xiii. 1. Ymddarostynged pob Eneid i'r
Awdurdodau Goruchel. Pa ham? Am nad oes
Awdurdod ond oddi wrth DDUW; a'r Aw-
durdoden sydd, gan DDUW y maent wedi eu
hordeinio.

Ac efe a gyhoeddodd Farnedigaeth mor
fawr yn erbyn y cyfryw ag a wrthryfelant yn
erbyn y Pen-swyddogion a osododd efe arnynt,
ag yn erbyn y rhai a wrthryfelant yn ei erbyn
ei ei hun: Canys, pwy bynnag sydd yn ymosod
yn erbyn yr Awdurdod, sydd yn gwrthwynebu
Ordinhâd DUW; a'r rhai a wrthwynebant
a dderbyniant Farnedigaeth iddynt eu hunain,
adn. 2. Fel ag y syrth Digofeint DUW ar y
rhai ag y gyfodant yn erbyn y Brenin, mor
sicr ag ar y rhai a ymladdant yn erbyn DUW.
Ac nid rhyfedd i'r Gosbedigaeth fôd yn un-
rhyw, gan fod y Bai yn unrhyw: Canys y
mae efe sydd yn ymladd yn erbyn ei Frenin,
yn ymladd yn erbyn DUW ei hun, yr hwn
a roddodd iddo ef y Gallu a'r Awdurdod i
lywodraethu ei Bobl, gan gynnyrcholi ei
Fawrhydi gogoneddus ef ger eu bronneu
hwynt.

A R y Sail ymma y mae, fy môd yn cre-
du, na all Annuwioledeb Tywyfog fod yn ddi-
gon o esgus dros Anufudd-dod ei Ddeillieid
ef; Canys nid Sancteiddrwydd, ond Awdur-
dod D U W y mae efe yn ei gynnrycholi, yr
hyn a ddychon yr annuwiolaf, yn gystal a'r
Sancteiddiaf fod wedi ei gynnysgaeddu ag efe:
Ac, am hynny, pan ddechreuodd yr Efengyl
yn gyntaf ymdanu ar hyd y Ddaear, er nad
oedd yno un Brenin Crist'nogol, na Phen-
fwyddog Goruchel o un Enw mwy na'i gi-
lidd, i'w maethu na'i hamddiffyn hi; nag
ê, er bod yr Awdardoden Dinafol y pryd
hynny yn Elynion mwyaf iddi; etto, ie y
pryd hynny y gorchymynnwyd i Ddisgyb-
lon CRIST ymddarestrwg i bôb Dynol Or-
dinhâd, o herwydd yr Arglwydd.

Y N gymmaint a phettawn yn byw ym
mysg y Tyrcieid, mi a edrychwn arno me-
gis yn Ddyled arnaf ufyddhâu i'r Twrc, ym
mhôb Arch gyfreithlawn iddo, yn gystal a'r
Brenin Crist'nogeiddiaf a Duwiolaf yn y Byd.
Canys, er annuwioldeb fyddo Tywyfog, ac er
esgeulused fyddo yn ei Ddyled i'm hamddiff-
yn i; nid yw'n canlyn y dylwn i esgeuluse
fy Nyled i ufyddhâu iddo ef. Yn y fath
Achos, y mae gennyf Ddyled arall i'w chwa-
negu at hon, a honno yw Gweddio drosto,
ac ymbil â D U W am ei Dröedigaeth ef:
Canys fel hyn y gorchymynnodd Brenin y
Brenhinoedd, fôd Embilien, Gweddieu, Deisyf-
iuden, a thalu Diolch dros bôb Dyn, yn neill-
duol dros Frenhinoedd a phawb sy mywn Gor-
uchafiaeth, fel y gallom ni fyw yn llonydd ac yn
beddychol mywn pob Duwioldeb ac Onestrwydd,

1. Tim.

1 Tim. ii. 1. 2. Felly pa bryd bynnag y cynniweirwyf i Lys y Nef, myfi a ddylwn fod yn sicr i gosio fy Llywydd ar y Ddaear, ar iôd yn wiw gan DDUW nerthu ei Wâs i deyrnasu ar y Ddaear fel y mae efe ei hun yn teyrnasu yn y Nefoedd, mywn Cyfiawnder a Thrugaredd. Yn enwedig o's digwydd bôd un rhith neu wîr Fai, neu Ddiffyg, (er nad wyf yn tebig fod yn ddyled ar y neb sy dan Lywodraeth farnu a beio Gweithredoedd ei Lywodraethwr) yr wyf i fod yn daerach yn fy Ngweddïeu a'm Herfynïeu drosto ef; ond, nid ar un cyfrif i ymladd neu wrthryfela yn ei erbyn ef.

Ac o's ydwyf fel hyn wedi fy rhwymo yn gaeth, i anrhydeddu, ufuddhâu, a gwe-ddio dros Dywysog drwg, pa faint mwy y dylwn i dalu'r Dyledion hynny i un ag y sydd yn cynnyrcholi DUW, nid yn unig yn ei Awdurdod, ond yn ei Sancteiddrwydd hefyd? Yn yr Achos hwn, yn sicr, megis ag y mae ymma Rhwym dau ddyblyg i berchi ac ufuddhâu, felly'r wyf yn gosbadwy deuddyblyg o's esgeulusaf ddangos hynny i'r Tywysog ei hun, nac i'r rhai sy wedi eu gosod dano ef; Canys y mae'r un Rhwym ag y sydd arnaf i ufuddhâu i'r Brenin, yn fy rhwymo yr un môd i ufuddhâu i'r Rheolwyr a'r Penswyddogion sydd dano ef; o blegid megis y mae efe yn cynnyrcholi DUW, felly y maent hwy yn ei gynnyrcholi ef; ac, am hynny, pa beth bynnag y maent yn ei orchymmyn yn ei enw ef, yr wyf yn edrych arno mor ddyledus i mi ufuddhâu iddo, a phe buasei efe yn ei orchymmyn

138 B W R I A D E U.

myn ef â'i Eneu ei hun, ac, yn ôl hyn, yr
ydwyf yn y Mynyddyn ymma, gan Râd DUW,
yn bwriadu gwneuthur y Ddyledswydd ymma.

B W R I A D II.

*Tr wyf yn bwriadu, gan Râd
DUW, fod mor ddi anwadal yn
caru fy Ngwraig, ag y byddwyf
yn ymogelgar wrth ei dewis hi.*

R nad yw reidiol i mi fwriadu
priodi, etto, nid yw ammhri-
odol, o's gwnâf hynny, ganlyn
y Rheoleu dyledus ymma; yn
gyntaf, yn Newisiad Gwraig;
ac, yn ail, yn y Serch a ddylei
fod gennyf tu ag atti hi.

Am y Gyntaf, myfi a ymegniaf yn waſta-
dol, i ddewis y cyfryw Wraig yn Ddywe-
ddi i mi, ag y fydd yn gyntaf wedi dewis
CRIST fel Dyweddi iddi ei hun; fel na
byddo un yn un Cnawd â mi, ag na byddo
yn gyntaf yn un Ysbryd â CHRIST fy
Ngwaredwr. Canys, yr wyf yn edrych ar
Ddelw CRIST fel Hynodrwydd goreu Pryd-
ferthwch ag a welwyf ynddi; a Grâs DUW
fel y Gwaddol goreu ag a gaffwyf gyd â hi.
Y Rhagoriaethu ymma er nad ydynt yn we-
ledig i lygeid ein Cyrph, ydynt er hyn yn a-
ddas i Gâlôn Ysbrydol; ac yn gyfryw na all
pob Gŵr doeth a datonus lai na'i gorhoffi
hwynt.

hwynt. O'm rhan fy hun, yr wyf yn tebig eu bod yn gyfryw Gynheddfeu angenrheidiol, a bôd fy Nghàlon yn dychrynu rhag bôd i mi byth Wraig hebddynt. Pa beth? A briodafi un ag y fydd eusys yn briod â'i Phechodeu? neu gael Meddiant yn unig ar ei Chorph hi, pan y mae Diafol a meddiant ganddo ar ei Heneid hi? A gysyllldir â myfi ymma, yr hon a wahenir oddi wrthyf byth yn ôl hyn, ac a gondemnir i'w goddeithio yn y Llosgfeydd tragwyddol? Na wneir; o's bydd yn rhaid i mi fyned byth i'r Cyflwr hynny, yr wyf yn ymbil ar D D U W fy nghyfarwyddo i ddewis y cyfryw Wraig yn unig, i orwedd yn fy Mynwes ymma, ag a dderbynnir yn ôl hyn i orphwys ym Mynwes *Abraham* dros byth bythoedd; y cyfryw un ag a fyddo byw, a weddio, ac a gyd-dreiglo â mi ar y Ddaear, fel y delom ein dau i ganu a gorfoleddu, a bôd yn Wynfydedig gyd â'i gilidd byth yn y Nef.

FEL y byddo hyn, gan hynny, yn Rhan ac yn Ddedwyddwch i mi, yr wyf yn bwrriadu yn gryf, na bo i mi byth ymosod ar y fath Antur, cyn i mi yn gyntaf fôd yn daer ar Ofseddfaingc y Grâs, ymbil ar fy Nhâd nefol, am fy anrhydeddu ag un o'i Blant annwyl i fôd yn Gyfrannog â mi; ac a fyddaf wedi hynny mor ofalus a gochelgar ag y gallwyf, na byddo i mi osod fy Serch ar un Ferch yn Wraig i mi, hyd oni byddwyf yn gwybod yn hollol y Sail fy gennyf i'w charu hi megis gwir *Grift'noges*.

O's byddaf fel hyn, mor ddedwydd a chyfarfod â Gwraig a'r Cynheddfeu a'r Cynhyf-gaeth

gaeth ymma iddi, fe fydd yn ammhoffibl i mi na byddo fy Nghariad yn fawr a diragrith tu ag atti, i.e. er bod arnaf y Brofedigaeth twyaf i'w roddi ef ar arall: Canys, pa fôdd y gallaf lai nâ charu, yr hon fydd a DUW'n Dâd iddi, yr Eglwys yn Fam iddi, a'r Nef yn Gyfran? yr hon fydd yn caru DUW, ac yn garedig ganddo ef? Yn enwedig, pan ystyriwyf, y bydd ei charu hi fel hyn, nid yn unig yn Ddyled arnaf, ond hefyd yn Wynfyd i mi.

Ac am y Ddyledswydd, yr ydys yn ei hadrodd yn fynych yn y 'Sgrythur, y *dylai Wyr garu eu Gwragedd*, a hynny nid â Charizd cyffredin, ond megis ag y *barodd CRIST ei Eglwys*, Eph. v. 25. i.e. *megis eu Cyrph eu bunain*, adn. 28. neu *fel hwynt eu bunain*, ad. 33. ac y maent i'w caru hwynt fel na byddont chwierwon wrthynt, Col. iii. 10. nid bod yr boethion ac yn ddigofus wrthynt ar bob Achos bychan, na goddef i'w Hymatgno gyfodi ar un Achos i'r Uchder ag a leihao y Wreichionen leiaf o'i Cariad priodol tu ag attynt, ond eu *magu a'i meithrin megis ag y mae'r Arglwydd am yr Eglwys*. Mywn Gair, gwneuthur pob Gwasanaeth earedig ag a allont iddynt, yn eu Gwedd gyweithafol, a'i cymmorth a'i gyrru ym mlaen ym mhôb modd ag y gallont, yn y Ffordd sy'n arwein i'r Nef, megis y maent yn un yn y Cnawd, felly'r un modd y byddont yn un yn yr Ysbryd, ac y cyfoder ac y gofrwyer hwy yng-hyd, yn yr Adgyfodiad cyffredin.

Ac megis y mae Cariad yn Ddyled mawr, felly mae efe yn Ddedwyddwch mawr Cyt-
lwr

Nghariad
B W R I A D E U. 241

lŵr priodol. Nid ydwyf yn meddwl y Cariad â'r hwn y mae hi yn fy ngharu i, ond y Cariad â'r hwn yr wyfi yn ei charu hi; Canys o's byddafi heb Serch a Chariad diddwyll iddi hi, pa Ddedwyddwch a fydd i mi fod yn garedig genddi hi? Neu'n hytrach pa Aflwydd a fydd orfod arnaf fyw gyd ag un ag yr wyf yn gwybod na allaf ei charu? Fel y chwennychaf gan hynny byth fod yn Ddedwydd, y mae'n rhaid i mi gyflawni fy Nyled yn y peth neillduol ymma, ac na chyfeiriwyf un Amser at un Diben arall, wrth ddewis Gwraig, na disgwyl un Dedwyddwch arall wrth ei mwynhâu hi, ond yr hyn fy seiliedig yngwyddor Cariad pŵr anhylwgr. O's carwn a phriodi Gwraig er mwyn Golud, yna, pa bryd bynnag y methent neu yr ehedent, fe fyddai ddîr i'm Cariad a'm Dedwyddwch fethu a diflannu gyd â hwynt. O's dewisaf hi er mwyn Glendid yn unig, ni bydd i mi ei charu hi yn hwy nag y parhao hwnnw, a hynny'n unig sydd hyd oni byddo i Oedran neu Afiechyd ei anferthu ef, ac yna yn jach ar unweith i Ddyled a Dedwyddwch.

E I T H R o's caraf hi er mwyn ei Rhinweddau, ac er DUW, yr hwn a orchymmyn-nodd hynny megis Dyled, na byddai i'n Cariad ymddieithro na neillduo gan ddim ond Angeu; yna, er i bôb Sail dywodogarall ballu; etto fe saif fy Nedwyddwch i yn hollol; i.e. er na byddai i mi weled y Cariad hwnnw am fy Nghariad, yr hwn fy ddyledus i mi oddi wrthi hi ar yr un Sail. Eithr, O! Ddedwyddwch y ddau hynny, y rhai fyddaŵ Tueddiadeu megis ag y mae eu Dyledswyddau

242 *B W R I A D E U.*

ddeu tu ag at eu gilidd; y rhai y mae eu Serch-
iadeu yn gyftal a'i Personau wedi eu ca-
dwyno ynghyd yn yr un Rhwymyn! Hwn
yw'r Ammod pennaf ag a ofynnir i wneuthur
Stad Priodas yn ddedwydd neu'n ddymu-
nol, ac a fydd yn Annogaeth bennaf i mi,
i'm tywyso i fyned iddi. Canys, er nad yw
yn ddim Ddedwyddwch bod yn garedig gan
un nad wyf yn garu; etto yn ddiammeu, y
mae'n Ddedwyddwch dirfawr bod yn gare-
dig gan un wyf yn garu. O's hyn, gan
hynny a fydd fy Nghoelbren i cael dangos
Cariad am Gariad gan yr hon y rhoddwyf
fy Serch arni, pa Lawenydd a Chyffur a gyfyd
hyn yn fy Nghalon! Ym mha Heddwch a
Chariad y byddwn byw ynghyd ymma! A
pha Ogoniant a Dedwyddyd, na allwn ei
addo i ni ein hunain yn ôl hyn!

Yr hyn a ddywedir ymma am y Dyled
yn dewis ac yn caru Gwraig, a gyfaddasir
yn yr un modd, at Dyled Gwraig yn de-
wis ac yn caru ei Gŵr, ond am nad yw hyn
yn perthyn mor ddigyfrwng i mi, mi a af
rhagof at fy Mwriad nesaf.

B W R I A D III.

*Yr wyf yn bwriadu, trwy Râd DUW,
wneuthur fy ngoreu ar rod-di i DDUW,
pa blant bynnag a welo efe yn dda eu
rhoddi i mi; fel megis y maent yn blant
i mi wrth Natur, y byddont yn blant
iddo ef trwy Râs.*

YFI a ryfeddais weithieu Rag-
ddarbodaeth DUW, yn dwyn
cynnifer Myrddiwn o Filoedd
o bobl o Lwyneur un Dŷn: ac
nid allaf na wnelwyf y Def-
nydd ymma o hynny, sef ymyf-
gwyd i Ddiwydrwydd deu ddyblyg wrth *fei-
thrin* fy Mblant yn *Addysg* ac *Atbrawiaeth*
yr *Arglwydd*. Canys pwy a ŵyr nad yw
Jechydwriaeth deng mil o Eneidieu yn gor-
sefyll ar Feithriniad un Plentyn ei hun?

O's myfi a hyfforddai fy Mâb yn Ffyrdd
Crefydd, ac addysgu iddo pa beth yw cadw
Cydwylbod ddirwysr tu ag at DDUW a
Dynion; yna fe fydd ganddo nid yn unig
Ymdeimlad oddi mywn o'i Ddyled ei hun,
ond efe a ofala gymmaint ag a allo yn llwyr
am fwrw hynny mywn ereill ag a orchym-
mynnir dan ei ofal ef, pa un a fyddont ai
Plant ai Gweision: a'r rhai hyn drachefn a
wnant yr un peth i'r eiddynt hwynteu gan
Y 2 ddysgu

ddyfsgu iddynt rodio yn yr un Llwybreu; hyd oni ymdanno Duwioldeb un gŵr, o Râdd i Radd, dros yr holl Genhedlaethu a ddelo yn ei le ef. Ac, yn awr, ar y llaw arall, o's esgeulusaf ofalu am Feithriniad fy Mâb, a goddef i Wahanglwyf Pechod ac Anwiredd ei wenwyno a'i lygru ef, Cant i un, oni bydd Grâs anghynnefinol DUW rhyngddo a hynny, y bydd i'r Haint ymwasgaru dros fy holl Eppil i; ac felly tynnu ârnaf Felldithion ac Achwynion deng Mîl o Eneidieu yn Uffern, y rhai pe amgen a fuasent yn clodfori ac yn bendithio DUW o'm plegid, yn dragywyddol yn y Nefoedd.

ODDI ymma y mae fy nîd yn bwriadu ymegnio i fôd yn Dâd Ysbrydol, yn gyflal ag yn Dâd anianol i'm Plant; ie i ofalu mwy am Gyfran i'w Heneidieu yn y Nef, nag i ragddarbod dros eu Cyrph ar y Ddaear. O's cyfrifir yn *waeth nâ'r Digred yr hwn nid yw yn ofalu dros ei Deulu* am Gynhaliaeth eu Cyrph, pa beth yw efe sy'n dioddef i'w Deulu esgeuluso Jechydwriaeth eu Heneidieu?

GAN hynny, fel na ofoder dim o hyn yn fy erbyn, o's gwyl Rhagluniaeth yn addas fy mendithio â Phlant i mi fy hun, myfi a ofalaf yn rymmus, cyn gynted ag y gallwyf yn gymhesur, am eu rhoddi yn gyhoedd i DDUW trwy Fedydd; fel y byddo yr hyn Euogrwydd a gasglasant wrth ddyfod trwy fy Llwyneu i wedi ei olchi ymmaith yngolchiad yr Adenedigaeth; ac yna bod yn wafdadol yn daer wrth Orfeddfaingc y Grâs, ar fôd yn wiw ganddo ef, yr hwn a'i rhoddodd hwynt i mi, ei roddi ei hun iddynt hwy.

Y peth nefaf i'w wneuthur, cyn gynted ag y gweddo Addysg ynddynt, yw, cymmeryd pob Achlysur, ac arfer pob Cyfrwng, i beri i Wybodaeth o DDUW fyned yn eu Penneu, a Grâs CRIST yn eu Calonneu; gan ddyfsgu iddynt gofio eu Creawdwryn Nyddieu eu Hieuengtid, gan hysbyfu iddynt y Dyledswyddeu, y mae'r hwn a'i gwnaeth hwynt, yn eu disgwyl oddi wrthynt; ynghyd a'r Gobrwyon a gânt o's byddant yn usydd; a'r Gosbedigaeth a gânt o's byddant yn Blant anusydd; gan gymmesuro fy Ymadroddion yn wastadol wrth Ddyall gwaneidd eu Hieuengtid hwynt. Ac yn ôl iddynt wneuthur, neu adel heb wneuthur, yr hyn a fynegwyd iddynt, myfi a'i gobrwyaf hwy â'r hyn sydd oreu, neu a'i cosbaf â'r hyn sydd waethaf gan eu Hoedran hwynt. Ni bydd i lefaru wrthynt am y Nef, a Gogoniant tragywyddol, eu hannog hwynt yn gymmaint a rhoddi iddynt eu Hyfrydwch a'i Dymuniadeu planteidd: ac ni bydd i gyhoeddi Uffern yn ôl hyn eu harswydo hwynt yn gymmaint a Dolur presennol. Oddi ymma y mae, fod Solomon yn cymmell hyn mor fynych ar Rieni, megis yn Ddyled iddynt, tu ag at eu Plant, nad arbedont y Wialen rbag iddynt ddifetha'r Plentyn.

Ac y mae'n rhaid i mi ofalu, i beri iddynt ddyall, fod yr hyn wyf yn ei wneuthur oddi wrth Egwyddor o wîr Gariad a Serch arnynt, nid o Lîd a Digllonedd yn eu herbyn.

Canys yn y modd hyn, fe all DUW fy ngheryddu i, am i mi eu ceryddu hwy, ac y bydd i mi roddi y fath Ensampl i'm Plant i

ddigio'n fyrbwyll a phechadurus, ag a fyddont hwy yn dueddol ddigon i'w ddysgu, heb i mi ei ddangos iddynt. Ar y tu arall, y mae'n weddus i mi o's gailaf, drefnu fy Nhylwyth, fel na welo, ac na chlywo fy Mhlant, ac felly na ddysgont, ddim ond Dationi yno: Canys yn gynnesin, yn ôl yr hyn ym yn ei ddysgu'n ifeinge, yr ydym yn gwneuthur pan yr elom yn hên. Ac am hynny, megis ag y bydd i mi ofalu yn fawr, na byddo i'm Plant ddysgu dim ag y fy ddrwg a phechadurus Gartref, felly'r yr un modd nad elont i'r fath Dyrfa oddi Gartref, lle y cyrchir eu Diniweidrwydd hwy gan Dyngu, a Rhegu, nac un math o Ymadrodd halogedig na budr, ag y mae'n Jeuengtid ni yn gyffredin yn euog o hono.

NEU o'r lleiaf, oni ymgedwir rhag hyn yn llwyr, i rwystro'r Chwyn gwenwynig i wreiddio yn eu Calonau, y mae'n weddus i mi gymmeryd pob Achlysur i ymddiddan a hwynt am **DDUW** a **CHRIST**, am Anfarwoldeb eu Heneidieu, a'r Cyflwr y bernir hwy iddo yn ôl hyn mywn Byd arall, wedi iddynt fyw Ennyd fechan yn hwn; fel y byddo iddynt megis ag y cynnyddont mywn Oedran, gynnyddu mywn Grâs a Gwybodaeth ein Harglwydd a'n Hiachawdwr **JESU GRIST**. A phan ddelont mywn Oedran Pwyll, ac Addasrwydd i anrhydeddu a gwasanaethu **DUW** a'i Gwlad ym mhellach mywn rhyw Alwedigaeth neu Gelfyddyd, y mae'n rhaid i mi fod yn sicr i'w gosod hwynt yn y cyfryw un, ag na byddo yn ddim Rhwystr i'r Alwedigaeth uchel a Nefol hono,

B W R I A D E U. 247

no, ag y sydd ganddynt yng N G H R I S T
J E S U, ond yn hytrach yn Gymmorth i'w
gyrru rhagddi a'i dyrchafu hi; fel gan fôd
megis Planhigion tyner, wedi eu plannu yn
y wîr Winwydden, y dygont Ffrwyth lawer,
er Gogoniant i D D U W, er Cyffwr i min-
neu, a Jechydwriaeth iddynt eu hunein.

B W R I A D IV.

*Tr wyf yn bwriadu, gan Râd
DUW, wneuthur fy Nyled tu
ag at fy Ngweision, yn gystal a
disgwyl am iddynt bwy gwplâu
eu Dyled tu ag attafi.*

W R I A D *Josua* oedd, a thrwy
Râs D U W fy Mwriad inneu
yw, y bydd i mi a'm Tylwyth
wasanaethu'r Arglwydd. Myfi
yn y lle cyntaf, ac yna fy Nhy-
lwyth; Canys oni wnaif i hyn-
ny, ni allaf ddisgwyl y gwnânt hwy
ef. Mal, i drefnu fy Nhylwyth yn gyffre-
dinol, ag y mae ddîr i mi nid yn unig gym-
mell eu Dyled arnynt, ond hefyd gwneuthur
fy Nyled fy hun, yn cadw i lawr bôb Ym-
arweddiad beius ysgeler, a llonyddu pôb Cyn-
nen ac Ymryson yn eu plith hwynt; yngwe-
ddio bôb Dydd, o'r lleiaf ddwywaith gyd â
hwynt; yn cateceiso ac eglurhâu Egwydd-
orion Crefydd iddynt, a'i galw i gyfrif am
bôb

bôb Pregeth ac Ymddiddan duwiol ag a glyw-
ont; yn ddirgel neu 'n gyhoeddus; yn edrych
ar eu bod yn cyrchu 'n fynych at Ordinha-
deu DUW, a'i bôd yn ymddwyn mor
gydwybodus ynddynt, ag y byddont yn rhyw
ffordd yn well o'i plegid hwynt. Ac i'r
Dibennion hynny, yr wyf yn tebig mai fy Ny-
led yw, rhoddi i'm Gwasanaeth-ddynion
ryw amser bob Dydd, i wasanaethu DUW
ynddo, yn gystal ag edrych am iddynt dreul-
io eu Horieu ereill yn fy Ngwasanaeth i;
a pheri iddynt wybod, nad ydynt yn fy ngwa-
sanaethu i er fy mwyn fy hun, ond yn fwyaf
ac yn bennaf, DUW y maent yn wasanae-
thu, gan fôd iddynt hwy fy ngwasanaethu i,
yn Hyffordd i mi wasanaethu DUW yn well.

Ac o blegid hyn, ni allaf gredu, nad yw
yn gymmaint Pechod i mi lwytho fy Ngwa-
sanaethyddion â gormod Trafferth fyddol, a'm
llwytho fy hun. Canys pa fodd y gallant
hwy dreulio dim Amferyngwasanaeth DUW,
pan fwyfi yn gofyn eu holl Amser hwy yn
fy Ngwasanaeth i? A pha gyfiawned y con-
demnir fi, o's dygafi hwynt yn y môdd ym-
ma i fath o Angenrheidrwydd i bechu, trwy
anufyddhâu i DDUW neu i minnau? Nid
wyf yn meddwl mai Dyled Gwâs yw esgeu-
luso ei Greawdwr, i wasanaethu ei Feistr;
yn y gwrthwyneb, y mae efe 'n rhwym ar
bôb Achos, pan fo eu Gorchymynnion yn
anghyttunol, i ufyddhâu i DDUW yn hy-
trach nag i Ddŷn. Ond lle ni byddont, y
mae Gorchymyn caeth ar *Weifm ufyddhâu*
i'r rhai sydd Feistred arnynt yn ôl y Cnawd,
gyd ag Ofa a Dychryn, yn Symlwrwydd eu Câl-

on megis i G R I S T, Eph. vi. 5. A pha fodd
gyd ag Ofn a Dychryn? Meddaf, gan ofni y
bydd iddynt bechu yn erbyn D U W, wrth
wneuthur yn eu herbyn hwy, a dychrynu
wrth feddwl am fôd yn anufydd i Orchym-
myn D U W, yr hwn sydd yn erchi iddynt,
ryngu bôdd eu Meistred ym mhob peth, nid yn
gwrtbddywedyd, Tit. ii. 9. Hynnyyw, peid-
io a grwgnach yn erbyn Gorchymynnion
cyfreithlawn eu Meistred, na manfon a da-
dwrdd yn eu herbyn, fel y mae rhai yn asfer
gwneuthur. Canys y mae'n gymmaint Pe-
chod i Weision lefaru yn ammharchus wrth
eu Meistri, ag yw i'r Meistri lefaru yn ddi-
gofus wrth eu Gweision.

A pha fôdd y mae i Weision ufyddhâu i'w
Meistred yn Symlrwydd eu Calonau megis
i G R I S T? Meddaf, trwy ufyddhâu iddynt
yn unig mywn Ufydd-dod i G R I S T; hyn-
ny yw, y maent i wneuthur Ewyllys eu Mei-
stred, o blegid mai Ewyllys yr Arglwydd yw
iddynt wneuthur hynny; gan eu gwasanae-
thu hwy nid â Golwg-wasanaeth fel bodlonwyr
Dynion, ond fel Gweision C R I S T, yn gwneu-
thur Ewyllys D U W o'r Gâlôn, trwy Ewy-
llys da yn gwneuthur Gwasanaeth, megis i'r Ar-
glwydd, ac nid i Ddynion, Eph. vi. 6, 7. Col.
iii. 22. Hon yw'r Ddyledswydd, gan hynny
a fydd i mi ei chymmell yn fynych ar fy
Ngweision, ac y bydd i mi mor fynych a
hynny adgoffa am dani fy hun, fel y byddo
yr hyn wyf yn ei ofyn yn Wasanaeth i mi
yn wastadol yn îs nâ Gwasanaeth D U W,
yr hwn yw ein Harglwydd a'n Meistr cyff-
redin ni, Deddfen'r hwn sydd yn rhwymo
pob

250 B W R I A D E U.

pob Grâdd a Chyflwr o Ddynion fel eu gilidd,
ac yngolwg yr hwn *nid oes derbyn Wyneben.*

B W R I A D V.

*Yr wyf yn bwriadu, gan Râd DUW,
borthi'r Praid y gosodo DUW fi
arnynt, ag Ymborth jachus, heb eu ne-
wynu trwy Seguryd, na'i gwenwyno ag
Amryfusedd, na'i chwyddo â Phetheu
ammbertbynol.*

C ymma nid allaf na fynegwyf,
mai er pan wybum i gyntaf pa
beth oedd myfyrio, i mi gael,
wrth Brosiad, fod Hyfrydwch
Ysbrydol a Dyallol yn rhagori
ar yr hwn fydd yn Amserol ac
Anianol, mor bell ag y mae'r Eneid yn rha-
gori ar y Corph. Ac, o blegid hyn, megis
ag yr oeddwn i bôb Amser yn meddwl fod
myfyrio a phroffesu Difnyddiaeth yn ardder-
choccaf a chyttunusaf o bob unarall, fel yn
dwyn ei Hannogaeth a'i Gobrwy ei hun
gyd â hi; felly mi arysfeddais yn fynych rhyng-
of a mi fy hun, fod y rhai mwyaf yn y Byd
heb fod yn dymuno, ac yn tra-chwennych ym-
arfer eu Hathrylith ym Myfyrdod yr Wybo-
daeth ymma, fydd yn angenrheidiol, yn gys-
tal ac yn uchel, i.e. ac yn ymroddi i'w Phro-
ffesu hi. Canys a ydynt yn ymgais am An-
rhydedd? Pa Anrhydedd mwy a all fod na
bod yn Eneu D U W i'r Bobl, ac yn Eneu

'r Bobl i DDUW? cael y Goruchafei hun, nid
 yu unig i lefaru trwyddynt, ond ynddynt
 hefyd? Pa Anrhydedd mwy nâ chael Aw-
 durdod gan Frenin y Brenhinoedd i arwy-
 ddoca'u ei Bresennoldeb ef ei hun ger bron
 ei Bobl, ac i alw arnynt yn ei Enw ef, i *droi*
oddi wrth Gyfeiliornad eu Ffyrdd, a rhodio yn
 Llwybreu DUW i Ogoniant tragywyddol?
 Pa Anrhydedd mwy, nâ bod yu Beiriant yn
 ei Law ef, i ddwyn Eneidieu truein o Byrth
 Uffern, a'i gosod ym mhlith Tywysogion
 yn Llys y Nefoedd? A ydynt yn sychedu
 am felus Chwant? Pa Feluswedd mwy a all-
 ant ei gael nâ gwnenthur yn Orchwyl iddynt
 eu porthi eu hunain ac ereill â Bara ac â
 Dŵr y Bywyd?

EITHR pwylla, fy Eneid, na reded dy Fe-
 ddylieu ar Deilyngdod dy Swydd, a'r Hyf-
 rydwch Ysbrydol sydd ynglŷn wrth ei gwa-
 sanaethu hi yn ffyddlawn, ond meddwl, yn
 yr un modd am y Cyfrif manol sy raid i ti
 roddi am dani mywn Bywyd arall: Ystyr-
 iaeth ddifrifol yr hwn, megis na ddychon na
 bo'n Gyffur dirfawr i'r gwîr Fugail a ffydd-
 lawn, yr hwn a borthodd ei Braidd yn ddyfal
 â *didwyll Laeth Gair DUW*; felly mae'n
 ddir fôd hynny'n Ddychryn ac yn Fraw dir-
 fawr i'r Diog a'r esgeulus, Goruchwilwyr
 gan a thwyllodrus Dirgeledigaethu DUW,
 y rhai sy naill ai'n cyfrgolli yn ddiofal, neu'm
 hudo yn fradwrus, yr Eneidieu a orchymmyn-
 nwyd dan eu Gofal hwynt, am y rhai y bydd
 rhaid iddynt roddi Cyfrif ryw Ddydd yngys-
 tal ag am eu Heneidieu eu hunain. Ac, am
 hynny, fel na ofodir dim o'r fath beth yni-
 ma

ymma yn fy erbyn^a i byth, yr wyf yn addo yn gyhoeddus, ac yn bwriadu, o flaen DUW, yr ymddygaf yn fy Swydd Weinidogaethol, fel y byddo gofalu am Eneidieu, yn enwedig y rhai a ofodir dan fy Ngofal, yn Fyfyrdod a Gorchwyl pennaf fy Mywyd i.

A hynny heb dderbyn Wyneb na llysu neb; ni ddylwn i ddychlyn allan rai o Oreuon fy Mhraidd, y Cyfryw ag yr wyf yn edrych arnynt yn fwyaf, neu y rhai y derbynnieis i y Cymmwynaseu mwyafganddynt; ond gweini i bôb un yn ôl eu hamryw Angenrheidieu. O's cyfarfyddaf â Gwŷr gwybodus a rhinweddol, fy Ngwaith a fydd eu cadarnhâu a'i sicrhâu hwy yn hynny; o's â rhai fydd yn anwybodus a halogedig, eu dangos a'i haddysgu hwynt yn ffyrdd Crefydd, a thrwy bôb Cyfrwng ag a ellir, iddywedyd yn eu herbyn a'i dwyn yn eu hól i wneuthur eu Dyled; gan gosio bôb Amser, megis na ddanfonw, d y J E S U bendigedig, *Bugail mawr ac Esgob ein Heneidieu, ond at Ddeseid colledig Ty Israel; ac na ddaethese i alw y rhai Cyfrwn, ond Pechadurieid i Edifeirwch*; Felly Dyled difaddeu ei Apostolion a'i Weinidogion ef yw (a thrwy Râs DUW fy Nyled innen a fydd) canlyn ei Ensampl efyn y peth neillduol ymma; heb arbed Amser na Phoen i adgyweirio Pechadurieid, er dygued ac anhawfed a fyddo cwplâu hynny; ie pe cyfarfyddwn â'r cyfryw ag y mae'r Prophwyd *Dafydd* yn llefaru am danynt, y rhai sydd yn casâu *Addysg*, ac yn taflu fy *Ngeirieu i'r tu ôl iddynt*. Ac, am hynny, megis ag yr wyf yn gwybod fôd hyn yn ddyledus arnaf, felly myfi

myfi a ymegniâf bôb Amser i ymhyfrydu yn yr amryw Orchwylion a gyflawnwyf o'r natur ymma, *Crysbân'r gwan, jachân'r Archo- lledig, a rhwymo'r Gâlôn ddrylliiedig*, galw yn eu hôl y rhai amryfuseddus a Chyfeiliornus, *a cheisio a chadw yrhai colledig.*

I'R Dibennion hynny, er bôd Pregethu yn ddiammeu yn dra rhagorol a buddiol, yn gy- stal ag yn Ddyledſwydd angenrheidiol, (yn enwedig o's cyflawnir hi fel y dylir, mywn Zêl a Pharch, a chyfaddasu'r Athrawiaeth a'i chymmell adref, mywn Serch diragrith) etto, ni thybygaf yn ddigon addysgu fy Mhobl o'r Pulpud yn unig, ond cymmeryd pôb Achly- fur i ddiferu Myfyrdoden ac Egwyddorion da i'w Meddylieu yn fy Nghyfeillach neill- duol. Myfi a wn fod yn ammhossibl i bôb Gweinidog ymweled yn fynych â phôb Per- son neu Dylwyth neillduol yn ei Blwyf, gan fôd yn rhai Plwyfeu, yn enwedig yn, ac oddi amgylch *Llundain*, gynnifer Miloedd o Eneid- ieu: Eithr pa wedd bynnag, o's bydd da yngolwg yr Arglwydd fyngalw i at y cyfryw Braidd, er na allaf ymweled â phawb, myfi a ymwelaf â chynnifer ag a allwyf; yn enwe- dig y rhai cleifion allesg, aca fyddaf sicr i'w porthi hwynt â *didwyll Laeth y Gair*, y cyf- ryw ag a dry yn Faeth ysprydol iddynt, ac a baro iddynt *gynnyddu mywn Grâs*, ac yngwy- bodaeth ein *Harglwydda'n Hiachawddwr* J E S U G R I S T. Ni lanwaf eu Pennau â Datgudd- iaetheu uchel a Mwytheu mywn Difinyddiaeth; (yr hyn ymhlith yr anynattach, sy'n fynych jawn yn peri Cam-Gred ac Amryfusedd, ac weithieu befyd, Siommedigaeth ac Ymranniad.)

Ond fy Ngofal pennaf a fydd eu haddysgu hwynt yn y Gwirionedden angenrheidiol hynny, y mae eu Ffydd Grist'nogol yn eu rhwymo hwynt yn ddifaddeu idd eu gwybod a'i credu, a'i cymmell hwy i gyflawni'r Dyledswydddeu hynny, heb yr hyn ni allant fod yn Gadwedig; gan geryddu'n addfwyn ac yn ddiragoriaeth, y Beieu neillduol y maent yn ddarostyngediccaf a chaethaf iddynt, a chefnogi'n llawen a gwneuthur y goreu o bob Gweithred Rinweddol y mae neb o'honynt yn hynod ynddi, a pha Reddfeu a Thueddiadeu daionus bynnag a ofododd Grâs DUW yn eu Calonneu hwynt.

A chan mai Cariad ac Annwylder yw Gorchynodrwydd mawr ein proffes ni, Rhwymyn a Chydiad pob Dyled Crist'nogol arall, i beri i'm Gweinidogaeth fod yn llwyddiannusach, yr wyf yn bwriadu yn y lle olaf, nid yn unig ymgadw rhag pob Amrafaelio ac ymddadleu â hwynt fy hun, ond gostegu yn garueidd, yr holl rai a gyfodant ym mhlith fy Nghymmydogion. Mywn Gair, myfi a ymegniaf ym mhôb peth ymwneuthur yn brofedig megis Gweinidog ffyddlawn, mywn Buchedd ac Athrawiaeth hefyd, o'i blaen hwynt, faly'n y Dydd olaf, pan alwo y DUW mawr fy Mhlwyf a minneu i ymddangos ger ei fron ef, y byddwyf wedi ymbarotô'i'n addas i rod-di Cyfrif am bôb un; o'r lleiaf am gynifer o'honynt ag a ofynno efe; ac yr adroddwyf yn llawen a chyffurus, y Geirieu ymma i'm Gwardedwr, o's gellir yn ddi rywstr eu cyfaddasu at ei Weinidogion ef, *Wele fi a'r Plant a rodddist i mi.*

BWR-

B W R I A D VI.

*Yr wyf yn bwriadu, gan Râd DUW,
fôd mor ffyddlaw'n a dianwadal i'm Cy-
faill, ag yr ewyllysfa'n i'm Cyfeill fod
yn ffyddlaw'n a dianwadal i mi.*

A N ddarfod i mi o'r blaen fwr-
iadu bod yn wresog yn caru
DUW, yr wyf ymma yn bwr-
iadu bod mor ddianwadal yn
caru fy Nghyfaill. A pha ham
yr wyf yn bwriadu ar hyn? A
ellir byw a bôd heb garu? Myfi a dybygwn
fod hyn yn Wrthddywediad mor eglur, a byw,
a bôd heb fyw. Canys y mae Cariad, yn
fy Nhyb i, yn Fywyd i'r Eneid yn gymmaint
ag y mae'r Eneid yn Fywyd i'r Corph. Fel
ag y disgwyliasi, o'm rhan fy hun, beidio â
byw, ynghorph y Mynyddyn ag y peidiwyf â
charu; nag e, nid wyf yn edrych ar Gariad yn
unig megis yn Fywyd i mi, ond megis yn
Llawenydd a Diddanwch iddo hefyd. Ac, o
blegid hyn, ni bydd i mi un Amser genfigen-
nu Cyfoeth, Meluswedd Buchedd, na Dyr-
chafiad un Dŷn, cyd bo i mi ond mwynhau yr
hwn y mae fy Eneid yn ymhyfrydu ynddo, sef,
CRIST yn y Lle cyntaf, a'm Cyfaill a'm
Cymmodog yn yr ail.

Ac yna y mae'n rhaid i mi ofalu yn fawr ym mha le, a pha fôdd, y cyflëwyf y Serch ymma; Canys, o's cam roddaf ef, fy ngwir Gariad a fydd yn Bechod. Ac, am hynny, myfi a ymegniaf bôb Amser i wneuthur y Cyfryw rai yn unig yn Gyfeillion i mi, ag ydynt yn Gyfeillion i Dduw. Nid fy môd yn edrych ar garu fy Nghyfeillion megis yn Angenrheidiol bôb Amser, dan yr Wybodaeth honno yn unig, megis ag y maent yn Gyfeillion i DDUW; Canys yna, ni byddei un Cariad ond yr hwn y fydd yn ysprydol; lle y mae, yn ddiammeu, Gariad anianol, ac nid yw ddim yn llai dyledus, ac felly, yn ddim anghyfreithlonach nâ'r llall; megis Cariad Rhieni at eu Plant; a Phlant at eu Rhieni; a'r Boddlonrhwydd fydd yn cyfodi rhwng Cyfeillion yn eu gilydd, yn gystal a Chyfnefasfeid, oddi wrth Gydfoda Chyttundeb Tueddiadeu ac Ardymheroedd. Fel hyn y dywedir i'n Gwaredwyr garu St. *Joan* yn fwy nag un o'i Ddisgyblon ereill, yr hyn ni ellir ei ddyall am Gariad ysbrydol; Canys yn ddi ammau yr oedd hwn yn gydradd i bawb; eithr gan ei fod yn Ddŷn ynddarostyngghedig i Wŷnieu (er nad i Wendid) megis ninneu, efe a ofododd fwy o Serchanianol ar, ac yr oedd ganddo fwy o Fodlonrhwydd naturiol yn S. *Joann* nâ'r Disgyblon ereill.

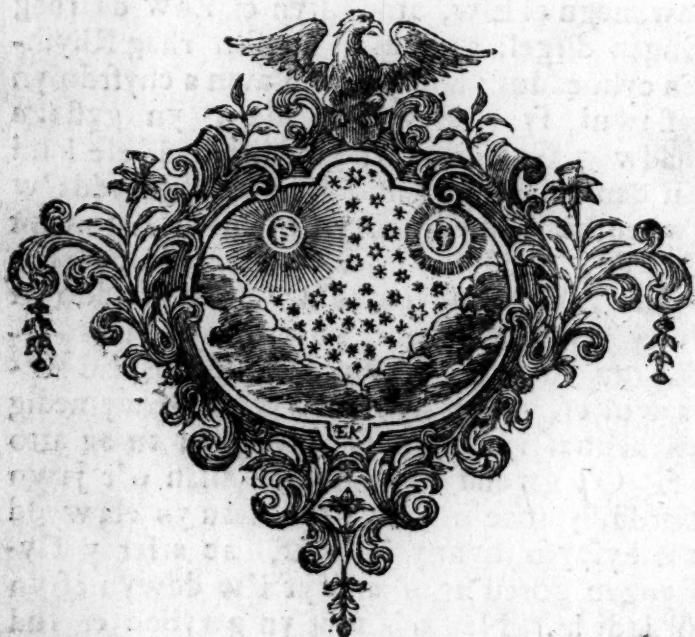
Ac, am hynny, pan wyf yn dywedyd, i ymgyfeillachu yn unig â'r Cyfryw ag ydynt yn Gyfeillion i DDUW, fy Meddwl yw, na wnelwyf neb yn Gyfeillion imi, ond y Cyfryw ag wyf yn wybod eu bôd yn Wŷr da, ac yn Grifnogion da, y Cyfryw ag a haeddo

haeddo fy Nghariad mywn Ystyr ysbrydol yn
 gyftal ag mwyn Ystyr anianol ; A chanfod yn
 gyfreithlawn i mi garu fy Nghyfaill yn y
 ddau Ystyr ymma, y mae un mor bell oddi
 wrth lysu a'i fod ef mywn gwirionedd yn
 perffeithio'r llall. Ac, o blegid hyn, megini
 ag y mae Daioni ysbrydol fy Nghyfaill, bod
 Amser yn well nâ'r hwn fydd amserol, y
 wyf yn bwriadu feilio'r naill ar y llall. My-
 fi a fyddaf bob Amser yn barod, mor synych
 ag y bo arno eisieu fy Nghyngor, Cyffur na
 Chymmorth, i wneuthur iddo bob Gwasa-
 naeth caredig ag a allwyf yn ei Helyntieu bydol,
 chwanegu ei Elw, amddiffyn ei Enw da rhag
 Gogan dirgel, a noddi ei Berson rhag Rhyth-
 reu cyhoeddus ; bod yn ffyddlawn a chyfrdo yn
 cyflawni fy Addewidion iddo, yn gyftal a
 chadw y Gyfrinach yr ymddiriedodd-ese i mi
 am dani. Eithr yr holl Bethu hyn fyddi'w
 gwneuthur gan edrych yn ofalus ar Ogoniant
 DUW, a Dyledswyddu Crefydd ; fel y
 byddo'r Cymmwynaseu a wnelwyf iddo ef
 yn ei betheu Amserol, yn cydsfeyll yn wast-
 dol, ag yn îs nag Elw a Daioni ei Eneid An-
 farwol ef, yn yr hyn yr wyf yn rhwymedig
 yn bennaf i amlygu fy Nghariad tu ag atto
 ef. O's gwelaf ef yn myned allan o'r jawn
 ffordd, y mae'n ddîr i mi ofalu yn ebrwydd
 am hyspysu hynny iddo ef, ac arfer y Cy-
 fryngeu goreu ag a allwyf i'w ddwyn ef yn
 ôl iddi hi. Neu o's wyf yn gwybod ei fod
 ef yn euog o ddim Beieu i deyrnasu arno, y
 mae'n ddîr i mi ymegnio i brofi'n eglur iddo
 eu Perygl a'i Drygioni hwynt, a bod yn daer
 arno a'i annog i wellâu ac ymwriedd â

258 *BWRIADEU.*

hwynt. Ac yn ddiwaethaf, y mae'n rhaid mi fod mor ddianwadal yn cadw fy Nghyfaill, ag y byddwyf yn ochelgar wrth ei ddewis ef; gan barhau yn wastadol yngwrês fy Nghariad tu ag atto ef yn Nydd ei Aflwydd yn gystal ag yn Uchder ei Lwyddiant.

DYMMMA 'r Rheoleu, yr wyf yn bwriadu dangos fy Nghyfeillach i ereill wrthynt, ac wrth ba rhai yr ewyllysiwn i ereill ddangos eu Cyfeillach i minneu.

Am fy

NHALENTEU

GAN dderyw i mi ymroddi
DDUW mor gyhoedd, yn ôl
y Cyfammod a wnaeth efe â
mi, a'r Ddyled y sydd arnaf iddo
ef; nid yn unig yr hyn wyf, a'r
hyn a wnelwyf, ond hefyd yr
hyn sy gennyf sydd yn wastadol i wneuthur y
goreu o honynt iddo ef. Ac yr wyf yn
rhwym i hyn, nid yn unig ar Gyfrif cyfammo-
dol, ond ar Gyfrif anianol hefyd; Canys
pa beth bynnag a'r y sydd gennyf, oddi
wrtho ef y derbynniais, ac am hynny wrth bob
Rheswm yn y Byd, fe ddylid gwneuthur y
goreu o'r hyn bynnag fy gennyf erddo ef.
Canys, yr wyfi yn edrych arnaf fy hun megis
heb ddim Meddiant neillduol gennyf yn yr
hyn ydd wyf yn fwynhâu, mwy nag y sydd
gan Wasanaethwr yn yr hyn yr ymddiried-
ir iddo am dano, i wneuthur y goreu o hono er
Budd ei Arglwydd: fel hyn, er bod gennyf
ddeng Mîl o Bynneu yn y Flwyddyn, ni
byddei gennyf ddim mwy i mi fy hun, na phe
bawn heb ddim ond dwy Geiniog gennyf yn
yr holl Fyd. Canys dros Amser yn unig y
maent wedi eu gorchymmyndan fy Ngofal,
i'w harfer a gwneuthur y goreu o honynt,
i'r Elw goreu; ac fe a elwir am danynt dra-
chefn yu y Frawdle fawr, pan y mae'n ddîr
i

260 BWRIADEU.

mi ateb am eu harfer neu eu cam arfer
ynt; fel na pha beth bynnag a alwyf mywn
yr fyddol yn eiddo i mi fy hun, y mae'n
i mi alw hwnnw mywn ystyr ysprydol
iddo DUW. Ac, am hynny, y mae'n
hyn yn agos i mi, drŷn yr holl Dalenteu
ymddiriedwyd i mi am danynt, megis Pe-
u ag y fy raid i mi roddi Cyfrif cyfrdo am
danynt yn Nydd y Farn. Megis ag y mae
DUW yn rhoddi ei Drugareddeu i mi ym
Mawredd ei Gariad a'i Serch, felly yr wyf
finneu i'w rhoddi hwynt yn ôl iddo ef dra-
chefn, ynglendid fy Muchedda'm Hymarwedd-
iad, Mywn Gair, pa beth bynnag wyf yn
dderbyn oddi wrth ei Haelioni ef, y mae'n
rhaid i mi yn rhyw fodd neu gilidd ei ofod
allan er Gogoniant iddo, heb gyfrif dim yn
eiddo i mi fy hun, ym mhellach nag y gwne-
lwyf y goreu o hono er DUW, ac er
Diddanwch ysbrydol i minneu.

I hyn, myfi a ymdrechaf trwy Fendith
DUW, i wneuthur yn ôl y Bwriadeu sydd
yn canlyn.

BWRIAD

yn
An
hâ
hyn
DI
che
cyff
i a'
mw
fi!
nag
bydd
fwya

B W R I A D I.

*Yr wyf yn bwriadu, o's yw'n bosibl,
nu fy Amser gynt, trwy arfer Diwy
rwydd deu-ddyblyg yn yr Amser addaw,
i arfer a gwneuthur y goreu o bob Darw
a Chynhyfsgaeth Corph a Meddwl hefyd,
i ogoneddu a gwasanaethu fy Nghreaw-
dwr mawr.*

AMSER, Jechyd, ac Athrylith,
ydynt dair Talent werthfawr,
ydys yn gyffredin yn eu rhoddi
i Ddynion, ond yn anfynych yn
gwneuthur y goreu o honynt
i DDUW. Heb fyned ddim
ym mhellach nâ mi fy hun; Pa faint o
Amser a Jechyd a ddarfu i mi eu mwyn-
hâu gan Râd DUW? A pha leied o
hynny a ofodeis i allan er Anrhydedd i
DDUW? Yn y gwrthwyneb, pa cynfyny-
ched y pecheis yn ei erbyn, y diystyrieis ac y
cyffroeis i ef, ie pan yr oedd efe yn fy llithio
i â'i Hawddgarwch, ac yn tywallt ei Gym-
mwynafeu beunydd arnaf? Y mae hyn, Gwae
fi! yn Wîr rhy athrist, yr hwn pa bryd byn-
nag yr adfyfyriwyf arno, ni allaf na chydna-
byddwyf Barhâd fy Einioes, megis Cynddelw
fwyaf Trugaredd a Daioni DUW, yn gystal
a'c

r Annogaeth fwyaf i mi fod yn ddiolch-
 ac yn ufydd. Mywn teimlad dyledus gan
 y o Oferedd ac Ynfydrwydd fy Jenengtid,
 yf yn chwennych Cywilydd i mi fy hun
 egid yr hyn a aeth heibio, ac yr ydwyf,
 ore hwn, yn ymgreino'n ostynghedig ger
 Gorfeddfaingc y Grâs i ymbil am Fa-
 euant gan DDUW, ac i addo a bwriadu
 yn gyhoedd ac yn arbennig, yn yr Amser a
 ddaw, *fwrw ymmaith Weithredoedd y Tywyll-
 wch, a gwisgo Arfen y Goleuni*; ac nid yn
 unig hynny, ond prynu'r Mynyddieu gwerth-
 fawr a oferdreulieis i, trwy hwsmonni y rhai
 sydd yn ôl i'r Elw goreu. Ni bydd i mi
 oferdreulio a phechu ymmaith fy Amser
 mywn melus Chwanteu anianol, na Gorch-
 wylion amherthynol, ond ei dreulio ef yn
 wastadol mywn Petheu ag sydd angenrheid-
 iol a buddiol, a'i gymmesuro ef at Bwys a
 Maint y Gwaith neu'r Gorchwyl yr ym-
 rwymwyf ynddo; gan bennodi y cyfryw
 Ran o hono i'r Gorchwyl ymma, a'r cyfryw
 Ran i'r un accw, fel na bo dim Amser rhyng-
 ddynt i Weithredoedd anghyfreithlawn neu
 afreidiol ymwithio i mywn, a llygru fy Mu-
 chedd a'm Hymarweddiad.

CANYS er pan fu dda yngolwg DUW
 roddi i mi y Fendith o Jechyd, ac na wn i
 pa gynted y cymmerir hi oddi wrthyf, ac
 i'm testir ar Glas-wely, yr hyn a all ddwyn
 Mwyniant fy Rheswm oddi arnaf, neu fy
 ngwneuthur yn anwedus i ddim amgen
 nag ymdrechu â'm Hafiechyd; Y mae'n
 perthyn yn fawr iawn i mi ddefnyddio'r
 Fendith ymma, tra y mae hi gennyf; i wneu-
 thur

BWRIADEU.

thur y goreu o'r Synhwyreu a'r D
cynnysgaeddodd DUW fi â hwynt,
lygu ei Ogoniant ef, i waredu fy Eneid in-
neu, a Daioni cyffredin y Gymdeithas yr wyf
yn Aelod iddi.

I'r Dibennion hynny, y mae'n rhaid i mi
ystyried yn fynych rhyngof a mi fy hun, ym
mha ffordd yr arferir fy Nonieu gweinieid
i yn fuddiolaf, a'i troi hwynt at y Myfyr-
dodeu a'r Gweithredoedd hynny, ag y maent
yn naturiol yn tueddu attynt, ac yn ym-
hoffi ynddynt, yn dra bywiog a chymhedrol;
yn fwy neillduol, mywn Petheu Ysbrydol, i
gymmeryd pob Achlysur i argyoeiddi ereill
o Gariad DUW tu ag attynt, a'i Pechodeu
yn erbyn DUW; o'i Trueni wrth Natur,
a'i Gwynfyd yng N GHRIST; a phan ddi-
gwyddo bod Gwirionedd DUW yn un
Ffordd wedi ei ddiystyru na'i wrthwynebu,
bod mor wrol a dewr yn ei amddiffyn ef,
ag y byddo ei Elynion yn ymosod yn ei er-
byn ef. Ac, megis yr wyfi fel hyn, yn bwr-
iadu arfer fy Nonieu a'm Galluoedd oddi
mywn, i ogoneddu a gwafanaethu DUW;
felly,

B W R I A D E U.

B W R I A D II.

*Yr wyf yn bwriadu, gan y Rhâd Dwy-
wol, wario fy Nghyfoeth, Bendithion
Rhagluniaeth oddi allan, i'r un Diben;
a chadw'r cyfryw Gyfrwng dyledus wrth
eu trin lwynt ag yr ymgadwyf rhag Af-
radlondeb ar y naill law, a Chybydd-dod
ar y llall.*

MAE hyn yn ddiammen yn
Fwriad angenrheidiol, ac y mae
efe hefyd yn anhawdd jaw'n ei
giwplâu, heb gadw yn ofalus y
Rheoleu sydd yn canlyn:

YN Gyntaf, na byddo i mi
un Amser anrheithio fy Nghyfoeth fel y Mâb
afradlon, mywn Anllywodraeth Pechodac O-
feredd, eithr, wedi rhagddarparu dros Ang-
enrheidieu . ac Addasrwydd Bywyd, gosod
heibio'r hyn a fo dros ben, tu ag at Weith-
redoedd Cariad a Thrugaredd i'm Brodyr
anghenus. Y mae'n rhaid i mi ystyried yr
Amcanion a'r Dibenion herwydd pa rai yr
ymddiriedodd **D U W** i mi am y cyfryw
Feddianneu; na roddwyd hwy i mi i besgi fy
Nghorph, i borthi fy Nhrachwanteu, nac i'm
chwyddo i â Balchder a Thraha: ond iddyr-
chafu ei Ogoniant ef, a Daioni i minneu ac i
bawb ereill. A pha ham rwyf yn dywe-
dyd

B W R I A D E U.

dyd eu rhoddi? pan, megis ag yr h
o'r blaen, nad oes gennyf Berchen
ar y Cyfoeth wyf yn feddiannu: wedi eu ben-
thyccio yn unig y maent i mi dros ychydig
Flynyddoedd, i'w dosbarthu a'i rhannu, me-
gis ag y gwelo fy Arglwydd a'm Llywydd
mawr yn addas ordeinio, *sef*, er Llesâd i'r
Tlawd a'r Anghenus, y rhai a wnaeth efe
yn Genhadeu iddo i alw am, ac i dderbyn
ei Arian ef oddi wrthyf. A hyn yn wîr yw
y Gwasanaeth goreu ag allaf ei wneuthur â
hwynt, er Lles i mi fy hun yn gyftal ag iddynt
hwynteu: Canys yr Arian wyf yn roddi i'r
anghenus, i DD U W yr wyf yn eu rhoddi
i'w cadw i mi, ac y mae ei Air anffomme-
dig a'i Addewid ef gennyf am hyn, *y telir
hynny i mi drachefn*, â Llog ammbennodol
gyd ag ef, o'i Drysfordy nefol ef, yr hwn
sydd Anfeidrol, Tragywyddol, ac Annhre-
ladwy. Oddi ymma y mae, pan welwyf un
Gwrthddrych addas Cariad, fy mod yn tebig
fy mod yn clywed y Goruchaf yn dywedyd
wrthyf, Dyro i'r Brawd anghenus ymma,
hyn a hyn o'm Heiddo i, ag sydd yn dy law,
a mi a ofodaf hynny ar dy Gyfrif, megis wedi
ei roddi i mi fy hun; ac, *Edrych pa beth a
roddych, ac fe a delir i ti drachefn*.

YR A I L Rheol yw, Na threuliwyf Gein-
iog un Amser lle bo gwell ei harbed hi;
na'i harbed hi, lle bo gwell ei threulio hi.
A hyn a'm rhwyma i, pa bryd bynnag y bo
un Achlysur yn ymgynnig i ofod Arian allan,
bwyso yn ystyriol ei Amgylchiadeu ef, ac yn
ôl fel y bo'r peth ar ymgynghori pwylllog,
yn gosyn, peidio a manfon eu treulio hwyt:

A a

neu,

B W R I A D E U.

s bydd i mi ar un Amser weled mwy
 os i'w harbed, ni ddylwn i teiddio eu
 treulio hwynt; gan goffio yn wastadol mai
 megis yr wyf i roddi Cyfrif yn gyfrdo am
 yr Arian a roddes DUW i mi, felly ni ddy-
 lwn i chwaith, eu harbed na'i pentyrru yn gy-
 byddus, na'i taslu ymmaith yn afradus, heb
 Achos cyfiawn. Y peth pennaf i edrych ar-
 to yw, y Diben wyf yn amcuanu wrth dreul-
 io pa un yw ef mywn gwirionedd ai Go-
 goniant DUW, neu fy Nhuedd a'm Blys-
 cnawdol fy hun. Er Ensampl, o's rhoddaf
 allan fy Arian i ddilladu fy Nghorff, yr
 Ymosyniad fydd, pa un yr wyf yn gwneut-
 hur hyn er mwyn Cynhesrwydd a Gwe-
 ddufder, neu i foddhau fy Malchder a'm
 Gorwagedd? O's y cyntaf, gwell yw i mi
 dreulio fy Arian; o's yr olaf, gwell yw i mi
 eu harbed hwynt na'i treulio. Drachefn, a
 wyf yn gwario wrth fwyta ac yfed? O's
 yw hyn yn unig i ddiwallu Angenrheidieu
 Natur, ac esmwythau a diddanu fy Mywyd,
 yn ddiammeu y mae'n dda eu treulio hwynt;
 ond o's i borthi fy Nhrythyllwch a'm Hang-
 hynmedrolder, gwell o lawer yw eu harbed
 hwynt; gwell i'm Heneid i'w gadw rhag
 pechu, a gwell i'm Corph i'w gadw rhag
 Afiechyd. Ac y mae'r Rheol ymma i'w
 chadw yn fanylach, o blegid bod yn gym-
 maint Bai mywn Gwâs beidio a gosod allan
 Arian ei Arglwydd pan ddylei, a'i gosod all-
 an pan ni ddylei.

FEL y byddo i mi gan hynny, ymgadw
 rhag y ddau Rwy ymma, y mae trydedd Rhe-
 oli'w chadw dan y Bwriad hwn; a honno
 yw,

B W R I A D E T

yw, Cadw cyfrif neillduol o'r hyn oll
byniwyf ac a wariwyf, 'sgrifennu mywn Elym
bôb Ceiniog ag a dderbyniwyf oddi ar ddwy-
law'r Hollalluog, a phôb Ceiniog ag a rodd-
wyf allan er Anrhydedd a Gwasanaeth iddo
ef. Yn y Dull ymma, fe a berir i mi yn
rhyw fodd ynnill fy Arian yn gyfreithlawn,
a'i treulio hwy yn ofalus hefyd; Canys pa
fodd y gallaf roddi'r Arian hynny ym mhllith
yr Arian a dderbynieis i gan DDUW, y
rhaf a ennilleis i trwy Foddion anghyfreith-
lawn? Yn ddiarnieu mi a allaf gyfrif y fath
Arian megis wedi eu derbyn gan Ddi-
afol, i'w wasanaethu ef, yn hytrach na chan
DDUW i'w harfer drosto ef. Ac felly
mae'n ddîr i mi wario pob Ceiniog dros
DDUW, ac onid é ni byddaf yn gwybod
pa le y gosodaf hi i lawr; Canys y mae'n
rhaid i mi beidio a 'sgrifennu dim i lawr ond
a dreuliwyf yn ei Wasanaeth ef; ac onid é,
â pha Wyneb y gallaf ddywedyd mai é? Ac
yn y modd ymma hefyd, pan welo DUW
yn dda fy ngalw i gyfrif am yr hyn a dder-
byniais ganddo, yr ymddangosaf yn gyffurus
ger ei fron ef, ac wedi i mi wneuthur y go-
reu o'r Talentu orchymmynnwyd dan
fy Ngofal, y derynnir fi i'w Deyrnas nefol
ef, ynghyd â *us*, *Was da a ffyddlawn, dos i*
mywn i I wenydd dy Arglwydd.

B W R I A D E U.

B W R I A D III.

Yr wyf yn bwriadu, gan Rád DUW, wneuthur y goreu o'r Awdurdod y mae DUW yn ei rhoddi i mi ar ereill, i ddarostwng Bai a dyrchafu Rhinwedd; ac felly dyrchafu Enw DUW ar y Ddaear, a'i Heneidieu hwynteu yn y Nef.

OD gan bob Gallu ac Awdurdod en Dechreuad oddi wrth DDUW, ac nad oes un Creadur uchlaw'r llall, ond trwy ei Ragluniaeth a'i Ewyllys ef, yr hwn sydd oruch pawb, ac felly, fod yr holl Awdurdod sy gennym ar Ddynion i wneuthur y goreu o honi dros DDUW, sydd yn eglur nid yn unig oddi wrth yr Ymofyniad hynny, Pwy sydd yn gwnentbur Rhagor rhyngot ti ac arall? *A pha beth sydd gennyf a na's derbyniasf?* i Cor. iv. 7. ond yn yr un modd, a hynny yn eglurach, oddi wrth yr Hyniad pendant hwnnw, *Yr Awdurdoden y sydd, gan DDUW y maent wedi eu bordeinio,* Rhut. xiii. Gan hynny, fel y canlynwyf fy Awdurdod, y mae'n rhaid i mi ddal yn dyn ar fy Mwriad presennol, i.e. yn yr holl Awdurdod y mae DUW'n roddi i mi, i ymddwyn fel un wedi ei wisgo a'r Awdurdod honno oddi uchod, i attal Bai

B W R I A D E

Bai a chefnogi Rhinwedd, mor fyn
 caffwyf Achlysur i wneuthur felly,
 drych arnaf fy hun bob Amser, fel un wedi
 awdurdodi ganddo ef, ac yn gweithio dano ef.
 O blegid hyn, y mae'n rhaid i mi yn wastad-
 dol ymeginio i arfer fy Awdurdod fel pe
 byddei y Goruchaf yn fy lle yn gystal yn ei
 Berson ac yn ei Allu. Ni ddylwn i ganlyn
 Barn fy Rheswm cnawdol fy hun, llai o
 lawer Mympwy fy Ngwynieu gŵyredig,
 ond ymgadw'n wastadol, wrth yr Aſteu a
 wnaeth DUW ei hun, naill ai yn Neddf-
 lyfr cyffredin yr holl Fyd, y 'Sgrythur lân,
 neu ynghyfreithieu a Deddfen neillduoly
 Deyrnas yr wyf yn byw ynddi.

Ac yn ddiammenu o's cyflawnaf y Ddy-
 led ymma fel y dylwn, ym mha Radd byn-
 nag o Awdurdod y bwyf, mae gennyf Gyfle
 i wneuthur llawer o Ddaioni, nid yn unig
 trwy fy Awdurdod, ond trwy fy Ngallu ar-
 rai is na mi, a'm Hensampl. Canys y mae
 Prawf cyffredin yn dyfgu i ni, fod Tuedd-
 iadeu a Dymuniadeu y rhai sydd enwog am
 eu Cynneddf neu Ragoriaeth, yn alluocach
 ie na Gorchymmynion DUW ei hun; yn
 enwedig ym mhlith Dynion o Radd is a
 Thueddiad gwesyneiddiach, y rhai y mae Ofn
 Cosb bresennol neu golli rhyw Fudd amse-
 rol yn dybyccach i weithio arnynt na dim ag
 fy'n ôl neu yn Ysbrydol. Oddi ymma y
 mae, fod gan bawb ag y mae DUW yn
 ymddiried iddynt am y Dalent werthfawr
 ymma, Gyfle ac Achlysur yn eu Dwylo i
 ddarostwng Pechod ac i ddyrchafu Sanſteidd-
 rwydd yn y Byd: Gair o'i Geneueu hwy

W R I A D E U.

Putteindra, Meddwdod, halogi'r
neu'r Cyffelyb; ie eu Hensampleu
a i Hamneidieu distaw, a allant wneuthur
mwy nâ Bygythion yr Hollalluog, wedi eu
hadrodd ganddo ef ei hun yn ei Air, neu gan
ei Weinidogion yn ei Ordinhadeu San&teidd
ef.

Hy n, gan hynny, yw fy Mwriad, pa Aw-
durdod bynnag a welo DUW Goruchaf yn
dda ei rhoddi i mi, y bydd i mi edrych ar
hyn fel Dyled i mi, ac ymegnio bob Amser
i fwrw i lawr Deyrnas Satan a Phechod, a
sicrhâu Teyrnas CRIST a San&teiddrwydd
ynghalonneu pawb ag y sy dan fy Awdurdod
i; gan edrych mwy ar y Dyled y mae
DUW yn ei ddisgwyl oddi wrthyf, nag ar
y Parch a roddodd efe i mi. Mywn Gair,
myfi a arferaf y Gallu a'r Awdurdod ag y
mae DUW yn roddi yn fy Nwylaw ymma,
fel pan ddarfyddo Rhygylch neillduol fy
Mywyd, ac y gelwir fi i'r Frawdle gyffredi-
nol, i roddi Cyfrif am hon ym mhlith fy
Nhalenteu ereill, y rhoddwyf ef yn llawen,
ac felly newid fy Awdurdod amserol ar y
Ddaear, am Goron Gogoniant tragywyddol
yn y Nef.

B W R I A D IV.

*Yr wyf yn bwriadu, gan Râd DUW,
wneuthur y goreu o'r Cariad y mae
DUW yn ei gyffrôï mywn ereill tu ag
attafi, i gyffrôï eu Cariad bwynteu tu
ag at DDUW.*

'S yw'r Awdurdod sydd gen-
nyfi ar ereill, yna 'n ddiou mae
'r Serch sydd gan ereill tu ag
attafi, i wneuthur y goreu o
hono i DDUW; a hynny o
blegid, bod y Cariad sydd gan-
ddynt i mi mywn Ystyr anianol, a chanddo
fath o Awdurdod ynnof arnynt mywn Ystyr
Ysbrydol. A hyn wyf yn ei gasglu oddi
wrth fy Mhrofiad fy hun; Canys nid wyf
yn gweled gan neb fwy o Lywodraeth arnaf,
nâ'r rhai sydd yn dangos y Cariad mwyaf i
mi. Yn wîr, Gwirionedd a gyttunir yn gy-
ffredin yn ei gylch yw, fod gwîr Barch di-
dwyll i un Dÿn, ag Ofn anfodloni'r Dÿn
hwnnw yn wastadol ynglŷn wrtho; a lle
byddo Ofn yn y naill, yn ddios fe fydd Aw-
durdod yn y llall; Canys Ofn yw Sail Aw-
durdod, megis y mae Cariad, neu y dylei ef
f d, yn Sail Ofn. Oni byddir yn ofni'r Pen-
llywydd, nid usyddhäir iddo: oni bydd
ei Ddeillied yn ei ofni ef, ni all efe byth beri
Ofn arnynt. Ac ni bydd gan yr Ofn hwn-
nw

272 *B W R I A D E U*

nw ei Effeithieu priodol i'w ffrwyno a'i hat-
tal rhag pechu ac anufuddhau, oni bydd efe'n
dyfod oddi wrth, ac yn gyssylltedig â Char-
iad.

Yr wyf yn gwybod fôd y 'Sgrythur yn
mynegi i mi, *nad oes Ofn mywn Cariad, eithr
fod perffeith Cariad yn bwrw allan Ofn*, i Joan
iv. 18. Ond hyn fydd i'w ddyall am ein Car-
iad ni at DDUW, ac nid at Ddynion, a'r
Cariad perffeith hwnnw hefyd, y cyfryw yn
unig ag a arferir yn y Nef. Yno, yr wyf yn
gwybod y bydd ein Cariad yn berffeith,
heb Gymmysgedd yn gystal ag heb Ddiffyg
ynddo; yno yr amlygir Cariad yn berffeith
ar bob tu, ac heb ddim ofn Anfodlonrhydd
ar un tu. Ond Gwynfyd yw hwn, na ddis-
gwyllir am dano ymma ar y Ddaear; cy hyd
ag y byddom yngwifg Cig a Gwaed, nyni a
fyddwn, yn rhyw Radd neu gilidd yn wasda-
dol dan Lywodraeth ein Gwynieu a'n
Serchiadeu. Ac, am hynny, megis nad oes
un a garom ni ar y Ddaear ond yr hwn a
wyl Achosion ryw brydieu ianfodloni wrthym;
felly efe a fydd bob Amser ar y Cyfrif ymma
i'w ofni gennym. Yr wyf yn edrych ar hyn
megis yr Achos pennaf fod gan un Gŵr
gymmaint Gallu a Llywodraeth ar un arall.

A pha fôdd y mae hyn yn dyfod dan Rith
Talent wedi ei derbyn oddi wrth DDUW,
ac felly i wneuthur y goreu o honi iddo ef?
Meddaf, o blegid mai efe, ac efe yn unig,
fydd yn ennyn ac yn chwythu Gwreichion
Cariad pur a Serch ynnom ni, a hynny trwy
Anadliad ei Ysbryd ei hun. Yr Arglwydd a
roddes Ffafr i Joseph yngolwg Pennaeth y Car-
char-

chardy, Gen. xxxix. 21. *A DUW* a roddes
*D*daniel *mywn Ffafr a Thiriondebgyd â'r Pen-*
stafellydd, Dan. i. 9. Ac felly am bawb
 ereill yn y Byd: Canys yr ydys yn mynegi
 i ni mywn lle arall, mai megis ag y mae
DUW yn cyd-lunio calonneu Dynion, felly
 mae efe yn eu troi hwynt lle y mynno. Yn
 gymmaint ag nad wyf yn gweted un Amser
 neb yn dangos eu Cariad i mi, nad yw raid i mi
 ddangos fy Niolchgarwch i *DDUW* am hyn-
 ny: ac ni allaf deimlo ynnof fy hun ddim
 Gwresogrwydd Cariad tu ag at ereill, heb
 ystyried hynny megis Talent guddiedig yn fy
 Mron, yr hon yr wyf yn rhwym wrth *Ddy-*
led i wneuthur y goreu o honi iddo ef, trwy
 gyffrôdi eu Cariad hwy atto ef, Cariad y rhai
 a gyffroes efe ei hun tu ag attafi. A hyn a
 fydd yn haws ei wneuthur, o's gofalaf, yn y
 lle Cyntaf, am ddangos Gwrês a Diragrith-
 rwydd fy Nghariad tu ag at *DDUW*, trwy
 roddi iddo ef y Parch a'r Anrhydedd pennaf,
 ac amlygu fy Ngwrthwynebiad i'r Pechodeu
 y maent yn euog o honynt, trwy eu har-
 ddangos iddynt yn atgasaf a ffeiddiaf, yn gy-
 stal a pherycclaf a thra damnadwy. Canys pa
 le bynnag y mae gwîr Gariad didwyll at neb
 un, y mae efe yn addas i hyblygu y rhai hyn-
 ny sy dan ei Lywodraeth ef, iddewis yr un
 Gwrthddrych i'w Cariad a'i Câs, ag y mae'r
 un hwnnw yn ei ddewis, *sef*, caru yr hyn y
 mae efe yn garu, a chasâu'r hyn y mae efe'n
 gasâu. Hyn gan hynny, yw'r peth cyntaf
 fydd i'w wneuthur, i gyffrôdi Cariad rhai ereill
 i garu a gwasanaethu *DUW*.

FFORDE.

Ffordd arall i mi wneuthur y goreu o
 Gariad rhai ereill i'r Diben ymma, yw rho-
 ddi iddynt Ensampl dda; Canys yn gyffredin
 yr hyn a wnelo Cyfaill, bid Drwg bid Da,
 fydd yn fodlon gennym, o blegid nad ydym
 yn edrych ar Ddaioni'r peth ydys yn ei wneu-
 thur, ond ar Hawddgarwch y neb fydd yn
 ei wneuthur ef. Ac o'syw Beieu-Cyfeill mor
 hawddgar yr Olwg arnynt, pa faint mwy y
 disgleiria ei Rinweddeu ef? O blegid hyn,
 gan hynny, pa bryd bynnag y gwybyddwyf
 fod un yn fy mherchi, neu yn fy ngharu i,
 myfi a edrychaf bob Amser ar hynny, megis
 Achlysur wedi ei rododi yn fy llaw, i wasa-
 naethu a gogoneddu fy Nghreawdwr mawr,
 ac a edrychaf ar hynny megis Galwad o'r
 Nef, yn gymmaint aphe bawn yn clywed yr
 Hollalluog yn dywedyd wrthyf, Yr wyf yn
 dymuno cael hwn i'm caru i, ac am hynny
 mi a bereis iddo dy garu di; gosod di ger ei
 fron ef Ensampl Daioni a Rhinwedd, ac fe
 fydd i'w Gariad ef attad ti ei ddenu a'i rwy-
 mo ef i gyfeirio ei Weithredoedd yn ei hôl
 hi. Hon, gan hynny, yw'r Rheol, ag yr
 wyf yn bwriadu'n hollol ymgyfarwyddo
 wrthi, tu ag at y rhai a fo wiw ganddynt
 rododi i mi Gyfran yn eu Parcha'i Cariad, yr
 hyn wyf yn obeithio wneuthur y goreu o hono
 er Lles iddynt hwy yn y diwedd: Fel megis ag y
 maent hwy yn fy ngharu i, a minneu yn eu
 caru hwynt yn awr, y byddo i ni oll garu
DUW, a **DUW** ein caru minneu byth
 bythoedd.

B W R I A D V.

Yr wyf yn bwriadu, gan Râd DUW, wneuthur y goreu o bob Meddwl da, i gynnyddu Serchiadeu da ynnof fy hun, a Gweithredoedd mor dda tu ag at DDUW.

A beth bynnag sydd yn dyfod lodd i wrth DDUW, gan ei fod yn Dalent i wneuthur y goreu o honi iddo ef, ni allaf lai na chredu fôd Meddyliu da yn Dalenteu mor werthfawr ag y gellir bendithio Creadur â hwynt. Ond bid i mi eu prifio hwynt fel y mynnwyf, y mae'n ddiogel gennyf, y bydd i'm Harglwydd eu cyfrif hwynt ym mhlith y Talenteu yr ymddiriedodd efe i mi am danynt, ac y bydd iddo ef fy ngalw i gyfrif am danynt; ac, am hynny, ni ddylwn i eu hesgeuluso hwynt. Y mae'r 'Sgrythur yn mynegi i mi, *Nad ydwyf yn ddigonol o honof fy hun, i feddwl dim o honof fy hun, eithr fy Nigonedd i sydd o DDUW*, 2 Cor. iii, 5. Ac onid wyf yn ddigonol i feddwl dim, llai o lawer yr wyf yn ddigonol, o honof fy hun, i feddwl am ddim ag y sydd dda; yn gymmaint a bod yn rhaid bob Amser wrth Bresennoldeb neillduol Ysbryd DUW i feddwl Meddyliu da, lle nad rhaid i feddwl Meddyliu ereill ond yn unig ei Bresennoldeb gyffredinol ef. Am hynny

276 B W R I A D E U.

hynny, gan weled eu bod yn dyfod oddi wrth DDUW, pa fodd y gosodaf hwynt allan drosto ef? Meddaf, trwy ddyrchafu Meddylieu da, i Gynhyrfaieu da. A ydyw'n wiw gan DDUW ddanfôn i wared i'm Câlôn i, Feddwl am dano ef ei hun? Yr wyfi i anfon y Meddwl ymma i fynu atto ef drachefn, yngherbyd tanllyd Cariad, Dymuniad, a Llawenydd. A ydyw efe yn faethu i'm Henneid i, Feddwl am Sancteiddrwydd a Phurdeb? Myfi a ddylwn sefyll a myfyrio arno ef, hyd oni ennynno yn fflam Cariad a Serch tu ag etto ef. A ydyw efe yn cyfodi yn fy Ysryd i Feddwl am Bechod, ac yn dangos i mi ei Anferthrwydda'i Aflunieiddrwydd ef? Y mae'n rhaid i mi adel i hynny beri ei Effeith dymunol, trwy ei wneuthur ef mor ffieidd ac atgas, ag y mae'r Meddwl hwnnw yn ei arddangos ef.

EITHER nid yw Meddylieu da yn unig i wneuthur y goreu o honynt, i gynnyddu Cynhyrfaieu da yn fy Nghâlôn, ond yn yr un modd Gweithredoedd da yn fy Muchedd. Fel ag y dylei Meddylieu am DDUW, nid yn unig peri i mi ei hoffi ef gan ei brydferthed, ond bod yn fywiocach idde ei ogoneddu ef; a Meddylieu am Bechod a ddylent nid yn unig fy attal i'w garu ef, ond hefyd fy nychrynu a'm harfwydo rhag i mi ei wneuthur ef.

Ac fel hyn y bydd i bob Meddwl da ag osodo DUW yn fy Nghâlôn, yn lle llithro allan, fel y mae gan rai creill, gael eu maethu a gwneuthur y goreu o honynt, i gynhyrchu Gweithredoedd da; y Gweithredoedd

doedd hynny a roddant i mi Hawl i Fendithion D U W, a hwynteu i Deyrnas Gogoniant.

B W R I A D VI.

*Yr wyf yn bwriadu, gan Râd DUW,
wneuthur y goreu o bob Trallod ag a
osodo DUW arnaf, fel Ernes neu Ar-
goel o'i Gariad tu ag attaf.*

 A N fod pob peth ag y sydd yn dyfod oddi wrth DDUW idd ei Weision, yn dyfod dan Gyffelybrwydd Talenteu, i wneuthur y goreu o honynt iddo ef ei hun, mae'n ddiogel gennyf, fod yn rhaid cyfrif Trallodion yn gystal a Thrugareddeu ereill, ymhlith y Talenteu hynny sydd wiw gan DDUW eu rhoddi. Yn wîr, Talent yw hi, heb yr hon y byddwn i addas i ollwng dros gof wneathur y goreu o'r lleill i gyd; a'r hon o's gwneir y goreu o honi yn jawn, ei hunan a weithreda i mi odidog ragorol, a thragwyddol Bwys Gogoniant, 2 Cor. iv. 7. Peidio â gwneuthur y Goreu o Drallod sy'n peri iddo fod yn Felldith; lle pe gwnelid y goreu o hono, y mae efe yn gymmaint Bendith ag un a fu wiw gan DDUW ei gwasgaru ym mhlith Plant Dynion. Ac am hynny y mae, fod DUW yn fynychaf yn ymddiried am y Talent werthfawr ymma, B b idd

idd ei Bobl briodol ei hun; *Chwi yn unig a aanabûm o holl Deuluoedd y Ddaear; am hynny ymwelaf â chwi am eich holl Anwireddau, Atmos, iii, 2.* Y rhai y mae DUW yn adnabod oreu, iddynt hwy yr ymddiried efe fwyaf, o's nid am Dalenteu ereill, etto, bid sicr am hon; yr hon sydd mor fuddiol ac angenrheidiol i'n dwyn ni i'n hadnabod ein hunein a'n Creawdwr, ac heb yr hon y byddem ni tebig ag anghofio'r ddau.

HON sydd yn dangos i ni Ynfydrwydd a Balchder Rhyfyg yn gyftal ag Oferedd a Choegni pob Mwyniant bydol, ac yn ein harswydo rhag i ni ei annog a'i gyffrôi ef, oddi wrth yr hwn y mae ein holl Hawddsfyd yn gyftal a'n Hadfyd ni yn dyfod: Am hynny, pa Wrthwynebion neu Drychinebeu bynnag a ddigwyddo i mi, yr wyf yn bwriadu eu dwyn hwynt i gyd, nid yn unig gan ymroddi yn ammyneddus i Ewyllys DUW, i e ond ymddiddanu ac ymorfoleddu ynddynt, megis y Bendithion mwyaf. Am Gynllun, A ddaliwyd fi gan Ddolur ac Afiechyd? Myfi a edrychaf ar hynny megis Cennadwri oddi wrth DDUW, wedi ei ddanfôn yn unfwydd i beri i mi feddwl am farw, ac i brofi i mi fod yn rhaid bob Amser fod yn barod i hynny, trwy Fywyd da, yr hyn y mae Cyflwr Jechyd di-dor yn dueddol i beri i ni ei ollwng dros gof. A ydwyf yn cael rhyw Gollledion neu Afswydd? Gwir Fudd y rhai hyn yw, peri i mi wybod Anwaftadrwydd ac Anwalwch Bendithion y Byd hwn, y rhai cyn gynted ag yr edrychom arnynt, a gymmerant Llednydd ac a chedant ymmaith odai wrthym.

Ac

Ac felly mae pob Blinder arall a'r a welo DUW yn dda ei ofod arnaf, yn yr un modd, yn rhyw ffordd neu gilidd i wneuthur y goreu o honynt er Llefhâd i mi.

Ac heb law gwneuthur y goreu neillduol o Geryddon neillduol, y gwneuthur y goreu cyffredinol o honynt i gyd yw chwanega fy Nghariad a'm Serch at y DUW sydd yn dwyn y Blindereu hynny arnaf. Canys, pa beth yw Geirieu'r Warant, wrth yr hon y mae efe yn ewyllysio fy nanfon i Garchar Blindereu? *Traddodwch y Cyfryw un i Sattan i Ddinystr y Cnawd, fel y byddo yr Ysbryd yn gadwedig yn Nydd yr Arglwydd J E S U.* i Cor. v. 5. Wrth hyn yr ymddengys, fôd Ffwrn Cystuddieu ag y mae DUW un Amfer yn ewyllysio fy mwrw iddi, nid wedi ei rhwymo â Thân ei Ddigoseint ef, ond â Fflammeu ei Gariad ef tu ag attafi. Ystyr-ied hyn, megis ag y dylei ennyn fy Nghariad yn fwy tu ag atto ef, felly bydd iddo hefyd fy rhwymo i, i fod yn fwy diolchgar iddo ef, pan fyddo yn fy neillduo i, nid yn unig i ddioddef oddi wrtho ef, ond drosto ef hefyd. Canys Anrhydedd yw hyn yn wîr, priodol i Saint DUW, yr hyn o's bydd gwiw gan DDUW fy nychafu un Amfer iddo ef, myfi a edrychaf ar hynny, fel ar Flindereu ereill i wneuthur y goreu o hono er Gogoniant iddo ef, Daioni ereill a Chysfur tragwyddol fy Eneid fy hun.

FEL hyn myfi a gyfrifeis y Talenteu, a roddodd DUW, neu a ddyry ef yn fy Nwylaw, i wneuthur y goreu o honynt er Gogoniant iddo. O na byddei i'r un Hanfod

230 B W R I A D E U.

Dwywol ag a ymddiriedodd i mi am danynt, ac a'm hysbrydolodd i â'r Bwriadeu da hyn yn eu cylch hwynt, fy nerthu i â'i Râd idd eu hiawn arfer hwynt, a gwneuthur yn ôl yr hyn a ddarfu i mi yn grefyddol fel hyn ei fwriadu.

Y mae rhyw Drugareddu ereill, a ellir eu 'sgrifennu ynghofrestr Talenteu, megis Rhadeua Chynhyrfiadeu Ysbryd Sancteidd DUW, a Mwynhâu ei Ordinhadeu Sancteidd ef, dan Weinidogaeth yr Efengyl; ond y rhai hynny, am eu bod wedi eu cynnwys a sefyll arnynt dan amryw o'r Penneu o'r blaen, nid ydynt yn gofyn Ystyriaeth wahanredol.

T E R F Y N.

*Cywydd i'r JESU, o Gynhildeb
Wyneb yn wrthwyneb.*

y

CARAF Jôn cywir a fu
O'n Hachosion yn chwyfu,
A roi Einioes ar unwaith
Ar y Groes yn arw ei Graith.
Pwy wnai'r Rhodd benna' i'n rhaid?
Pwy brynodd bob rhyw Enaid?
Ni bu Roddion bereiddiach
Nâ Gwaed Jôn i'n cadw yn jach.
Daeth ymma diwyth Emmyn
Brenin da i brynu Dŷn.
Diadwyth Fron odiaeth Fri
I Ddŷnton oedd ei eni.
E wnaeth Ddŷn, Saerniaeth dda,
O Briddyn yn bereiddia',
A'i brynu yn bur hynod.
Gwîr a fu gorau ei fod.
Efa a'i Gwîr a fu gaeth
Yn Gynnwr i'w Hëginiaeth,
Gyrru yn rhwydd garw eu Rhan,
Embydrwydd ym mhob Oedran.
Gwnaen y Bla yn Gynnen blaid
I Law Dera Le diriaid,
Yn ebychol heb Jechyd
Blaen ac Âl yn blino'u gyd.
Dioddefaint DUW *Ddasydd*
Wnaeth yr Haint unwaith yn rhydd,

Achubodd i wych Obaith
Yn bybyr Rodd bob rhyw Jaith,
Ennillawdd ninneu allan
O Uffern dawdd a'i Ffwrn dân,
Gwnaeth yn wan Amcanjaeth wael
Le *Satan* a'i Lu sytwael,
Difa eu Rhwyd, da fu'r hwyl,
Amherchwyd am ei Orchwyl:
Oer Addig yr *Juddewon*
Aflonydd dig aflwydd Don
Oedd yn llawn Awydd a Llîd
A miljawn yn ei ymlid.
Rhoen i *Suddas* ran Swyddog,
Ern yn llas o Arjan llog:
Dangosodd dan ei Gusan
Y man yr odd am ei Ran:
Cydwestwyd y gau Dystjon,
A'i gyrru'n frwyd gar ei fron;
Pilad ydoedd Blaid Adwas
O *Rufain* oedd a'i Raw fas,
Rhoes y Farn eres o'i fodd
Yn gadarn e'i gadawodd:
Yr Offeirjad ŵr fferyll
Dewr ei Nâd a'i trawai'n hyll;
Ac eraill yn ei guro
Ar eu Traill yn arw eu Tro:
Peri heb raid poeri'n brudd
Yn ddirjaidd yn ei Ddeurudd.
Ymosynnwyd am Finegr,
Y Ddiôd lwyd, ddihidl, egr,
Iddo i yfed yn ddifoës
Er prynu Crêd ar Bren croes.
Yr Hoellon dur creulon do
A wnai Ddolor i'w Ddwylo,
Hollwyd ei Fron hyllod Frath,
Yn echryslon â Chorlath.

Cofja yr Gwyth cyfryw Gar,
 Y Baich Adwyth Bechadur;
DUW add-fwyn dioddefodd
 Er dy fwyn yn eirad Fodd.
 Dýna'r Jôn a dynnai'r Jau
 Ar Loefon ei Arleisjau,
 A'i ddwy Fraich oedd fawr Jechyd
 Yn dwyn Baich Dynjon y Byd.
 Ei Drugaredd drwy Garjad
 A wna Hedd i ni a'n Had;
 A'i Drugaredd dra gwrol
 A'n dwg o'r Bedd yn deg ar Bôl:
 E ddifeia ei Ddefaid
 Rhag oer Bla rhai geirwon Blaid;
 A'i Olewydd a lwydda
 Ym mynwes Dydd mywn Nawws da.
 Llu *Abr'am* a'i holl Obrwy
 Ni chân Nam na chwyno'n hwy.
 Ni bydd yn bod Baedd na Bâr,
 Na'n Defod yn edifar,
 A'i Ddajoni ddiannos
 A ddaw i ni Ddydd a Nos,
 Cawn Hawddfyd yn gynheddfawl,
 Gwyn ei fyd a gân ei Fawl.
DUW Un a Thri da yw'th Ras,
 A'th Ddajoni i'th Ddinas;
 De dy Lys, da yw dy Le,
 Diechrys yw dy Achre;
 Arwain ni i'r jawn Nôd
 O'n Trueni tra hynod,
 Eneidjau dwys a'i Nôd Hawl
 I Beradwys barodawl.

*Jenau Gruffydd o Lan Hiangel
 Tredeyrn a'i cant.*

*BOOKS Printed for and Sold
by WILLIAM MEARS at the
Lamb without Temple-Bar.*

Dionis Anatomy
Bladens Cæsar's Commentaries
Prescriptions and Observations in Physick
History of Commerce and Navigation of
the Antients, 8vo.

Claggett's Sermons, 2 Vols.

Herbert's Divine Poems

Palladio's Architecture

Hatton's Arithmetick

Pearson on the Creed, Fol.

Ovid Metamorphosis in English, 2 Vols.

12° with Cutts

Morton's Devotions

Morton's Monument of the Fathers

A compleat Course of Chymistry, containing not only the best Chymical Medicines, but also great Variety of useful Observations, the Third Edition carefully corrected very much enlarged and illustrated with Copper Plates: To which is added, The Author's Experiments upon Metals by way of Appendix, by *George Wilson* Chymist.

The Practice of Courts Leet and Courts Baron, with full and exact Directions for making up Court Rolls, as well of Courts Leet as of our Court Baron; as also the manner of drawing and entring all sorts of Presentments and Forfeitures in Court-Leet, and of Surrenders, Admissions, and Recoveries in the nature of Writs of Entry sur Disseisin.

Books Printed for W. Mears.

feisin ou le post at the common Law: As likewise several curious matters and Notes in Law, &c. by Sir *William Scroggs*.

The Sin and Danger of speaking Evil of Dignities, consider'd in a Sermon preach'd in the Parish Church of *Odibam* in *Hampshire* on Sunday *Jan. 29. 1716.* by *John Pepper* A. B. Master of the Free-School and Lecturer of the said Parish.

Dryden's *Virgil*, 3 Vols. 8vo

Plutarch's *Lives*, 5 Vols. 12°

Dryden's *Miscellanies*, 6 Vols. 12°

Ovid's *Epistles* 12° with Cuts.

Ld. *Lansdown's Poems*

Ld. *Rocheſter's Works with Letters* 12°

Ld. *Roscommon, Dorset, and Duke's Poems* 8vo

Prior's *Poems* 12°

Milton's *Paradise lost and regain'd*, 2 Vols. 12°

Waller's *Poems* 12°

Juvenal in 12°

Dryden's *Fables* 8vo

Echard's *Hist. of England* Fol.

Corpus Poeticum, 2 Vol. Fol.

Misson's *Voyages*, 4 Vol. 8vo

Gentlemen and Ladies Library, 4 Vols.

Life of Christ and the Apostles, 2 Vols. with Cuts

Pascall's *Thoughts*

Beaumont and Fletcher's *Plays*, 7 Vols.

Grotius of the Rights of War and Peace, 3 Vols. 8vo

Snell's *Accounts for Landed-Men* Fol. Price 1s.

—Guide to Book-keepers

Martindale's *Countrey Survey Book*

Spectators 12° 9 Vols.

Cham-

Books Printed for W. Mears.

- Chamberlain's State of *Great Britain* 8vo
Life of *Lewis* 14th King *France* 12°
Life of Dr. *Tenison* late *Ld. Archbishop of*
Canterbury, with his last Will. Price 2 s.
Charrier's Treatise of Surgery, 3^d Edit. 12°
Price 2 s.
Scrivener's Guide, 2 Vols. 8vo
Tatlers, 4 Vols. 12°
Mortimer's Husbandry, 2 Vols. 8vo
Reeve's Apology, 2 Vols. 8vo
Cowly's Works, 3 Vols. 8vo
Townsend's Preparative to pleading, and
Rules for pleading, 3^d Edit. 8vo Price 6 s.
Letters from a Nun to a Cavalier in Verse.
Price 1 s.
Tho. Brown's Works, 4 Vol. 12°
Tryal of the 7 Bishops 8vo Price 5 s
Heylin's Tracts Fol.
Historical Account of Tryals, &c. 2 Vols. 12°
Sir John Davis of the Immortality of the
Soul, 12°
Maundrell's Travels, 8vo
Du Mont's Voyages, 8vo
Shakespear's Plays, 9 Vols.
Tender Husband: and the Funeral, or Grief
A-la-mode. By *Sir Richard Steele.* Price
1 s. each.
Mrs. Behn's Plays, 2 Vols. 8vo
Some Rules for Speaking and Action to be
observ'd at the Bar, in the Pulpit, and the
Senate, and by every one that speaks in
Publick, with the Thoughts of the late Bi-
shops of Salisbury and Rochester on that
Subject, 3^d Edit. Price 6 d.
A Vindication of the English Stage. By *Mr.*
Sewell. *Rymer's*

Books Printed for W. Mears.

Rymer's Power of Parliaments. Price 1 s.
Hudibras and posth. Works, 5 Vols.
Higden's View and Defence, 8vo
Telemachus, 2 Vols. with Cutts
Christian's best Exercise, 8vo
Devout Christian's Companion, 2 Vols.
Boileau's Works, Fol.
Sam. Johnson's Works, Fol.
Bruyer's Characters, 2 Vols.
Whitlock's Memorials of English Affairs, Fol.
Stanhope on the Epistles and Gospels, 4 Vols.
Heylin's Help to History.
Dionis Surgery.

Plays Printed in 12mo in a neat Elzevir Letter and sold by *William Mears.*

Apparition: or, Sham Wedding.
Amorous Widow.
Beaux Duel: or, a Soldier for the Ladies.
Cato.
Careless Husband.
Countrey Lasses: or, Custom of the Manor.
Countrey House.
Devil of a Wife.
Electra from the Greek.
Fair Penitent.
Fortune Hunters.
Gamester.
Humours of the Counter.
Injur'd Love.
Jane Grey, with an account of her Life.
Love in a Sack.
Love in a Tub.
Litigants.

Manlius

Books Printed for W. Mears.

Manlius Capitolinus.

Man of Mode.

Noah's Flood.

Perplex'd Couple: or, Mistake on Mistake.

Persian Princess.

Sawny the Scot.

Squire of Alsatia.

She would and she would not.

Tamerlain.

Isaac Williams
Pandy

Llangernau

